

BELGISCHE AFFAIRES

Wie zijn „ze“?

De roze balletten, 'een lid van een koninklijke familie, Paul Vanden Boeynants en Michel Nihoul spelen een belangrijke rol in De namen uit de doofpot'. Een boek over merkwaardige relaties.

Luxecallgirls werden geboekt als public-relations-kaderleden en ingezet om lucratieve contracten met Saudi-Arabische prinselijke relaties binnen te rijven voor Eurosystem, een consortium onder leiding van de holding *De Generale Maatschappij van België*. In 1976 werd, met de steun van de regering-Tindemans (CVP), een contract van meer dan 36 miljard frank afgesloten voor de bouw van een gigantisch ziekenhuiscomplex in Riad. Eén van de pr-dames gaf aan speurders toe dat „mijn pr-rol erin bestond (...) meisjes te vinden die ermee instemden de prins en zijn vervolg in het buitenland gezelschap te houden. Ik erken dat die meisjes prostituees waren voor de relaties van Eurosystem.“

Als erevoorzitter van de Commissie Buitenlandse Handel reisde prins Albert geregeld mee met handelsmissies. Voor het dossier Eurosystem leek de prins een meer dan gewone belangstelling te koesteren, zo blijkt uit *De namen uit de doofpot* tot de affaire-Dutroux-Nihoul en de moord op PS-politicus André Cools. De auteur kan niet als de zoveelste mythomaan bestempeld worden. Hij volgde als parlementair medewerker van de Agalev-fracties de zittingen van de commissie-Dutroux en was officieel medewerker van de Bende

missie en van de commissie-Georganiseerde Misdad. Zijn boek kan evenmin als uit de hengsels gelichte sensatiezucht gecatalogeerd worden, want Janssens vertrekt telkens van verslagen van de commissies en van pv's. Geregeld beklemtoont hij de bevindingen wel met opmerkingen van journalisten en andere *watchers*.

ROZE BALLETTEN. „Je ziet altijd weer dezelfde opduiken“, liet Marc Verwilghen

(VLD, voorzitter van de commissie-Dutroux) zich al ontvallen in een interview met *De Morgen*. Stef Janssens wilde die linken verduidelijken. Met nieuwe ont-hullingen pakt hij niet uit, hij zet alleen de volgschot op namen en verbanden. Er dringt zich wel een draaischijf op : namen uit de oude dossiers over de roze balletten duiken op in het chantagemilieu rond Michel Nihoul. Vanuit deze dossiers stralen de linken uit naar zowat alle grote schandalen. Eén naam valt wat vaker dan de andere : ex-premier Paul Vanden Boeynants (PSC). De naam van de roem-ruchte Brusselse toppoliticus wordt door Janssens ook in verband gebracht met de callgirl die de gezelschapsdames voor de prinselijke zakenmissies ronselde. Niet alleen het consortium Eurosystem wilde toen contracten slijten in het Midden-Oosten. Schrijft Janssens : „De Belgische wapenlobby zag hier een kans en zette haar geheim pr-wapen in : de exotische *Fortunato Israel*, die een goed mondje Arabisch sprak en thuis was in Saudi-Arabische kringen. Sinds 1972 ging België trouwens hoe langer hoe meer naar de Arabische landen exporteren. Het zal wel geen toeval zijn dat veel zakenvrienden uit het milieu van Vanden Boeynants, zoals de Brusselse immobiliënma

kelaar Charly De Pauw, wapenhandelaar Boas, baron Benoît de Bonvoisin en Philippe Chauveau. Vanden Boeynants' schoonzoon, hun weg naar de Arabische markt vonden."

Enkele namen vallen ook in het dossier over de roze balletten en andere „superdure seks- en cocaïnefeiten met een aparte attractie van minderjarigen“. In de Bende-commissie bis verklaarde de Nijvelse substituut de

de roze balletten : „Het feit dat er een mogelijke implicatie bestaat van diverse personaliteiten - men spreekt over een lid van een koninklijke familie - is on-verdraaglijk.“

EEN KLANTENLIJST. Vanuit dit dossier vertrekt een link naar Nihoul (al ontkent die, zoals steeds) en van daaruit naar de affaire-Dutroux. Er kwamen **nog meer beruchte figuren** over de vloer van de etablissementen waar de sekspartouzes plaatsvonden : Patrick Haemers, Madani Bouhouche en Bob Beijer. Sommigen circuleerden op de verdachtenlijst van de Bende van Nijvel. Nihoul lijkt een interessante kennis-senkring te hebben, waaronder volgens Janssens ook „het VDB-, het PRL- (de *Donnée*, *Gol*), het Luikse *PS-Coolsistische* milieu (...) en met *Guy Mathot*.“ Ook een tijd na lectuur van het boek blijft het gonzen. Janssens rijgt zoveel namen aan. dat een lezer uitermate geconcentreerd moet blijven. Tot een algemene complottheorie komt hij niet, wel tot een kluwen van vrienden die elkaar *bescherming* bieden of chanteren. Nog een constante : vaak worden niet de verdachten, maar de speurders op het matie geroepen. Zelfs essentiële aanwii-

tenlijst van een supercallgirl, verdwijnen. Ook in de verslagen van de parlementscommissies worden belangrijke feiten plots genegeerd. Sommige politici blijken zelfs het blaffen te verleren.

UIT HET

ROZE BALLETTEN : vormen van groepsseks waaraan prominenten uit de politiek, de zakenwereld en de magistratuur deelnamen.

TEGENWERKING : tijdens de werkzaamheden van de commissie-verwilghen (over de affaire-Dutroux) bleek een openlijke tegenwerking vanuit de hoogste gerechtelijke instanties van Luik.

DRUK : het parlement had de oprichting van een commissie over het onderzoek naar de moord op PS-toppoliticus André Cools beslist, maar blies dat later af, onder druk van de regeringspartijen.

Stef Janssens. *De namen uit de doofpot*. Epo, 307 blz., 698 tr. ISBN 90

Stef Janssens

de namen uit de doofpot

de namen uit de doofpot

Stef Janssens

EPO

EPO

Dit boek zal alles weer opengooien!

De laatste decennia wordt in België geen enkele van de grote gerechtelijke dossiers opgelost: van de roze ballonnen via de Bende van Nijvel tot de affaire-Dutroux-Nihoul. Welke namen zitten er in die doofpot?

In dit boek een antwoord op deze vraag, de hamvraag van politiek België. De namen van high societyfiguren, ministers, magistraten, bankiers, topindustriëlen, wapenfabrikanten en immobielienmakers worden in dit dossier naar boven gehaald en aan elkaar gelinkt. En welke rol speelt het koningshuis in de zware gerechtelijke dossiers van de laatste jaren?

Namen uit de oude dossiers van de roze ballonnen draken op in het chantagestelsel rond de figuur van Nihoul.

En toch heeft de Bende-commissie figuren uit die dossiers afgeschermd en uit de context van de wapenhandel gehaald.

Om te begrijpen hoe het doofpot-mechanisme werkt, moeten de affaires vanuit alle mogelijke invalshoeken betoeteld worden en alle onderlinge verbindingslijnen blootgelegd. Marc Verwiltghen in *De Morgen*: 'Je ziet altijd weer dezelfde opduiken.'

Stef Janssens volgde de zittingen van de Commissie-Dutroux en was officieel medewerker van de Bende-commissie en van de Commissie-Georganiseerde Misdaad. Als deskundige maakte hij een studie over informantent. Hij beëindigt momenteel zijn studies arbeids- en organisatiepsychologie. Stef Janssens is, samen met o.a. Michel Bouffieux, co-auteur van *Gladio* (EPO, 1991).

In de dossier-reeks verschijnen:
*Blauwe ridders. Van rijkswacht tot
eenheidspolitie*, Jos Vander Velpen
*CCC, het terrorisme en de
staat*, Jos Vander Velpen
*Daar komen ze
aangemarcheerd*, Jos Vander
Velpen *Euthanasie. Van taboe
tot recht*, [red. Léon Favys]
Geld van de cvp,
Ludo Martens en Peter
Franssen *Generale 1822-1992*,
Jo
Cottenier
Gladio,
Michel Bouffioux *Het gevaar Demol*, Eric Goeman en Ron Hermans
*Het is niet gedaan! Een gevecht voor Julie en
Melissa*, Michel Bouffioux
*De kraak van de
eeuw*, Gérard de
Selys *Medialeugen*,
div. auteurs
*Milieumaffia in
Vlaanderen*,
Leo Verschueren en Raf Willems
Noordwijk,
Albert Martens en Myriam Vanden
Eede *Op dood spoor*,
Philippe Janssens
*Organizatsiya. De Russische maffia van Brooklyn
tot Antwerpen*, Alain Lallemand
*Het Salon is vol? België, de vluchtelingen en
mensenrechten*, Jules Fermon
School onder schot,
Nico Hirtt, Annemie Mels & Hugo Van Droogenbroeck
Sekten in België,
Alain Lallemand
De val van De Prins,
René De Witte

Stef Janssens

de namen uit de doofp

INHOUD

WOORD VOORAF 9

INLEIDING 13

DEEL I. DE ROZE BALLETTEN 17

HOOFDSTUK 1. DE PRINS, DE WAPENHANDELAARS EN DE MANIPULATIES 17

Lydia Montaricourt en Fortunato Israel 17

De wereld op zijn kop: de speurders op de pijnbank 19

Een kluwen van macht, wapenhandel en prostitutie 21

De staatsveiligheid over de wapenfabrikanten 26

'Men spreekt over een lid van een koninklijke familie' 29

Magistraat Vandoren heeft ook een schuif 31 HOOFDSTUK 2.

HET EUROSISTEM-SCHANDAAL 34

Het contract van de eeuw en de wapenlobby 34

Het ontstaan van Eurosystem Hospitalier: Eurosixtem 36

Van Eurosixtem naar Eurosystem 38

Blitscarrière van revisor Michel Vaes 40 Baron de

Bonvoisin en Eurosystem 41 Generale-lobbyman

Pierre Géhot doet zijn intrede,

ontslag van Cauchie 43 Jacques Van de Velde 46 Pierre

Géhot 47 Eurosystem Hospitalier in faling: de prins

bemiddelt 48 De prins, de ritselaar, de lobbyman en de

wapentrafikant 51 De steekpenningen 55

Fraudecircuit via een Eurosystem-vennoot 58

Onderzoek naar de rol van prostitutienetwerken in

Eurosystem uiteindelijk ook in de doofpot 61

BOB'er Callens wordt op het kabinet Vanden Boeynants geroepen 63

SOciété Générale onder druk 66

Eurosystem fase II. Voor de Société Générale: eind goed, al goed! 68

Omslagontwerp: Jan Depover Illustratie: *Juwelier Karl Krall, Otto Dix, 1923*

Vormgeving: EPO Druk: drukkerij EPO 0 Stef Janssens en uitgeverij EPO, 1998 Lange

Pastoorstraat 25-27 2600 Berchem Tel: 32 (0)3/239.68.74 Fax: 32 (0)3/218.46.04 [E-mail: uitgeverij@epo.be](mailto:uitgeverij@epo.be)

ISBN 90 6445 096 X D 1998/2204/36 NUGI 661 Verspreiding voor

Nederland Centraal Boekhuis BV Culemborg

HOOFDSTUK 3. ROZE BALLETTEN: DE DOSSIERS WORDEN JAREN LATER HEROPGEVIST 70

Bulthé zoekt naar agendaboekjes 70

Prostituee Maud Sarr legt op televisie verklaringen af 73 De
seksenquêtes van de Brusselse Gerechtelijke Politie 76

Manipulaties: het dossier Pinon 80

De manipulaties van de Bonvoisin 84 DEEL II. MANIPULATIES EN

DOOFPOTTEN 87 HOOFDSTUK 1. MANIPULATIES VIA HET

INLICHTINGENWERK PIO EN DE ROL VAN BENDE-WAPENEXPERT DERY

89

Pio (Public Relations Office): voorgeschiedenis 89 Pio, de
Bonvoisin en Vanden Boeynants 90 Bougerol, de militaire
veiligheidsdienst en extreem-rechts 92 Pio-agent Dery
manipuleert het Bendeonderzoek 97
Dery en de Ruger 100

HOOFDSTUK 2. INFORMANTEN, MANIPULATIES EN DE ZAAK

REYNIERS 103 Hoe informanten onderzoeken manipuleren 103
Onbestaand informantenbeheer 105

De informanten van Reyniers in het Bendeonderzoek 106

Het eerste conflict van Troch met het trio Reyniers-

Marnette-Zimmer 109

Zimmer en het trainingskamp van het Front de la Jeunesse 112

De Jonathancub en Reyniers 114

De highsociety rond Reyniers en de bizarre wapentrafikant Darville van
de Bende Haemers 116

De waarheid van De Vroom in de Bendecommissie bis 118

HOOFDSTUK 3. BENDECOMMISSIE BIS EN TROCH: BARBERTJE MOET HANGEN 120

Magistraat Vandeputte uit de wind gezet 121

De Staerke: de manipulatie van de Bendecommissie bis 125
Bendecommissie bis censureert 129

De Dyane-overval 139

De criminele nv van Bouhouche-Beijer 142

Walibi: de vergeten Bendeaanslag 143

Bouhouche extreem-rechts? 144

Legde Hennart onrechtstreeks een hypotheek
op het Bendeonderzoek? 145

HOOFDSTUK S. DE BENDECOMMISSIE BIS REDT HET VEL VAN

DEPRÊTRE 148 Deprêtre grotendeels gedekt voor zijn rol in Nijvel 150

Proceduresen rechtsregels: nooit van gehoord 152

Bendecommissie bis organiseert zelf een mooie doorpot rond het BKA-
rapport 155

Bendecommissie bis neemt kritiekloos de resultaten van 'het tuchtdossier
tegen Deprêtre' over 159
Zedenssubstituut Deprêtre 163

Bihay en Balfroid gediscredeerd 164

DEEL III. BEKENDE NAMEN DUIKEN OP IN DE COMMISSIE-

DUTROUX 169 HOOFDSTUK 1. NIHOUL, DUTROUX EN COMPAGNIE

171

Seksfuiven in het VDB-milieu 171

De CEPic-advocaten Dumont en Deleuze 177

Het proces Corvillain en wapentrafikant Darville 179

Affaire Guffens, Nihoul, VDB en Cools 180 HOOFDSTUK

2. BENDE-MAGISTRAAT LABAR 182 NAWOORD 184

NOTEN 186

BIBLIOGRAFIE

200 INDEX 202

WOORD VOORAF

Parlementaire onderzoekscommissies:

te veel onbeantwoorde vragen vormen een
gevaar voor de democratie

Op 13 juni 1996 keurde de Kamer van Volksvertegenwoordigers de oprichting goed van een tweede parlementaire onderzoekscommissie in verband met de bloedige aanslagen van de Bende van Nijvel uit de jaren tachtig, vandaag nog steeds onopgelost. Op 14 oktober 1997 legde de commissie haar verslag neer. Sindsdien werd de Vlaming Tony Van Parys, toenmalig voorzitter van de Bendecommissie en cvp'er, benoemd tot minister van Justitie, terwijl zijn Franstalige verslaggever van de commissie, de Psc'er Jean-Jacques Viseur, benoemd werd tot minister van Financiën, met voor beiden uiteraard de eedaflegging op het paleis bij koning Albert II. Een toch merkwaardige evolutie der dingen...

Een deel van het tweede bendeonderzoek betrof het verschijnsel van de 'roze balletten', vormen van groepsseks waaraan prominenten uit de politiek, de zakenwereld en de magistratuur deelnamen. De commissie hecht niet veel of zelfs geen geloof aan de hypothese waarbij de overvallen van de Bende van Nijvel met het verschijnsel van de roze balletten te maken zou hebben (Besluit, Bijlage V, p.106). Het bestaan van deze roze balletten werd wel bevestigd, al voegt het verslag er snel aan toe dat er geen aanwijzingen zijn dat er ook minderjarigen bij waren betrokken. Niets strafbaars aan de hand dus... Maar het verslag gaat verder. 'Bovendien zijn vaststellingen in verband met de wijze waarop een aantal zedendossiers zijn behandeld, van die aard dat "bescherming" niet kan worden uitgesloten.' Het rapport citeert 'de niet-uitputting van alle onderzoeksmogelijkheden ten aanzien van het blootgelegde netwerk, de olympische snelheid waarmee het dossier van luxecallgirl Montaricourt werd afgewikkeld, de afzonderlijke behandeling en snelle seponering van het analoge dossier Fortunato Israel, haar relaties met bepaalde personen, en vooral ook de verdwijning van een aantal overtuigingsstukken die bij de huiszoeken werden meegenomen, waaronder een "plan de table" en een agenda met namen van vooraanstaande personen.'

Belangrijk is dat onder de 'bepaalde personen' waarmee Fortinato Israel relaties had, zowel een hooggeplaatst militair, een beruchte wapenhandelaar, een toppoliticus, als een lid van de koninklijke familie zouden zijn. Van deze laatste zouden naam, verblijfplaats en 'call-nummer' een intrigerend A-B-C notitie in de agenda vormen. Maar de Bende-commissie kon de zoekgeraakte bladzijde niet terugvinden. Bovendien verhindert artikel 88 van de grondwet een gerechtelijk of parlementair onderzoek naar de betrokkene toe. Uit betrouwbare bron vernam ik dat sindsdien een kopie van de 'verdwenen bladzijden' aan het gerecht zou zijn overgemaakt...

Dit boek behandelt uitvoerig het belang van deze zogenaamde zedendossiers. Het failliet van het project Eurosystem veroorzaakte indertijd reeds een storm van verontwaardiging waarin toenmalig kamerlid Louis Tobback zich niet onbetuigd liet, en waarbij herhaaldelijk uitleg werd gevraagd over de wijze waarop het Hof in deze zaak betrokken is geraakt. Klarheid kwam er niet en de blaffende hond ging liggen... en werd later minister van Binnenlandse Zaken.

Het is een Belgische traditie - en wij zijn hierin niet alleen - dat voor belangrijke exportprojecten het Hof als ambassadeur wordt ingeschakeld, zowel bij vastgoedprojecten als wapenhandel. Dat recent de koning de heer Maurice Lippens, een hoofdrolspeler bij de ABN-Fortisoorlog om de controle over de Generale Maatschappij, tot de adelstand verhief, wijst evenzeer op de aandacht van het Hof voor de economische krachten in dit land. Op zich geen probleem. Een vorst dient begaan te zijn met 's lands belangen. Mij ergert alleen alle geheimdoenerij daarrond. Waarom dient elk onderhoud met de koning met de grootste discretie behandeld? Zelfs wanneer het fout gaat, zoals bij het dossier Eurosystem, kan het parlement noch het gerecht nagaan welke precieze rol het Hof heeft gespeeld en of het Hof daarbij niet werd gemanipuleerd of had gemanipuleerd. Dit is een democratie onwaardig.

Na de gedeeltelijke opheffing van de parlementaire onschendbaarheid, na een regeling van de strafrechtelijke vervolging van ministers, wordt het wellicht tijd het debat te openen over artikel 88 van de grondwet dat de persoon van de koning onschendbaar maakt.

En dan kwam augustus 1996. De tandem Bourlet-Connerotte stootte op de vreselijke werkelijkheid van de verdwenen, mishandelde en vermoorde kinderen. Ook hier bleek een parlementaire onderzoekscommissie nodig om te onderzoeken wat er allemaal fout liep tijdens het (al of niet) zoeken naar verdwenen kinderen en de daders van deze misdrijven. Ook tijdens de 10

werkzaamheden van deze Commissie-Verwilghen is er sprake van seksfeiven waarbij vooraanstaande personen zouden zijn betrokken. Nihoul staat bekend als een notoir partouzeur in de jaren tachtig. Op basis van haar informatie op dat ogenblik concludeert de Commissie-Verwilghen op bladzijde 145 van haar aanvullend verslag van 16 februari 1998 dat de 'mouvance Nihoul' zich bewoog in een sfeer van normvervaging en corruptief gedrag. In die zin hebben Nihoul en zijn trawanten bescherming gekregen en ook bescherming verleend, zij het zelden op een echt spectaculaire wijze en meestal ingepakt in een sfeer van 'vrienden helpen elkaar'. Of hadden we moeten schrijven: machthebbers chanteren elkaar.

De onderzoekscommissie ontdekte eveneens grote spanningen binnen de onderzoekers en magistraten die met de dossiers Dutroux-Nihoul en consorten bezig waren. Vooral het verwijderen van de ondervragers van de zogenaamde X-getuigen zorgde voor vele vragen binnen de commissie. De commissie besluit hierbij zelfs dat een gerechtelijk onderzoek of een afzonderlijk onderzoek op het onderzoek via een parlementaire onderzoekscommissie, uitsluitel zal moeten geven of deze problemen te maken hadden met beschermingsmechanismen. Een belangrijk element hierin was de zogenaamde herlezing van de ondervragingen waaruit de onderzoeksrechter Langlois dan de nodige conclusies zou trekken naar de gewraakte onderzoekers toe. Naarmate de onderzoekscommissie verlengd werd, bleek ook deze herlezing steeds later klaar te komen. Uiteindelijk werd de herlezing afgerond op 5 februari 1998 toen de Commissie-Verwilghen haar onderzoek had afgerond en haar besluiten formuleerde. Vandaag, ruim een half jaar na het beëindigen van de herlezing, zijn er nog geen conclusies getrokken door de onderzoeksrechter omtrent het lot van de gewraakte onderzoekers. Hebben zij de ondervragingen gemanipuleerd of werd er tegen hen obstructie gevoerd? In beide gevallen dient vervolgens de vraag gesteld waarom. Helaas is er geen onderzoekscommissie meer die het gerecht hierin kan stimuleren. Het uitblijven van duidelijkheid hierover verhoogt alleen het vermoeden van bescherming.

Maar er is nog meer zorgwekkends aan de hand. Reeds tijdens de werkzaamheden van de Commissie-Verwilghen bleek een openlijke tegenwerking vanuit de hoogste gerechtelijke instanties van Luik. Eigenlijk had het parlement nog een derde dossier moeten aanpakken, namelijk het onderzoek naar de moord op André Cools, Luiks minister van Staat en topfiguur van de Parti Socialiste. Het parlement had de oprichting van deze derde onderzoekscommissie beslist maar blies dat later af, onder druk van de regeringspartijen. Ook hier is er sprake van mogelijke relaties tussen 11

Nihoul en Cools. Bepaalde getuigen verwijzen ook in dit verband naar mensenhandel en seksuïven uit de jaren '70 en '80. Ook die getuigen geraken hun verhaal nauwelijks aan het gerecht kwijt. Het huidige politieke klimaat en de lopende gerechtszaken tegen gewezen ministers verhinderen dat een parlementaire onderzoekscommissie dit dossier aanpakt. Zullen de kaarten hiervoor anders liggen na de verkiezingen van 13 juni 1999 aanstaande, dag op dag drie jaar na de oprichting van de tweede bende-commissie? Daar zal onder meer de kiezer over oordelen.

Mij lijkt het overduidelijk dat ooit een parlementair onderzoek zal moeten nagaan welke linken er zijn tussen de drie dossiers: Bende van Nijvel, Dutroux-Nihoul en Cools, om te kunnen besluiten of er hier misdadigers werden beschermd of hooggeplaatste personen betrokken zijn.

Wil de bevolking ooit het geloof in een rechtstaat terugwinnen, dan dient dit turbulente verleden uit de jaren '70 en '80 grondig blootgelegd. Velen weten nog veel, maar zwijgen, deels verplicht door de grondwet, deels wellicht uit schaamte of uit vrees voor de gevolgen. De hoogste gezagsdragers van toen en nu, een hele resem eerste ministers, zouden moeten spreken maar zwijgen vooralsnog. Dit zwijgen doet alleen het vermoeden van medeplichtigheid of bescherming toenemen. Maar hoe dan ook, eens komt de waarheid toch aan het licht. Dit boek illustreert dat er altijd iemand zal zijn die verder blijft zoeken, tot op het bot, helaas tot op het bot van te veel lijken en lijkjes. Het wordt tijd dat zij die weten, beseffen dat 300.000 burgers op 20 oktober 1996 door Brussel trokken omdat ze de waarheid willen kennen. Het blijvend negeren van hun vraag vormt een ernstige bedreiging voor onze democratie.

Frans
Lozie
september
1998

INLEIDING

Vroeger, toen er in weekbladen nog romans verschenen in wekelijkse afleveringen, begon elke aflevering stevast met een rubriekje Wat voorafging. Hierin kon je de korte inhoud lezen van al wat zich in de vorige afleveringen had afgespeeld. Naarmate de roman vorderde, nam dit rubriekje - uiteraard! - in omvang toe. Dat was ook nodig, niet alleen om kersverse lezers op het juiste spoor te zetten, maar evenzeer om de vaste lezers een geheugensteuntje te geven. Als bijvoorbeeld in één van de eerste afleveringen het hoofdpersonage een relatie had met Y, en diezelfde Y duikt een eeuwige tijd later weer op, is het immers voor de lezer belangrijk te weten wie Y is en waar hij voor staat. Is dat niet het geval, dan gaan veel van de finesses van het verhaal verloren.

Eigenlijk is dit best vergelijkbaar met de doofpotstory die eind van deze eeuw wordt geschreven. Ook deze story heeft een lange voorgeschiedenis. 'Wat voorafging' is hier een volwaardig hoofdstuk geworden (zelfs een volwaardig boek, u houdt het momenteel in de hand), met een inhoud die evenveel aandacht verdient als de meer recente 'afleveringen' die u in uw dagelijkse krant vindt. Bovendien is het ook hier broodnodig dat de voorgeschiedenis gekend is zodat je in de hedendaagse berichtgeving de Y's van vroeger kan herkennen.

Decennia terug begon datgene 'wat voorafging' aan wat momenteel de pers haalt en algemene verontwaardiging opwekt. Ook in de doofpotdossiers treden namen van vroegere personages weer in de openbaarheid. Het lijkt wel een soap. Corrupt en meedogenloos! Personages verdwijnen uit het verhaal en uit het oog om pas veel later terug op te duiken.

In dit boek vindt u de namen van de personages samen met de voorafgaande intriges. U komt alles te weten over de roze balletten en over de rol die het koningshuis speelt in de zware gerechtelijke dossiers van de laatste jaren. Namen van relevante high-societyfiguren zoals ministers, magistraten, bankiers, topindustriëlen, wapentrafikanten en vastgoedmakelaars worden uit de doofpot gehaald. Via de commissie-Dutroux wordt een parallel gelegd met het chantagemilieau rond Nihoul, waarin terug een aantal namen van de roze balletten-dossiers opduiken. Deze pikante seksdossiers worden tevens in het juiste perspectief geplaatst, met aandacht ook 13

voor de impact op de huidige discussie over de bescherming van seksnetwerken.

De roots van de roze balletten waren in eerste instantie een public-relationsservice 'met een prinselijk sausje' van het zakelijke en politieke milieu (verwant met de wereld van de wapenhandel) met als doel het binnenrijven van frauduleuze miljardencontracten. Deze rozige dansvormen vormden naast de geheime steekpenningen een positieve stimulans om potentiële klanten definitief over de streep te trekken. Sindsdien hebben verschillende betrokken zakenlui en politici een echte blitscarrière gemaakt.

In haar besluiten heeft de Bendecommissie bis expliciet de prominente highsocietyfiguren in de seksdossiers afgeschermd en de echte roze balletten uit de context van de wapenhandel gehaald. Het merkwaardige is dat sommige van die namen ook ter sprake komen in de commissie-DutrouxNihoul. Hoog tijd dus om al deze namen eens op een rijtje te zetten en door te lichten.

Verder worden in dit boek belangrijke onderzoekspistes en manipulaties binnen het Bendedossier toegelicht: een militair inlichtingennetwerk, dubieuze informanten en tegenwerkingen, zwarte baron de Bonvoisin, het seksdossier Pinon, een merkwaardige Dyane-overval, een vergeten Bendeaanslag in Walibi, enzovoort. Maar evengoed worden in dit boek de manipulaties binnen de Bendecommissie bis uitgevlooid: gecensureerde ondervragingen, beschermde magistraten, gediscredeerde onderzoeksrechters, de lijst is lang en eindeloos.

Het gaat hier al bij al om ontelbare namen, namen die 'voorafgingen' aan de nieuwe afleveringen die u vandaag en morgen in krant en tv-journaal voorgeschoteld krijgt. Als u dit boek doorneemt, bent u alert en volledig mee. Want een doofpotstory volgen, is niet niks. Wie niet volgt, is immers gezien. En mist de finesses!

Deel I DE ROZE BALLETTEN

Hoofdstuk 1

DE PRINS, DE WAPENHANDELAARS EN DE MANIPULATIES

Wij stappen in het verhaal op het einde van de jaren zeventig. Op 14 september 1979 richt toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Henri Simonet een brief naar prins Albert. Hij is helemaal niet tevreden over diens rol als erevoorzitter van de Commissie Buitenlandse Handel in het dossier Eurosystem. In dit dossier speelt nog een andere zaak waarover Simonet met geen woord rept. Luxecallgirls blijken als public-relations-kaderleden te zijn ingeschakeld om lucratieve contracten met Saoedi-Arabische prinselijke relaties binnen te rijven. Bij een ondervraging verklaart een callgirl meisjes te hebben uitgezocht om de prins en zijn gezelschap op buitenlandse reizen te vergezellen.

Lydia Montaricourt en Fortunato Israel

Op 6 februari 1978 startte de rijkswacht, op basis van een anonieme klacht, een onderzoek tegen de exotische Lydia Montaricourt, die als Madame Claude met een twintigtal meisjes in Schaarbeek actief was. Op 19 februari '79 voerden de BOB'ers Lainé en Jacques in opdracht van onderzoeksrechter Schellekens een huiszoeking uit bij Montaricourt in haar pand in Schaarbeek. Bij deze huiszoeking werden adressenboekjes, foto's, registers, sleutels, documenten, brieven, een kunstpenis-met-peer en een vibrator in beslag genomen. In haar bankinstelling werden een enveloppe met foto's van meisjes en een rood boekje met namen buitgemaakt. Montaricourt zelf werd enkele dagen later, op 21 februari '79, in voorhechtenis genomen.

Uit het onderzoek van alle inbeslaggenomen stukken concludeerden de BOB'ers dat het netwerk was overgekocht van een andere luxecallgirl luisterend naar de flamboyante naam Fortunato Israel. Montaricourt vertelde de enquêteurs dat ze vanaf de zomer van 1975 voor Fortunato werkte, maar in februari 1977 naar België afzakte en het netwerk van Fortunato overnam. Bij de overname verbrandde Fortunato haar adressenboekje, maar Montaricourt had het vooraf overgeschreven.'

Bij de ontlasting van onderzoeksrechter Schellekens moest nog een belangrijke onderzoeksopdracht naar geldkoffers in het buitenland worden 17

uitgevoerd. Deze koffers van Montaricourt werden in Frankrijk en Duitsland wel degelijk geblokkeerd, maar later werd geconstateerd dat deze koffers zonder inventarisering en inhoudscontrole weer werden vrijgegeven.*2 Bovendien gaf de Brusselse substituut Fischer, tot voor kort als raadsheer van het Hof van Cassatie belast met het dossier Cools, Montaricourt na haar proces in een gulle bui twee van de vijf adressenboekjes en het inbeslaggenomen geld terug. Inspecteur Dorpe van het Hoog Comité van Toezicht, die in het begin van de jaren negentig voor onderzoeksrechter Bulthé het onderzoek van het onderzoek naar de roze balletten voerde, vond dit terecht zeer merkwaardig omdat het hier toch duidelijk om geld ging dat verdiend werd bij het plegen van een overtreding.*3

Montaricourt werd uiteindelijk op 2 mei 1979 veroordeeld tot 15 maanden voorwaardelijke gevangenisstraf met aftrek van de 70 dagen effectieve voorhechtenis. Het kwam erop neer dat ze dezelfde dag nog werd vrijgelaten waarna ze spoorsslags richting Frankrijk verdween. Onderzoeksrechter Schellekens verklaarde: 'Het dossier werd buitengewoon snel behandeld. In heel mijn loopbaan als magistraat heb ik dat nooit meegemaakt. Het is nu toch al zo'n 40 jaar - eerst als advocaat en vervolgens als magistraat - dat ik me met gerechtelijke zaken bezighoud en ik sta verstoeld als ik die data zie.'4

De voorgangster van Montaricourt, Fortunato Israel, werd zelfs volledig ongemoeid

gelaten. Het dossier Fortunato Israel dat voortvloeide uit de zaak Montaricourt,

bestaat slechts uit één enkel proces-verbaal van de BoBBrussel. Er werd geen

onderzoeksrechter aangesteld, maar er was wel het huiszoekingsbevel van 26

februari 1979 van onderzoeksrechter Schellekens in het kader van het dossier

Montaricourt.*5 Dit leverde een pv op dat kan tellen, een document waarin

Fortunato Israel volmondig haar prostitutierol voor Eurosystem toegaf. Niet alleen

voor Eurosystem trouwens, want ze bleek ook bedrijvig voor de wapenfirma's van

Boas: 'Ten slotte erken ik dat ik prostituee geweest ben. Ik erken ook dat ik contact

opnam met meisjes voor de belangrijke klanten, maar ik werd door die meisjes niet

staanbaarheid: via hogergenoemde firma Eurosystem trachtte de Société Générale miljardencontracten met Saoedi-Arabië af te sluiten.

De bij Fortunato Israel aangeslagen adressenboekjes, facturen en bankuittreksels werden in afwachting van een beslissing van het parket in de bureaus bewaard.' Tijdens de huiszoeking bij Fortunato Israel hadden de BOB'ers tevens een tafelplan meegenomen met de namen van enkele prominenten. Rijkswachtcommandant Beaurir was één van hen. De vriend van Fortunato Israel, wapenhandelaar Roger Boas, kon tijdens de huiszoeking het huis verlaten.*6 BOB'er Lainé bewaarde het fotoalbum met Beaurir in zijn persoonlijke werkmap binnen de rijkswachtkazerne. Na zijn terugkomst uit vakantie in 1979 bleek die leeg te zijn.*7 De grote verdwijning! Alsof David Copperfield himself even was langs geweest.

De wereld op zijn kop: de speurders op de pijnbank

Aan die mysterieuze verdwijning waren andere, al even merkwaardige zaken voorafgegaan.

Eén. Onmiddellijk na de huiszoeking werden de BOB'ers Jacques en Lainé door de rijkswachthiërarchie geconvoceerd. BOB'er Jacques verklaarde: 'Tijdens dat verhoor werd ons gevraagd wat we bij die mevrouw hadden gedaan, waarom we er naartoe waren geweest, of alles goed verlopen was. Ik weet niet wie onze oversten had verwittigd, maar feit is dat we bij onze terugkomst bijna onmiddellijk werden geroepen. (...) In principe probeerden we heel discreet te zijn in wat we deden: we hadden die operatie lang op voorhand voorbereid. Ik denk dat ik nog nooit eerder op een dergelijke wijze bij een overste werd geroepen.' 10

Het rapport van de Bendecommissie bis dat Jacques citeert, vervolgt: 'Wat het resultaat van hun onderzoek betreft, stelde Jacques dat zij een volledig prostitutienetwerk hadden gevonden, maar dat er tot hun grote verwondering nooit verder gevolg aan het onderzoek werd gegeven: "Volgens ons hadden er rogatoire commissies moeten volgen om meisjes in het buitenland te ondervragen: (...) daar is nooit iets van in huis gekomen; (...) wij waren toen niet bevoegd om te oordelen waarom dat niet is gebeurd".'

Twee. Op 28 maart '79 eiste de Brusselse substituut Deprêtre dat het fameuze pv en het

huiszoekingsmandaat aan hem werden overgemaakt. Het proces-verbaal over de

Werd geseponeerd door Deprêtre, die zich later in de Bendecommissie bis echter niets meer kon herinneren van zijn merkwaardige rol in de zeden-dossiers Montaricourt, Fortunato Israel en Eurosystem.` Diezelfde Deprêtre zou later benoemd Worden tot procureur te Nijvel en `furore' maken in het onderzoek naar de Bende van Nijvel. Voor zijn rol in de zedendossiers Werd Deprêtre door de Bendecommissie bis trouwens op de vingers getikt: `Het Was de heer Deprêtre die, als eerste substituut, het dossier Fortunato Israel heeft doen seponeren. De commissie is van oordeel dat de betreffende dossiers geen normale behandeling hebben gekregen. Zij is het niet eens met het standpunt van toenmalige eerste substituut Deprêtre dat de rietvervolgving van Fortunato Israel in de gegeven omstandigheden verantwoord Was.' ¹⁴

Drie. BOB'er Jacques getuigde ook voor de Bendecommissie bis over de toenmalige sfeer: `Indien We kleine kinderen Waren geweest, zou men ons op de vingers getikt hebben met de mededeling dat We daar niet mochten komen. (...) Ik had liever 40 graden koorts gehad, dan had ik niet moeten komen. Om u maar de sfeer te schetsen Waarin We daarna moesten leven. Ik heb de kans gehad om te vertrekken. (...) Maar velen van mijn collega's ... De sectie is trouwens later ontmanteld, zoals men mij achteraf meegedeeld heeft. Alle leden Werden her en der verspreid. Sommigen kregen carrièreproblemen, anderen Werden bijna gearresteerd (...) Volgens mij Was het klimaat ziekelijk.' ¹⁵

Jacques vroeg zich af: `Waarom Werd deze sectie ontmanteld, terWijl ze toch goed Werkte? Waarom Werd ze juist op dat moment ontbonden? Ik denk dat ze gedurende twee à drie jaar zelfs gewoon ophield te bestaan. Momenteel zou ze gefusioneerd zijn met de sectie drugs.`

De ontmanteling van de BOB-zedensectie Waarover Jacques het heeft, gebeurde in 1983. De bevoegde zedensubstituut voor Brussel Was toen André Vandoren, de huidige nationale magistraat. Op basis van mistoe-standen rond één BOB' er Werd beslist onmiddellijk de hele cel te liquideren.

Eind 1993 bleek de Bendecel van Charleroi geïnteresseerd in een mogelijk verband tussen de dossiers Montaricourt-Fortunato en de ontmanteling van deze BOB-zedensectie enkele jaren later. Procureur-generaal Demanet gaf toen via een kantschrift aan BOB'er Ruth van Charleroi, die reeds tien jaar een gedreven Bendespeurder Was, de opdracht Vandoren te contacteren om de situatie rond de in 1983 opgedoekte Bos-zedensectie op te klaren. ^(a)

(a) In 1997 verklaarde kapitein-commandant Schot, de toen ontslagnemende coördinator van de Bendecel (na de voor de rijkswacht desastreuze verklaringen en -> 20

Opmerkelijk is dat er over de dossiers blijkbaar verwarring bestaat. Terwijl de onderzoeker dacht te spreken over het dossier Montaricourt van 1979, Werd hem in feite een kopie bezorgd van het dossier Bulthé van 1990. Dit dossier Bulthé is het algemene onderzoek naar de Wijze Waarop in de jaren '70 en '80 de roze-ballettendossiers onderzocht Werden. De experts van de Bendecommissie bis merkten daarom terecht op: `Uit het verhoor van commandant Schot is gebleken dat de CBW (Bendecel) ook kennis nam van Wat hij omschreef als het dossier Montaricourt, daar Waar het blijkbaar gaat om het dossier 54190 van onderzoeksrechter Bulthé.' ^{*17}

Een kluwen van macht, wapenhandel en prostitutie

Op het ogenblik van de huiszoeking in 1979 bij Fortunato (`Tuna') Israel, staat deze dame via dochtervennootschappen Plexycca en Soremi op de loonlijst van de Wapenfirma Asco van Roger Boas.\*<sup>18</sup> En ze Was sinds 1976 tewerkgesteld bij Eurosystem als `pr-kaderlid'. Toen al apprecieerden toplui uit de Belgische diplomatieke en industriële Wereld de goede service van de Tuna-kring. Fortunato Was ook bekend bij Arabische diplomaten en zakenlui, Wat voor Eurosystem vruchten zou opleveren.

Zo Waren er bijvoorbeeld Samir Traboulsi uit Parijs en Akran Ojeh van de wijdvertakte firma Technique d'Avant Garde (TAG) met kantoor in Genève.(b)

Traboulsi en Ojeh Waren medewerkers van Wapentrafikant en multimiljardair Adnan Kashoggi, ook nog bekend van het Nederlandse Lockheedschandaal (Waarbij prins Bernhard in opspraak kwam) en de Iran-Contra

confrontaties in de commissie Dutroux weigerde Schot immers nog langer samen te werken met sommige rijkswachtofficieren en vroeg zijn mutatie aan) hierover: `Er bestaat een eerste inleidend pv (nr.25.658 van 6 december 1993), dat enkele lijnen telt. Ik citeer: "Volgend op de opdrachten van procureur-generaal Demanet, hebben wij contact opgenomen met nationaal magistraat Vandoren, die ons heeft uitgenodigd naar zijn bureau om de situatie binnen de Brusselse BOB anno 1983 op te klaren." Tijdens een eerste briefing met de heer Demanet en een tweede briefing met de heren Demanet en Vandoren, vraagt de enquêteur zich af of er een verband bestaat tussen het Roze-ballettendossier en het opheffen van de BOB-zedensectie van Brussel in 1983. Hij zegt: "Het was in deze optiek dat het kantschrift werd geleverd om zich bij de heer Vandoren te presenteren en een kopie van

gate-affaire van Oliver North in 1979-'80. Diezelfde Kashoggi had met zijn firma Triad een luxekantoor in het Terkamerenbos te Brussel en onderhield goede contacten met toenmalig minister van Landsverdediging en ex-premier Paul Vanden Boeynants. Toen in september/oktober 1979 de Knack-reeks over de Tuna-kring en Eurosystem liep, verwittigde Kashoggi nog tijdig Vanden Boeynants voor enkele lastige vraagjes.¹⁹

De Tuna-kring kon als public-relationservice voor Boas en zijn firma's goede diensten bewijzen bij het afsluiten van interessante contracten. De commissieleden van de Bende-commissie bis reveleerden zelf dat zowel Boas als zijn goede vriend Vanden Boeynants in het prostitutienetwerk gelieerd zaten. Commissievoorzitter - en huidig minister van Justitie - Van Parys had het in een interview met *De Standaard* over een spoor van bescherming in het zedendossier Montaricourt-Fortunato: 'Tot hun contacten behoorden zeer hooggeplaatste personen: de commandant van de rijks-wacht luitenant-generaal Beaurir, wapenhandelaar Roger Boas, en via deze laatste Paul Vanden Boeynants.'²⁰

Later zou Vanden Boeynants in opspraak komen met het beruchte BDXpantsercontract van het Belgisch leger voor de firma Asco. Roger Boas van Asco werd voor dit pantsercontract in januari 1992 veroordeeld tot 15 maanden voorwaardelijke gevangenisstraf en 500.000 frank boete wegens valsheid in geschrifte. In dit proces kwam zijdelings ook het arbeidscontract van Fortunato Israël ter sprake.

Na de Bende-commissie bis, op 27 oktober 1997, werd de laatste vennootschap met verwijzing naar de naam Asco, meer bepaald Asco Management, opgedoekt en overgenomen door Immasco." Dit Immasco is evenzeer een dochterfirma van Boas en is zelfs gelegen op het thuisadres van de familie Boas. Maar nu is vooral zoon Christian Boas op het voorplan getreden.²² Immasco werd nog in 1976 door Roger Boss(c) opgericht.²³

In de periode 1972-'79 heeft Boas met zijn firma Asco omzeggens geen enkel wapencontract van het defensiekabinet gemist. Enkele van die contracten werden zelfs als 'lopende zaak' door Vanden Boeynants afgehandeld. Het Asco-kapitaal steeg in deze periode van 21 tot 161 miljoen frank en haar winst vertienvoudigde. Buitenlandse vennootschappen wisten dat ze met Boas in zee moesten gaan om bij Vanden Boeynants een kans te maken.

In de jaren zeventig ging het Boas zo goed voordewind dat hij zich in 1975 via de firma's Investfina en Sogestfina op de immobiliënssector stortte. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1975, 23 september 1975, nr.3455-11, blz.27637-39*)

Hoe dat allemaal in zijn werk ging was lang geleden in *Knack* te lezen: 'De voorzitter en afgevaardigde-beheerder van de Ets. Beherman-Demoen verklaarde ons openlijk en formeel én op papier dat de toenmalige minister van Landsverdediging Paul Vanden Boeynants hem (Joseph Beherman) destijds voor de ondertekening van het BDX-contract, op het kabinet van Defensie ontboden heeft om duidelijk te stellen dat Beherman-Demoen dit contract slechts zou krijgen op voorwaarde dat Asco de belangrijkste BDXonderdelen mocht leveren. Toen dit dan ook zo gebeurde, zo verklaart Joseph Beherman verder, heeft Paul Vanden Boeynants, die toen (eind 1979) geen minister van Defensie maar Psc-voorzitter was, hem (Joseph Beherman) via Xavier Magnée laten weten dat hij (Paul Vanden Boeynants) er wel zou voor zorgen dat het intussen gerezen geschil (omtrent onderbroken leveringen, tijdverlies en vertraging) tussen Demoen en Asco in der minne geregeld werd indien Joseph Beherman zich maar rustig hield tot het contract van de gepantserde infanteriegevechtsvoertuigen met de Belgian Mechanical Fabrication goed en wel getekend was.'²⁴

Op 24 juli 1979, vier dagen na de faling van Eurosystem, besliste de regering nog alleen met het BMF van Boas over het BDX-pantsercontract te onderhandelen.

Boas had namelijk samen met de Bank Brussel-Lambert en dochtermaatschappij Cockerill van de Generale op 2 november 1977 de maatschappij BMF (Belgian Mechanical Fabrication) opgericht om dit contract binnen te rijven.²⁵ In Cockerill was in 1975 ook nog een andere belangrijke beheerder opgedoken: Albert Frère van de financiële groep Paribas.(d)

Toeval of niet, maar tot 30 januari 1976 was de zetel van hoofdaandeelhouder Interocean van BMF op hetzelfde adres gevestigd als de met de Paribas gelieerde firma Air et Chaleur, een van de leden van het Eurosystem Consortium.²⁶

De topindustriële Jacques De Staercke(e) van Fabrimetal, de patroonsorganisatie van de metaalsector, was beheerder van de firma Interocean²⁷ (d) Later deed Frère ook zijn intrede bij de groep Brussel-Lambert.

(e) Een andere aandeelhouder en beheerder van BMF zelf was Xavier Magnée, (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1977, nr.4211-1, 1 december 1977, blz.33681*) momenteel een van de advocaten van de slachtoffers van de Bende van Nijvel en tijdens het proces Bouhouche-Beijer advocaat van Amory. Magnée was tevens aandeelhouder van het op 10 maart 1978 door Boas gestichte Soremi, een dochterfirma van Asco. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1978, nr.987-5, 1 april 1978, blz.7890-93*)

maar blijkbaar ook een persoonlijke intitus van prins Albert. Minister van Buitenlandse Zaken Simonet bekritiseerde Albert zelfs in een brief omtrent voortrekkerij bij handelsmissies: 'De prins laat zich in zijn handelsmissies te veel op sleeptouw nemen door Fabrimetal. Of is de versie van Jacques De Staercke de juiste dat niet Fabrimetal de prins te vaak vraagt voor de handelsmissies, maar dat de raadgever van de prins, baron Michel Didisheim, steeds aandringt om voor die reizen beroep te doen op de prins?'²⁸ Didisheim, de hier vernoemde kabinetschef van prins Albert, was tevens een vriend van Cauchie, een hoofdrolspeler in het Eurosystem-verhaal.

Ook het uittredende Martens-kabinet van vrijdag 25 april 1980 behandelde het pantsercontract ten belope van 24 miljard frank als een 'lopende zaak' en besliste het contract toe te wijzen aan BMF. Op 16 mei 1979 had Vanden Boeynants nog laconiek in de Kamer verklaard: 'De heer Buchmann heeft gesproken over de scherpe concurrentie welke onze firma's, die aan het Belgisch Leger willen leveren, door buitenlandse bedrijven ondervinden. Dames en heren, vanop deze tribune durf ik zeggen dat het departement van Landsverdediging werkelijk grote inspanningen levert ten einde de Belgische nijverheid te helpen. Wij kunnen bestellingen voorleggen die ons soms 20 à 30 procent duurder hebben gekost, juist omwille van het feit dat wij ze aan Belgische firma's hebben toevertrouwd.'²⁹

vu-parlements lid Willy Kuypers diende op 1 augustus 1980 een paar markante schriftelijke parlementaire vragen in over de lopende onderzoeken van het Hoog Comité van Toezicht 'inzake de contracten die de heer Vanden Boeynants in zijn hoedanigheid van minister van Landsverdediging sloot met het Asco-bedrijf te Zaventem'.³⁰ Maar premier Martens gaf geen antwoord. Vanden Boeynants oefende zware druk uit - zelfs op Kuypers persoonlijk - om dit potje gedekt te houden. 'Bovendien hullen ook parlementsleden zich hoe langer hoe meer in de sluier van de vergetelheid. Zo heeft geen enkele minister tot nog toe de moed opgebracht om, bijvoorbeeld, de drie rapporten van het Hoog Comité in verband met de contacten tussen het Zaventemse bedrijf Asco en het ministerie van Defensie ten tijde van Vanden Boeynants openbaar te maken. Wat heeft er bijvoorbeeld de toenmalige premier Wilfried Martens van weerhouden om die verslagen bekend te maken, zoals hij nochtans op 21 december 1979 op een persconferentie had beloofd? Wat heeft er defensiespecialisten zoals Louis Toback, Louis Vreven of Paul De Vlies in het Parlement van weerhouden om deze informatie gewoon op te eisen? Alleen Willy Kuypers had in het *Bulletin van Vragen en Antwoorden* van 16 september 1980 de vermetelheid 24

om naar de resultaten van de onderzoeken van het Hoog Comité inzake Asco en CDSCA te informeren. Hoe vermetel Kuypers wel was, bewijst het feit dat in de onmiddellijke omgeving van Vanden Boeynants vernomen kon worden dat de Psc-voorzitter het parlements lid uit Leuven tijdens een ochtendlijk onderhoud heeft verzocht om ten minste zijn vraag in verband met Asco in te trekken. Willy Kuypers wil dat nu noch ontkennen, noch bevestigen. Hij wijst er alleen op dat zijn vraag hangende, maar tot nog toe zonder antwoord is gebleven."

Het loont de moeite even een oog te werpen op Plexycca, de dochterfirma van Asco, die Fortunato Israel op haar loonlijst had. In 1976 had Boas Plexycca overgenomen. (f)

Op vraag van Boas had bedrijfsrevisor Michel Vaes eerst de financiële situatie van Plexycca doorgelicht.³² (g)

Diezelfde Michel Vaes dook eveneens op in Eurosystem Hospitalier.³³ Na de overname door Boas veranderde de financiële situatie van Plexycca opmerkelijk. Sinds 1977 slaagde het bedrijf erin bijna evenveel algemene onkosten te maken als haar jaarlijkse omzet. (h)

'Werkneemster' Fortunato was bijna nooit te zien in de lokalen van Plexycca, maar dat neemt niet weg dat ze de belangen van Boas toch goed heeft gediend: 'Terwijl de officiële overschrijvingen van Plexycca, en sinds februari 1979 ook van Soremi - alweer een bedrijfje van Boas - op de bankrekening van Fortunato Israel (310-0071553-53) slechts rond de 28.000 frank per maand schommelden, bracht Tuna sinds begin 1978 verrassend veel briefjes van vijfduizend frank naar het loket van haar bank: tussen 20.000 en 230.000 frank per maand en voor een totaal van 960.000 frank. De zogenaamde pantserslag woedde op dat moment het hevigst.'³⁴

Commissievoorzitter Van Parys vroeg kapitein-commandant Schot van de Bendecel of hij na zijn contacten met de militaire veiligheid geïnteresseerd was in de informatie betreffende Asco, het netwerk Fortunato-Eurosystem en het dossier Montaricourt. 'Nee' antwoordde Schot: 'Ik herinner me niet informatie over dit onderwerp van de SDRA gekregen te hebben. (...) betreffende deze personen of Eurosystem, nee.'³⁵ Schot had de SDRA, de buitendienst van de militaire veiligheid, bezocht om documenten te kunnen raadplegen.

²⁸ Na een kapitaalverhoging van 50.000 naar 1.250.000 frank. ²⁹ Op basis van dit rapport werd tot de kapitaalverhoging beslist. (h) In 1976 beliepen de algemene onkosten nog 16,6 miljoen frank, in 1977 werd dat 30,4 miljoen frank.

Van Parys reageerde verbaasd: 'Meneer Schot, u hebt inlichtingen gekregen van de SDRA. U hebt over de naamloze vennootschap PDG een rapport gestuurd naar de onderzoeksrechter. Dit rapport dateert van 9 maart 1991. Het tijdschrift *knack* van oktober 1979 citeert trouwens ook reeds de firma PDG in het kader van de manoeuvres van de firma Asco voor de levering van de pantsers. Dit artikel vernoemde de gepensioneerde BOB-adjudant André Louis van het kabinet van Landsverdediging en een belanghebbende van het netwerk Tuna-Eurosystem.'³⁶

André Louis, naar wie de commissievoorzitter in zijn repliek verwees, had als voormalig BOB-chef veel interessante informatie en werd bij zijn pensionering volgaarne aangeworven door het kabinet van Vanden Boeynants. Via Louis wilde Vanden Boeynants blijkbaar te weten komen welke informatie de journalisten en anderen reeds over de Asco-contracten en Eurosystem verzameld hadden.

De staatsveiligheid over de wapenfabrikanten

Albert Raes, de ex-baas van de Staatsveiligheid, deed op 6 februari 1995 in de VTM-uitzending *Telefacts* enkele onthullende uitspraken over het milieu van Vanden Boeynants en de Bonvoisin en de aanhoudende aanvallen op de Staatsveiligheid: 'De oorzaak zou kunnen liggen bij inlichtingen door de dienst verzameld in verband met iets veel omvangrijker, en dat omvangrijker iets zou volgens sommige deskundigen kunnen te maken hebben met wapenhandel, wapentrafiëk, wapendiefstal, wapensmokkel en het hele zootje ongeregeld dat te vinden is rond wapens. Ik herhaal dat deskundigen, waaronder medewerkers van mij, maar ook anderen, het gevoel hadden dat wij te dicht naderden bij een netwerk van handelaars, smokkelaars, trafikanten van wapens, die hun belangen goed zagen behartigd door het gezelschap dat u vernoemt.'

VTM journaliste Rosanne Germonprez vernoemt in dit verband 'baron de Bonvoisin, Paul Vanden Boeynants', waarop Raes volmondig antwoordt: 'en tutti quanti'. Raes vervolgt: 'Het gedruis na de verklaringen van de heer Vanden

Boeynants voor de onderzoekscommissie antiterrorisme (de eerste Bendecommissie) heeft als resultaat gehad dat in elk geval de medewerkers van de veiligheid van de staat niet werden aangemoedigd om verder in deze richting verkenningen te doen in het veld van extreem-rechts met het oog op onder andere wapenleveranties aan sommige buitenlandse bevriende verantwoordelijke personen. Dat ging niet verder in de Staatsveiligheid. Dat werd in de koelkast geplaatst. Spijtig

genoeg. Dat was een resultaat dat in elk geval werd behaald door dit milieu.'

Enkele jaren later bevestigde Raes deze analyse: 'We hebben dus onrust, om niet te zeggen paniek veroorzaakt in de milieus van wapenhandelaars, wapendieven en wapensmokkelaars. We waren naar de mening van sommige betrokkenen te dicht bij hun filières en financieringskanalen geraakt.'

Voor de Bendecommissie bis verwees Raes expliciet naar het VTM-interview van 1995 en getuigde onder eed: 'Voor de allusie op het milieu van, zoals ik het altijd noem, de wapenhandelaars, de trafikanten, de dieven en de smokkelaars, steun ik mij op fragmentaire gegevens, door de Staatsveiligheid gedurende al die tijd ingewonnen, omtrent connecties tussen het milieu dat ik zo wens aan te duiden. Men kan mij vragen of ik niet te gemakkelijk 'amalgameer'. Ik denk het niet. Wij hebben de fragmentaire gegevens die wij in de loop der jaren konden verzamelen steeds overgemaakt aan de gerechtelijke overheden, in elk geval, en aan de minister van Justitie, en soms aan de minister van Landsverdediging, omdat er een afspraak was tussen de militaire inlichtingendienst en de Veiligheid van de Staat dat het observeren van wapenexport en alles wat ermee samengaat tot de exclusieve bevoegdheid behoorde van de militaire dienst. Inderdaad, zij stellen onderzoeken in naar firma's en naar de handelaars en/of trafikanten die zich daarmee bezighouden. Maar telkens in dergelijke filière sprake is, of zou kunnen zijn, van de aanwezigheid van terroristische groepen of terroristen, sprak het voor zich dat wij ofwel aan de militaire dienst vroegen om meer inlichtingen te krijgen ofwel deze zelf inwonen, hetzij door eigen vaststelling in het land of via de buitenlandse correspondenten van onze dienst. Deze informatie werd steeds zeer stipt bezorgd aan wie daar recht op had. Als ik zeg dat ik het gevoel had dat wij te dicht naderden bij, wat ik in andere vraaggesprekken "dit zootje ongeregeld" noem, dan weet ik wat ik zeg maar ik vrees dat dit een andere parlementaire onderzoekscommissie zou vergen., 38

In 1989 werkte callgirl Fortunato Israel nog altijd als 'directiesecretaresse', ditmaal in Malta in een gebouw waarin twee firma's, Asco en Mediterranean Meat Company, gevestigd waren. Beide firma's hadden toegezegd niets met elkaar te maken. Opvallend is dat bij beide firma's dezelfde personeelsleden werkten.³⁹ Agent Peelos van de Gerechtelijke Politie (GPP) gaf deze informatie door aan zijn chef, hoofdcommissaris Reyniers, om het Brussels parket hiervan op de hoogte te brengen. Het parket heeft dit nooit ontvangen.⁴⁰ Uiteraard ontkende Boas, toen hij in de Parlementaire Onder27

zoekscommissie over de illegale wapentrafiëken ondervraagd werd, elke mogelijke band tussen deze twee firma's.*41 (i)

Toeval of niet, maar in 1984 kreeg hoofdcommissaris Reyniers van het parket een disciplinaire berisping omdat hij van Asco een uitnodiging aanvaard had om samen met Boas, waartegen juist een strafprocedure opgestart was, naar Malta te reizen teneinde het nieuwe filiaal te bezichtigen. In mei 1989 zat Reyniers eveneens, ditmaal samen met directeur Avraham Shavit van Asco-Malta, in hetzelfde vliegtuig heen en weer naar Israël, waar hij met goedkeuring van het parket een internationale politieconferentie bijwoonde.* 42

Diezelfde Shavit kwam ook ter sprake in de Parlementaire Onderzoekscommissie naar de illegale wapentrafiëken van 1988-'89. Hij bleek een goede vriend te zijn van Paul Vanden Boeynants, die voor hem op 4 februari '83 een speciale aanbevelingsbrief naar de eerste minister van Malta stuurde. Roger Boas, die hierover door de parlementaire onderzoekscommissie door de parlementsleden ondervraagd werd, was niet erg spraakzaam. Dat blijkt uit het verslag van de zitting: 'Een lid onderstreept dat op een bepaald ogenblik in de pers sprake is geweest van een persoonlijke brief van Vanden Boeynants aan de eerste minister van Malta om hem de heer Shavit aan te bevelen. Volgens hem is het duidelijk dat dit in verband was met het negotiëren van een contract voor wapenleveringen aan Iran. Het lid stelt in dat verband drie vragen. Ten eerste: welke is de functie van de heer Vanden Boeynants in Asco? Ten tweede: wie heeft aan de heer Vanden Boeynants gevraagd dergelijke brieven te schrijven? Ten derde: is de heer Boas ooit op de hoogte gesteld van het resultaat van deze brief? De heer Boas verklaart via de pers van die brief kennis te hebben genomen. Het betreft een persoonlijke brief waarop hij geen commentaar hoeft te leveren. De vraag zou veeleer aan de auteur van de brief moeten worden gesteld. De heer Boas zegt dat hij de heer Vanden Boeynants kent, maar dat hij geen enkele functie bij de firma Asco bekleedt. Een lid kan zich moeilijk inbeelden dat de heer Vanden Boeynants, zonder meer en uit eigen

Boas had daarvoor de commissieleden herinnerd aan het feit dat hij volgens Tindemans niet verplicht is te antwoorden op vragen over Asco-Malta: 'De heer Boas herinnert eraan dat, hoewel de heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen, heeft verklaard dat Asco-Malta een Maltese rechtspersoon is waarop bijgevolg geen toezicht kan worden uitgeoefend, hij zich niettemin bereid verklaart als gedelegeerd bestuurder van Asco-Malta alle vragen van de commissie te beantwoorden.'(Rapport *wapentrafiëken*, blz.321)

beweging, een dergelijke brief schrijft aan de eerste minister van Malta. De heer Boas zegt dat hij daarover uitleg heeft gevraagd aan de heer Shavit, die antwoordde dat het een persoonlijke aangelegenheid betrof. De heer Shavit was destijds adviseur. Hij had het recht met om het even wie in contact te treden. ' 45

'Men spreekt over een lid van een koninklijke familie'

Onderzoeksrechter Schellekens, die in 1979 de door de rijkswachters inbeslaggenomen agenda's met de klanten van de callgirls Fortunato en Montaricourt heeft ingekeken, bevestigde dat er namen van belangrijke personaliteiten in vermeld stonden. Toen hem gevraagd werd welke namen dat waren, vroeg Schellekens expliciet naar de gesloten deuren. Hij deed dat met volgende woorden: 'Ik herinner me bepaalde namen, ik heb ze u trouwens gegeven. Maar u heeft me herinnerd aan artikel 14 van een internationale conventie, dat zegt dat mijn getuigenis me aan strafvervolgning kan blootstellen. Ik heb geen enkel bewijs voor wat ik zal zeggen, dan enkel mijn persoonlijk geheugen en mijn persoonlijke eerlijkheid.'⁴⁴

Maar zo merkte hij verder op: 'Wat mij nog meer verrast, is dat de kwestieuze agenda in feite al verdwenen was toen ik hem pas in beslag had genomen. Die agenda bevond zich in een koffer op de griffie van de correctionele rechtbank. Dit is nog meer verontrustend. ' 45 Op de vraag of de vermelding van deze namen eventueel als chantage- of drukingsmiddel kon gebruikt worden, antwoordde de toenmalige onderzoeksrechter zonder omwegen: 'Uiteraard, ik heb natuurlijk niet het temperament van een voorzanger, maar als ik een fotokopie van deze agenda had gemaakt... Maar ik had noch de gedachte, noch de roeping.'⁴⁶

De Bendecommissie bis vond dat deze zedendossiers op een opmerkelijke wijze afgehandeld werden: 'Zo werden in het dossier Montaricourt geen elementen gevonden

die wezen op het opsporen van de aanwezigheid van een minderjarige die in het

netwerk actief zou zijn geweest. De ambtelijke opdracht met betrekking tot het

onderzoek naar geldkluizen in het buitenland werd niet uitgevoerd. Niet alle

inbeslaggenomen stukken werden ter griffie neergelegd. Tevens wordt de verdwijning

stukken die tijdens de huiszoekingen werden meegenomen, inzonderheid een tafelverdeling met onder meer namen van een of meer vooraanstaande personen. Tot slot wordt ook vastgesteld dat het onderzoek niet voldoende nauwkeurig werd gevoerd op het vlak van de betrekkingen tussen Israël en bepaalde personen. In het onderzoek betreffende het dossier Eurosystem Hospitalier is het opvallend dat snel beslist werd tot een seponering terwijl er nog een kantschrift moest worden uitgevoerd. Ook werd een van de behandelende rijkswachters uitgenodigd op het kabinet van de minister van Landsverdediging om te worden uitgehoord betreffende dit dossier. '4'

In deze dossiers kan duidelijk over 'directe bescherming' gesproken worden zoals dat gedefinieerd werd door de commissie-Dutroux, zeker omdat bleek dat belangrijk bewijsmateriaal op mysterieuze wijze uit de griffie van de rechtbank verdwenen was.(j)

Maar in haar eindconclusies heeft de Bendecommissie bis de stelling van de protectiepiste afgezwakt tot de formulering 'dat bescherming niet kan uitgesloten worden'.⁴⁸

(j) 'De termen bescherming en afscherming verwijzen naar opzettelijke gedragingen (actieve protectie) of opzettelijke nalatigheden (passieve protectie) die zich ofwel kunnen situeren onder de noemer normvervaging ofwel een corruptieve gedraging inhouden of mogelijks de resultante van beide fenomenen kunnen zijn. Het komt erop neer dat men zich leent tot activiteiten die ertoe strekken dat ongeoorloofde en zelfs onwettelijke handelingen niet worden verstoord, tegengewerkt of ontdekt (C. Fijnaut, *Politie corruptie in Nederland*, blz.24). Vaak zijn daden van bescherming ingepakt in een schijn van wettelijkheid, van rechtmatigheid of van onvermijdelijke noodwendigheid. Voorbeelden van daden van bescherming, gesteld door politieambtenaren, kunnen zijn: het niet of bewust slordig uitvoeren van gerechtelijke opdrachten, het niet, onjuist of onvolledig verbaliseren, het afschermen van informanten buiten de grenzen van de omzendbrief, het achterhouden van informatie ten aanzien van de justitiële autoriteiten en ten aanzien van collegae, de gebrekkige hiërarchische werking, het onvolledig doorgeven van opdrachten afkomstig van leidinggevende magistraten, enz.

Zo ook kunnen daden van bescherming worden gesteld door magistraten. Denken we bijvoorbeeld aan het seponeren van strafbare feiten, het niet in onderzoek stellen van misdrijven, derwijze dat bepaalde voor het onderzoek noodzakelijke onderzoeksdaten niet kunnen worden gesteld, het ten onrechte vorderen en opsplitsen van dossiers opdat verbindingen minder zichtbaar zouden worden, het vatten van een niet(-)bevoegde magistraat, het laten intreden van een verjaring, bepaalde daden van autocensuur. Al deze daden of nalatigheden hebben gemeen dat ze maar als een daad van bescherming of afscherming worden beschouwd als ze met malafide intentie worden gesteld en de veruitwendiging zijn van normvervaging, van corruptief gedrag.' (*Tweede Rapport Dutroux*, blz.22-23)

Schellekens legde zelf een band tussen de snelheid van het verloop van de procedure en de namen van de prominenten in het dossier.*49 De verwijzingen naar de verklaringen van Fortunato over de reisgezelschapsdames van de prins spreken hier voor zich.*50 Commissievoorzitter Van Parys, die ironisch genoeg door koning Albert later tot minister van Justitie werd benoemd (april 1998), citeerde trouwens zelf het pv met de verklaring van deze callgirl in openbare zitting, en dit als repliek op de verklaring van par-
ketmagistraat Winants dat deze dossiers volgens hem op een correcte wijze behandeld werden.*51

De Nijvelse substituuat de Prelle getuigde in de Bendecommissie bis 'tussen de lijntjes' over de dossiers van de roze balletten: 'Het feit dat er een mogelijke implicatie bestaat van diverse personaliteiten - men spreekt over een lid van een koninklijke familie - is onverdraaglijk.'⁵²

Toen callgirl Montaricourt in mei 1979 voor de rechtbank verscheen, zei de voorzitter dat haar klantenlijst, mocht die ooit openbaar gemaakt worden, aardig wat stof zou doen opwaaien.

Minister van Staat Hugo Schiltz maakte in mei 1998 nog een merkwaardige opmerking over Vanden Boeynants en het Hof: 'Vanden Boeynants had een onaantastbaar imperium uitgebouwd met vertakkingen tot in de hoogste cenakels. En wie de rs frontaal durfde aanvallen, liet het land op zijn grondvesten daveren. Het Hof was daar heel gevoelig voor: het vertrouwen in de Belgische staat mocht niet aan het wankelen worden gebracht.'

Magistraat Vandoren heeft ook een schuif

Lange tijd lag het dossier Fortunato in de persoonlijke schuif van André Vandoren. Toen GPP'er Peelos dit dossier in 1989 wilde raadplegen voor een onderzoek naar de roze balletten, kon dit niet omdat Vandoren het daar bewaarde. Vandoren was toen geen zedenmagistraat meer, maar bevoegd voor de strijd tegen het groot banditisme. Peelos antwoordde op vragen hierrond: 'Waarom dit dossier bij Vandoren lag, moet u aan hem vragen, want ik ken de reden niet. Het gebeurt dat magistraten bepaalde dossiers in hun bureau bewaren. (...) Misschien had de heer Vandoren een speciale reden om het dossier Fortunato in zijn kabinet te bewaren. Die gedachte leefde toen bij mij. Ik heb het hem niet gevraagd want Vandoren was untouchable voor ons. Hij was nog steeds "de magistraat-.",⁵⁴

Blijkbaar heeft de Bendecommissie bis een andere beoordeling van Vandoren dan van de Nijvelse procureur Deprétre, die jarenlang het veel 31

minder belangrijkere dossier Pinon in zijn persoonlijke koffer bewaarde. Terecht concludeerde de Bendecommissie bis toen: 'Voorts is het zo dat procureur Deprétre minstens aanleiding gaf tot overdreven aandacht voor de zaak Pinon door geheimzinnig met dit dossier om te gaan en het te bewaren in een slotvaste kast op zijn bureau.' Het rapport van de Bendecommissie bis verwijst als argument voor haar houding tegenover Vandoren naar 'het kabinet van de nationale magistraat Van Dooren' (sic) en verklaart daarmee het feit dat Vandoren het Fortunato-dossier persoonlijk bewaarde impliciet op basis van zijn bevoegdheid van nationale magistraat.(')

Maar pas een jaar later, via de ministeriële omzendbrief van 25 april 1990, werd de functie van nationaal magistraat omschreven en geofficialiseerd. In feite was Vandoren dus in 1989 beslist onbevoegd voor de bewaring van zedendossiers, terwijl Deprétre als Nijvels procureur wel bevoegd was voor de behartiging van alle parketdossiers. Bovendien was het dossier dat Vandoren in zijn schuif bewaarde, veel crucialer dan het dossier Pinon van Deprétre.(l)

Bovendien heeft André Vandoren ook in een ander dossier waarbij Vanden Boeynants betrokken was, een onduidelijke rol gespeeld. Het betreft het dossier Cedisca waarin de illegale partijfinanciering van Vanden Boeynants en de CEPIC onderzocht werd: 'Maar er werd geen vervolging ingesteld. Daarom ook wordt de inhoud van dit sedert jaren bestaande gerechtelijke dossier ten laste van VDB en de CEPIC hier ook voor de eerste maal publiek gemaakt. Dossier nr.25.97.660-78 van de procureur des konings te Brussel werd immers tot vandaag op een mysterieuze wijze verduisterd. Er waren in de loop van 1979 nochtans verschillende magistraten van het parket in Brussel belast met dit dossier. Eerst kreeg de substituut van de procureur te Brussel, Marchal, de zaak in handen. Later kwam de substituut van de procureur Van Dooren aan de beurt. En nadien gebeurde er niets meer.'

De geldinzamelaar voor de illegale partijfinanciering van Vanden Boeynants binnen Cedisca was niemand minder dan baron Benoît de Bonvoisin, (k) Vandoren echter was sinds 1985 als Brussels parketsubstituut verantwoordelijk

voor de Gemengde Anti-Terreurgroep AGG (in het Frans GIA: Groupe Interforces Anti-terrorisme), die bevoegd was voor de strijd tegen het terrorisme en het zwaar banditisme.

Eind april 1998, bij het ontslag van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken na de Dutroux-ontsnapping, werd de nauwe CVP-band van Vandoren duidelijk, toen zijn naam naast die van Van Parys als kandidaat-opvolger van minister De Clerck genoemd werd.

die sinds 1976 penningmeester was van de rechtse CEPIC-vleugel. Baron de Bonvoisin werd net zoals CEPIC'er Nicolas de Kerchove d'Ousselghem, de kabinetschef van Vanden Boeynants, trouwens ook vernoemd in het Cedisca-dossier.(m)

Nicolas de Kerchove, die na de ontmanteling van de CEPIC naar de PRL was overgelopen en later deel uitmaakte van het Gol-kabinet, was op 30 oktober 1987 reeds in opspraak gekomen in de parlementaire onderzoekscommissie over de illegale wapenhandel, wegens zijn cumul met een beheerdersmandaat bij de wapenfirma Transmarcom.'

Vu-parlements lid Willy Kuypers diende op 1 augustus 1980 een paar markante schriftelijke parlementaire vragen in over lopende onderzoeken van het Hoog Comité van Toezicht. Zo vroeg hij: 'Welk is het resultaat van het onderzoek van het Hoog Comité van Toezicht inzake de betwiste transacties op de Centrale Dienst voor Sociale en Culturele Actie (nvda Cedisca)?'⁸⁹ Maar premier Martens gaf geen antwoord.

In 1989 waren de Kerchove d'Ousselghem en Paul Vankerhoven, CEPIC'er en medestichter van de Cercle des Nations, waar de rechtse PRL'ers en CEPIC'ers samenkwamen, medewerkers van het blad *Revue Belge*. Dit rechtse blad had als beheerder de huidige directeur van het Centrum voor de Verdwenen Kinderen en toenmalig BBL-directeur Daniel Cardon de Lichtbuer. Wat op zich niet verwerpelijk is, maar wel iets zegt over het milieu waarin de huidige directeur van dit Centrum toen vertoefde.

Hoofdstuk 2

HET EUROSISTEM-SCHANDAAL

Op 14 juni 1976 sloot het Belgisch consortium Eurosystem(a) onder leiding van de Belgische holding De Generale Maatschappij, met de steun van de regering-Tindemans, een contract van 36 miljard 257 miljoen en 829 duizend frank met de Nationale Wacht van Saoedi-Arabië. Het contract beoogde de bouw van een gigantisch ziekenhuiscomplex in Riad. Deze Nationale Wacht, een leger van 30.000 soldaten, moest de olievelden tegen elke dreiging beschermen. En vermits op dat moment het Midden-Oosten een kruitvat was! Dit leger werd opgeleid door de Amerikanen, zij wilden dat deze Saoedische elitetroepen voldeden aan de Navo-normen. Daarom moest de Nationale Wacht gemoderniseerd worden. Militaire aankopen drongen zich op.

Het contract van de eeuw en de wapenlobby

De Belgische wapenlobby zag hier een kans en zette haar geheim pr-wapen in: de exotische Fortunato Israel, die een goed mondje Arabisch sprak en thuis was in Saoedi-Arabishe kringen. Sinds 1972 ging België trouwens hoe langer hoe meer naar de Arabische landen exporteren. Het zal wel geen toeval zijn dat veel zakenvrienden uit het milieu van Vanden Boeynants, zoals de Brusselse immobiliënmakelaar Charly De Pauw, wapenhandelaar Boas, baron Benoît de Bonvoisin en Philippe Chauveau, Vanden Boeynants' schoonzoon, hun weg naar deze Arabische markt vonden. Uit de Parlementaire Onderzoekscommissie naar de illegale wapenhandel van 1988-'89 bleek dat België een belangrijke wapenleverancier voor Saoedi-Arabië was. PRB-topfiguur Bradfer, sinds 1978 ook vice-voorzitter van de beheerraad van Eurosystem, werd ondervraagd door de Parlementaire Onderzoekscommissie (a) Het Eurosystem Consortium bestond uit de firma's Eurosystem Hospitalier (ESH), Air et Chaleur, Construction et Entreprise Industrielle (CEI), Six Construct International, Etn. De Meester en de toenmalige Electrobeldochters: Electro-Bell Engineering International, Fabricom, Air Conditioning, HVL International. (Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2132). In de Electrobeld-groep participeerde de Paribas-groep, maar was er wel een duidelijk overwicht van de Generale.

missie van de Kamer die in 1988-'89 de illegale wapentrafiëken onder de loep nam. Daar legde hij uit dat, na de periode van de olieschok in 1973, de olie-exporterende landen zoals Lybië en Saoedi-Arabië met hun petrodollars wapens en munitie wensten te kopen. Zij wendden zich tot de PRB die leverde.*60 Bradfer had het zelfs op een bepaald moment over 'een land zoals Saoedi-Arabië waarmee ons land nauwe banden heeft'. En hij betreurde dat later 'de kraan van de bestellingen werd dichtgedraaid'.⁶¹

Maar kwaliteit moest wel gegarandeerd zijn.^(b)

Voor de Generale met haar belangen bij de wapenfabrieken PRB en FN (later de BMF van Asco) was het van cruciaal belang dit ziekenhuiscontract met de Nationale Wacht in de beste verstandhouding tot een goed einde te brengen. Met die bedoeling werd toen het Eurosystem Consortium in het leven geroepen. (e)

Eurosystem Hospitalier - European Systems for Health nv (ESH) coördineerde en verzorgde het dagelijks beleid van het consortium. In dezelfde periode (1976) nam Eurosystem Hospitalier nv een nieuw kaderlid voor public relations in dienst: Fortunato Israel. De kopstukken van Air et Chaleur,^(d) een van de consortiumleden, waren al voor 1976 klant bij het call-girinetwerk.*62

Fortunato gaf toe waar deze public-relations-service voor stond toen ze bevestigde dat Eurosystem Hospitalier haar betaalde voor haar persoonlijke prestaties als prostituee en voor haar pr-rol die erin bestond meisjes te vinden die ermee instemden de prins en zijn gevolg in het buitenland gezelschap te houden.⁶³

Dit prestigieus prostitutienetwerk paste binnen een systeem van geheime commissielonen. In juli 1979 draaide het Eurosystem-project echter uit op (b) Directeur Vezina van de wapenfirma Mecar merkte op 'dat Saoedi-Arabië een

zeer trouwe maar erg kieskeurige klant is, die derhalve alleen met enkele topleveranciers, zoals Mecar, zaken doet'. (*Rapport wapentrafiëken*, blz. 258-261 en 369)

De Generale haalde er enkele aannemers bij om de ziekenhuizen te bouwen zoals bijvoorbeeld Six Construct van Jean Tytgadt, die op zijn beurt als beheerder verbonden was met de Kredietbank. Later, na de faling in 1979, zou dit via onderlinge juridische klachten nog enige problemen opleveren.

- (d) Air et Chaleur was tot 30 januari 1976 op hetzelfde adres gevestigd als het door de bank BBL gesteunde Interocéan, de grootste aandeelhouder van het door Boas opgezette BMF: Terhulpsessesteenweg 181 te Watermaal-Bosvoorde. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1976, nr.752-26, 13 maart 1976, blz.6015 en Idem, 1977, nr.4211-1, 1 december 1977, blz.33681 en Idem, 1975, nr.81-7, 11 januari 1975, blz.648)

een frauduleus bankroet. Tijdens de bespreking van de rijksmiddelenbegroting 1981 vroeg sp-kamerlid Mangelschots hierover: 'De geheime commissielonen bedroegen 8 miljard op een totaal bedrag van 27,8 miljard aanbesteding. Aan wie werden ze toegestaan? Werden die commissielonen, die aan Belgische bedrijven en personen werden uitbetaald ten bedrage van vele honderden miljoenen, achterhaald? Ik zie, mijnheer de minister, uw vragen de blik, maar er werden inderdaad geheime commissielonen voor vele honderden miljoenen uitbetaald aan maatschappijen en aan personen, die daarvoor, laten wij zeggen niet direct materieel werk verricht hebben maar toch hun assistentie verleenden aan de hele bedrijvigheid.'

Het ontstaan van Eurosystem Hospitalier: Eurosixtem

De voorgeschiedenis van Eurosystem Hospitalier loopt terug tot 10 juli 1963 toen Eurosixtem Hospitalier sa werd opgericht door hospitaaltechnicus Daniel Cauchie, apotheker Pierre Couvreur en bedrijfsbeheerder baron Regnier de Wykerslooth de Rooyestein. Met een startkapitaal van één miljoen frank verspreid over 1.000 aandelen, zijn Cauchie en Couvreur, beiden met 215 aandelen, de grootste aandeelhouders. ⁶⁵ Op de beheerraad van 15 juli 1963 wordt Cauchie bij unanieme stemming tot voorzitter verkozen en als afgevaardigd-beheerder benoemd. ⁶⁶ Op de algemene vergadering van 22 mei 1967 werd bedrijfsrevisor Michel Vaes benoemd tot commissaris van Eurosixtem Hospitalier. ⁶⁷

Michel Vaes schreef in 1962 een boek over boekhouding van vennootschappen, samen met professor Urbain Vaes, een van de kleine stichtende aandeelhouders van Eurosixtem in 1963. Urbain Vaes was een prominent expert die in de jaren '50 en '60 in opdracht van de EEG en de EGKS verschillende financiële rapporten schreef.

Volgens sommige krantenberichten trachtte men reeds in 1967^(e) een miljardencontract in Saoedi-Arabië te versieren, maar mislukte dit: 'Daniel (e)

Op 22 december 1967 werd tot een kleine kapitaalverhoging overgegaan.

Vanaf

dat moment werd de Société Générale de belangrijkste aandeelhouder. Het totaalkapitaal werd hiervoor tot 1.692.000 frank verhoogd. De belangrijkste aandeelhouder werd de firma Sodecom (Société pour le Développement de Techniques nouvelles) van de Generale met 495 aandelen, naast de nieuwe 192 aandelen van een andere Generale-vennootschap ^{ENI} (Electro Navale et Industrielle). (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1968, nr.99-6, 18 januari 1968, blz.787-788). Blijkbaar werd Sodecom speciaal voor haar participatie in Eurosix36

Cauchie kent de Arabische wereld op zijn duimpje. Hij werkte in de vroege jaren vijftig in Djedda als Sabena-agent en vestigde in 1964 in Brussel een handel in medische apparatuur voor de Arabische wereld. Zo werd hij geïntroduceerd bij het Saoedische koninklijk hof en raakte hij op de hoogte van geheime maar ambitieuze ziekenhuisplannen. In de ratrace naar dat miljardencontract (ook Amerikaanse en Britse firma's dongen mee) liep Cauchie in de kopgroep. Riad toonde zich immers erg verguld omdat de Belgen een heuse prins als gesprekspartner stuurden. Prins Albert, voorzitter van de Dienst van Buitenlandse Handel, steunde al in 1967 de Eurosixtem-kandidatuur. Toch vingen de Belgen bot. Een prestigieuze handelsmissie van Albert samen met PVV'er Jos Daems, staatssecretaris voor Buitenlandse Handel, viel in het niet bij een soortgelijke uitstap van vs-president Nixon. De Amerikanen van Wittaker krijgen de bouw toegewezen. ^{68(f)}

Ondertussen deden enkele mysterieuze buitenlandse nv's hun intrede en werden de grootste aandeelhouders: de Belgische afdeling van de Franse vennootschap Laurent Bouillet in Anderlecht (458) en de Zwitserse vennootschap Phareuocochiphar (Chipar) sa met maatschappelijke zetel in Zug te Zwitserland (532). ⁶⁹ *Knack* omschreef dit als de omzeggens belastingvrije kanton van Zwitserland.*70 De firma Société Belge Laurent Bouillet maakte deel uit van de firma Air et Chaleur, een van de acht leden van het Eurosystem Consortium.(g)

tem door de Société Générale in het leven geroepen, maar kende dit een slechte afloop. Opmerkelijk genoeg werd Sodecom op 30 januari 1967 als studie bureau voor de duur van dertig jaar opgericht door belangrijke Generale-maatschappijen zoals wapenfabriek ^{FN}, staalreus Cockerill, elektriciteitsmaatschappij Société de Traction et d'Electricité, scheepswerven Mercantile Marine Engineering, nieuwe Eurosystem-participant ^{ENI}, La Brugeoise et Nivelles en Cie Financier du Katanga. Andre Dubuisson, die in 1978 Generale-directeur zou worden en in 1979 de scheepswerven zou fusioneren, was zelf betrokken bij deze oprichting. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1967, nr.310-3, 22 februari 1967, blz.2476-78) Maar reeds een jaar later, op 26 maart 1968, werd deze vennootschap op eigen initiatief geliquideerd. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1968, nr.1087-11, 17 mei 1968, blz.8696) Dezelfde onderdelen van de Generale zouden we later bij Eurosystem tegenkomen: wapenfabrieken, energiesector, enz. Ook Cockerill zou zich met ^{BMF} van Roger Boas op de wapenbusiness storten.

(f) Dit is een plausibele logische verklaring voor het speciaal opzetten en voortijdig opdoeken van Sodecom door de Generale. Vanaf de oprichting van Société Belge Laurent Bouillet in 1970 wordt deze vennootschap met 14.970 van de 15.030 aandelen veruit de belangrijkste aandeelhouder van de firma Air et Chaleun

Er was ook een band met de financiële groep Paribas, waarin Albert Frère een grote rol speelde. Zo had de Bank van Parijs en de Nederlanden in 1973 op eigen naam 900 aandelen in Air et Chaleur.^(h)

Van Eurosixtem naar Eurosystem

In 1974 wordt de nv Eurosystem Hospitalier (ESH) boven de doopvont gehouden en neemt de Société Générale de zaak over. De naam Eurosixtem Hospitalier wijzigt op beslissing van de algemene vergadering van 20 mei 1974 in Eurosystem Hospitalier (ESH)." (i))

-> De verschillende beheerders van Laurent Bouillet zijn terug te vinden in Air et Chaleur, waaronder Jacques Van de Velde, Pierre Berger, Alfred Vanderpol en Jean-Pierre Vanderpol. Via de firma Air et Chaleur heeft de Société Belge Laurens Bouillet vertakkingen met Italiaanse en Franse vennootschappen en een Zwitserse aandeelhouder. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1970, nr. 2326-3, 18 juli 1970, blz. 18603-7 en Idem, 1976, nr.752-26, 13 maart 1976, blz.6015 en nr. 1808-16, 1 juni 1976, blz. 14461)

De vennootschap Société Belge Laurent Bouillet bestaat trouwens nog altijd, mei een kapitaal van 20 miljoen frank en met nog steeds dezelfde beheerders zoals Var, de Velde en Pierre Berger. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1997, nr.970626-434, 26 juni 1997 en nr.970724-51, 24 juni 1997) Hetzelfde geldt voor haar zusterfirma's Air et Chaleur sa en Air et Chaleur Immobilier, met eveneens Van de Velde en Berger als beheerders, maar dan wel met een kapitaal van respectievelijk 250 miljoen frank en 210.750.000 frank (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1997, nr.970604-338, 4 juni 1997; nr.970716-188, 16 juli 1997; nr.970604-226, 4 juni 1997 en nr.970716-182, 16 juli 1997)

(h) Diegene die Paribas toen op de vergadering vertegenwoordigde was Eric Swaelen, de broer van senaatsvoorzitter Frank Swaelen (cvp). (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1973, nr.2017-1, 26 juni 1973, blz. 1612930) Deze groep rond Albert Frère was eveneens, maar wel met een minderheidsparticipatie, vertegenwoordigd in de elektriciteitsgroep van Electrobél en in de staalreus Cockerill, die beide op een bepaald moment opdoken in het Eurosystemverhaal.

(i) De vroegere 1.692 aandelen waren verdeeld onder de oude rakkers

Cauchie, Couvreur en zijn vrouw Monique Moeneclaey, Walter Verviers, baron Regnier de Wykerslooth de Rooyestein, en de 'oude' bizarre nieuwkomers: de Belgische tak van de Franse financiële vennootschap Société Belge Laurent Bouillet en de Zwitserse vennootschap Chipar. Pierre Couvreur was als enige gemandateerde voor deze oude aandeelhouders aanwezig op de algemene vergadering van 20 mei 1974. 38

Het contract met Saoedi-Arabië lag reeds in het vizier en de term Eurosixtem verwees te veel naar het Europa van de zes als afzetmarkt. Het was de bedoeling met de nieuwe naam Eurosystem kenbaar te maken dat ook het niet-Europese afzetgebied zoals het Midden-Oosten een werkerterrein voor de onderneming was. Tegelijkertijd pleegde de Société Générale een putsch binnen ESH. Op de eerste vergadering van het nieuwe Eurosystem Hospitalier werd het kapitaal eensklaps verdrievoudigd van 1.692.000 naar 5.000.000 frank, waarvan de Generale 51 % in handen nam, mede via haar dochtervennootschap PRB (Poudreries Réunies Belges).^{*72 (j)}

Een markante figuur zoals Anthony Pell - waarover later meer - deed eveneens zijn intrede. Samen met de Generale verschenen enkele nieuwe beheerders ten tonele: ingenieur Joseph Sevrin, jurist Lucien Bradfer, ingenieur Robert Dartois en als commissaris-bedrijfskundige Gaston Stevens.⁷³ Het waren topfiguren van de PRB, wapenfabriek en dochtervennootschap van de Generale.(k)

Sevrin en Bradfer zouden ook twee belangrijke figuren voor het Eurosystem-contract worden. In de periode van 1975-'76 was naast bemiddelaar Michel Pirkin, die van Eurosystem hiervoor een commissieloon van 50 miljoen frank ving, ook de PRB-topman Sevrin op stap met het entourage rond de Saoedische prins Abdullah, tevens bevelhebber van de Nationale Wacht, kwestie van het ESH-contract er door te krijgen. Ook Fortunato Israël zette haar meisjes aan het werk om de Saoedische prins en zijn entourage te behagen. Daar kwamen veel kosten bij kijken: vliegtickets, 10.000 frank honorarium per meisje en per dag (...) Tuna had dan ook altijd paraat geld van Eurosystem op zak.

Op 23 juli 1975 schreef minister van Buitenlandse Zaken Van Elslande (Cvp) aan de Saoedische prins een brief waarin hij de indruk wekte dat het voorstel van Eurosystem geen privé-, maar een 'staats'aangelegenheid tussen België en Saoedi-Arabië was. Op 14 juni 1976 werd het contract tussen Eurosystem Hospitalier en de Saoedische Nationale Wacht ondertekend. Op 23 juni 1976 stuurde minister Van Elslande een brief naar Cauchie, waarin hij zichzelf en zijn departement verbond tot de verdere begeleiding van het ondertekende contract.⁷⁴

Via haar dochtervennootschappen PRB (1.300) en Basse Sambre-ERE (1.250) had de Generale met 2.550 aandelen een volstreekte meerderheidsparticipatie. (k) Naast deze PRB-pionnen bleven ook de oude beheerders Cauchie, Couvreur, baron Regnier de Wykerslooth de Rooyestein en Michel Vaes op post. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1974, nr.2177-22, 13 juni 1974, blz. 17414-17416 en Idem, 1975, nr.2441-22, 2 juli 1975, blz. 19526) 39

Op de algemene vergadering van 14 mei 1976, enkele weken dus voor de ondertekening van het contract met Saoedi-Arabië, Steunde de PRB haar beheerders openlijk in het jaarlijks verslag van EuroSyStem Hospitalier.⁽¹⁾

Blitscarrière van revisor Michel Vaes

De wereld is klein. De naam van Michel Vaes, de oude getrouwe van Euro-sixtem Hospitalier die in 1975 herbenoemd werd als commissaris van EuroSyStem Hospitalier, verscheen ook in het dossier Fortunato. Vaes maakte in 1976 als bedrijfsrevisor in opdracht van de firma Plexycca een rapport om haar financiële Situatie tot 31 juli 1976 door te lichten. Op basis van dit rapport van Vaes besliste Boas tot de overname van Plexycca en een kapitaalverhoging van 50.000 naar 1.250.000 frank. Nadien werd bij deze firma Fortunato op de loonlijst gezet. Ondanks de latere fraudeonderzoeken en het financieel gesjoemel, was EuroSyStem toch een springplank voor bedrijfsrevisor en Ku-Leuven-docent Michel Vaes, die toen geacht werd de financiële rekeningen van EuroSyStem gecontroleerd te hebben.

In 1977 werd Vaes benoemd tot bedrijfsrevisor-commissaris van Immobel, de immobiliënmaatschappij van de Generale.^{*76} De vrienden van Vanden Boeynants rond de firma's van het World Trade Center (WTC)-complex Stelden eveneens en tot op heden Michel Vaes aan als hun bedrijfsrevisor-commissaris. Vandaag is hij dat nog steeds." Op 23 december 1985 richtte Vaes Samen met een tiental andere bedrijfsrevisoren een expertisebureau op.⁷⁸ In de jaren negentig fuseerden ze uiteindelijk tot Deloitte & Touche, Bedrijfsrevisoren/Reviseurs D'Entreprises, dat in 1998 bijna 1.300 firma's als klant had.(m) Het omzetcijfer van 1996 bedroeg 752.939.000 frank en de bedrijfswinst 30.998.000 frank.⁷⁹

'L'assemblée acte que la société anonyme PRB a cautionné les mandats d'administrateurs de MM. J. Sevrin, L. Bradfer et R. Dartois et du commissaire G. Stevens, nommé par l'assemblée générale extraordinaire du 20 mai 1974, pour une durée de trois ans.' (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1977*, nr.3832-8, 25 oktober 1977, blz.30652)

(m) Vaes zelf had diverse gerenommeerde firma's financieel doorgelicht, zoals Petrofina, Six-Construct-SBBM, Belgische Betonmaatschappij, Immobel, Electronic et Telecommunications Bell, La Presse Belge, Regie générale de publicité, les Editions Liégoises en andere plaatselijke persorganen, Edition 1884, Glaverbel, Cobeton, AG Invest, Gemeentelijke Holding, Prayon-Rupel, Fina, c

Baron de Bonvoisin die met zijn firma PDG uitstekende contacten had in Saoedi-Arabië, was goed bekend in het milieu rond EuroSyStem. Hij kende Sevrin, beheerder bij EuroSyStem en PRB. Zijn familie zat trouwens in de Société Générale. De Bonvoisin heeft zijn bijnaam 'de zwarte baron' te danken aan zijn financieringsrol voor het extreem-rechtse Front de la Jeunesse. Hij verwittigde persoonlijk Sevrin over de moeilijkheden bij de bouw van het Saoedische ziekenhuiscomplex door EuroSyStem. Knack schreef hierover in 1979: de Bonvoisin is 'onder meer in Saoedi-Arabië zo goed thuis dat hij destijds wijlen Joseph Sevrin als toenmalig beheerderdirecteur-generaal van PRB en beheerder van EuroSyStem Hospitalier (een dochter van de PRB) waarschuwde voor de moeilijkheden bij de hospitaalbouw. Afgevaardigd-beheerder Detournay liet ons 'S anderendaags bovendien een brief geworden, waarin hij duidelijk stelt dat PDG in de Eurosystem-zaak Slechts is tussengekomen 'door op het gepaste ogenblik het bestuur van de Generale Maatschappij van België, van PRB en van Eurosystem te waarschuwen betreffende de problemen die in de toekomst zouden rijzen en oplossingen aan te duiden zolang er nog tijd was'. PDG, zo vervolgt de brief, heeft bij die gelegenheid de nadruk gelegd op het betreuenswaardig gevolg dat een gebrekkige regeling van die problemen zou hebben op andere Belgische maatschappijen 'die ernstig werk leveren in Saoedi-Arabië'. Deze firma's behoorden wel allemaal tot de Vanden Boeynants-lobby. 'Deze brief werd op 25 oktober overhandigd door Benoît de Bonvoisin, de Schatbewaarder van het (...) CEPIC. (...)

Federatie van het Landbouwkrediet, World Trade Center, enz. (Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1993 en 1998). Bij Deloitte & Touche zetelt Claude Pourbaix als voorzitter van de raad van bestuur. (Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1998). Op het moment dat Basse Sambre - ERE, dochtermaatschappij van de Generale, in 1976 in Eurosystem Hospitalier participeerde, was Claude Pourbaix hiervan bedrijfsrevisor-commissaris. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1976*, nr. 1723-7, 26 mei 1976). Enkele interessante klanten: Renault, Acec, Tractebel, Electrabel, Air et Chaleur, Electrobél Engineering international, KS-onroerend goed, KS-exploitatie, Beaulieu, Brusilia Building (vestigingsplaats Eurosystem), Europe tax-free shopping Belgium (Vastapane-WTC), Basse Sambre - ERE, Société Générale de Belgique, Cockerill-Sambre, Groep BBL,, Fortis AG, Paribas, Nationale Portefeuillemaatschappij en de participanten in Codenat-Cercle des Nations: Boels & Begault, Mitsubishi, Kleinwort Benson Belgium. (Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1998)

Wij hadden zelf contact opgenomen met de CEPIC-schatbewaarder omdat er blijkbaar toch veel gebeurt aan de Belliardstraat 39. Zoals u weet zijn daar niet alleen de lokalen van CEPIC en van de firma PDG gevestigd, maar verhuurt deze maatschappij ook een auditorium op het gelijkvloers, waar bijvoorbeeld de heer en mevrouw Roger Boas-Vangeyte op 31 maart 1977, enkele dagen voor de verkiezingen, een aantal streng geselecteerde vrienden uitnodigden om in het kader van een steuncomité aan Vanden Boeynants hem nog eens te komen aanhoren."

Over de relatie tussen de Bonvoisin en Eurosystem verklaarde parketmagistraat Godbille voor de Bendecommissie bis: "De voornaamste geldschietters van de nv PDG zijn de aannemers die voordeel hebben gehaald uit de overeenkomsten gesloten in Saoedi-Arabië in het kader van het Eurosystem Hospitalier Consortium en die hebben meegewerkt aan de bouw van het World Trade Center in Brussel." Godbille doelde hier duidelijk op de Brusselse vastgoedmakelaars Charly De Pauw en Ado Blaton, goede vrienden van Vanden Boeynants. Ze waren de belangrijkste oprichters van Parc Savoy, het milieu waar in de jaren tachtig de seks- en cocaïnefeesten met onder meer Nihoul georganiseerd werden. Maar daarover later meer.

In de beheerraad van PDG zaten verschillende Libanezen. Zo had een Libanese PDG-vennoot er bijvoorbeeld voor gezorgd dat Ado Blaton van het World Trade Center een postbuilding in Saoedi-Arabië kon bouwen. Volgens het boek *De Bonvoisin et Cie* had PDG hiervoor een bijdrage van 60 miljoen frank ontvangen.*82 Volgens parlamentslid Mangelschots beschikte ook de firma Eurosystem Hospitalier over een schimmig filiaal in Beiroet, namelijk Eurosystem Health Testing Center, dat alleen dienstig was - want er waren ogenschijnlijk geen andere activiteiten - om in het belastingparadijs Libanon kapitaalvlucht te organiseren.*83

De firma ASE-Europe van Herman Geschier had op haar beurt een bijdrage van 6.922.000 frank geleverd aan de firma PDG van de Bonvoisin.*84 Deze firma ASE-Europe dook op in het Eurosystem-verhaal en werkte vooral via de Christelijke Falangisten van Libanon.

Dezelfde Geschier speelde samen met het Front de la Jeunesse een sleutelrol in het transport door België van de internationaal gezochte extreemrechtse Duitse terrorist Eckehardt Weil. Volgens het magazine *Pour* ging Francis Dossogne, de leider van het Front de la Jeunesse, samen met Geschier op reis naar Libanon om er militaire oefenkampen te organiseren. *85

Toen de relaties tussen de Bonvoisin en het extreem-rechtse Front de la Jeunesse

aan het licht kwamen, interpelleerde Serge Moureaux op 9 juli 1981 in de Senaat

rol van Geschier in Eurosystem: "Geschier is eerst en vooral zakenman. Hij is commercieel directeur van een belangrijke onderneming. Als we sommige kranten mogen geloven, is hij bevriend met de Bonvoisin. Volgens een andere bron van een compleet andere strekking, onderhandelde hij in Libanon voor de onderneming ASE Europe omtrent een contract Eurosystem-Libanon. In Libanon zelf had hij als vertegenwoordiger van de firma een zekere Eli El Turk, voorzitter van het Libanese Front de la Jeunesse."*86

Het tijdschrift *Europe Magazine*, dat het Front de la Jeunesse promootte en samenwerkte met de Bonvoisin, schreef in 1979 dat Eurosystem samen met de firma ASE van Geschier plannen had om de infrastructuurwerken aan het Saoedische ziekenhuisproject uit te breiden.*87

Generale-lobbyman Pierre Géhot doet zijn intrede, het ontslag van Cauchie

Op de algemene vergadering van Eurosystem Hospitalier van 18 oktober 1977 duikt een merkwaardige nieuwe beheerder op: Pierre Géhot.*88 (n)

De Generale blijft via haar dochterondernemingen 2.550 aandelen van de 5.000 controleren.(o)

Op de beheerraad van 18 oktober 1977 wordt Cauchie herbevestigd als afgevaardigd-beheerder en voorzitter. Nieuwkomer en Generale-getrouwe Pierre Géhot krijgt de functie van directeur toegewezen.*89 De notulen melden daarnaast het bestaan van een Saoedi-Arabisch filiaal, waarvan A. Baranski directeur is.(p)

- (n) Daarnaast ook Willy De Geyndt, Pierre Herremans en Daniel Lemaigre (PRB). Tot 1988 zat Pierre Herremans in twee Generale-georiënteerde vennootschappen in groothandel van machines voor de bouw nijverheid, Matermaco en Afrima, en dit samen met Air et Chaleur-bestuurder Pierre Saey, die voorzitter van de raad van bestuur is. (Nationale bank, *Balansrekening*, editie 1993, en *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1997*, nr.970716-188, 16 juli 1997)
- (n) Binnen haar dochterondernemingen heeft de Generale haar aandelen wel herverdeeld: PRB 1.000, Metalchim 1.000, Imofig 550. De PRB-aandelen werden verminderd en Basse Sambre-ERE moest de plaats ruimen voor Metalchim en Imofig (participatie Bank De Groof). (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1977*, nr.4052-5, 11 november 1977, blz.32410-15)
- (P) De andere nieuw toegewezen functies zijn: 1) J.S. Stanton - directeur internationale relaties, 2) G. Pieters - medisch directeur, 3) A. de Schaetzen - financieel directeur. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad*,

Verschillende personen kregen in 1977 van de beheerraad de individuele bevoegdheid om tot 20 miljoen frank van de Eurosystem-rekening te halen: onder meer Daniel Cauchie en Pierre Géhot.⁽⁹⁾

Niet onbelangrijk want Eurosystem ging twee jaar later ten gronde na zwaar financieel gesjoemel. Er was zeker geen achterstel van betaling van de Saoedi's: 'De betalingen verliepen van bij de aanvang schitterend voor het consortium, want was het niet zo, dat reeds in het eerste jaar meer dan vijftig procent van de totale kostprijs van het project werd betaald! Het nadeel voor des mensen zwakheid was wel, dat deze grote voorafbetalingen er waarschijnlijk niet vreemd aan waren dat kwistig werd omgesprongen met geheime en andere commissielonen die verdwenen op de klassieke Zwitserse bankrekeningen.' Hierbij dient zeker verwezen naar de rol van de buitenlandse vennootschappen zoals Chipar en Bouillet. In de pers verschenen berichten dat Anthony Pell, Baranski en Daniel Cauchie avonturiers waren, die rondhingen in kringen van huurlingen en wapen- en andere trafikanten. Ook PRB-topman Joseph Sevrin was een bekende in dit milieu.^{*91} Na de ondertekening van het contract in juni 1976 verhuisde de hoofdzetel van Eurosystem Hospitalier naar de luxueuze Louizalaan 489 te Brussel.^{*92} De in Parijs verblijvende Anthony Pell zakte eveneens naar Brussel af. Zijn nieuwe adres was: Louizalaan 489!⁹³

Ondertussen ontstonden er meer en meer interne spanningen binnen het Eurosystem-consortium. Daarnaast kwam ook zijn Mexicaanse onderaannemer spc voor de bouw van het ziekenhuiscomplex in gebreke te staan. Cauchie verwittigde minister van Buitenlandse Zaken Simonet en hield vanaf begin 1977 het kabinet van prins Albert permanent op de hoogte via diens vertrouweling Michel Didisheim. Op 26 juni 1977 antwoordde Simonet aan Cauchie dat hij hem verder zou blijven steunen.⁹⁴ Na het Eurosystem-debacle in 1979 moest Didisheim vertrekken uit dit kabinet

- stig uit de Kredietbank (René De Preter, *De 200 rijkste families*, EPO 1983, blz. 128), zou later voor zijn PRB-activiteiten vermeld worden in het eindrapport van de parlementaire onderzoekscommissie over de illegale wapentrafiëken. Op 9 juli 1985 opende de Schaetzen samen met Van Pelt via een Londense bank een leveringsgarantie voor de PRB, die in verband gebracht werd met illegale munitieleveringen aan Iran. (*Rapport Wapentrafiëken*, blz.509)
- (q) Daarnaast ook Willy De Geyndt, Walter Verviers, bankier en financieel directeur A. de Schaetzen, Anthony Pell, André Smets en administratief directeur J. Verbesselt. De rekenplichtige L. Snyers krijgt toegang tot 3 miljoen frank (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1977*, nr.4157-20, 23 november 1977, blz.33255-56)

van de prins en kreeg hij een nieuwe job bij de... Koning Boudewijnstichting.

Op 26 januari 1978 stuurde Cauchie, die later ook in opspraak kwam, zijn ontslagbrief voor het dagelijks bestuur van Eurosystem Hospitalier.(r) Later zou Cauchie met een beschuldigende vinger wijzen naar het eigengereide gedrag van de vice-gouverneur van de Société Générale, René Lamy, tevens PRB-bestuurder, die achter de schermen de hele Eurosystemzaak dirigeerde. Volgens Cauchie was René Lamy een jansenistische egoïst, die enkel in staat was zijn dictaten op te leggen zonder dat deze ooit een oplossing boden. Cauchie reveleerde dat het op persoonlijk initiatief van Lamy zelf was dat de PRB de firma Eurosystem Hospitalier volledig in handen nam. 'Aux grandes sociétés, les grandes affaires' zou ridder Thys van Electrobél (Generale) volgens Cauchie op een bepaald moment gezegd hebben.^{*95} (s)

Op 21 juni 1978 werd de overleden Generale-PRB-figuur Sevrin vervangen door Jean-Pierre Leleux.⁹⁶ Er werd beweerd dat Joseph Sevrin in juni 1978 onder duistere omstandigheden om het leven kwam.⁹⁷ Uiteraard kwam Leleux ook uit de Generale-lobby. Hij werd in 1984 adjunct-directeur-generaal van de PRB, maar na de herstructurering in 1985 werd hij ontslagen. Hij werkte samen met Bradfer. Deze Leleux was een interessante getuige voor de Parlementaire Onderzoekscommissie die zich in 1988-'89 naar aanleiding van de oorlog tussen Iran en Irak op de illegale wapentrafiëken toelagde. De hardnekkige interesse van de PRB voor het Eurosystem-contract in Saoedi-Arabië kon nauwelijks toevallig zijn. Leleux gaf impliciet toe dat Saoedi-Arabië in de jaren tachtig een draaischijf was voor de illegale wapentrafiëken.

Op vragen over de gebrekkige controle op de eindbestemmingscertificaten van de wapenleveringen, antwoordde hij:

'dat het uit commercieel oogpunt De beheerraad van 14 februari 1978 aanvaardde dit, ontsloeg Cauchie van deze functies en wees het dagelijks bestuur toe aan een triumviraat: De Generalelobbyman Willy De Geyndt, Pierre Géhot en Walter Verviers. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad*,

Handelsvennootschappen 1978, nr. 1867-6, 27 juli 1978, blz.14930-31)

c\$> Dezelfde beheerraad van 14 februari 1978 besliste dat de gezamenlijke handtekeningen van Pierre Géhot, een vertrouweling van René Lamy, en een andere beheerder volstonden om meer dan 20 miljoen frank van de rekening te halen. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1978*, nr. 18676, 27 juli 1978, blz. 14930-31). Op dat ogenblik stonden er vele miljarden op de rekening.

onmogelijk is eerst met een Arabisch land een contract te sluiten voor de levering van munitie en vervolgens ter plaatse na te gaan of de munitie daadwerkelijk is ontscheept en in opslagplaatsen werd ondergebracht. Uit materieel oogpunt is dat onmogelijk en uit commercieel oogpunt zou dat pure zelfmoord zijn. Dit betekent, aldus het lid (nvda. van de onderzoekscommissie wapenhandel) dat PRB in een aantal gevallen weet dat het levert aan landen waarvoor een eindbestemmingscertificaat bestaat, maar dat het tegelijk beseft dat de wapens wellicht nooit in dit land terechtkomen. Indien PRB bijvoorbeeld een vergunning zou aanvragen voor de uitvoer van wapens naar Saoedi-Arabië, aldus nog steeds de heer Leleux, dan zou die vergunning worden toegekend. Laten we veronderstellen dat die munitie effectief wordt geleverd. Over welke controlemiddelen beschikt PRB dan wanneer de Saoedi's de munitie aan de Egyptenaren overdragen of verkopen?''*98

Directeur Venzina van de wapenfirma Mecar, met Saoedi-Arabië als belangrijkste klant, bevestigde op zijn beurt dat je een klant als Saoedi-Arabië de voorwaarden voor een overeenkomst niet kan en niet mag opleggen. Voorts wees hij op de traagheid van de Arabische klanten om eindbestemmingscertificaten te leveren.*99

Jacques Van de Velde

Na zijn ontslag uit het dagelijks bestuur werd Cauchie op de beheerraad van 30 augustus 1978 als beheerder ontslagen.¹⁰⁰ De vacante plaats van beheerder werd opgevuld door Jacques Van de Velde, die in deze omgeving geen onbekende was.¹⁰¹

Van de Velde was namelijk afgevaardigd-beheerder van het Eurosystem-consortium-lid Air et Chaleur en sinds 1972 beheerder van de firma Laurent Bouillet, ook al aandeelhouder van Eurosystem.*102 (t)

De Eurosystem-beheerders zouden deze vennootschap gebruikt hebben om zichzelf te verrijken. Later vonden de speurders nepfacturen geadresseerd aan Eurosystem. Jacques Van De Velde is momenteel bestuurder van een tiental vennootschappen. (u)

«) Beide firma's zijn momenteel nog steeds met dezelfde beheerders actief in België. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1997*, nr.970626-434, 26 juni 1997; nr.970724-51, 24 juni 1997; nr.970604-338, 4 juni 1997 en nr.970716-188, 16 juli 1997)

(u) Air et Chaleur, Air et Chaleur Immobilier, Financière Industrielle Belge, Immobilière Deka/Deka Vastgoed (met bestuurders Jacques Delens en KUL-professor ->

Enkele dagen later, op 4 september 1978, werd Cauchie als voorzitter van de beheerraad vervangen door mede-oprichter Baron Regnier de Wykerslooth de Rooyestein.⁹³

Pierre Géhot

Met ingang van 1 september 1978 werd Pierre Géhot aangesteld als afgevaardigd-beheerder. PRB-topman Bradfer werd vice-voorzitter van de beheerraad. 'o⁴ Pierre Géhot, de lobbyist van de Generale en vertrouweling van René Lamy, werd zo de uiteindelijke machtsfiguur binnen Eurosystem. Deze Géhot was een gewezen lid van het christen-democratisch studiecentrum en was in 1976 als adviseur actief op het kabinet van Economische Zaken bij Psc-minister Fernand Herman. Voor dit kabinet was het contract van Eurosystem met Saoedi-Arabië in 1976 trouwens geen onbekend feit. In 1975 was Géhot nog actief bij de in dat jaar overleden voorganger van Fernand Herman: minister van Economische Zaken André Oleffe (PSC). '0s

In 1984 was Géhot lid van de neo-unitaristische Groep Coudenberg, waarin topfiguren van de politieke en economische wereld zetelden. (Eén van de andere leden was de huidige directeur van het Centrum voor Verdwenen Kinderen en toenmalig BBL-directeur Daniel Cardon de Lichtbuer.) Blijkbaar was Géhot nog steeds een gerespecteerd man in de wereld van de haute finance. Nochtans liep toen nog altijd het gerechtelijk onderzoek rond Eurosystem tegen hem. In 1988 was Géhot alleszins nog altijd graag gezien in de middens van de Generale. Hij zetelde toen als bestuurder in Belgian Transport and Urban Infrastructure Consult.(v)

-> baron Paul De Meester en commissaris-revisor Deloitte & Touche), Project Development and Management Corporation, Gestem (commissaris-revisor Deloitte & Touche), Synerfi, Overijse Real Estate, Eurotechniek Industrie, Immotreco, Société Belge Laurent-Bouillet. (Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1998)

(v) Deze firma was in handen van de Vennootschap van Participaties voor Gemeenschappelijk Vervoer (50%), ^{NMBS} (24,29%), Transports Intercommunaux de Bruxelles (24,80%), Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (0,14%) en Tractebel (0,1%). In 1973 werd ze opgericht door de Generale-elektriciteitsmaatschappij Société de Traction et d'Electricité, Electrobél (in 1976 werd die firma vennoot in het Eurosystem-Consortium), de ^{NMBS}. de Transports Intercommunaux de Bruxelles en de Dienst voor Nijverheidsbevordering. (*Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschap* ->

Géhot heeft trouwens ook een rol gespeeld in het Agusta-verhaal, waar hij tot de lobby van de tegenpartij, de Franse Aerospatiale, behoorde. Samen met advocaat Francis Baudhuin dwong hij op 14 juni 1991 een afspraak af met Bastien, de kabinetschef van Ps-defensieminister Coëme. Hij dreigde ermee het Agusta-schandaal openbaar te maken indien de minister het contract niet zou verbreken en doorschuiven naar Aerospatiale. Na de moord van 1 augustus 1991 op André Cools legde hij als eerste het verband met het Agusta-contract. Reeds in de zomer van 1991 kwam hij hiermee op de proppen bij Ps-defensiespecialist Dominique Delhauteur. 'Het was voor het eerst dat ik over een dergelijk verband hoorde spreken, verklaarde de PS'er aan de Luikse Gerechtelijke Politie.'⁶ Géhot informeerde enkele bevriende krantenredacties over de mislukte compensatiebeloftes en over de geruchten rond het betalen van smeergeld door Agusta. Hij verspreidde zelfs een nota bij verschillende ministeriële kabinetten.

Géhot(W) is eveneens goed thuis in het milieu van de oerconservatieve ultrakatholieke Naamse monseigneur André Léonard, een groot bewonderaar van de Charismatische Beweging.(x)

Eurosystem Hospitalier in falings: de prins bemiddelt

De lange arm van Pierre Géhot reikte zelfs tot in het koningshuis. Op 30 mei 1979 telefoneerde Géhot naar prins Albert met de mededeling dat Michel Pirkin hem dringend wenste te spreken. Pirkin was de PRB-vertegenwoordiger in Saoedi-Arabië en had voor zijn bemiddeling voor het Saoedi-Arabisch contract de som van 50 miljoen frank ontvangen van

til *pen* 1973, nr.2445-1, 20 juli 1973). De voorzitter van de raad van bestuur was ex-ambassadeur en Generale-topman baron Jacques Groothaert van Electrabel. Net zoals Géhot was Groothaert ook lid van de Groep Coudenberg. Andere relevante topbestuurders waren Jean Fierens (Tractebel, Acec en Electrobél), Jean de Hemptinne (Cercle des Nations) en Ps-burgemeester Guy Cudell, die vermeld wordt in de marge van de Agusta-zaak en in 1988 voor zijn kiescampagne geld zou hebben ontvangen van Jean Dubois.

(W) In 1992 zat Géhot nog in de vennootschap Parbel en tot 1994 bij Sofecome, dat inspeelt op de nieuwe multimedia-markt. (Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1993)

(x) Zo vergezelde hij op 25 november 1991 directeur Nozière van *Nord Eclair*, een Franse regionale krant, bij een ontmoeting met Léonard om 'de problemen van de katholieke pers in België' te bespreken. (*Le Vif/L'Express*, 13 december 1991, blz. 19.)

Eurosystem. Niet voor niets was Pirkin een goede vriend van de Libanees Mahmoud Fustok, schoonbroer en vooral economisch adviseur van de Saoedische opperbevelhebber van de Nationale Wacht, prins Abdullah. Prins Albert trachtte tevergeefs minister van Buitenlandse Zaken Simonet te bereiken en besloot dan toch maar Pirkin te ontvangen. Nog dezelfde dag stond prins Albert hem te woord in zijn privé-verblijf Belvédère te Luik, zonder enige ministeriële dekking. Prins Abdullah liet via Pirkin weten dat ze het contract niet zouden verbreken als de Belgen lieten zien dat ze in staat waren de werken van de eerste fase zonder problemen te voleindigen. Voor de tweede fase wensten ze niet meer met een privé-consortium samen te werken en wilden ze een contract van staat tot staat. Simonet was hier achteraf niet mee opgezet en vroeg prins Albert met aandrang Pirkin of leden van de Saoedische Wacht niet meer te ontvangen.' o'

Op donderdag 5 juli 1979 diende UDRT-kamerlid Robert Hendrick een vraag in voor minister van Financiën Gaston Geens (cvp) over het smeergeld van Eurosystem, met verwijzing naar de Société Générale. Diezelfde dag nog vroeg Geens een volledig onderzoek en nam de directeur-generaal van de BBI contact op met de Brusselse procureur-generaal om dit dossier te kunnen inkijken. Een week later, op donderdag 12 juli 1979, beriep Geens zich op de wettelijke zwijgplicht om niets te moeten antwoorden. Tijdens het vragenuurtje had de mondelinge vraag van Hendrick enige deining veroorzaakt bij het establishment in het parlement. De liberaal Herman De Croo vond het onbetamelijk dat de pers reeds op voorhand heel de vraag in extenso gepubliceerd had. De verbale interventies van de CEPIC'er José Desmarets moesten zelfs op dwingende vraag van de kamervoorzitter uit het parlementair verslag geschrapt worden." Een dag later, op 13 juli 1979, ging Eurosystem Hospitalier in vereffening.

Eurosystem Hospitalier legde een acte voor liquidatie neer via de notaris in de hoop nog een akkoord uit de brand te slepen: 'Vandaag blijkt inderdaad dat er serieuze kansen bestaan om de stopzetting van betalingen te vermijden en de komende dagen te komen tot een vooruitziend akkoord, vooral wat de herneming betreft van de ESH-verplichtingen door de meerderheid van de consortiumleden en dit wat betreft het contract met de Nationale Wacht in Saoedi-Arabië.'

Maar de Generale trachtte haar verantwoordelijkheid te ontvluchten zodat de zeven overgebleven partners van het consortium hun aanvankelijke projectleider Eurosystem

Hospitalier regelrecht naar het faillissement praatten. Op 19 juli sprongen de

system Hospitalier in falig. Tijdens het weekend werd er opnieuw vergaderd en op maandag 23 juli vertrok een delegatie van de overgebleven parners naar Saoedi-Arabië. Op 24 juli riep minister van Buitenlandse Zake Simonet (ps) in allerijl de pers bijeen en plaatste de Generale voor haar verantwoordelijkheid. Ze moest op geen cent van de regering rekenen. W trachtte hij de rol van het koningshuis te minimaliseren. `Op dezelfde dag, 24 juli '79, besliste de regering om voor de pantseraankopen enk nog te onderhandelen met de BMF-groep van Boas, bestaande uit Asco, c Generale- en de BBL-lobby.

Minister van Buitenlandse Zaken Simonet was in april 1979 zelf gaa bemiddelen met de Société Générale en Saoedi-Arabië: `Wat Eurosystem betreft heb ik gebruik gemaakt van mijn officieel bezoek aan Riad (...) om mij bij de Saoedi-Arabische autoriteiten te vergewissen van het verloop van deze zaak die, naar men mij had laten opmerken, met thesauriemoe lijkheden te maken had. Wanneer deze daarna duidelijker worden, heb ik i naam van de Regering een aantal contacten opgenomen, namelijk met d leden van het consortium, om het bestek op te maken van de toestand. Nadat ESH zijn faillissement heeft moeten bekennen, heb ik de vice-gou verneur van de Generale Maatschappij van België ontmoet, die mij de vei zekering gaf dat, indien de uitvoering van het contract kon doorgaan, niel onverlet zou worden gelaten om een gemeenschappelijke actie van all overblijvende consorten te steunen om deze opdracht tot een goed einde t brengen." De vice-voorzitter van de Generale was op dat moment Ren Lamy. Het tijdschrift *Le Vif/L'Express* omschreef Pierre Géhot als `u ancien de Société Générale de René Lamy'.¹¹²

Simonet legde verder uit: `Ik heb hierover de regering ingelicht, di besliste een vertegenwoordiger van mijn departement op zending te sture om de Saoedi-Arabische autoriteiten kennis te geven van de wil van d Belgische regering om dit contract tot een goed einde te brengen. Dez diplomaat heeft in Saoedi-Arabië de verzekering gekregen dat de betrokken autoriteiten de bedoeling hebben de uitvoering van het contract **voor** te zetten met de overblijvende leden van het consortium. Men mag dus ver wachten dat, indien het contract wordt uitgevoerd zoals thans is voorziet, het faillissement van het consortium geen negatieve repercussies zal heb ben voor het geheel van onze betrekkingen met Saoedi-Arabië, die zicl gunstig voortzetten.'"

Na het faillissement werden er 253 schuldvorderingen ingediend. Euro system-

beheerders zoals Cauchie, Bradfer, De Geyndt, Verniers, en ESH figuren zoals Smets en

Baranski durfden zonder schroom tientallen miljoe nen eisen, terwijl juist zij toch goed

op de hoogte moesten zijn van he 50

smeergeldcircuit. De PRB vroeg maar liefst 164 miljoen en FN trachtte nog voor 300 miljoen commissielonen te recupereren, terwijl de verantwoordelijkheid van hun moedermaatschappij, de Generale, duidelijk was.(Y)

De prins, de ritselaar, de lobbyman en de wapentrafikant

Het ziekenhuisproject van Eurosystem was mede voorbereid onder impuls van prins Albert, de toenmalige erevoorzitter van de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel. Prins Albert had goede contacten met de afgevaardigde-beheerders Daniel Cauchie en Pierre Géhot en PRB-bemiddelaar Michel Pirkin van het consortium Eurosystem. In oktober 1975 hadden de prins en Pirkin samen met de motor getoerd in de woestijn van Saoedi-Arabië. Cauchie had via de Belgische ambassadeur in Djedda, Jean François Trine, geregeld dat prins Albert op handelsmissie naar Saoedi-Arabië zou komen en daar zozegd toevallig aanwezig zou zijn als de maquette van de ziekenhuizen op 16 oktober 1975 werd gepresenteerd. Daniel Cauchie vervoegde toen de persoonlijke delegatie van prins Albert. Daags voor de onderhandelingen over het ziekenhuiscontract op 18 oktober 1975 officieel van start gingen, vertrok prins Albert huiswaarts. Parlementsleden stelden hierbij openlijk vragen: `Dit contract werd aan België toegewezen buiten elke internationale aanbesteding - en hierop leg ik bijzonder de nadruk- ingevolge een bezoek van prins Albert aan Riad in het najaar van 1975. Stelt zich de vraag, handelde prins Albert in opdracht van de regering of op verzoek van de Société Générale de Belgique, voornaamste belanghebbende in het consortium?" Hugo De Ridder schreef over de relaties van prins Albert met afgevaardigd-beheerder Cauchie:(Z)

(y) Medevennoot en aannemer Six Construct, gelieerd aan de Kredietbank, diende dan ook een juridische klacht in tegen de Generale, die achter hun rug de Mexicaanse aannemersfirma spc aangetrokken had om het ziekenhuiscomplex te bouwen. De curatoren dienden zelf ook klacht in tegen de Mexicaanse firma SPC. Na het overlijden in 1980 van Jean Tytgadt (Kredietbank), de grote baas van Six Construct, werd in maart 1981 een overeenkomst gesloten tussen de verschillende vennoten van het Consortium Eurosystem zodat het juridisch dispuut van de baan was. Eind 1981 werden de werkzaamheden in Saoedi-Arabië hervat en in 1983 tot een goed einde gebracht. De curatoren slaagden er begin 1984 in om 236 miljoen frank van spc te recupereren, nadat een spc-topfiguur door de Zwitserse gerechtelijke instanties gearresteerd werd.

(z) In zijn boek *Jean-Luc Dehaene, met commentaar* kreeg dit de ondertitel `Het Hof en de gangster'

Op 20 juli 1979 verklaart de Brusselse handelsrechtbank de nv Eurosystem Hospitalier failliet. Dit brengt een politieke schokgolf teweeg. Op maandag 23 juli verklaart de toenmalige SP-voorzitter Karel Van Miert dat het bureau van de Vlaamse socialisten zeer verontwaardigd en verwonderd is over "de schandalige wijze waarop men in de zaak Eurosystem te werk is gegaan". Hij begrijpt niet hoe "de regering, andere hooggeplaatsten en zelfs het Hof zich voor de wagen van een gangster hebben laten spannen". Hij meent te weten dat in het contract ter waarde van 28 miljard frank zomaar eventjes negen miljard voor steekpenningen voorzien zijn en laakt "de ongelooflijke lichtzinnigheid in deze aangelegenheid". SP-kamerlid Louis Tobback stelt diezelfde dag niet minder dan tien parlementaire vragen over Eurosystem. Als hij hierop geen antwoord krijgt, eist hij een parlementair onderzoek. Hij vraagt aan eerste minister Martens welke maatregelen de regering heeft genomen om zich te verzekeren van de technische en financiële uitvoerbaarheid van een project "waaraan de morele autoriteit van de regering en zelfs van het vorstenhuis werd verbonden". De Waalse socialisten spreken in dezelfde zin.¹¹⁵

In een schriftelijke parlementaire vraag op 27 juli 1979 aan premier Martens, getiteld 'Faillissement van Eurosystem Hospitalier (ESH)', stelde Tobback^(A) op zijn geëigende wijze: 'Het zopas uitgesproken failliet van in referte vermelde vennootschap brengt de goede faam van gans de Belgische nijverheid en van ons land in het algemeen, in grote opspraak. In de huidige omstandigheden zijn de nadelige gevolgen ervan waarschijnlijk

(A) In oktober 1979, tijdens de bespreking in de Kamer van de regeringsverklaring waarvan de socialist Willy Claes vice-premier was, zei Louis Tobback: 'Het probleem Eurosystem sluit aan bij wat ik zo-even heb gezegd. Het is niet mogelijk aan de bevolking te vragen dat zij zich "redelijk" zou gedragen wanneer zij iedere dag kan lezen dat sommigen het recht hebben om zich "onredelijk" te gedragen. Zelfs op kosten van het krediet van onze industrie, het krediet van ons land en van het prestige van zijn hoogste autoriteiten. Dit is de zorg die aan de basis ligt van onze vraag naar absolute klaarheid. Mijnheer de eerste minister, ik waarschuw er u voor dat wij van de regering openheid en duidelijkheid eisen voor het Parlement. De heer Mangelschots heeft gevraagd dat de Commissie voor Financiën zou worden bijeengeroepen. Ik dring erop aan dat dit snel zou gebeuren. Ik heb reeds in de maand juli aan de minister van Financiën gevraagd wat zijn standpunt was inzake een mededeling in de Commissie voor Financiën. Maar ik heb tot op heden geen antwoord gekregen op mijn schrijven.' (Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 18 oktober 1979, blz.67) Maar het was veel geblaat om weinig wol, want uiteindelijk gebeurde er vrij weinig.

niet te berekenen. Uit krantenberichten leid ik af dat het gezag van de hoogste autoriteiten van het land voor het afsluiten van dit contract zou zijn op het spel gezet. *La Libre Belgique* (18 juli) aarzelt niet te schrijven: "Het is onder deze merkwaardige auspiciën dat de afhandeling van dit project op het palmares mag van de Saoedische bemoeienissen van de koning, en daarna van de prins van Luik (...)." Het is duidelijk dat dergelijke tussenkomsten slechts met instemming van de regering en onder haar uitdrukkelijke politieke verantwoordelijkheid hebben kunnen plaatsgrijpen.' Tobback betrok het vorstenhuis in zijn vraagstelling: 'Graag vernam ik dan ook welke maatregelen de toenmalige regering genomen heeft om zich te verzekeren van de ernst en de bekwaamheid, de technische uitvoerbaarheid en de financiële garanties, die ten grondslag lagen aan een project waaraan de morele autoriteit van de regering en zelfs van het vorstenhuis werden verbonden?'

Premier Wilfried Martens antwoordde: 'Uit krantenberichten meent het geacht Lid te mogen afleiden dat het gezag van de hoogste autoriteiten van het land voor het afsluiten van dit contract zou zijn op het spel gezet. In dit verband wil ik met klem alle verspreide berichten logenstraffen als zou de koning (nvda Boudewijn), op welke manier dan ook, bemiddelend zijn opgetreden voor het welslagen van dit project. Het is echter evident dat, zoals elk koninklijk bezoek, ook dit aan Saoedi-Arabië een gunstige weerslag heeft gehad op de onderlinge samenwerking.'¹¹⁶

Inderdaad, koning Boudewijn kan hierin niets verweten worden. Zijn bezoek dateert trouwens van 1975, voordat er sprake was van het inzetten van het beruchte public-relationsnetwerk bij Eurosystems (in 1976). Maar Martens vervolgt: 'Wel is het juist dat prins Albert, echter op uitdrukkelijk verzoek van de regering en in het kader van zijn traditionele rol, onze bedrijfsleiders heeft geïntroduceerd.'¹¹⁷ Aan vu-kamerlid Willy Kuijpers repliceerde premier Martens: 'In de meeste landen rekenen de staatshoofden het tot hun plicht hun moreel gezag aan te wenden ten einde de hoogste belangen van hun land te dienen. Dit impliceert onder meer een eventuele bemiddeling ten gunste van initiatieven die voor hun land van primordiaal belang zijn. Het verheugt mij dat ons vorstenhuis een gelijkaardige rol vervult, met dien verstande natuurlijk dat elk optreden slechts geschiedt op verzoek van of in overleg met de regering.'¹¹⁸ Maar toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Simonet heeft zeker niet gevraagd om de bemiddeling van prins Albert, integendeel!

Prins Albert liet zich evenmin onbetuigd. Op zijn beurt uitte de prins op 5 september 1979 bij een ontmoeting met Robert Vaes, de Belgische

ambassadeur in Londen, zijn ongenoegen over de houding van Simonet in de ESH-zaak: 'Ambassadeur Vaes begrijpt uit het verhaal van Albert dat, als Simonet de prins de vrije hand had gegeven, de catastrofe vermeden had kunnen worden.' ^{*119} Toen Martens en Simonet op 11 september '79 naar Londen kwamen, vertelde ambassadeur Vaes hen het verhaal van de prins. Simonet ontplofte en schreef een persoonlijke brief naar prins Albert, waarin hij ongenadig kritiek spuide op diens rol. Prins Albert verteerde dit slecht. Hij repliceerde via een persoonlijke en vertrouwelijke brief, stuurde een kopie naar koning Boudewijn en dreigde met ontslag als erevoorzitter van Buitenlandse Handel: '(...) Anderzijds, ondanks verscheidene waarschuwingen, zowel aan regeringsleden en hun stafmedewerkers als aan de privé-sector, moest ik machteloos getuige zijn van de verloedering van een operatie waarvoor men in zekere zin een beroep had gedaan op mijn medewerking. U zal dus begrijpen, mijn waarde heer minister, dat ik een zekere verbittering koester na de aanvallen van de pers en de insinuaties waarvan ik het voorwerp ben geweest. Voor dit geval, zoals trouwens voor alle andere projecten waarvoor men mijn steun inroept - en het zijn er vele - heb ik mijn best gedaan om de Belgische belangen te verdedigen. (...) Het is voor een lid van de koninklijke familie moeilijk insinuaties te bestrijden met rechten op antwoord of processen tegen de pers in te spannen. Het regeringscommuniqué verschenen in juli heeft niet kunnen beletten dat de buitenlandse, ja zelfs de Belgische kranten, de koning en mezelf in opspraak hebben gebracht. Daarom ben ik van oordeel dat er in de nabije toekomst een zeer duidelijke verklaring vanwege de regering dient gepubliceerd. Naar het buitenland toe stel ik voor dit standpunt onder de vorm van een communiqué te verspreiden uitgaand van onze ambassades. Dit zou althans gedeeltelijk, de zaken in een juist perspectief kunnen plaatsen. Zo'n verklaring zou de bevestiging zijn van de opdracht die mij door de regering werd toevertrouwd in 1962 ingevolge mijn benoeming tot erevoorzitter van de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel. Ze zou mijn positie aanzienlijk versterken bij toekomstige missies om de Belgische industrie te ondersteunen.'

¹²⁰ Premier Martens had de boodschap goed begrepen. In zijn parlementaire antwoorden nam hij de ideeën van prins Albert volledig over: 'Ten slotte moet ik er ook op wijzen dat de pers reeds begin 1976 in gunstige bewoordingen de nakende ondertekening van dit contract had aangekondigd. Het bestaan ervan was dus reeds lang bekend en het is slechts onlangs dat de openbare opinie zich vragen is gaan stellen. Dit bevestigt

het vermoeden dat niemand getwijfeld heeft aan de ernst van de opera

54
tic. In die omstandigheden kan ik gerust de overtuiging uitspreken dat de toenmalige ministers op wier goodwill beroep werd gedaan in 1975 om het afsluiten van dit contract mogelijk te maken, het project ernstig, realistisch en financieel verantwoord vonden. Om dezelfde reden betreur ik ook de lichtvaardige verdachtmakingen die onlangs werden verspreid ten aanzien van de leden van het vorstenhuis, temeer omdat deze verdachtmakingen in sommige buitenlandse kranten werd omgebogen tot de meest fantastische verhalen, die bovendien als vaststaande feiten werden voorgesteld en aldus onberekenbare schade hebben veroorzaakt aan de goede faam van ons land. Ik aarzel niet openlijk de hoop uit te spreken dat prins Albert, wanneer hij door de regering hierom wordt verzocht, zijn morele steun zal blijven verlenen aan initiatieven die voor de economie van ons land van primordiaal belang zijn." Wie dirigeert hier wie?

De steekpenningen

SP-kamerlid Mangelschots was niet te spreken over het niveau van de regeringsantwoorden op parlementaire vragen en stelde op 20 december 1979 de oprichting van een Parlementaire Onderzoekscommissie voor. ¹²² In februari 1980 wilde hij interpellieren. Pas op 24 maart 1980 kon dit plaatsgrijpen en wilde de minister van Financiën antwoorden. Er was wel een probleem. Ondertussen was er een andere minister aan de macht gekomen. Henrion had cvp'er Gaston Geens vervangen.

Mangelschots hierover: 'Deze algemene beschouwing werpt een schril licht op de controlemogelijkheden van dit parlement maar ook op de ministeriële verantwoording dienaangaande. Het is zo dat ik nu een minister of staatssecretaris moet interpellieren die op het ogenblik van de feiten geen verantwoordelijkheden droeg, terwijl ministers die wél bij de beslissingen over het dossier Eurosystem waren betrokken nu uitblinken door hun afwezigheid, met uitzondering van de heer Willy De Clercq.'

¹²³
De vroegere minister van Financiën Willy De Clercq was inderdaad aanwezig. De liberale politieke eminentie hield echter de lippen op elkaar en voelde zich duidelijk goed in de rol van toeschouwer. Op 28 augustus 1978 had hij met een Ministerieel Besluit een belastingvrijstelling aan Eurosystem goedgekeurd voor de uitbetaalde geheime commissielonen. Toen het socialistisch kamerlid Burgeon in 1979 aan de toenmalige CVP-Financiënminister Gaston Geens vroeg 'of voor of na die periode ook nog andere gelijkaardige vrijstellingen werden toegekend' antwoordde die 55

vlakaf 'dat de wet hem uitdrukkelijk verbood die gegevens te verstrekken'.
124(B)

Over de commissielonen mocht dus met geen woord gerept worden. Op 23 juli 1979 ontving Martens een ultravertrouwelijke nota van zijn kabinetschef over de gang van zaken in Saoedi-Arabië. Uit een verslag van de vergadering-van-de-laatste-kans tussen de regering en de Eurosystem-top: 'Cahen (de Belgische ambassadeur nvdr) suggereert ook het betrekken van de Belgische Academie voor Geneeskunde, wat Saoedi-Arabië zou geruststellen (...) Zowel ridder Thys (Electrobel nvdr) als de heer Stuhlemeier (Sixconstruct) onderlijnden dat de blokkering van de achterstallen door Saoedi-Arabië niet zou gebeuren zonder actieve tussenkomst van de Belgische staat.' 125 Maar daarnaast schrijft Hugo De Ridder over deze nota: 'Hierin lezen we onder meer: De Saoedi-cliënt heeft in totaal al betalingen uitgevoerd voor een bedrag van 25 miljard 167 miljoen, zegge 69,5% van de totaalprijs, terwijl de werken slechts voor 65% zijn uitgevoerd. Er is dus in hoofde van de Saoedi-cliënt nog een prefinanciering. Die prefinanciering zal wel iets te maken hebben gehad met de omstandigheid dat elke betaling aanleiding gaf tot het doorspelen van commissiegelden.' De ultravertrouwelijke nota gaat verder: 'Volgens thans beschikbare gegevens zouden waarschijnlijk reeds 4,5 miljard (juist bedrag nog niet gekend) commissies zijn uitbetaald aan ESH die deze grotendeels verder betaalde op Zwitserse geheime rekeningen. Van de commissies zou niets meer terug te vinden zijn. Een deel, (B) SP-kamerlid Mangelschots plaatste dit in perspectief. 'Het is inderdaad zo dat de wetgever erkent dat het betalen van steekpenningen in bepaalde omstandigheden mag worden toegekend, maar de wetgever stipuleert eveneens dat zij "noodzakelijk moeten zijn om de internationale concurrentie te kunnen bestrijden". ' Maar, zo stelt hij anderzijds vast: 'Dan stelt zich hier de vraag: wat met het contract Eurosystem Hospitalier, dat werd afgesloten buiten elke internationale aanbesteding, dus zonder enige concurrentie?' (Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2132)

De toenmalige minister van Financiën Henrion zei hierop in algemene bewoordingen: 'Kortom, en men kan dat spijtig vinden, het uitbetalen van commissielonen is gangbare munt wanneer men wil zaken doen met het buitenland. Al te dikwijls kunnen firma's die dergelijke commissielonen geven, deze verrichtingen niet rechtvaardigen met het verstrekken van namen en verblijfplaatsen van de begunstigden, noch van data van uitbetaling en verstrekte bedragen.' (Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2133)

circa een derde, hiervan is uitbetaald met toelating van minister van Financiën Willy De Clercq.' 126 (C)

Ter bevordering van de export mochten er commissielonen uitbetaald worden aan buitenlandse bemiddelaars. Bij belangrijke internationale contracten moesten deze commissielonen aangegeven worden bij de minister van Financiën en mochten ze afgetrokken worden als bedrijfslasten. Bij een antwoord op vu-kamerlid Kuijpers vulde Martens aan: 'Zulks is onder meer toegelaten wanneer het gaat om ondernemingen "waar het toekennen van geheime commissielonen bevonden wordt tot de dagelijkse praktijk te behoren" zoals de wet dat voorschrijft.' 117(D)

Volgens Hugo De Ridder was er echt wel iets loos met deze commissielonen: 'Een laatste keer de nota: "Volgens de minister van Buitenlandse Zaken Simonet is het het beste niet te veel te roeren in de conunissies die zijn uitbetaald aan de onderdanen van Saoedi-Arabië teneinde de goede betrekkingen met dat land niet in het gedrang te brengen." De dag na de stoere verklaring van Van Miert beijveren Martens en Simonet zich om het Hof uit de wind te zetten. De woordvoerder van Martens noemt alle kwaadwillige aantijgingen over de rol van leden van de koninklijke familie in het failliete Eurosystem ongegrond. Er wordt een onderzoek ingesteld dat onder de verantwoordelijkheid van de rechterlijke macht valt, zo laat de eerste minister weten.' 128

Simonet had alle redenen om de zaak in stilte te regelen, want hij ging zelf niet vrijuit. In oktober 1977 bezorgde hij als minister van Buitenlandse Zaken een aanbevelingsbrief aan Eurosystem Hospitalier om het vertrouwen in Saoedi-Arabië te herstellen. 129 Henri Simonet behoorde trouwens ook tot de WTC-lobby. Hij was lid van de World Trade Center-Club of Brussels, waar Vanden Boeynants nummer één van de ledenlijst was. 130

(C) Omtrent de commissielonen vroeg Tobback in 1979 nog: 'Was de regering zich bewust van het bestaan van geheime commissielonen, die de minister van Financiën in zijn antwoord op een mondelinge vraag d.d. 12 juli 1979 als een courante praktijk laat doorschemeren?' (Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Tobback, bulletin nr.30, blz.1719-1720, schriftelijke vraag nr.35 dd 27 juli 1979) Martens repliceerde hierop dat het parlement de fiscale aftrekbaarheid van geheime commissielonen in bepaalde gevallen zelf heeft toegestaan. Hij verwees naar het *Wetboek voor Inkomstenbelasting*.

(D) De cvp-minister van Financiën Gaston Geens vervulde dat over deze commissielonen niets mag bekend gemaakt worden: '(...) bij de toepassing van de belastingwetten, verplicht is tot de meest volstreckte geheimhouding aangaande alle zaken waarvan hij wegens de uitvoering van zijn opdracht kennis heeft.' (Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Willy Kuijpers, minister Financiën, bulletin nr.32, blz. 1947, vraag nr.214 dd 5 oktober 1979) 57

In september 1979 werd onderzoeksrechter Beaupin officieel in dit dossier aangesteld, maar het gerechtelijk onderzoek tegen Cauchie en compagnie zou in 1986 uitdraaien op een verjaring.(E)

Het allergrootste gedeelte van de 9 miljard uitbetaalde commissielonen vloede terug naar de Saoedische prins, die daarmee hun hofhouding, ambtenaren en sociale voordelen financierden .(F)

Voormalig afgevaardigd-beheerder Cauchie werd in september 1978 officieel door Eurosystem aan de deur gezet, maar bleef als adviseur wel een vergoeding van 15 miljoen frank behouden en was ondertussen veilig en wel naar Monaco verhuisd. De strafrechtelijke procedure zou omwille van de overschrijding van de verjaringstermijn nooit behandeld worden.() De beheerders van Eurosystem hadden zich volgens *Le Soir* voor minstens 250 miljoen frank verrijkt via nepfacturen van een Zwitserse geheime fiduciaire Bouillet, geadresseerd aan Eurosystem. De naam Bouillet werd door de krant verkeerdelijk gepercipieerd als Brolliet. 'Het verschijnsel van de facturen die door de Zwitserse fiduciaire Brolliet aan Eurosystem werden geadresseerd, werden door de rechter-commissaris al dan niet ten onrechte als een mistgordijn beschouwd. Het is langs deze weg, zo zei hij, dat sommige beheerders van Eurosystem - en in elk geval de vier die voor de correctionele rechtbank werden opgeroepen - de kassa van hun maatschappij in eigen voordeel leeghaalden. Betalingen van facturen van fictieve prestaties (E) Er liepen vier verschillende procedures waarvan er twee 'fiscaal' ingeleid werden

den door de curatoren, één voor de 'burgerlijke' rechtbank kwam en een vierde - de 'strafrechtelijke' procedure - door de correctionele rechtbank behandeld werd. (*Le Soir*, 26 april 1985) Via een procedure voor de burgerlijke rechtbank werd getracht 300 miljoen frank te recupereren van de vroegere beheerders van Eurosystem.

(s) Volgens Hugo De Ridder waren de betrokken verdachten Belgen: 'Het gerecht heeft aanduidingen dat het terecht kwam bij drie uit het land gevluchte Belgen en een Amerikaan die alle vier aan de wieg van ESH stonden. De latere afgevaardigde-bestuurder van ESH, Pierre Géhot, werd in 1985 door de Kamer van Inbeschuldigingstelling definitief buiten vervolging gesteld.'(Hugo De Ridder, *Jean-Luc Dehaene met commentaar*, Lannoo, 1996, blz.253)

(°) Hiervoor moesten op 8 januari 1985 negen verdachten voor de raadkamer verschijnen. Hiervan werden er door rechter Collin vier doorverwezen naar de zitting van de correctionele rechtbank op 2 mei 1985, terwijl de uiterlijke verjaringsdatum vastgelegd was op 19 mei 1985. De verjaring was onvermijdelijk.

ties kwamen volgens de onderzoekers via Brolliet terecht in de zakken van de beschuldigen die tegelijk de eigenaars waren van de Zwitserse fiduciaire.' 131 (H)

Er zou minstens 27,5% smeergeld betaald worden op een contract van 28,5 miljard: dus voor ongeveer 8 miljard frank. Binnen Eurosystem Hospitalier werd op 3 mei 1975 een conventie opgesteld dat naast de Saoedi's,(I) ook vier Belgen smeergeld zouden krijgen. 132

Het verzoekschrift van Eurosystem aan de minister van Financiën om de geheime commissielonen van 1976 als bedrijfslast in te roepen, werd op briefpapier van de PRB opgesteld en ondertekend door Cauchie, Sevrin en Bradfer. Het kabinet van de minister van Financiën Willy De Clercq heeft in oktober 1976 die toelating uitzonderlijk snel gegeven. De regering Tin-demans-De Clercq steunde trouwens het Eurosystem-project volledig. In 1977 verliep dit volgens hetzelfde scenario, maar wel met een andere Financiënminister: Gaston Geens (cvp). De aanvraag voor 1978 werd ingediend door Pierre Géhot.¹³³

Volgens kamerlid Mangelschots had Eurosystem met goedkeuring van de ministers De Clercq en Geens reeds in 1979 een bedrag van 8,5 miljard uitbetaald: 'Van deze 8,5 miljard zou 1,5 miljard zijn uitgekeerd aan Belgische firma's en personen. De bekentenis van de vroegere chef van Eurosystem is betekenisvol, wanneer hij aan de pers verklaarde: "Reken vooral niet op mij om te praten over wie het geld gekregen heeft. Wanneer er zulke hoge geheime commissielonen worden uitbetaald dan staat het vast dat dit niet illegaal of in strijd met de Belgische wetgeving zou gebeuren." Dit is dus een verklaring van de vroegere chef van Eurosystem, nu een welvarend burger in het buitenland.' 134 D. interpellant verwees hier naar het interview in *Le Soir* met Daniel Cauchie van 22 november.

In de pers werd in die maanden gemeld dat naast de reeds besproken vier personen, ook verschillende firma's hoge commissielonen hadden opgestreken. De volgende vragen werden gesteld:

`- Waarom moest Eurosystem Hospitalier zelf meer dan 570 miljoen frank via de Geneefse fiduciaire als extra- en derhalve niet belastbare winst opstrijken?

(') Bouillet had zowel Franse, Italiaanse als Zwitserse vertakkingen.

(q) Op de Saoedische ministerraad van 8 maart 1976 werd beslist om van de Nationale Wacht een eliteleger te maken. Nog belangrijker was dat deze ministerraad op voorstel van prins Abdullah het ziekenhuiscontract aan Eurosystem toegewezen had. Uiteindelijk werd het contract op 14 juni 1976 ondertekend.

- Waarom moest de Poudrières Réunies de Belgique (...) op haar beurt ongeveer 430 miljoen via Zwitserse (eveneens niet belastbare) kanalen opstrijken?
- Waarom moest anderzijds de nv Sports Promotion International (een 99,93 procent dochter van FN-Herstal) op haar beurt ongeveer 370 miljoen via dezelfde Zwitserse kanalen ontvangen?' 135

Mangelschots vroeg over deze gegevens duidelijkheid aan de minister van Financiën Henrion (PRL): 'Kortom, Mijnheer de minister van Financiën, wij zouden graag vernemen - want het is nergens duidelijk - waarom deze firma's deze hoge commissielonen ontvingen. Er stelt zich natuurlijk tegelijk de vraag of, indien zij aangegeven zijn - en anders is het een geval van zeer duidelijke fraude - op deze bedragen de verschuldigde belasting werd betaald. Een andere paradox in het ganse dossier Eurosystem - en ik verontschuldig mij voor de opsomming van de cijfers - is het volgende: Als Eurosystem in 1977, 741 miljoen en in 1978, 647 miljoen verlies leed, maar in dezelfde periode eveneens de hoge belasting moest betalen, namelijk voor 1977, 465 miljoen en voor 1978, 389 miljoen, doet dit vermoeden dat Eurosystem, gespreid over deze twee jaar, kosten heeft gehad die niet fiscaal werden aanvaard. Vermits hierop 67,5 pct. zou moeten betaald worden, laat dit vermoeden dat de steekpenningen voor Eurosystem voor 1977, 675 miljoen en voor 1978, 576 miljoen beliepen. Graag zouden wij ook in dit verband weten aan wie deze commissielonen werden betaald en of daarop de verschuldigde belasting werd geïnd. Het is ook zo dat de firma Eurosystem Hospitalier eveneens beschikte over een filiaal in Beiroet, namelijk Eurosystem Health Testing Center, dat alleen dienstig was - want er zijn geen andere activiteiten waar te nemen - voor kapitaalvlucht in dit belastingparadijs. Ik zou graag van de minister vernemen of de administratie van de belastingen daarvan op de hoogte was?' 136 Op deze vragen mocht de minister niet antwoorden. Ter herinnering: in 1976 had Eurosystem de callgirl Fortunato als public-relationsdirectrice aangeworven. Minister Henrion verzekerde dat het onderzoek tot op het bot gevoerd werd - woorden die later nog legendarisch zouden worden, maar in deze zaak toch wel erg hol klonken: 'Onder deze omstandigheden kan ik u verzekeren dat, in tegenspraak met wat sommigen vrezen, de zaak van de nv Eurosystem Hospitalier tot op het bot zal worden onderzocht en uitgeklaard.'

Mangelschots beloofde hem aan deze woorden te herinneren. 137 Een parlementaire onderzoekscommissie over Eurosystem kwam er echter nooit.

onderzoek naar de rol van prostitutienetwerken in Eurosysteem uiteindelijk ook in de doofpot

Ve hoge commissielonen voor prostitutie hebben het faillissement mee in de hand gewerkt. Het was Bob' er Callens, momenteel lid van de Gerechtelijke Politie, die een onderzoek wegens ontucht inleidde tegen Eurosystem. Dit onderzoek werd gestart op grond van een verklaring die werd afgelegd door Israel in het dossier [nr.38.66.2330/79](#) en waaruit de rijkswacht afleidde dat de vennootschap, die hospitalen wenste te bouwen in Saoedi-Arabië, gebruik maakte van prostitutie als middel om de opdrachtgevers gunstig te stemmen. Israel werd gebruikt als tussenpersoon tussen Eurosystem en de prostituees die werden gerekruteerd. Haar activiteiten werden door de vennootschap betiteld als public relations.' 138

Callens herinnerde zich tijdens de hoorzitting voor de Bendecommissie bis, bijna twintig jaar later, het onderzoek Eurosystem nog zeer goed: 'Ik heb het faillissement van het consortium gehoord op de radio. Ik herinner mij dat mevrouw Fortunato Israel een verklaring had afgelegd dat zij werkte voor rekening van het consortium Eurosystem Hospitalier. Voor zover ik het mij herinner zou zij toen ook hebben gezegd, nog steeds in het kader van haar verklaring in haar eigen zaak, dat ze als secretaresse werkzaam was en ook verantwoordelijk was voor het opsporen van dames, meer bepaald prostituees, die voor rekening van het consortium bepaalde belangrijke personen, met name Arabische princen, her en der in Genève, in Wenen en in Parijs ontmoetten teneinde de verkoop van hospitalen te vergemakkelijken. Op dat ogenblik heb ik samen met mijn collega, de heer Duchateau, een nieuw aanvankelijk proces-verbaal opgesteld ten laste van Eurosystem Hospitalier wegens aanzetten tot ontucht en uitbating van ontucht van derden, dus prostitutie, met gegevens die we geput hadden uit de eerste verklaring van mevrouw Fortunato.' 139 Hij maakte een nieuw pv om de afgevaardigd-beheerder Daniel Cauchie en Michel Pirkin te verhoren.'

Het rapport van de Bendecommissie schrijft hierbij: 'Ook voegde de rijkswacht een lijst toe van de bestuurders en commissarissen van de vennootschap die op 31 december 1978 in functie waren. Op vraag van het parket werd Israel vervolgens meer in detail ondervraagd omtrent haar aanwerving, de persoon via wie dit gebeurde, en de betalingen. De rijkswacht merkte op dat bij de huiszoeking een foto van een zekere M.P. werd gevonden, die de tussenpersoon zou zijn geweest tussen de Arabische prins en Eurosystem (...). Wel gaf het parket opdracht één van de bestuurders te verhoren. De betreffende bestuurder verklaarde dat hij de naam van Israel had horen noemen in verband met haar beschikbaarheid voor de wensen 61

van de Arabieren. Tenslotte vroeg het parket om over te gaan tot het verhoor van M.P. Op dit punt stopt het dossier echter, zonder dat blijkt welk gevolg werd gegeven aan dit verzoek.' ¹⁴¹ Enigszins grappig is dat in de Franstalige versie de naam M.P. vermeld staat, terwijl dit in de Nederlandstalige versie met (...) weggelaten werd. In het hoofdstuk 'Onderzoek van de roze balletten' beargumenteerde de Bendecommissie bis deze discrete aanpak als volgt: 'Bij de hoorzittingen omtrent de "roze balletten" kwamen ook tal van andere punten aan bod, dikwijls achter gesloten deuren. In de mate deze kwesties niet echt van belang zijn om zich een oordeel te kunnen vormen omtrent het voorwerp van dit hoofdstuk, worden zij hier niet uiteengezet. Hun bespreking blijft evenwel zeker ook achterwege met het oog op de vrijwaring van het in de inleiding in herinnering gebrachte belang van de bescherming van het privé-leven van personen.' ¹⁴² Het lijkt daarom helemaal niet consequent dat ditzelfde rapport van de Bendecommissie bis bijna integraal het intern tuchtdossier met alle delicate persoonlijke gegevens van de rijkswachters Bihay en Balfroid vrij geeft. Maar deze enquêteurs werden dan ook regelmatig terechtgewezen door de Bendecommissie bis. ¹⁴³

De Bendecommissie bis concludeerde over het dossier Eurosystem: 'In het onderzoek betreffende het dossier Eurosystem Hospitalier is het opvallend dat snel beslist werd tot een seponering terwijl er nog een kantschrift moest worden uitgevoerd. Ook werd een van de behandelende rijkswachters uitgenodigd op het kabinet van de minister van Landsverdediging om te worden uitgehooard betreffende dit dossier.' ¹⁴⁴

BoB'er Callens verklaarde in 1990 voor het Hoog Comité van Toezicht: 'In dit onderzoek werd geen vooruitgang geboekt tot ik op een dag via een tipgever vernam dat zich in de lokalen van het Hoog Comité van Toezicht, de in beslag genomen boekhouding van het consortium bevond. Dezelfde tipgever meldde mij dat zich in deze boekhouding de vliegtuigbiljetten bevonden die werden gebruikt voor het uitzenden van de dames. Ik heb deze feiten gemeld in mijn pv nr.5973, 14 september 1979. In dit procesverbaal vroeg ik aan de magistraat om toegang te hebben tot de bewuste boekhouding, teneinde er de biljetten in beslag te nemen en aldus eventueel de bewijzen te vinden. Tot mijn grote verbazing heb ik van die ganse zaak nooit iets meer gehoord.' los

Voor de hoorzitting in de Bendecommissie bis vervulde Callens dit: 'Dat is juist. Ik sta nog altijd achter deze verklaring, met die nuance dat de tipgever mij niet had gezegd dat de documenten bij het Hoog Comité van Toezicht waren, maar wel degelijk bij hetzij een boekhouder hetzij een expert in het Rogiercentrum te Brussel.

Ik heb dat in een proces-verbaal 62

vermeld. In die tijd waren de politiemensen meer onderdanig dan nu. Wij vroegen dus beleefd aan de heer magistraat of wij eventueel toegang hadden tot die expert-boekhouder om die biljetten in beslag te nemen en aldus vooruitgang te boeken en te kunnen bewijzen dat die dames wel degelijk voor rekening van Eurosystem werden uitgestuurd naar de diverse Europese steden waarvan sprake. Zoals blijkt uit die verklaring hebben wij nooit meer iets gehoord. Voor mij is de zaak daar gestopt. Wij hebben ter zake nooit verdere opdrachten of kantschriften gekregen. (...) Ik herinner mij dat ik in datzelfde proces-verbaal heb gevraagd om de heer Michel Pirkin - vermoedelijk een van de afgevaardigde beheerders van Eurosystem - te mogen verhoren aan de hand van deze documenten. Mijns inziens is het niet normaal dat wij geen respons meer hebben gekregen op deze zaak. Indien een dergelijke vraag wordt gesteld, ontvangt men meestal een nieuwe opdracht, een nieuw kantschrift om de persoon in kwestie te verhoren en eventueel de documenten in beslag te nemen.' ¹⁴⁶ Het parket stuurde Callens wandelen onder het motto: De stukken liggen bij een expert in het kader van een instructie van de onderzoeksrechter. ⁴⁷ Terwijl er zelfs geen onderzoeksrechter aangesteld werd.

Deprêtre, die als parketmagistraat bevoegd was in de zaak Eurosystem, kon zich aanvankelijk zelfs niet herinneren dit dossier behandeld te hebben: 'Ik heb dit dossier niet behandeld, het ging om een financiële en commerciële affaire'. ¹¹⁸ Totdat een commissielid Deprêtre tot de orde riep: 'In dit dossier is er een kantschrift dd. 19 september 1979 van substituut Deprêtre.' Toen herinnerde Deprêtre zich niets meer ¹⁴⁹ Dit was het einde van de behandeling van het dossier Eurosystem, terwijl dus nog een kantschrift moest uitgevoerd worden. Onverwacht kan dit zeker niet genoemd worden. Zo zei premier Martens destijds in het parlement: 'Moet ik erop wijzen dat het project van primordiaal belang was voor ons land, dat het van Belgische zijde gepatroneerd werd door zeer vooraanstaande ondernemingen en dat de medecontractant niemand anders was dan de National Guard van Saoedi-Arabië.' ¹⁵⁰

BOB'er Callens wordt op het kabinet Vanden Boeynants geroepen

In de periode van september-oktober 1979 werd BOB'er Callens geconvoceerd op het kabinet van Defensieminister en vice-premier Vanden Boeynants. In haar onderzoeksdossier naar de gevoerde roze balletten-enquêtes stelt het Hoog Comité van Toezicht: 'Hierover ondervraagd, stelt Callens 63

dat hij een informatie-onderzoek uitvoerde rond de persoon en de activiteiten van Vanden Boeynants in het licht van een eventuele belangenvermenging, doordat hij het niet opportuun oordeelde een proces-verbaal op te stellen." Op dat moment werd Callens uitgenodigd op het kabinet van Vanden Boeynants voor een gesprek met een goede oude bekende, André Louis, de vroegere BOB-chef van Brussel. Volgens rijkswachtkolonel Vernaillen was André Louis iemand die zich ten zeerste interesseerde in alles wat met zeden en prostitutie te maken had.' Bij zijn pensionering trad hij in dienst bij Vanden Boeynants, die als minister de voorgedij over de toen nog militaire rijkswacht had. Na het ontslag van Vanden Boeynants is André Louis nog terechtgekomen in het kabinet van het Hof. Over dit onderhoud met André Louis vertelde Callens aan de Bende-commissie bis: 'En wat de ontmoeting op het kabinet van de minister van Landsverdediging betreft, ik werd er uitgenodigd om een babbeltje te slaan met mijn exchef, de heer Louis, die vroeger chef was van de BOB van Brussel. Hij moet dus vernomen hebben dat ik met een informatie-onderzoek bezig was en heeft mij daar een aantal vragen over gesteld. Ik moet eerlijk toegeven dat ik hem praktisch alles heb verteld wat ik wist en vooral waar ik naar op zoek was.' Waarop de commissievoorzitter Van Parys hem vroeg: 'Was het evident dat iemand van een politiedienst die met een informatie-onderzoek bezig was, werd geconvoceerd of uitgenodigd voor een gesprek met iemand van het kabinet van de minister waarop dit informatie-onderzoek betrekking had? Is dit gebruikelijk?' Callens: 'Ik denk dat dit weinig gebruikelijk is.'¹⁵³

Van Parys vond dit een eigenaardige gang van zaken: 'De context is dubbel. Enerzijds zegt u dat u een informatie-onderzoek hebt, waarvan u slechts proces-verbaal opmaakt als u iets kan hard maken. Ik apprecieer dat in die zin, dat het inderdaad niet nodig is dat te doen als er geen echte grond voor is. Anderzijds is er de vaststelling van het feit dat u uw werk doet, een informatie-onderzoek voert en daaromtrent eigenlijk wordt geconvoceerd op het kabinet van diegene op wie het informatie-onderzoek betrekking heeft. Voor mij is dit geen evidente gang van zaken en in die optiek interesseert het mij dus waarover dit ging. Maar u zegt het dus uiteraard in de context die u behoudt.' Callens expliceerde: 'Wij hadden een tip gekregen uit het prostitutiemilieu dat een minister en een aantal personen - drie om juist te zijn, al zal ik hun namen nu niet noemen - regelmatig, of nee, niet regelmatig, wel een of twee keren op safari waren geweest naar Kenia, in gezelschap van een aantal dames van lichte zeden. Die drie andere personen waren dus leveranciers van militair materiaal aan Landsverdediging.

Ik ken het prostitutiemilieu en weet welke verhalen daar allemaal circuleren, 64

nu nog trouwens. Ik wou absoluut zeker zijn en die dame, de tipgeefster uit het prostitutiemilieu, heeft mij dan formeel beloofd de vluchtnummers te geven, net als de vluchten waarmee deze personen naar Kenia waren vertrokken. Ik heb die nooit gekregen. Ik ben van die zaak afgestapt omdat ik over geen andere gegevens beschikte om dit hard te maken." Callens bevestigde wel: 'Ja, de heer Boas was er bij.'"

In de periode dat Callens bij André Louis op het kabinet van Defensie geconvoceerd werd, legde vu-kamerlid Valkeniers een verband tussen Eurosystem, prostitutie en het defensiecontract: 'Gans het Eurosystem-schandaal heeft heel wat opschudding verwekt in ons land. En vooral nu blijkt dat de werknemster, die een heel callgirl-net onder haar gezag had, ook bindingen onderhoudt met de Amerikaanse firma bij welke uw regering zopas meer dan 1.000 pantservoertuigen bestelde. Graag vernam ik welke stappen bij uw verschillende regeringsleden ondernomen werden teneinde tot een volledige opheldering te komen van deze zaak zodanig dat de publieke opinie kan gerustgesteld worden dat alle regeringsleden vrijuit gaan.'¹⁵⁶

Premier Martens veegde de vloer aan met het parlementslid en antwoordde: 'De vraag van het geacht lid steunt in feite op het volgend syllogisme:

Major term:

Op de personen die deel uitmaken van een regering die bestellingen doet bij een firma die met de bedoelde werknemster bindingen onderhoudt rijst een verdenking.

Minor term:

Welnu, uw regering bevindt zich in dit geval. Conclusie:

Dus rust er een verdenking op de huidige regeringsleden en moet er een onderzoek worden ingesteld.

De major term die het geacht lid suggereert is niet alleen foutief maar ook erg insinuerend.

Voor de persoonlijke informatie van het geacht lid wil ik bovendien mededelen dat de pantservoertuigen niet bij een Amerikaanse firma werden besteld, zodat ook de minor term fout is. Onnodig te zeggen dat elk antwoord op de conclusie van dit sofisme overbodig is."

Wat was er gebeurd? Boas had samen met Cockerill en de groep BBL de maatschappij BMF opgericht om het BDx-contract binnen te halen, wat hem uiteindelijk ook lukte. Hiervoor had Boas een onderaannemingscontract met de Amerikaanse wapenfirma FMC-Corporation afgesloten om de pantsers te produceren. Dit Asco-contract zou de regering en haar vice-premier 65

en Defensie-minister Vanden Boeynants later danig in opspraak brengen. Commissievoorzitter Tony Van Parys (CVP) verklaarde dat wapenhandelaar Roger Boas, en via deze laatste ook Paul Vanden Boeynants, tot de contacten van de callgirls behoorden."

Eurosystem had via PRB en FN duidelijk belangen in de wapenhandel. In 1974 zette de Société Générale via haar wapenfabriek PRB zelf Eurosystem Hospitalier nv op de wielen. Daarnaast was er nog de speciale bemiddelaar Michel Pirkin. Hij was de vertegenwoordiger van de PRB in Riad en had goede Arabische contacten. Voor de Generale was dit ziekenhuiscontract een mooie entree in Saoedi-Arabië. Een oorlogsgebied als het Midden-Oosten was een potentiële goudmijn voor de wapenlobby. Bovendien hadden de traditionele partijen en de media in de jaren zeventig weinig ethische problemen omtrent wapenhandel. Ze benaderden dit louter vanuit het economisch oogpunt van winst en tewerkstelling.

Société Générale onder druk

De Generale kwam door de faliekante afloop van het Eurosystem-avontuur zwaar onder vuur te liggen. Tijdens zijn interpellatie in het parlement liet Mangelschots zich niet onbetuigd: 'Men kan niet ontkennen dat de holding Société Générale de Belgique met de oprichting van Eurosystem zware en volgens mij immorele beheersfouten - daarop leg ik de nadruk - heeft begaan. Zelfs haar eigen vennoten in het Eurosystem Health Consortium verwijten haar een dochtermaatschappij Eurosystem te hebben opgericht met een klein kapitaal van vijf miljoen en met een totaal gebrek aan ervaring en technische bagage om dergelijk groot project te kunnen afwerken. De haast om op een vlugge manier geld te verdienen is haar - ik bedoel daarmee de Generale - een slechte raadgever geworden. Niettegenstaande al deze overduidelijke feiten beweerde de gouverneur van de Generale, de heer Corbiau, nog op de gewone algemene vergadering van 27 november dat niet zij, maar PRB aandeelhoudster is van Eurosystem en zij daardoor alle verantwoordelijkheid afwijst. Als men weet - en iedereen zou dit moeten weten - dat PRB een maatschappij van de Generale-holding is, bewijst dit dat wat toen gezegd werd duidelijk niet met de waarheid strookt. Men geeft hier werkelijk het gelaat van de holding bloot: de dochtermaatschappijen laten opdraaien voor eventuele fouten en de machtige holding in de schaduw laten. Ik wil dan ook aan de regering en in het bijzonder aan de minister van Financiën vragen wanneer wij eigenlijk een efficiënte controle op de holdings in dit land zullen krijgen.' ¹⁵⁹

En Mangelschots vervolgde: 'Hoe kan men aaneen rijmen dat eerste minister Martens op vragen van verschillende parlementsleden durfde verklaren: 'dat op het ogenblik van de nakende ondertekening van het contract de toenmalige ministers het project als ernstig, realistisch en financieel verantwoord vonden', als reeds voor de ondertekening door de Delcredere-dienst werd geweigerd het contract enige dekking te verlenen. De Delcredere-dienst vond het uiterst onbegrijpelijk dat in de aannemingsprijs meer dan acht miljard commissielonen zaten verweven. Zelfs onder regeringsdruk - zegge en schrijf: politieke druk - ging de Delcredere-dienst slechts tot 2,5 miljard dekking over. Het overige moest maar door de staat gedekt worden. Ook minister De Bruyne, toenmalige minister van Buitenlandse Handel, schreef "dat hij het dossier welwillend ging onderzoeken". Tegen het advies van Delcredere in ... ! Waren het ambtelijke fouten, of was het werkelijk een overdreven politieke druk?"^{b0}

Volgens de Delcredere-dienst kon het ziekenhuisproject zeker tien miljard goedkoper, zodat op 16 februari '76 slechts een beperkt krediet toegestaan werd. De Volksunie-minister van Buitenlandse Handel, Hector De Bruyne, wilde niet onderdoen voor zijn collega-ministers en beloofde op 30 augustus '77 vlakaf dat hij zou tussenkomen opdat de uitvoering van de tweede bouwfase welwillend zou onderzocht worden. En op uitdrukkelijke vraag van Hector De Bruyne schreef prins Albert op 18 oktober 1978 een persoonlijke brief over het Eurosystem-project aan de Saoedische prins Fahed. Prins Albert gaf dit toe in zijn brief als antwoord op de aantijgingen van Simonet.¹⁶¹ Het geknoei rond Eurosystem moet dus zeker niet uitsluitend aan het Franstalige highsocietymilieus toegeschreven worden.(J)

Volgens Cauchie was het onderling gekibbel tussen Tytgadt (Kredietbank) en de Generale de grootste oorzaak van de falen. Cauchie beweerde dat Tytgadt het contract pas ontdekte een jaar nadat hij het zelf ondertekend had en dat hij vervolgens tegen elk initiatief zijn veto stelde om de boel te saboteren en de Generale de rekening te presenteren. Volgens Cauchie was het gehele project, waarvan het Eurosystem-contract een deelaspect was, goed voor 150 miljard frank als prins Albert kon ingeschakeld worden. ¹⁶¹ Hoogstwaarschijnlijk was Tytgadt dan ook niet op de hoogte van het inschakelen van het Tuna-netwerk als pr-service binnen Eurosystem.

cn Dat De Bruyne zeker niet tot deze franskiljons behoorde, bewijst zijn aanwezigheid bij een ~herdenking van voormalige VNV-leider Staf De Clercq in 1979. (Walter De Bock e.a., *Extreem-rechts en de staat*, EPO, 1982, p.103)

Eurosystem fase 11.

Voor de Société Générale: eind goed, al goed!

Na de frauduleuze faling van Eurosystem werd de oprichting van een nieuw Eurosystem II voor nieuwe contracten overwogen. Toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Simonet drong er bij prins Albert op aan geen contact meer te hebben met de beheerders van Eurosystem. In een brief van 14 september 1979 schreef Simonet aan prins Albert: 'Ik blijf de prins ontraden de contacten met de heren Géhot en Pirkin voort te zetten, want uit hoogst betrouwbare bron heb ik vernomen dat de heer Pirkin opnieuw een zaak wil opzetten met tussenpersonen en commissielonen, zoals voor het eerste contract.'¹⁶⁵ Hier verwijst Simonet impliciet naar hetzelfde Eurosystem-conunissiesysteem met het inzetten van het dure public-relationsnetwerk van de callgirls. Ondertussen poogden de overige leden van het oude Eurosystem-Consortium de brokken met Saoedi-Arabië te lijmen.

Een jaar later was er een nieuwe regering met een nieuwe minister van Buitenlandse Zaken, Charles-Ferdinand Nothomb en met de socialistische vice-premier Willy Claes. Het CVP-kamerlid De Vlies verwees in het parlement naar een artikel van *De Nieuwe Gids* van 27 augustus 1980 dat melding maakte van een delegatie van kabinetsleden van minister van Buitenlandse Handel Urbain, Financiënminister Hatry en Defensie-minister Poswick. Dit bericht werd bevestigd door minister Poswick: 'Tijdens zijn zitting van 8 augustus 1980 heeft het ministerieel Comité voor Buitenlandse Politiek zijn akkoord gegeven om een interministeriële delegatie naar Saoedi-Arabië te zenden, teneinde er de mogelijkheden te onderzoeken, waaronder een contract tussen staten betreffende het beheer, het onderhoud en de werking van twee ziekenhuizen, gebouwd ten behoeve van de Nationale Garde (Eurosystem fase II), zou kunnen worden afgesloten.'¹⁶⁴ Enkele maanden later, in december 1980, was er in een officiële verklaring van de minister van Buitenlandse Handel Urbain reeds sprake van een wederzijdse afspraak tussen België en Saoedi-Arabië over de verdere afloop van het lopend contract.¹⁶⁵

Na de dood van Tytgadt van Six Construct in maart 1980, kondigde Paul-Emile Corbiau voor de algemene vergadering van de Generale 1980 aan dat de Generale een matig deel van haar middelen zou ter beschikking stellen om de opdracht van het Eurosystem-Consortium te kunnen voltooien. Allerhande vertegenwoordigers van

René Lamy, de vice-gouverneur van de Generale, waren regelmatig naar Riad afgereisd om te bemiddelen met de Saoedi's."¹⁶⁶ Hierop werd in maart 1981 tussen de vennoten van het 68

Eurosystem-Consortium zelf een overeenkomst gesloten waarop begin oktober 1981 de bouwwerken aan het ziekenhuiscomplex in Saoedi-Arabië werden heropgestart. De Saoedi's hervatten op hun beurt de betalingen zodat in 1983 het zeer luxueuze complex, tot grote tevredenheid van de Arabieren overigens, klaar was en het contract afgerond werd. Voor de verdere uitbouw van het ziekenhuiscomplex en -opleiding deden de Saoedi's wel voor 100 miljard, via contracten van staat tot staat, beroep op de diensten van de Britse premier Thatcher, die thuiskwam met een koffer van 50 miljard, en van Alexander Haig, die voor VS-president Reagan werkte."¹⁶⁷ Uiteindelijk was het faillissement van Eurosystem Hospitalier dus voorbarig geweest, want de curatoren zaten na de afronding van het contract met een actief van 1,5 miljard frank. Na de afbetaling van de schulden resteerde er nog een bedrag van 1 miljard 380 miljoen frank waarvan de fiscus en de medevennoten hun deel eisten. Op 8 juni 1982 verklaarde de voorzitter van mB reeds voor zijn algemene vergadering: 'Uiteindelijk zal de operatie zich in het totaal vertalen in een positief saldo'.¹⁶⁸

Dehaene vergat deze Eurosystem-historie zeker niet. Hoopte hij in 1993 bij de kroning van koning Albert 11, de nieuwe koning meer onder zijn invloedssfeer te kunnen houden? In 1976 ontving Jean-Luc Dehaene als kabinetschef van toenmalig minister van Economische Zaken Fernand Herman nog briefwisseling van het Hof betreffende het Eurosystem-contract. In april 1976, een maand na de principiële goedkeuring van de Saoedische ministerraad, maar wel enkele maanden voor de officiële ondertekening van het contract in juni 1976, had Psc-minister Herman, ondanks concrete waarschuwingen, de Saoedi's nog in de illusie gelaten dat het om een staatsaangelegenheid ging en niet om een privé-contract.¹⁶⁹ En in datzelfde 1976 was Pierre Géhot, die nadien in 1977 beheerder en in 1978 zelfs afgevaardigd-beheerder werd van Eurosystem, ook kabinetsadviseur bij Economische Zaken. 'Hugo De Ridder kreeg over de aanstelling van koning Albert II de volgende bedenking van een minister van Staat: 'Tegen koning Boudewijn kon Dehaene moeilijk op, omdat die zijn prestige en aureool meechad en vooral omdat de vorige koning een heel taaie was met een olifantengeheugen. Dehaene laat nu verstaan dat hij koning Albert domineert. Hij ziet hem als een van zijn pionnen. Dit zou wel eens hard kunnen tegenvallen.'¹⁷¹

Hoofdstuk 3

ROZE BALLETTEN: DOSSIERS WORDEN JAREN LATER HEROPGEVIST

In februari 1990 werd onderzoeksrechter Bulthé door substituut Steppe gevorderd om een onderzoek te voeren naar de wijze waarop de dossiers van de roze balletten afgehandeld waren, dit naar aanleiding van artikels in de *Gazet Van Antwerpen* en *La Dernière Heure* en verklaringen van volksvertegenwoordiger Coveliers.

Bulthé zoekt naar agendaboekjes

Bulthé moest constateren dat belangrijke inbeslaggenomen bewijsstukken zoals adressenboekjes, lijsten van telefoonnummers, agenda's en processen-verbaal uit de griffie en de dossiers Fortunato-Montaricourt verdwenen waren. 171 Wat volgens Bulthé enkel door ingewijden kon gebeurd zijn: 'Het is het hol van Ali Baba. Zelfs iemand die weet wat hij moet hebben, zal het daar moeilijk hebben. Hij moet ten eerste goed weten wat hij zoekt en ten tweede waar hij moet zoeken. (...) In Brussel is de bewaring verdeeld over een zevental lokalen, catacomben eigenlijk. (...) Dat betekent dat de dader iemand moet zijn die weet hoe het daar functioneert, iemand die daar regelmatig komt.' 173 Onderzoeksrechter Schellekens had eerder reeds verwezen naar de aanwezigheid van belangrijke chanteerbare prominenten in de beruchte adressenboekjes van de callgirls. 17 Toen Montaricourt in mei 1979 voor de rechtbank verscheen, zei de voorzitter van de rechtbank dat haar klantenlijst aardig wat stof zou doen opwaaien mocht die ooit openbaar gemaakt worden.

Voor zijn onderzoek wilde Bulthé bij het Brussels parket het dossier Asco van Boas consulteren, dat volgens hem de sleutel tot meer dan één zaak zou kunnen zijn. Maar hij kreeg geen toegang. 175

'Het parket deelde echter mee dat deze zaak op dat ogenblik in studie was met het oog op het opstellen van de eindvordering, waarbij werd aangegeven dat indien er elementen zouden opduiken die nuttig zouden zijn voor het onderzoek in verband met de "roze balletten", het parket dit zou meedelen.' 176

Bulthé was hierover verontwaardigd: 'Ik zal klaar en duidelijk zijn. Het Boas-dossier heb ik dus niet gezien. Daarover zijn wij het eens. Waarom wenste ik het dossier Boas te zien en waarom was ik verbolgen, verontwaardigd en verwonderd over het verdwijnen van bepaalde overtuigingsstukken, meer in het bijzonder agenda's, naamlijsten en eventueel ledenlijsten in bepaalde gevoelige dossiers? Waarom waren het toevallig die stukken en geen andere stukken? Mijn overtuiging was dat bepaalde van deze mensen, die elkaar ontmoet hadden binnen het kader van dat dossier, mogelijk het voorwerp van chantage konden uitmaken. Het was mogelijk dat bepaalde van die mensen andere mensen kenden en dergelijke meer. Daarvoor had ik de agenda's, telefoonlijst en dergelijke nodig.' 177

Commissievoorzitter Van Parys beloofde alle mogelijkheden uit te putten en de experten van de Bendecommissie bis te belasten met het bestuderen van het dossier Boas. Hij waarschuwde de commissie: 'Het probleem is dat wij eindelijk eens moeten te weten komen wat er nu van aan is en wat er niet van aan is en wie tot die vriendenkring, kennissenkring of dat milieu behoort en wie niet. Als wij dit niet uitspitten, u niet, uw voorgangers niet, de eerste bendecommissie niet, zitten wij hier wellicht binnen twee jaar terug met een nieuwe parlementaire onderzoekscommissie naar aanleiding van een onopgelost dossier, omdat bepaalde mensen elkaar mogelijk in bepaalde omstandigheden hebben aangetroffen met als gevolg dat het onderzoek niet kon resulteren. Wij willen het daar niet bij houden. wij kunnen ons dit op dit ogenblik niet meer veroorloven. Vandaar dat uw bijdrage in deze belangrijk is. Als u zegt dat het dossier Boas interessant is zullen wij aan onze experten vragen of zij daarin interessante elementen terugvinden. Ik vraag u om zover mogelijk te gaan in het informeren van de commissie, teneinde in het kader van de geloofwaardigheid van de instellingen in het algemeen en van de Justitie in het bijzonder een stap vooruit te zetten.' 178 Onderzoeksrechter Schellekens zou in de Bendecommissie bis een maand later (22 april 1997) duidelijkheid scheppen over de namen van de prominenten. Commissievoorzitter Van Parys verwees hierbij nog naar het belang van Bulthé's onderzoek voor het lopende dossier in Neufchâteau: 'Het is bijzonder pijnlijk vast te stellen dat dit zich situeert in dossiers die vandaag opnieuw actueel worden. Informatie van destijds is nu zelfs klaarblijkelijk bijzonder actueel in het kader van sommige onderzoeken. Wij hebben destijds niets ondernomen om daaraan iets te doen.' 179

Procureur Dejemeppe kon zich bij zijn verhoor door de Bendecommissie bis geen formele incidenten herinneren: 'Onderzoeksrechter Bulthé en mijn collega Winants hebben een aantal dossiers besproken en gelezen. Bij 71

mijn weten zijn er geen formele incidenten gebeurd. Zijn die dossiers niet medegegeeld?' Waarop commissievoorzitter Van Parys de procureur een ontkennend antwoord moest geven: 'Het dossier Boas werd niet meegegeeld omdat men op dat ogenblik met de eindvordering bezig was. Deze commissie wenst het dossier Boas in te zien. We zullen de vraag stellen via de geëigende kanalen. Ik denk dat het bijzonder interessant is om precies het verband te leggen tussen het ene en het andere. Het dossier Boas kan bijzonder nuttige informatie inhouden voor het dossier dat ons bezighoudt en zeker voor de dossiers die op dat ogenblik door de heer Bulthé werden onderzocht.' ¹ 80

Voor de commissievoorzitter was het niet doorgeven van het dossier Boas aan onderzoeksrechter Bulthé een gemiste kans: 'De heer Bulthé was misschien wel de man om dat te doen, rekening houdend met zijn persoonlijkheid, zijn karakter en zijn onafhankelijkheid. Daar miste men de kans om er het dossier-Boas aan toe te voegen. Want intussen wordt het duidelijk dat het misschien nuttig zou zijn het dossier Boas eens te vergelijken met het dossier Montaricourt en het dossier Fortunato Israel. U zult begrijpen waarover wij het hebben. Wij hebben intussen ook al heel wat informatie. Op deze wijze zou men dus misschien een aantal relaties kunnen ontdekken en uiteindelijk aan de publieke opinie kunnen zeggen hoe het is gebeurd. Andermaal heeft men echter de kans gemist. Zoals u zegt, wilde de heer Bulthé het doen, maar hij heeft misschien de mogelijkheden niet gekregen. Vandaar dat wij het zullen moeten doen.' ⁸¹

Daarop vroeg Van Parys openlijk aan procureur Dejemepe of het niet mededelen van het dossier Boas niet een poging was om de zaken Boas, Fortunato en Montaricourt te saucissionneren, m.a.w. van elkaar af te splitsen zoals reepjes gesneden saucisse, zodat geen onderlinge verbanden konden gelegd worden. '*2

Maar in haar eindconclusies heeft de Bende-commissie bis de prostitutienetwerken ook niet als public-relationsservices gelieerd met de wapenhandel. Slechts summier wordt in de eindconclusies van de Bende-commissie bis verwezen naar de relaties van Fortunato Israel, die trouwens samenleefde met Boas: 'Tot slot wordt ook vastgesteld dat het onderzoek niet voldoende nauwkeurig werd gevoerd op het vlak van de betrekkingen tussen Israel en bepaalde personen.' Over het dossier-Asco-Boas wordt trouwens slechts terloops in de bijlagen van het rapport gesproken. En op vraag van de Bende-commissie bis heeft procureur Dejemepe het dossier Boas overgezonden, ¹⁸⁴ maar eventuele resultaten van een bijkomend onderzoek over het dossier Boas zijn in het rapport niet te bespeuren. Nochtans werd

het doelbewust 'ten onrechte opsplitsen van dossiers opdat verbanden 72

minder zichtbaar zouden worden' door de Commissie-Dutroux als een daad van bescherming door magistraten gecategoriseerd. ¹⁸⁵ De Bende-commissie bis heeft wel aan onderzoeksrechter Schellekens de gelegenheid gegeven de namen van de prominenten in de agendaboekjes achter gesloten deuren te onthullen.

prostitutuee Maud Sarr legt op televisie verklaringen af

Op 13 februari '90, enkele dagen na de vordering van onderzoeksrechter Bulthé, legde de prostitutuee Mand Sarr voor een televisiezender tegen betaling spectaculaire verklaringen af over de betrokkenheid van magistraten bij sekspartouzes met minderjarigen. Alle toen sterk betwiste magistraten zoals Deprêtre(a) en Jaspar werden door het slijk gehaald. Erg geloofwaardig is Mand Sarr echter niet want enkele dagen later trekt ze tijdens een gerechtelijke ondervraging haar eigen verklaringen weer in. Maar de timing van haar demarche is alleszins merkwaardig.

Eind de jaren zeventig kwam Maud Sarr reeds ter sprake in het dossier Montaricourt. Op 19 maart 1979 verklaarde ze bij een ondervraging door de rijkswacht als prostitutiemeisje te werken voor Montaricourt. Toen sprak ze ook reeds over het bestaan van de kleine Charles - een minderjarige onder de 16 jaar en afkomstig uit een home - die deel zou hebben uitgemaakt van het netwerk. Montaricourt ontkende enkele dagen later Sarr ooit gezien te hebben of met een minderjarige gewerkt te hebben. Ze was bereid tot een confrontatie, maar op de afgesproken datum daagde Sarr niet op. Een dag later bood Sarr zich wel aan, maar wilde Montaricourt dan weer niet meer. De confrontatie ging dus niet door. ¹⁸⁶ Niemand controleerde of San in de agenda's vermeld stond. In mei 1979, op het moment van het proces-Montaricourt, zat Mand San in de gevangenis voor het plegen van meineed.(b) Ook toen werd ze niet geconvoceerd op het proces. ¹⁸⁷

^{c81} Een leuke anekdote hierbij is dat Deprêtre, die zelf - weliswaar op weinig geloofwaardige basis - vernoemd werd in dit dossier, reeds sinds 1994 de toestemming van de Brusselse procureur-generaal Van Oudenhove heeft om zijn dossier te gaan inkijken. Maar hij heeft dit tot dusver nog niet gedaan 'omdat hij betere dingen te doen heeft'. (Bende-commissie bis, stenografisch verslag, Deprêtre, 5 februari 1997 namiddag, blz.51)

rol Volledigheidshalve moet hier gezegd worden dat Maud Sarr in 1992 nog steeds problemen had met het afleggen van waarheidsgetrouwe verklaringen. 'In haar verhoor van 28 juni 1992 verklaarde zij dan over een vuilniszak die haar door Montaricourt werd overhandigd. met hierin

De enquêteurs van het Hoog Comité van Toezicht Dorpe en Sokolowski, die door Bulthé voor zijn onderzoek aangesteld werden, vonden wel dat destijds niet veel moeite gedaan werd om de verklaringen van Maud Sarr over de betrokkenheid van een kleine Charles in het prostitutienetwerk Montaricourt te controleren en evenmin om een confrontatie uit te lokken toen Sarr en Montaricourt beiden in de gevangenis zaten." Sokolowski deed daarover enkele opmerkelijke uitspraken die haar door haar hiërarchie niet in dank werden afgenomen. Voor Sokolowski was het bizar: 'Ik denk dat wanneer iemand een jongen beschrijft - zelfs karikaturaal - en een omschrijving geeft van de plaatsen en discotheken waar de jongen regelmatig vertoeft, het makkelijk na te gaan is wat er in die discotheken gebeurt. Bovendien geeft Maud Sarr te kennen dat hij een instelling is ontvlucht. (...) Toen ik de rijkswacht vroeg waarom dit alles niet werd onderzocht, kreeg ik als antwoord dat zij het onderzoek niet leidden en dat het hun taak niet was om initiatieven te nemen. (...) Meer dan tien jaar later hebben wij dan de bazen van die drie discotheken opgeroepen, maar we wisten op voorhand dat we geen enkel resultaat zouden boeken. (...) Ik vind het abnormaal dat zulks toen niet is gebeurd. Misschien geloofden ze Maud Sarr niet, want het moet gezegd worden dat het iemand is die het niet zo nauw neemt met de waarheid. Maar als men geen geloof hecht aan haar verklaring, dan moet men dat tenminste ergens neerschrijven en uitleggen waarom men haar niet gelooft. Het zou volstaan te zeggen dat haar nummer niet in het netwerk is opgenomen en haar te ondervragen over de diepe

-> plaatste personen voorkwamen, twee agenda's en een aantal foto's. Alvorens deze vuilniszak aan de bestemmeling te overhandigen, had zij, zo zei zij, drie of vier kopies van de videocassette gemaakt. Een van de kopies had zij overhandigd aan de officier van de gerechtelijke politie Peelos en de andere kopies had zij begraven. In februari 1990 had zij een cassette overhandigd aan onderzoeksrechter Bulthé. (...) Sarr werd op 13 oktober 1992 opnieuw ondervraagd. Zij bevestigde toen haar vroegere verklaringen. Verder werd zij geconfronteerd met Peelos, die formeel ontkende ooit een cassette te hebben ontvangen. Sarr noemde desalniettemin een aantal namen, en wees er opnieuw op dat op de videocassette te zien was dat er minderjarigen betrokken waren bij de fuiven. Nu sprak zij al van een tiental kopies, die zij had overhandigd aan verschillende personen. Uiteindelijk gaf Sarr evenwel toe dat zij nooit een exemplaar aan Peelos had overhandigd. (...) Ten slotte vermeldde de enquêteurs dat Sarr - buiten het proces-verbaal om - vertelde dat zij destijds had beweerd een cassette te hebben overhandigd aan de onderzoeksrechter, met de bedoeling hem een reactie te ontlokken en door hem te worden ontvangen.'(Rapport *Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz. 112-113)

motivaties die haar inspireren. Nergens is daar enig spoor van terug te vinden.'

Het moet gezegd worden dat de BOB'ers reeds omwille van hun enquêtes gevisieerd werden door hun hiërarchie en door zedensubstituut Deprêtre. BOB'er Jacques was hierover duidelijk in de Bendecommissie bis: 'Deprêtre die de debatten destijds leidde, was een autoritair man. Wanneer hij iets zei, geloof me, hadden we er geen belang bij iets anders te doen.'" ⁹⁰

Sokolowski heeft dit eveneens aan den lijve gevoeld. Toen ze aan eerste substituut Winants vroeg om alle andere dossiers rond Montaricourt-Fortunato te mogen raadplegen, heeft ze geen antwoord gekregen. Volgens haar persoonlijke overtuiging genoot Fortunato Israël bescherming, want noch in het dossier Montaricourt en zeker niet in het dossier Fortunato mocht grondig gezocht worden. ⁹¹

Op basis hiervan heeft Sokolowski een synthesesnota gemaakt voor het onderzoek in Neufchâteau, waar ze tot in 1997 als speurder actief was.' ⁹² Mogelijk zal de inhoud van het dossier van Maud Sarr geen remmingen in het gerechtelijk onderzoek veroorzaken, maar het is wel zo dat dit dossier bij een accuraat onderzoek onverbiddelijk moet leiden naar het Montaricourt-Fortunato-Eurosystem-schandaal.

Voor de Aarlense GPP'er Zinimer, die destijds als Brusselse GPP'er veroordeeld werd

voor schending van het beroepsgeheim in het verlengde van de zaak Reyniers en die

momenteel een coördinerende rol heeft in het onderzoek van Neufchâteau, had

Sokolowski weinig lovende woorden. Zo had ze vernomen dat Zimmer in 1984-'85, toen

hij dus nog actief was bij de Brusselse GPP, een officieus onderzoek gedaan had. Op haar

vraag heeft de GPP'er Zimmer zonder veel uitleg zijn oude zedendossiers uit zijn kast

gehaald en aan haar doorgegeven. Sokolowski: 'Hij zei me dat te lezen en stelde zijn hulp

voor om het te raadplegen. Maar toen ik hem iets vroeg, heeft hij me nooit veel geholpen.

Hij verwees me telkens naar (nvda zijn naaste GPP-collega) Famenne of zei me dat hij het

zich niet herinnerde. Ik kan echt niet zeggen dat hij me alles heeft verhelderd wat zich in

de documenten bevond." ⁹³ Het bleek om officieuze dossiers uit de jaren '80 te gaan,

was van deze niet-geverifieerde parallelle dossiers. Ze vond het merkwaardig dat geen enkel officieel stuk opgemaakt werd van de seksenquêtes van Zimmer in 1984-'85. Wanneer je aangesteld wordt voor een enquête, worden er normaliter pv's over geschreven. '9' Het Hoog Comité van Toezicht stootte wel op enkele verdachte dossiers van overleden minderjarigen in tehuizen, maar verder onderzoek leverde niets op: 'Een aantal van de betrokken dossiers werd onderzocht, maar die hielden echter geen enkel element in met betrekking tot de doodsoorzaak van de betrokken minderjarigen. Niettemin werd er voor zes minderjarigen gevraagd om na te gaan of er een dossier inzake hun overlijden bestond. Bij proces-verbaal van 6 maart 1992 meldde het Hoog Comité van Toezicht dat de plaats van overlijden van de betreffende minderjarigen werd nagetrokken. De data van overlijden werden zonder verder commentaar genoteerd. In het geval van drie minderjarigen bleek dat er inderdaad een dossier 'verdacht overleden' bestond. Deze dossiers werden aan het Hoog Comité voor Toezicht overhandigd. De speurders merkten verder op dat zij hun opzoekingen betreffende de omstandigheden waarin de andere jongeren waren overleden, verder zouden zetten. Uit de stukken blijkt niet dat dit nader onderzoek enig succes heeft gehad." Dit onderzoek van jaren later bleef dus zonder resultaat, zodat de Bendecommissie bis het hield bij de conclusie: 'Het bestaan van de "roze balletten" werd evenwel bevestigd - althans in de jaren '80 - maar er werd nooit aangetoond dat er minderjarigen bij betrokken waren.'" 96

De seksenquêtes van de Brusselse Gerechtelijke Politie

Sokolowski verwees naar de infiltratie-operaties van de gerechtelijke politie in de Brusselse villa's, met de bedoeling minderjarigen te dedecteren op seksfuiwen.⁹⁷ Dit verliep nogal bizar. In 1984-'85 gaf de toenmalige Brusselse zedensubstituut Vandoren met een officieel kantschrift aan een pas bij de GPP in dienst getreden jonge agente de opdracht te infiltreren in sekspartouzes. Ze moest minderjarigen opsporen, maar had hiervoor geen enkele undercover-opleiding of ervaring genoten. Zimmer had de leiding over dat team. Er werden geen pv's of rapporten opgesteld. De operatie draaide op niets uit.

GPP'er Audenaert was er niet over te spreken: 'Een dergelijke praktijk van infiltratie was voor mij, met mijn politiecultuur van het Hof van Beroep van Gent, totaal ondenkbaar en ontoelaatbaar. Het was mijns inziens onmogelijk dat een politieman of -vrouw aanwezig zou zijn bij een 76

dergelijke gebeurtenis. Die zou zich, wanneer er minderjarigen op het toneel verschenen, onherroepelijk en onherstelbaar compromitteren. Er werd beroep gedaan op een aantal van onze collega's. Ik ken er drie van. Er werd hen gezegd dat dit niet mocht worden doorverteld aan hun verantwoordelijke officier. Op zich wekte dat natuurlijk wrevel op. Als het dan toch zo bonafide was, waarom mochten de verantwoordelijke officieren dat dan niet weten? Het ging immers om een operatie die samen met de rijkswacht werd uitgevoerd. En ten tweede: Er was mijns inziens, op basis van wat ik ervan hoorde, geen enkele tastbare aanwijzing dat tijdens de orgieën die bewaakt werden, ook minderjarigen of kinderen zouden worden opgevoerd. Ik vond het nogal gratuit om op die manier met de beroepsreputatie van collega's om te springen. Dat was zeker zo omdat die collega's vergezeld waren van mannelijke tipgevers. (...) Onze meisjes gingen na een halfuur lopen. Dat is evident. Ofwel doet men eraan mee, ofwel doet men niet mee. En dat was de bedoeling niet. Ik heb tegenover de heer Zimmer, die deze zaak leidde, mijn opvattingen daarover geuit. Hij was het daar absoluut niet mee eens. Hij zei me dat deze zaak was aangekaart bij het ambt van de procureur des konings. Ik heb dat dan ook bij het ambt van de procureur des konings aangekaart. We zijn daar nooit uitgeraakt. Het parket en ikzelf zijn daarover van mening blijven verschillen. Volgens de eerste substituut, die toen dat dossier volgde, was het een aanvaardbare praktijk. Mijns inziens was dat niet het geval.' 'Wie was de eerste substituut?' was de logische vraag. 'Dat was toen de heer Vandoren' luidde het antwoord. ¹⁹⁸ In haar eindconclusies heeft de Bendecommissie bis deze infiltraties sterk op de korrel genomen, zonder evenwel de naam van André Vandoren te noemen: 'De infiltratiepogingen (begin jaren 1980) op plaatsen waar men vermoedde dat er roze balletten zouden kunnen doorgaan verliepen amateuristisch en waren onverantwoord in de omstandigheden waarin ze werden uitgevoerd, in het bijzonder door het inzetten van pas in dienst genomen leden van de Brusselse gerechtelijke politie. ¹⁹⁹ Opmerkelijk is dat de dancing Mirano, de uitgaansbuurt van het milieu van de Cercle des Nations, in die periode blijkbaar geen controle gekregen heeft. Nochtans bleek uit het proces Alewaeters-Cryns in 1986 dat hier superdure seks-cocaïnefuiwen met een aparte attractie van minderjarigen, georganiseerd werden. De rechtbank vond het zedenluik echter niet de moeite om verder te onderzoeken vermits enkel het drugdealer-aspect werd behandeld.

In dezelfde periode van 1984 voerde Zimmer ook een discrete enquête naar de zaak Pinon. In 1992 verklaarde de beruchte dokter Pinon dat Zimmer hem toen zelf informeel contacteerde. 'Ten slotte stelde Pinon ook, 77

eveneens in zijn verklaring van 24 februari 1992, dat hij in 1984 werd gecontacteerd door Yves Zimmer en Bruno Famenne van de Gerechtelijke Politie te Brussel, die hem informeel wensten te spreken. Zij ontmoetten elkaar in aanwezigheid van twee getuigen. (...) De genoemde leden van de Gerechtelijke Politie deelden hem toen mede dat het onderzoek naar de seksuïven werd heropend en dat het ging om 'een onderzoek dat discreet verricht werd opdat hun initiatieven niet gedwarsboomd zouden worden. Ze hebben niet gepreciseerd welke magistraat met het dossier belast was.' Pinon ontmoette nadien nog herhaaldelijk Famenne.²⁰⁰

Zimmer bracht dit zelf in verband met zijn seksonderzoek van 1985: 'Met betrekking tot zijn betrokkenheid bij het dossier Pinon zei Zimmer dat hij er in 1985 toe werd gebracht dit dossier te onderzoeken teneinde aanknopingspunten te vinden met een ander zedendossier waarmee hij was belast - een dossier waarin ook vooraanstaande personen als deelnemers aan seksuïven werden genoemd. Zodoende kwam hij in contact met Pinon. Bruno Famenne bevestigde de wijze waarop hij samen met Zimmer had besloten om hét dossier Pinon te bestuderen, en hij sprak eveneens over de informele gesprekken die hij hieromtrent had gevoerd met Pinon, J., H. en enkele andere personen. Hij verklaarde in het bijzonder: 'Over geen van de handelingen waarover ik het zonet had, is een pv of een schriftelijk verslag opgemaakt. Dat was zo beslist door de heer Zimmer, die verkoos dat dit onderzoek discreet bleef want het dreigde te worden getorpedeerd, gelet op de erbij betrokken prominenten en op de povere resultaten van de vorige onderzoeken. (...) Voorts had Zimmer me uitgelegd dat hij contact had gezocht met een magistraat - ik weet niet meer wie - om de raadzaamheid van de discretie van het onderzoek te bespreken; meer weet ik daar niet over.'²⁰¹ Toen hij tijdens de hoorzitting van de Bendecommissie bis op 21 maart 1997 met zijn vroegere verklaring geconfronteerd werd, bleef GPP'er Famenne uiterst vaag: 'Op de specifieke vraag of hij in zijn carrière ervaring had met ten gronde gerichte onderzoeken omwille van de eventuele betrokkenheid van vooraanstaande personen moest Famenne toegeven: "Persoonlijk heb ik daar geen ervaring mee gehad. Maar dat zijn zaken die bekend zijn, die worden op gerechtelijk en politieel vlak doorgegeven. (...) Ik bedoel dat eenmaal bepaalde namen circuleren, het nodig is verslagen op te stellen, die namen kloppen misschien niet, enz. Er wordt heel wat ruchtbaarheid aan het onderzoek gegeven terwijl dat niet nodig is. En als het nodig is, zijn we verplicht ons werk aan de kaak te stellen, terwijl we eigenlijk nog niet ver genoeg gevorderd zijn".²⁰²

In het verlengde van de eerste parlementaire Bendecommissie 1988

1990 brak er naar aanleiding van de roze balletten bij de Brusselse gerech78

,' Lelijke politie intern een open oorlog uit. Het rapport van de bendecommissie bis citeerde hiervoor enkele passages van de krant *De Morgen*.²⁰³ 'De verklaring van een prostituee in een proces-verbaal uit '89 en recent ook voor de vtm deed een interne oorlog bij de GPP op het publieke forum belanden, vlak voor het publieke getuigenverhoor van Paul Vanden Boeynants in de Kamer. De hoofdcommissaris van de dienst, Frans Reyniers, krijgt blijkens interne documenten al geruime tijd af te rekenen met scherpe kritiek als zou hij tē nauwe relaties onderhouden met figuren uit de omgeving van Vanden Boeynants, zoals Roger Boas. Al dan niet in verband daarmee zou Reyniers ook in de voorbije jaren bij de GPP het onderzoek gesaboteerd hebben in de affaire van de roze balletten. Reyniers wees gisteren in een telefonisch gesprek met onze redactie al die beschuldigingen resoluut van de hand. Hij wijst ook een commissaris van de GPP, JeanPaul Peelos, als de echte schuldige aan van de recente polemiek rond de GPP. (...) Nadat Reyniers in november 1988 in de Kamercommissie inzake banditisme was verhoord over het dossier Pinon en de affaire der roze balletten, en daar nogal wat tegenstrijdigheden aan het licht traden met wat zijn rechterhand, commissaris Marnette, er terzake had verklaard, begon commissaris Peelos bij de GPP een onderzoek over dit onderwerp. Hij verhoorde dokter Pinon, die de zaak jaren voordien aan het rollen bracht, zocht de dossiers over het callgirl-net uit '79 terug op, en gaf zijn adjunct opdracht om opnieuw getuigen te verhoren (...),²⁰⁴

De eerste Bendecommissie beschikte eveneens over bandopnames met gesprekken tussen Pinon en zijn advocaat, gekregen van de GPP-Brussel, maar die waren tot grote verbijstering van GPP-commissaris Audenaert onbeluisterbaar geworden. Pinon had deze bandopnames tijdens een ondervraging aan Audenaert gegeven. Nadien werden ze volgens Audenaert manu militari van zijn bureau weggenomen door GPP-commissaris Marnette, zonder dat dit bij de griffie werd neergelegd. Wat in feite neerkomt op verduistering van bewijsmateriaal. Marnette was juist op een niet-evidente wijze door zijn vertrouwenspersoon en hoofdcommissaris Reyniers aangesteld als sectiechef.²⁰⁵

Het rapport van de Bendecommissie bis, wiens voorzitter Tony Van Parys (cvp) de

verslaggever van de eerste Bendecommissie was, omschrijft dit als volgt: 'Audenaert

herhaalde voor de Commissie het verhaal betreffende de overhandiging door Pinon van

drie geluidscassettes, die op een bepaalde dag door zijn collega Marnette, die pas als

sectiechef was aangesteld, werden weggenomen, samen met de uitgeschreven verklaring

waren neergelegd. Principieel dient dit met overtuigingsstukken te gebeuren, doch in dit geval bleek het niet te zijn gebeurd. Het ging om de cassettes die naar aanleiding van de eerste Bende-commissie uiteindelijk ter beschikking van de Commissie werden gesteld. Audenaert ontkende wel met klem dat de betrokken cassettes onbeluisterbaar zouden zijn geweest. De voorzitter van de Commissie - verslaggever in de eerste Bende-commissie - bevestigde dat volgens het verslag van deze eerste Commissie de cassettes opdoken naar aanleiding van de hoorzittingen met de heer Reyniers, en dat de toenmalige voorzitter en de verslaggevers de cassettes hadden beluisterd bij de heer Morlet in het gerechtsgebouw in Brussel. De geluidskwaliteit van de cassettes was toen zo slecht dat ze niet meer bruikbaar waren voor de werkzaamheden van de Commissie en voor het onderzoek van het dossier. Audenaert repliceerde hierop dat de opname van slechte kwaliteit was, met veel achtergrondruis, doch dat zij op dat ogenblik over de technische middelen beschikten om dat geruis weg te nemen, en dat, indien nodig, de cassettes hadden kunnen worden uitbesteed aan één of andere geluidsstudio. ²⁰⁶

Manipulaties: het dossier Pinon

Onderzoeksrechter Lacroix, die momenteel het Bende-onderzoek leidt, getuigde: 'Op dit ogenblik kan geen enkel verband worden aangetoond tussen de roze balletten en de Bende van Nijvel, tenzij men ons bijkomende informatie geeft (...).' ²⁰⁷ Dokter Pinon ontkende volgens procureur Defourny van Charleroi eveneens elke band met de Bende van Nijvel. Defourny rapporteerde hierover op 25 januari 1989 aan de Bergense procureur-generaal Demanet: 'Het monster van Loch Ness uit het dossier Pinon lijkt voorgoed uitgeschakeld na het verhoor van dokter Pinon door de Gerechtelijke Politie van Charleroi op 29 november 1988. Tijdens dat verhoor heeft hij verklaard dat die zaak geen verband kon houden met de aanslagen van de Bende van Nijvel. Dat is ook onze overtuiging.' ²⁰⁸

Rijkswachtkolonel Sack van de Delta-cel uit Dendermonde, die onder leiding van onderzoeksrechter Troch tot 1990 de Benderaids op het Vlaamse landsgedeelte onderzocht, catalogeerde de zaak Pinon al snel onder de noemer 'manipulaties': 'Ik heb het geluk gehad het dossier Pinon van de roze balletten, waarschijnlijk iedereen wel bekend, te mogen inkijken. Mijn conclusie was dat het een amalgaam bevatte van een aantal informatie waarbij twee partijen, die in een echtscheiding waren verwickeld, getracht hebben elkaar zo zwart mogelijk te maken om het hoede ⁸⁰

recht op hun kinderen te betwisten.' ²⁰⁹ Hij schetste dit in volgend perspecLief: 'Ik ben er persoonlijk van overtuigd dat het ganse dossier van de Bende van Nijvel doorspekt is van een desinformatiebeweging. Ik verklaar mij nader. Er zijn een aantal informatie die onbewust en bewust de wereld zijn ingestuurd, volgens ons om het dossier op een

verkeerde piste te brengen. **a** het probleem is dat die informatie zo spectaculair is, dat men precies daardoor niet meer aan bronnenkritiek gaat doen, zich niet meer gaat afvragen wat de essentie van die informatie is, maar dat ze onmiddellijk aanvaard wordt als zijnde waar. Dus hoe spectaculairder, hoe beter.' ¹⁰

De these dat de Bende van Nijvel zou kunnen worden opgespoord via een doorgedreven onderzoek naar de roze balletten is volgens de experten van de Bende-commissie bis geboren in juni 1982. Toen publiceerde hoofdredacteur Garot van het tijdschrift Pour het verhaal van een zekere dokter pinon, die verwickeld was geraakt in een echtscheiding en in 1979 via zijn vrouw te weten kwam dat allerhande hooggeplaatste figuren - magistraten, politici, rijkswacht-officieren en anderen - hadden deelgenomen aan roze balletten, seksfuiwen in het Brusselse, en dat dit verhaal later tegenover hem was bevestigd door twee andere vrouwen die aan deze fuiwen hadden meegedaan. Enkele dagen na het gesprek met deze vrouwen kreeg de betrokken hoofdredacteur, Garot, telefoontjes van een advocaat met extreem-rechtse sympathieën dat hij dit verhaal maar beter niet kon publiceren in zijn tijdschrift. Kort daarop, op 5 juli 1981, werd het kantoor van Pour in brand gestoken. Garot overhandigde hierop alle stukken over de 'zaak Pinon' aan de Gerechtelijke Politie. ²¹¹

Daarnaast werd ook nog een verband gelegd tussen de verhangingsnacht van de nacht van 24 op 25 april 1987 van Latinus, de leider van de neonazistische groep Westland New Post (WNP), en het dossier Pinon. Op 28 oktober 1983 had Latinus klacht neergelegd bij de rijkswacht wegens doodsb bedreigingen voor het dossier Pinon. 'Hij verklaarde dat aan zijn moeder telefonisch werd medegedeeld: "Mevrouw Latinus, als uw zoon een vinger uitsteekt naar de mensen die hij niet mag in het dossier Pinon, zullen zijn dagen geteld zijn-." ¹²¹² De vriendin van Latinus beweerde een kopie van het dossier Pinon te bezitten maar na een huiszoeking van de rijkswacht bleken dit **enkel** krantenknipsels te zijn. ²¹³

In de BRT-reportage *Terzake* van november 1995 over de Bende van Nijvel koppelde journalist Dirk Barrez nogmaals de Bende aan de roze balletten via het dossier Pinon. Hierbij verwees Barrez naar verklaringen van Jean Bultot over de deelname van een lid van het koninklijk hof aan de Seksparitouzes. De ex-adjunct-gevangenisdirecteur Bultot was zelf een tijd **laug** verdachte in het dossier van de Bende van Nijvel.

De Nijvelse substitueert de Prelle getuigde op zijn beurt tijdens zijn hoorzitting 'tussen de lijntjes' over de roze balletten: 'Dit betekent dat in het dossier-Pinon, net als in de dossiers Eurosystem Hospitalier en het netwerk Fortunato Israel, enz. Er steeds een aantal prominenten betrokken zijn uit de politiediensten en de politieke wereld, en dat je sommige namen ook terugvindt op sommige fuiven waarvan we, onder weldenkende volwassenen, kunnen zeggen dat er geen kwaad mee gemoeid is. Dit verandert natuurlijk wel indien daar minderjarigen bij betrokken werden. Dat is nu net waar het in het dossier Pinon om draait. Het feit dat daar mogelijks prominenten bij betrokken waren - men spreekt in dit verband van een lid van een koninklijke familie-is ondraaglijk.' ¹¹⁴

In het dossier rond het prostitutienetwerk van Fortunato-Montaricourt komen een aantal dezelfde namen voor als in het dossier Pinon. Een rijkswachter die mede de zaak Montaricourt onderzocht heeft, merkte hierover op: 'Ik heb over het dossier Pinon horen spreken in de pers. Journalisten hebben namen genoemd van bekende personen. Vreemd genoeg heb ik onmiddellijk een verband kunnen leggen tussen die bekende namen en de personen, vooraanstaande personen die een beroep deden op het Montaricourt-netwerk.'¹¹⁵

Het dossier Pinon werd door het parket van Nijvel in 1979 geopend onder het [nr. 38.91.1005179. Pinon](#) legde op 22 september 1979 klacht neer over een inbraak in zijn woning te Sint-Genesius-Rode op 7 september 1979. Aansluitend legde hij uit dat hij op 29 maart 1979 een verzoek tot echtscheiding had ingediend bij de rechtbank van Nijvel en dat jeugdrechter A. de beslissingen nam betreffende de twee minderjarigen. Pinon stelde dat zijn echtgenote hem had bekend regelmatig te hebben deelgenomen aan seksfuiven met minderjarigen en beschuldigde hierbij een lid van de Staatsveiligheid.²¹⁶ Later in maart 1987 zou hij zelfs klacht neerleggen tegen deze agent van de Staatsveiligheid wegens doodsb bedreigingen. In zijn dossier van 1979 verklaarde Pinon eveneens dat Doret, een vrouwelijke partouze-deelneemster, hem gecontacteerd had. Volgens Pinon bevestigde ze dat hieraan minderjarigen deelnamen en dat deze meegebracht werden door jeugdrechter A. Nadien zouden, als gevolg hiervan, twee minderjarigen zelfmoord hebben gepleegd. Samen met Doret en Danielle Beresovski organiseerde Pinon in juni 1981 een ontmoeting met hoofdredacteur Garot van het tijdschrift Pour. Tijdens deze bijeenkomst werd er verwezen naar seksfuiven in een golfclub van Bercuit en aan de Belgische kust. Maar opmerkelijk is dat volgens Pinon op dat ogenblik ook gesproken werd van een zekere Tania of Tounia, die een netwerk van callgirls uit

baatte te Brussel en in opdracht van de firma Eurosystem werkte voor belangrijke personaliteiten. Tania en Tounia waren de schuilnamen van gortunato Israel. Garot zou, nog steeds volgens Pinon, ook een telefoontje gekregen hebben van een advocaat met de vraag om niets te publiceren ^{aa}ngezien dit van aard zou zijn de Belgische staat te destabiliseren.²¹⁷ Bij zijn gerechtelijke verklaring op 10 juli 1981 legde Garot uit dat Pinon hem had gezegd dat belangrijke figuren zoals een rijkswachtergeneraal, een industrieel, een jeugdrechter en nog enkele andere prominenten, van wie de namen in het rapport met (...) ingevuld werden, deelnamen aan seksfuiven met minderjarigen.²¹⁸

Op 20 juli 1981 werd Doret, de getuige naar wie Pinon verwezen had, ondervraagd. Ze ontkende te hebben deelgenomen aan seksfuiven met prominenten van de politieke en zakelijke wereld in het bijzijn van minderjarigen ²¹⁹

In het verlengde van het onderzoek Pinon legde een minderjarige een frappante verklaring af over een manipulatie in het dossier: 'Ongeveer zes à acht maanden geleden kwam een man bij mij die zei dat hij van de Gerechtelijke Politie was. Hij stelde mij diverse vragen nadat hij me had uitgelegd dat hij onderzoek verrichtte naar de roze balletten. Ik had daar toen overigens nog nooit over horen spreken. Ik heb hem zo goed mogelijk geantwoord op zijn vragen. Vervolgens stelde hij me geld voor op voorwaarde dat ik hem "interessante" antwoorden zou geven. Jammer genoeg had ik er geen.'²²⁰ Hier moet wel aan toegevoegd worden dat er in het geval van drie minderjarigen wel een dossier 'verdacht overleden' bleek te bestaan.²²¹

De Nijvelse onderzoeksrechter Schlicker, die het Nijvelse Bendedossier en het Latinus-dossier onder zijn hoede had, omschreef het dossier Pinon als volgt: 'Dit dossier stelde niets voor. De voorgeschiedenis moet even in herinnering worden gebracht. In feite was dokter Pinon in een echtscheidingsprocedure verwickeld. Hij leefde gescheiden van zijn vrouw. Beide echtgenoten vochten letterlijk om het hoederecht van de kinderen. De toenmalige jeugdrechter Agneessens nam een beslissing. Dokter Pinon was niet gelukkig met die beslissing. De rechter kende immers het hoederecht over de kinderen aan zijn echtgenote toe en niet aan hem. Dokter Pinon ging bijgevolg beweren dat zijn vrouw deelnam aan roze balletten waarop een dealer aanwezig was, enz. (...). Ik persoonlijk liep niet hoog op met dokter Pinon. Tijdens zijn scheiding had ik immers als magistraat zitting genomen.'²²² De GPP-commissaris en roze-balletten-enquêteur Peelos relativeerde eveneens het dossier Pinon: '(...) Men spreekt steeds van het dossier Pinon, iets waarmee psychiater Pinon zeer ongelukkig was, omdat de **83**

historie van de roze balletten in feite weinig met hem te zien had. Zijn exvrouw heeft waarschijnlijk ooit eens deelgenomen aan een van die "galante soirees", waar men echter niet uit de kleren is gegaan en waar ook geen minderjarigen of drugs aan te pas kwamen. Het ging zelfs niet over strafbare feiten. Men blijft dat echter het dossier Pinon noemen en het dossier van de roze balletten is tot op heden het dossier Pinon gebleven, volgens mij ten onrechte.²²³

Het begrip 'de roze balletten' dekt vele dossiers. De zaak Pinon is het bekendst, maar bestaat enkel uit een vermenging van leugens, halve waarheden en bekende namen uit andere echte dossiers. In realiteit was dit een banaal echtscheidingsdossier dat door extreem-rechts als een chantagedossier tegen de politieke instellingen werd gelanceerd. Het enige interessante dossier is dat van Montaricourt, Fortunato Israel en hun uitloper Eurosystem Hospitalier. Maar daarom wijst dit nog niet op een verband met de Bende van Nijvel. Vanuit extreem-rechtse hoek werden de echte feiten uit deze dossiers vermengd met leugens en halve waarheden en ontstond het beruchte 'roze balletten' dossier Pinon, waarvan sprake was in de eerste Bende-commissie.

Le Soir journalist Haquin deed een enquête, waarbij hij verschillende betrokkenen ontmoette. Ook nam hij contact op met personeelsleden van verschillende kindertehuizen in Waals-Brabant in verband met eventuele verdachte overlijdens van minderjarigen. Hij ontdekte echter niets dat kon worden gerelateerd aan de roze balletten. Volgens deze journalist had Pinon bepaalde aspecten in verband met de moraliteit van zijn echtgenote enorm door elkaar gemengd met een aantal beweringen in de marge van het dossier Eurosystem.¹²⁴

De manipulaties van de Bonvoisin

Benoît de Bonvoisin liep met zijn chantagedossier de Tour van België om de lopende belangrijke gerechtelijke onderzoeken te belasten en te besmetten. Albert

Raes, de baas van de Staatsveiligheid, werd met het dossier Pinon in verband gebracht. Dit werd vermengd met enkele namen van prominenten uit de dossiers

Fortunato-Israel, zodat de ingewijden begrepen dat de auteurs van het dossier Pinon op de hoogte waren van de toestanden van eind jaren zeventig. Wat nog wat extra druk op de chantageketel kon zetten, omdat dit bij ingewijden het vermoeden wekte dat de Bonvoisin het dossier als joker achter de hand had. De Nijvelse procureur Deprêtre, die het dossier Pinon in zijn koffer verstopte, was niet toevallig de destijds 84

bevoegde zedenssubstituut voor de dossiers Eurosystem-Montaricourt-Fortunato.

Waar het de Bonvoisin vooral om te doen was, was zijn rekening met de Staatsveiligheid te vereffen. Eind jaren zeventig was hij door het lobbywerk via zijn firma PDG en als schatbewaarder van de CEPIC nog een belangrijk figuur. Hij was zelfs goed thuis in de kringen rond Eurosystem en had de Generale nog verwittigd voor mistoestanden bij de bouw van het ziekenhuisproject. Maar begin jaren tachtig werd de rol van de CEPIC en zijn schatbewaarder Benoît de Bonvoisin ontmaskerd door de Staatsveiligheid. Dit betekende het politiek einde van de Bonvoisin en het begin van een lange reeks gerechtelijke processen. Sindsdien meden alle gereputeerde politici en prominenten hem als de pest. Voor de Bonvoisin was dit het startsein om de campagne tegen de Staatsveiligheid, zijn toenmalige chef Albert Raes en diens vertrouwenspersoon Smets te lanceren.

Baron de Bonvoisin ging zelf verklaringen afleggen aan de speurders: 'Sprekend over de Bende van Nijvel meldde de Bonvoisin dat hem in de gevangenis door een zekere Mignolet werd toevertrouwd "dat er problemen zouden zijn met de geschiedenis van cassettes in het dossier van de roze balletten".' Maar de speurders konden tussen beide dossiers geen enkel verband leggen. Op 24 januari 1990 stuurde de Bonvoisin zelfs een brief naar het Brussels parket met de beschuldiging dat er binnen de Staatsveiligheid een terrorisme-cel zou actief zijn. Maar na een onderzoek van de Bende-cel bleek dit enkel op ongegronde aanvallen tegen de Staatsveiligheid te berusten.²²⁶

Onderzoeksrechter Lacroix, die momenteel het Bende-onderzoek leidt, waarschuwde expliciet voor deze manipulaties: 'Laten we echter niet vergeten dat naar aanleiding van grote dossiers zoals dat van de Bende van Nijvel, sommige personen rekeningen te vereffen hebben en het onderzoek door een goed uitgeruste cel willen laten uitvoeren. Zoiets noemt men manipulatie. (...) Men weet zeer goed dat, zo men verklaart dat er een verband is tussen de roze balletten en de Bende van Nijvel, dit onderzocht zal worden. Men vraagt slechts een ding: datje namen bekend maakt waarvan zij willen dat ze bekend gemaakt worden. Dat is een beetje de indruk die men krijgt.'²²⁷

In 1988 heeft de GPP'er Laitem in opdracht van Lacroix het dossier Pinon onderzocht. Het dossier Montaricourt-Fortunato kende Lacroix wel niet, maar het beruchte dossier Pinon was volgens hem niet veel zaaks. Het heeft duidelijk geen enkel verband met de Bende van Nijvel: 'Het enige echt gênante was het opduiken van enkele heel bekende namen. (...) Het is niet meer nodig om het dossier Pinon in de koffer van Deprêtre te leggen. 85

Ondertussen heeft iedereen het wel al eens bestudeerd. (...) In de dossiers van Neufchâteau en Cools kennen ze dezelfde fenomenen. Er zijn personen die de tour van alle grote onderzoekscellen afleggen.²²⁸ Momenteel tracht Lacroix alle manipulaties in kaart brengen: wie organiseert ze, en met welke motieven?

Hiervoor zal onderzoeksrechter Lacroix, net zoals onderzoeksrechter Troch uit Dendermonde in 1989 reeds voorstelde, zeker een aantal dossiers zoals Haemers, Reyniers, de Bonvoisin, enzovoort moeten opvragen. Sommige dossiers zoals die van de Bonvoisin en Haemers heeft Lacroix reeds opgevraagd en het proces Reyniers liet hij door zijn enquêteurs opvolgen. In de conclusies van de Bendecommissie bis werd dit een beetje denigrerend als een... uitbraakpoging omschreven.²²⁹

Deel 11 MANIPULATIES EN DOOFPOTTEN

.~ Handgrepen, bedrieglijke methoden, beïnvloeding, stuwning in een

bepaalde richting,... allemaal synoniemen voor de term 'manipulaties'.

Manipulaties horen gewoon bij doofpotaffaires. Ze zijn nodig om het

(doof)potje gedekt te houden. Zonder manipulaties is de doofpot geen

doofpot meer. Hoofdstuk 1

MANIPULATIES VIA HET INLICHTINGENNETWERK PIO EN DE ROL
VAN BENDE-WAPENEXPERT DERY

Volgens Albert Raes, de vroegere baas van de Staatsveiligheid, startte de lastercampagne tegen hen in de lente van 1981, toen onthuld werd dat de Bonvoisin via tussenfirma's betrokken zou zijn bij de financiering van het extreem-rechtse Front de la Jeunesse en van het Pio (Public Information Office).^{23°} Dit lekte uit naar de pers en de Psc doekte vlug zijn rechtse cEPic-vleugel op, zodat Vanden Boeynants en de Bonvoisin hun machtscentrum kwijt waren. Het tijdschrift *Knack* vroeg zich openlijk af om welke reden majoor Bougerol van het Pio en André Louis van het Vanden Boeynants-kabinet zoveel aandacht hadden voor alle journalisten die publiceerden over Asco, Eurosystem en Vanden Boeynants. Had Vanden Boeynants hiertoe opdracht gegeven? Voor kapitein Schot van de Bendecel in Charleroi was dit nieuw en interessant genoeg om nader te onderzoeken. Hij vond echter geen informatie over de mogelijke band Asco-PioTunakring bij de militaire inlichtingendienst sGR-ADiv (Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid), maar enkel over Pto en Bougerol.²³²

Plo (Public Relations Office): voorgeschiedenis

Voor Raes was het Pio de grootste nederlaag van zijn dienst: 'Men heeft me om de tuin geleid. Ik heb zo dikwijls aan mijn militaire collega's gevraagd: Wat is dat deed met majoor Jean Bougerol? Wij stelden dit

de landmacht. Het *Pio* bestond uit twee takken: een burgerlijke en een militaire. De leden van de militaire branche moesten infiltreren in en gebruik maken van verenigingen die het leger gunstig gezind waren, zoals de NEM-clubs, CEPIC, maar ook duistere ridderordes zoals Confrérie des Hospitaliers de Notre-Dame d'Aulne, de Ordre Souverain et militaire de Temple de Jérusalem en de Milice de Jésus-Christ. Van Pio-leden werd verwacht dat ze binnen die organisaties aan de stemmingen deelnamen om zo hun standpunt te kunnen doordrukken. In andere gevallen werden colleges en lezingen gehouden voor extreem-rechtse groeperingen zoals het Front de la Jeunesse.(a) In het *Pio*kader heeft Bougerol een parallel inlichtingen-actienetwerk voor contrainformatie en inlichtingenrecherche uitgebouwd: de Millergroep. Bougerol gebruikte de naam Miller als zijn pseudoniem in de krant *La Derrière Heure*. Dus voor alle duidelijkheid: Miller was Bougerol zelf.²³⁴ De Millergroep opereerde als echte undercoverteams.(b)

Eind 1978 werd de Millergroep officieel opgedoekt, mede om financiële redenen: 'De uitgewerkte structuur ontving een steun van 600.000 frank per maand en in de laatste maanden van 1978 was de schuld t.a.v. de "groep Miller" opgelopen tot iets meer dan twee miljoen. ¹³⁵

Plo, de Bonvoisin en Vanden Boeynants

Het *Pio* bespioneerde journalisten die de banden tussen de Tunakring, Eurosystem, de Vanden Boeynants-lobby en Asco onthulden. In dit ver- Vanaf september 1977 publiceerde de burgerlijke tak van *Pio* het bulletin *INFOREP*, een op anticommunisme en antisovjetisme gericht persoverzicht met een oplage van 200 exemplaren. *INFOREP* was bestemd voor de lezingen van de militaire conferenciers, maar werd eveneens verzonden naar verschillende overheidsinstanties, waaronder het Defensiekabinet van Paul Vanden Boeynants. (*Gladio-rapport*, blz.84-85 en *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage I, blz.59)

- (b) 'Antisubversie-teams werden samengesteld in verschillende groepen gespreid over een aantal streken (met name in Henegouwen). Een groep bestond uit een groepschef en een drietal leden. Elk van hen kreeg een codenummer toegewezen dat zij zouden gebruiken voor onderlinge contacten. In principe bestond er evenwel een strikt toe te passen compartimentering tussen de betrokken personen... In verband met deze activiteiten maakte majoor Bougerol verscheidene reizen naar het buitenland, onder meer naar Taiwan (1976) waar er een school voor psychologische oorlogvoering bestaat, en Libanon (1979), maar ook naar Spanje, Ierland, Portugal, Italië, Nederland en Frankrijk, uiteraard zonder te spreken over de talrijke reizen naar Heidelberg.' (*Gladio-rapport*, blz.85)

band draaide veel rond de firma PDG: 'De voornaamste geldschietters van de nv PDG zijn de aannemers die voordeel hebben gehaald uit de overeenkomsten gesloten in Saoedi-Arabië in kader van het Eurosystem Hospitalier Consortium en die hebben meegewerkt aan de bouw van de gebouwen van het World Trade Center in Brussel., ²¹¹ Welnu, het Gladio-rapport onthulde dat de firma PDG van de Bonvoisin nauw verbonden was met de *Pio*-activiteiten.(')

Bougerol heeft verschillende conferences voor het PDG gegeven. Nadat het *Pio* eind 1978 officieel uit het leger gestoten maar in feite geprivatiseerd werd, nam PDG via het blad *INFOREP* de financiering ervan tot 1980 gedeeltelijk over. 'De burgerlijke tak van het *Pio* was gevestigd in de Wetenschapstraat nr.5. PDG was net zoals de CEPIC gevestigd in de Belliardstraat nr.38, juist om de hoek. Maar beide diensten waren ook letterlijk verbonden via een kleine passerelle zodat in feite sprake was van hetzelfde gebouw. Men kon zich binnenskamers zonder problemen van het ene adres naar het andere begeven. Volgens de secretaresse van Bougerol, Marie Thérèse Legon, passeerde haar baas van tijd tot tijd bij PDG. De contacten tussen het *Pio* en het kabinet van Vanden Boeynants verliepen volgens haar getuigenis in de Gladiocommissie meestal via zijn kabinetschef, Nicolas de Kerchove d'Ousselghem, ook een bekende uit de geseponeerde Cedisca-zaak betreffende de illegale partijfinanciering van Vanden Boeynants: 'Jazeker, als wij contacten hadden met Vanden Boeynants, dan was het meestal Nicolas de Kerchove die wij op het kabinet zagen. ²³⁸ De samenwerking tussen het *Pio* en de Bonvoisin genoot de persoonlijke goedkeuring van minister Vanden Boeynants, die zelfs een Pio-vergadering organiseerde in het gezelschap van de Bonvoisin: 'De militaire branche was gevestigd in Evere en later in een appartement in nr.68 van de Oudergemlaan. (...) Het probleem voor de militairen die in de Oudergemlaan verga

'Maar van bij de oorsprong was ook de nv Promotion & Distribution Générales (PDG) betrokken bij de financiering van een aantal Pto-activiteiten, inzonderheid *INFOREP* en de militaire conferenciers. Sinds 1975 werden overigens ook reiskosten terugbetaald aan majoor Bougerol. De vennootschap die was opgericht in 1971, had haar zetel in Belliardstraat nr.39. Zij stond onder leiding van J.M. Detournay en zou gecontroleerd zijn door baron Benoît de Bonvoisin. Sinds de kapitaalverhoging in 1974 telde zij Libanezen onder haar voornaamste aandeelhouders. In principe was het doel van PDG internationale industriële promotie en public relations in Afrika, Latijns-Amerika en het Midden-Oosten. De vennootschap verzorgde ook de promotie en de commercialisering van een brandstofbesparingsoetroot, de *SVB3*, eigendom van een Panamese vennootschap.' (*Gladio-rapport*, blz.85-86)

derden, was te weten of ze door hun chefs gedekt werden. Volgens een verklaring werd dan ook een vergadering belegd in het kabinet van de minister van Landsverdediging, bijgewoond door minister Vanden Boeynants, een aantal van zijn medewerkers en baron de Bonvoisin. Van dan af was voor iedereen duidelijk dat zij in opdracht werkten.²³y Bougerol gaf trouwens toe in zijn hoedanigheid van militair conferencier meermaals Vanden Boeynants te hebben ontmoet. Bij een bezoek van Vanden Boeynants aan het P10 van Bougerol was baron de Bonvoisin onopvallend aanwezig. In het verlengde van het fraude-onderzoek tegen Vanden Boeynants heeft er trouwens een fiscale enquête tegen het P10 gelopen.

Bougerol, de militaire veiligheidsdienst en extreem-rechts

Het P10 werkte nauw samen met de militaire veiligheidsdienst ADIV (SGR) en met de (SDRA), een afdeling ervan: 'Ontegensprekelijk lijkt echter wel dat leden van SGR en SDRA op permanente wijze nauw met het P10 hebben samengewerkt, en dat die relaties verder reikten dan louter individuele contacten. Dit was ook het geval voor commissaris Fagnart, burgerlijk lid van de dienst militaire veiligheid SDRA (sectie anti-inmenging), die in 1983 overleed. De leden van het P10 handelden meestal met hem. In feite was Fagnart ermee belast om in naam van SDRA de groep te volgen en in het oog te houden. SDRA vroeg ook aan de militairen van het P10 om verslag uit te brengen.²⁴⁰

De SDRA-commissaris Fagnart nam Bougerol wel in bescherming. In de periode 1978-'79 waarschuwde hij hem via een persoonlijke brief, die met de hand geschreven was: 'Soms moet je even kunnen verpozen langs de weg, om te bezinnen, te weten waar je staat. En ik denk datje daar aan toe bent. Ook al neem je me dat niet in dank af, toch ben ik aan onze vriendschap verplicht dit te stellen.'²⁴¹ Fagnart overliep hierbij de tekortkomingen van Bougerol en verwees expliciet naar 'Saoed' (Saoedi-Arabië).

4. Ik zal niet lang stilstaan bij de zwakke punten van je harnas. Je kent die beter dan ikzelf.

Een beetje lukraak, toch volgende punten:

- a) de discretie van je "netwerk" laat te wensen over (al dan niet door jouw verantwoordelijkheid);
- b) de infiltratie van dat netwerk is niet gewoon iets wat mogelijk is. Ze is waarschijnlijk zelfs al een feit;
- c) je gaatje boekje te buiten. En reageer niet verontwaardigd. Ik kan je voorbeelden aanhalen:

- Hoe dacht je je rol te kunnen verantwoorden bij occasionele opdrachten van mensen die naar Zaire of elders gaan?
- Ben je wel zeker dat al watje vraagt aan je contactpersonen strikt verantwoord kan worden in het kader van je activiteiten?
- d) hoe staan je contactpersonen in de officiële diensten tegenover je (rijkswacht, staatsveiligheid, enz.) en welke rol denken ze dat jij speelt?

Ik heb niet de indruk dat ik je moet overtuigen!

5. We zouden het gevaar ook nog anders kunnen voorstellen:

- a) stel dat er een "loodgieter" komt werken in de Oudergemlaan of misschien in de Belliardstraat;
- b) stel dat een aantal boodschappen of telefoongesprekken wordt ondervangen;
- c) stel dat wat je vertelt in "geheime" vergaderingen in de openbaarheid komt;
- d) stel dat er een lek is in de zaken van Saoed, Formosa, Spanje of het Verenigd Koninkrijk;

Dit zijn allemaal mogelijkheden die je zou moeten "overwegen". Het is uitgesloten datje een verklaring geeft in het kader van je officiële opdrachten (P10 of andere).

6. Natuurlijk weet ik ook dat je, indien je geen enkel risico wil lopen, een efficiënt optreden kan vergeten. Maar ik wil je toch aanmanen die risico's terug te brengen tot wat absoluut noodzakelijk is. (Sorry voor de harde taal, maar dat is nu eenmaal het voorrecht en ook de plicht van de vriendschap.)

7. Wat gedaan?

- a) terug vanuit het basisbeginsel werken: de strikte "need to know", zeker in die aangelegenheden die marginaal zijn ten aanzien van je officiële opdracht;
- b) een onaanvechtbare verantwoording uitbouwen, die op stevige wijze de link legt naar je officiële opdracht voor alle stappen;
- c) en daarom die officiële opdracht herdefiniëren en ze steeds invoeren als dekmantel tegenover gelijk wie.

8. Laatste en "onwetenschappelijk" argument: ik voel aan dat het gevaar dreigt.'²⁴²

Bougerol kende zijn weg in het extreem-rechtse milieu. Hij gaf opdrachten aan Dossogne, de leider van het Front de la Jeunesse, die ook in dienst was bij PDG. Daarnaast was Paul Latinus, de WNP-leider, een militair conferencier van het P10. Het Gladio-rannort was hierover duidelijk: 'In een verklaring werden 93

de banden van het P_{IO} met het Front de la Jeunesse en andere extreem-rechtse organisaties onderstreept. Het is ook bekend dat vele leden van het Front de la Jeunesse elkaar in WNP hebben teruggevonden." Dat het Front de la Jeunesse geen onschuldige folkloristische organisatie was - zoals ex-commissaris (en huidig Vlaams Blokker) Johan Demol, die zelf lid was, beweerde - maar een criminele terreurgroep, blijkt uit de parlementaire senaatscommissie Wijninckx die de privé-milities bestudeerde.(')

Na de officiële ontbinding van het P_{IO} in 1978 werden de bindingen met extreem-rechtse groepen zoals het Front de la Jeunesse nog sterker. Volgens de Gladiocommissie onderhield Bougerol ook contacten met Libanezen, die banden hadden met de Christelijke Falangisten. Bougerol begon zich ook naar de buitenwereld toe meer te profileren als een man van de militaire veiligheidsdienst. 'Studiereizen' naar Libanon werden gefinancierd door PDG. Bougerol onderhield trouwens regelmatig contact met Francis Dossogne, de leider van het Front de la Jeunesse.

In het begin van de jaren tachtig begon de privé-firma EIM (European Institute of Management) in het verlengde van het P_{IO} te opereren. Rijkswachtkapitein Schot, coordinator van de Bendecel, herinnerde zich dat de militaire veiligheidsdienst SGR hem informatie ter beschikking had gesteld over P_{IO} en EIM. De rechterhand van Bougerol, zijn P_{IO}-secretaresse Marie Thérèse (d) 'In de loop van de jaren 1979 en 1980 werd in een reeks gevallen een opsporingsonderzoek ingesteld in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Brussel, met betrekking tot aanslagen die blijkbaar worden toegeschreven aan een extremistische beweging, bekend onder de benaming Front de la Jeunesse. Onder deze aanslagen kan inzonderheid worden vermeld die van 13 augustus 1979 op de lokalen van de Belgisch-Vietnamese vereniging, de opzettelijke brandstichting in "La Maison des Jeunes" te Vorst tijdens de nacht van 18 op 19 oktober 1979, de beschadiging op 6 februari 1980 van het gebouw waarin La Maison des Jeunes te Schaarbeek gevestigd is. Deze feiten werden in een zelfde dossier samengebracht, dat voor een gedeelte bestaat uit een algemeen onderzoek ingesteld ten laste van de groepering Front de la Jeunesse als organisatie die onder artikel 1 van de wet van 29 juli 1934 valt. Het onderzoek van dit gedeeltelijke dossier loopt ten einde.' (*Parlementair onderzoek betreffende de problemen in verband met de ordehandhaving en de private militias*, blz.37). Begin 1981 werden verschillende leden van het Front de la Jeunesse door de correctionele rechtbank veroordeeld wegens brandstichting en lidmaatschap van een privé-militie. Daarnaast werden er nog veroordelingen uitgesproken voor de foltering van de communistische militant Bernard Hermant in de nacht van 16 op 17 september 1979, de moord van de Algerijn Hamou op 5 december 1980 en de aanslagen op het weekblad *Pour* in de nacht van 4 op 5 juli 1981.

Legon, verhuisde met haar job van het P_{IO} naar EIM. In maart 1980 was ze secretaris-generaal en in juni 1981 veiligheidsadviseur van Erwt. Zonder enig probleem hadden deze firma EIM en Marie Thérèse Legon een veiligheidsat-test gekregen van de sectie industriële veiligheid van de SGR. Op 7 augustus 1981 kwam er een nieuwe voorzitter op de proppen bij EIM: de vroegere Belgische vs-ambassadeur Douglas Mac Arthur 11, tevens beheerder van de groep BBL.²⁴⁶ Enkele maanden daarvoor had Elm een belangrijke statutenwij-ziging doorgevoerd. Bij haar handelsactiviteiten werd op 30 maart 1981 'privé-bewaking en advies inzake beveiliging, met onder andere antiterroris-me' speciaal in de statuten toegevoegd.²⁴⁷ Via hun goede contacten kon EIM enkele belangrijke bewakingscontracten voor de bescherming van diploma-tieke conferenties aan het Egmontpaleis en Hertoginnedal versieren. Eim onderhield ook contacten met de vs-ambassade in Brussel, met als doel belangrijke bewakingscontracten voor Amerikaanse wapendepots in België in de wacht te slepen.

Een goede relatie van Bougerol, rijkswachtkolonel Mayerus,²⁴⁸ werd op dezelfde dag van de statutenwijziging in 1981 beheerder-directeur van EnvI.²⁴⁹ De Bende-enquêteurs Ruth en Lachlan verklaarden voor de Bende-commissie bis dat Mayerus het WNP, toen iemand er lid wou van worden, als een legitieme organisatie voorgesteld had: 'Mayerus zou aan kolonel De Buyst, die omtrent dit dossier werd verhoord, meegedeeld hebben dat ww effectief voor de Staatsveiligheid werkt en dat het hier om een eerlijke en zuivere zaak ging. (...) In elk geval liet kolonel Mayerus zich niet mee-slepen toen hij uitlegde waar het WNP voor stond. Hij zei: Geen probleem. Het is veilig, goed en in het belang van de Staat.'²⁵⁰

De WNP'er Marcel Barbier werd op 28 mei 1987 tot levenslange dwang-arbeid veroordeeld voor de dubbele WNP-moord van 18 februari 1982 in de Herdersliedenstraat te Brussel.²⁵¹ (c)

Barbier kreeg trouwens zonder problemen een job als bewaker bij EIM. Deze antisemitische WNP'er moest zo bijvoorbeeld de joodse synagoge aan de Regentschapstraat te Brussel gaan bewaken.

Verder blijkt uit een getuigenis van een gepensioneerde rijkswachtkolonel, afgelegd op 24 februari 1988 aan de Bendecel Jumet in Charleroi, dat Mayerus een persoon zou doorverwezen hebben naar wNP-leider Latinus om bewa

Opmerking: Hoe onnauwkeurig het *Rapport Bendecommissie bis* soms opgesteld werd, blijkt uit het feit dat volgens hen Barbier in 1987 veroordeeld werd voor een dubbele moord die hij het jaar nadien nog moest plegen?!: 'Marcel Barbier wordt op 25 mei 1987 door het Hof van Assisen van Brussel tot levenslange dwangarbeid veroordeeld, wegens de dubbele moord van 1988 in de Herdersliedenstraat 8.' 95

kingsopdrachten uit te voeren.²⁵² Mayerus kwam na zijn pensionering bij de rijkswacht nog geregeld langs in de lokalen van de Brusselse BOB. Toen de rijkswacht ter ore kwam dat Mayerus voor Erwt werkte en dat deze firma nauwe banden onderhield met Amerikaanse officials, werd hem de toegang tot de BOB-lokalen formeel verboden. Volgens de BOB'ers Ruth en Lachlan bestond het sterke vermoeden dat Mayerus de BOB-informatie kwam halen om ze voor E1M-doeleinden te gebruiken. Er circuleerden bij de rijkswacht ook geruchten dat Mayerus na zijn toetreding tot Erwt, er Bougerol bijgehaald had.²⁵¹

In 1981 vroeg de SDRA-chef Detrembleur tevergeefs aan zijn hiërarchische overste binnen de militaire veiligheidsdienst SGR om het veiligheidsattest van Bougerol in te trekken.()

Nochtans bleek Bougerol betrokken te zijn geweest bij het clandestien transport van de gezochte neonazistische terrorist, de Duitser Eckehardt Weil. Bougerol werd enkel overgeplaatst. 'Er werd aan dit verzoek geen gevolg gegeven' rapporteerde de Gladiocommissie nuchter.¹⁵⁴ Ondertussen waagde generaal Simons, de huidige chef van de militaire veiligheidsdienst ADIV (SGR), het in juli 1997 in de Bendecommissie bis te beweren dat zijn dienst destijds accuraat was opgetreden tegen Bougerol.

Tegelijkertijd gaf generaal Simons in zijn getuigenis aan dat majoor Bougerol in extreem-rechts vaarwater was verzeild geraakt.(g)

~ Voor de Gladiocommissie formuleerde kolonel Detrembleur: 'Een van mijn eerste activiteiten als chef van het SDRA was het verzoek om het veiligheidsattest van Bougerol in te trekken, maar dit gebeurde niet. Vraag maar aan mijn overste.' (Celsius, nr.43, september 1991, p.18-19)

(9) 'Zoals ik meende te kunnen vaststellen had SGR op dat ogenblik helemaal geen interesse voor de actie van het Pio, (...), zoals majoor Bougerol, die zeer snel overging tot het innemen van extreme standpunten, geraakte geleidelijk in uiterst rechtse hoek en beriep zich dan op contacten met SGR waarvan hij zelfs beweerde deel uit te maken. Bougerol maakte echter nooit deel uit van de SGR. Bougerol werd voor SGR een militair die de militaire veiligheid in het gedrang kon brengen. Hij begon het voorwerp uit te maken van interesse en onderzoek voor het SGR. Toen wij nadien in het dossier zagen dat betrokkene ook gerechtelijke problemen had, was dat een reden meer om hem te beschouwen als een gevoelig persoon voor onze dienst. Onze dienst is die man beginnen volgen tot op het einde. Aanvankelijk ging onze interesse niet uit naar het Pio als dusdanig. Het was de evolutie waarvoor majoor Bougerol zorgde, die mijn voorgangers ertoe aanzette deze dienst in het oog te houden. Dat leerde ik uit de dossiers. (...) Als gevolg daarvan werden hem een aantal mutaties opgelegd, die hem uit het gevoelige operationele domein van de krijgsmacht hielden.' (Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Generaals Simons en Georis, 4 juli 1997, blz.60). De Gladiocommissie had nochtans geconcludeerd dat de Pio-leden wel op permanente wijze nauw met de SGR samenwerkten.' (Gladio-rapport, blz.86)

Niemand van de leden van de Bendecommissie bis vroeg trouwens waarom Bougerol in 1981, na tevergeefs aandringen van een SDRA-chef en na zijn gerechtelijke problemen, toch zijn veiligheidsattest mocht behouden. De Gladiocommissie had hierover wel duidelijke opmerkingen gegeven in haar rapport. In haar conclusies sprak ze zelfs over 'zogenaamde veiligheidsonderzoeken'. (h)

Maar ja, tijdens hun eigen getuigenis voor de Bendecommissie bis verklaarden de generaals van SGR echter doodgemoedereerd dat België niet erg zorgvuldig omspringt met de veiligheidsreglementen en bescherming van documenten.'" Het beantwoorden van parlementaire vragen van Kamer en Senaat vinden ze trouwens maar tijdverlies: 'Ik wil mijn tijd aan andere zaken besteden dan aan parlementaire vragen.'²⁵⁶ Niemand van de commissieleden reageerde hierop, er werd enkel wat geglimlacht.

Pio-agent Dery manipuleert het Bendeonderzoek

Commandant Dery, de ballistische expert van de Bendewapens, was inlichtingenofficier bij de militaire veiligheidsdienst SGR-ADIV. De Gladiocommissie reveleerde dat Dery reeds vanaf de beginfase deel uitmaakte van de militaire branche van het Pio.²⁵⁷ Volgens Bougerol was Dery zelfs aanwezig bij de oprichtingsfase van het Pio. Daarnaast was hij samen met SDRA-agent Fagnart en majoor Bougerol lid van de religieuze orde Confrérie des Hospitaliers de Notre-Dame d'Aulne."s Dery was op de hoogte van de goede contacten tussen het duo Bougerol-Fagnart en het Front de la Jeunesse.

Dery speelde als expert een dubieuze rol in het Bendeonderzoek. De Bendecommissie bis maakte in haar conclusies zelfs korte metten met deze expert. Vooreerst twijfelde de commissie sterk aan de deskundigheid van Dery: 'Geen enkel document uit het ADIV-dossier van Claude Dery verwijst van ver of dichtbij naar de capaciteiten en de opleiding van de heer Dery als deskundige in de ballistiek.'²⁵⁹ Daarnaast sprak de Bendecommissie 'Daarentegen zijn de geheime diensten in het algemeen kwetsbaar, daar bepaalde personen, ondanks alle zogenaamde veiligheidsonderzoeken, duidelijk bindingen hebben met en/of toegang krijgen tot bepaalde diensten hetgeen, wat betreft de geheimhouding van de werking van deze diensten, toch bezwaarlijk als zekerheid kan worden bestempeld. (Hier kan worden verwezen naar de werking van Pio en zijn betrekkingen met andere organisaties.)' (Gladio-rapport, blz. 108)

sie bis in scherpe taal over de dubieuze relaties van Dery: 'Meerdere getuigen hebben aan de commissie verklaard dat de deskundige Dery door het criminele milieu onder druk werd gezet.²¹⁰ De BOB'ers Ruth en Lachlan van de Bendecel te Charleroi getuigden voor de Bendecommissie bis over het bestaan van een proces-verbaal, waarin sprake is van mogelijke druk vanuit de vriendenkring en het milieu rond Dery om zijn wapenexpertises te vervalsen.²¹¹ Toen de commissieleden vragen begonnen te stellen over dit milieu van Dery, waaronder enkele duistere ordes, verwezen de BOB'ers expliciet naar het lidmaatschap van majoor Bougerol: 'We hebben effectief de naam teruggevonden van majoor Bougerol, een oudgediende van het leger.'

262

De feiten werden hen door twee getuigen gerapporteerd, die hierover later een officiële verklaring aflegden. Dery zelf gaf toe onder druk te zijn gezet, maar zonder de concrete feiten of het dossier te specificeren. De BOB'ers werden voor de eerste maal met de naam van Dery geconfronteerd in hun enquête naar de neonazigroep Westland New Post (WNP). Hier botsten ze op allerlei splintergroepjes van verschillende pluiimage, die op zich geen echte band hadden met de WNP-groep. Het was zo dat ze ontdekten dat Dery lid was van Les Hospitaliers de l'Abbaye d'Aulne en de Milice de Jésus Christ. Volgens hen waren dit zeker geen folkloristische groepjes.²⁶³ Het was Bougerol die Dery hier introduceerde.(')

Kapitein Schot, de coordinator van de Bendecel in Charleroi, situeerde tijdens zijn getuigenis de pressies op Dery om expertises te vervalsen in de periode rond 1987-'88 en vulde dit aan. Hij sprak hierbij expliciet over manipulaties van Dery in het Bendeonderzoek. Dery stelde valse pv's en expertiseverslagen op, en lanceerde zo een valse onderzoekspiste naar kubieke kogelhulzen: 'Een ander voorbeeld van valse pistes is dat van de kubusvormige kogelhulzen. In februari 1991 herlas een onderzoeker aandachtig de proces-verbalen en de ballistische onderzoeksresultaten over de feiten in Hoeilaart, waarbij twee rijkswachters werden neergeschoten. Hij ontdekte een fout wat betreft de hulzen die als kubusvormig werden omschreven. Vervolgens ontdekte hij een hele reeks dwalingen. Hij wendde zich tot FNr in Herstal voor verdere inlichtingen omtrent dit soort hulzen. Wat hem daar werd verteld, klopte helemaal niet met het rapport, dat was opgesteld door een college van drie ballistische experts. Een magistraat gaf hem de toelating deze experts te ondervragen. De twee eerste die hij ging '

(i) In dit milieu zat zelfs een Pio-conferencier, Hans Hoggart, die later in het protocol van het koningshuis verzeild raakte. Met het WNP zelf had die wel geen uitstaans.

'~yoeken, vertelden dat ze de hulzen in kwestie nooit hadden gezien. Ze <den het rapport dat door de derde expert werd opgesteld, trouwens niet ondertekend. Uiteindelijk belandde de onderzoeker bij die derde expert, die een meer dan wazige uitleg gaf over de kogelhulzen die weinig kubusvormig bleken te zijn. Dit betekent dat men van meet af van een vals gege

, was vertrokken, vermits we in het begin zochten naar kubusvormige men.'²⁶⁴

op vraag wie deze expert was, antwoordde Schot: 'Het gaat hier om M. Dery, die reeds overleden is.'²⁶⁵

Eind jaren zeventig en begin tachtig had Dery gewone professionele contacten met Bouhouche, die op dat moment bij de BOB-Brussel werkte. Maar daarnaast heeft Dery in 1980-'81 Bouhouche gedekt voor een schietincident bij een achtervolging. Bouhouche had hierbij niet-gereguleerde munitie, de dum-dum-kogels, gebruikt en aan Dery gevraagd dit niet in zijn expertiseverslag te melden. Wat ook niet gebeurde. Dery rapporteerde dit niet zodat Bouhouche geen problemen kreeg.²⁶⁶

De Gladiocommissie reveleerde in haar eindverslag over de ballistische expertises van Dery: 'De commissie vernam eveneens dat de heer Bouhouche, toen lid van de BOB, deel had aan sommige aspecten van het deskundigenonderzoek uitgevoerd door de heer Dery.'²⁶⁷ BOB'er Bouhouche had zich bij Dery gepresenteerd met de opmerking dat hij er elke expert kon inluizen, wanneer hij maar wilde. Omdat Bouhouche chef was van een recherche-eenheid binnen de BOB, heeft Dery hem tweemaal gedurende een halve dag geïntroduceerd in zijn ballistische technieken. Dery had nadien ook problemen om de kogelhulzen waarmee Ftv-directeur Juan Mendez vermoord werd, te identificeren.

Het was wapenexpert Dery, die als eerste het verband tussen een aantal overvallen gelegd heeft. Toen werd voor het eerst het begrip 'de Bende van Nijvel' gelanceerd. De echte Bendeaanslagen op de grootwarenhuizen zouden pas later volgen. Volgens de Dendermondse kolonel Sack, de voormalige coordinator van de Delta-cel, was op dat moment de Bende van Nijvel een mythe, die pas later door een ingehuurde bende overgenomen a

werd: 'Immers, de buit voor de moord op Zwarts bedroeg 40 miljoen. Wij ;, gaan ervan uit dat deze moord werd gepleegd door Bouhouche en Beijer, terwijl deze nochtans - althans voor zover ik weet - niet in weelde leven. ' Wat is er dan gebeurd met die 40 miljoen? Dan stel ik mij misschien wel de vraag of die 40 miljoen niet konden worden gebruikt om bepaalde criminele len in te huren, of om een bepaalde mythe in te huren, om dergelijke feiten te gaan plegen. Persoonlijk denk ik dat de eerste feiten die werden toegeschreven aan de Bende van Nijvel, niet bedoeld waren

Bende van Nijvel. Ik denk dat men op een bepaald ogenblik die mythe heeft overgenomen, de Borains. U moet niet vergeten dat u in Mons nog met een zekere Amory zit, die daar kennis had van dat milieu, en dat ineens die Borains wel werden aangesproken om bepaalde feiten te gaan plegen. Dat is een eerste luik. Ik zou erop willen wijzen dat de feiten nooit zo gewelddadig zijn geweest als in september 1983, de overval op de Colruyt van Nijvel. Pikant detail: Cocu van de Borains heeft in augustus België willen ontvluchten, door te proberen dienst te nemen in het Vreemdelingenlegioen. Hij werd daarvoor afgekeurd en is teruggekomen, vlak voor de feiten. De Bende van Nijvel is in zijn bloedige vorm gestart in september 1983 en ik heb de indruk dat daar de breuk is geweest tussen de Borains en de nieuwe Bende van Nijvel. Daar werd ook voor de eerste maal met veel volk opgetreden, op een zeer georganiseerde en bloedige wijze. Dat is een eerste zaak. ²⁶⁸

Dery en de Ruger

Het was Dery's expertise van de Ruger van Cocu die het spoor van de Borains, waarover kolonel Sack spreekt, inleidde. Toen de Nijvelse onderzoeksrechter Wezel, die de overval in Genval van februari 1983 onderzocht, deze zaak wilde klasseren, suggereerde Glimes van de Nijvelse Gerechtelijke Politie hem een ballistische expertise door Dery te laten uitvoeren om mogelijke connecties met andere dossiers bloot te leggen. Dery was de enige expert die kon vergelijken met andere Brusselse dossiers, omdat hij voor zichzelf een persoonlijke ballistische databank met de resultaten van al zijn expertises bijhield. Door deze toevallige aanstelling kon Dery de band leggen tussen de overval van Genval en de overval te Halle via het wapen van de piste Borains: de Ruger van Cocu. Pas nadien werden al de andere modi operandi van de dossiers en gebruikte wagens vergeleken.²⁶⁹ Onderzoeksrechter Wezel beweerde zelfs voor de Bende-commissie bis: 'Zonder Dery's aanwezigheid in 1983 zouden de ballistische connecties van de Bende van Nijvel nooit gelegd zijn.'²⁷⁰

Nochtans kwam een latere expertise op dezelfde Ruger door het gerenommeerde BKA-laboratorium in Wiesbaden (Duitsland) tot een compleet negatieve conclusie. Volgens hen was er geen enkel verband en zo werden Cocu en co tijdens hun assisenproces vrijgesproken.

De onderzoeksrechters Kesteloot (moord op conciërge Jos Vanden Eynde van Beersel

1982) en Mahieu (aanslagen Colruyt 1983 en Delhaize 1985), legden op vraag van het

Brusselse parket-generaal en de Nijvelse 100

procureur Deprêtre een jaar lang hun dossiers stil om alle mogelijke interferenties met het onderzoek in Nijvel te vermijden.²⁷¹ En dit terwijl de ervaring leert dat juist het eerste jaar binnen een onderzoek van cruciaal belang is. Indien deze onderzoeken niet hadden stilgelegen, hadden de Brusselse onderzoeksrechters mogelijk de daders en een deel van de Bende van Nijvel ontmaskerd. Achter deze nefaste rol van het Brusselse parketgeneraal zagen zij de hand van de Nijvelse procureur Deprêtre, die blijkbaar zijn invloeden tot Brussel kon laten gelden.²⁷²

Op het moment van de eerste reeks overvallen werden in Nijvel enkele marginalen uit de Borinage, de Borains, hiervan verdacht. Voor Jaspar en Deprêtre waren de Borains de gepaste zondebokken voor de Benderaids. Niet dat deze magistraten wis en zeker de beschermheren van de Bende van Nijvel zouden zijn. Maar ze wilden kost wat kost de pluimen op hun hoed zetten voor de oplossing van een reeks overvallen in het Brusselse, die sinds het lanceren van het begrip de Bende van Nijvel veel aandacht kregen in de media. Mogelijk ter goeder trouw heeft expert Dery via zijn ballistische expertise van de Ruger van Cocu, het wapen dat toevallig door Cocu's vrouw aan een BOB'er overhandigd werd, aan deze magistraten het perfecte alibi bezorgd om de overige Brusselse dossiers naar Nijvel over te hevelen en aan de Borains te koppelen. Ondertussen lieten ze wel het negatieve BKA-rapport, dat de expertise van Dery volledig tegensprak, Bedurende negen maanden in de schuif liggen zonder de rechtbank te informeren.

Tenslotte hoeven de manipulaties van Dery en zijn omgeving, zoals het lanceren van valse wapenpistes, ook niet per se te wijzen op een directe betrokkenheid bij de Bende van Nijvel. Het is mogelijk dat de Bende-onderzoekers in de loop van hun speurwerk te dicht genaderd waren bij andere criminele activiteiten van het extreem-rechtse milieu rond Dery en dat de speurders dringend op een andere piste moesten gezet worden. De Ben'

decommissie bis maakte hierbij zelf melding van de deelname van Dery aan het PIO.²⁷³ Mogelijk is er ergens een apart deeltje van dit complex allegaaitje een eigen leven gaan leiden. Niemand kan het zeggen. Wel duidelijk is dat er voldoende aanleiding bestond tot chantagepraktijken en beïnvloeding - mogelijk sabotage - van het Bendeonderzoek.

Om dit kluwen van manipulaties te ontwarren zullen toch enkele dossiers met elkaar

moeten vergeleken worden. Zo verklaarde Bendecoördinator Schot voor de

Bendecommissie bis dat ze bijvoorbeeld de link tussen het PIO-EIM, het PDG en het Tuna-

netwerk-Eurosystem nooit bestudeerd hebben.²⁷⁴ In haar eindrapport heeft de Bendecommissie

bis deze manipulaties en de rol van extreem-rechts hierin ook niet echt uitgevlooid. De

worden gesteld dat er tot op heden geen materiële aanwijzingen zijn om di hypothese te ondersteunen dat extreem-rechts - in de vorm van een o andere organisatie zoals Front de la Jeunesse of *WNP* - daadwerkelijk betrokken zou zijn geweest bij de aanslagen van de Bende van Nijvel.^{*275} Dat er geen echte materiële aanwijzingen die naar het Front de la Jeunesse wijzen, opgespoord werden en dat de Bendecel van Charleroi hier effectief naar gezocht heeft, is inderdaad juist. Maar er werden wel manipulaties vanwege het extreem-rechtse milieu rond Dery teruggevonden. En zeker tot in oktober 1997, het moment van de eindconclusies van de Bendecommissie bis, werden er nog voor geen enkele piste echte materiële aanwijzingen gevonden.

Hoofdstuk 2

INFORMANTEN, MANIPULATIES EN DE ZAAK REYNIERS

Cornmissaris-generaal Christian De Vroom van de Gerechtelijke Politie

verklaarde in de Senaatscommissie Georganiseerde Misdad dat niemand

enige controle uitoefent op de informanten van de speciale onderzoekscellen betreffende de zaak Cools, Bende van Nijvel of Dutroux.^{*276} Verschillende informanten uit oude dossiers duiken opnieuw op in de huidige onderzoeken.

Hoe informanten onderzoeken manipuleren

De belangrijkste machinaties binnen een gerechtelijk onderzoek gebeuren niet door rechtstreekse, zichtbare tussenkomsten. Een en ander verloopt veel subtieler: via manipulaties van informanten, die haast onvermijdelijk zelf uit het misdaadmilieu afkomstig zijn. In ruil voor informatie wordt soms een oogje toegeknepen. En meestal wordt er informatie verschaft over een concurrerende crimineel. Dat zijn dus twee vliegen in één klap. Misdadige organisaties kennen de truc en sturen professionele informanten naar de politie om zo concurrerende misdaadbendes op te rollen en hun eigen positie in het crimineel circuit te verstevigen. Of ze laten via informanten onbelangrijke informatie naar de politiediensten stromen om ze bezig te houden of om ze op een valse piste te zetten. (a)

De Bendecommissie bis maakte in haar eindrapport enkele opmerkingen over het gebruik van informanten in het Bendedossier: 'In het dossier van de Bende rijzen heel wat vragen over het werken met informanten. (a) Het tweede rapport van de Commissie-Dutroux analyseerde de werking van

informanten binnen het systeem van indirecte beschermingsmechanismen: 'De meesten hebben het al dan niet officiële statuut van informant en bespelen dit wapen in twee richtingen. Enerzijds levert het hen een bevoorrechte positie op in bepaalde politie- en justitiemiddelen, anderzijds maken ze van hun status en bevoorrechte positie gebruik om bepaalde onwillige concurrenten uit de markt te houden door ze aan te geven of erger, door intimidatie en geweld, wetende dat in het criminele overaanbod in de regio dergelijke gedragingen doorgaans zonder justitiële reactie blijven.' (*Tweede Rapport Dutroux*, blz. 105)

Verdachten blijken tevens politie-informanten te zijn van een ander korps of in een ander arrondissement. Het ontbreken van controle op de registratie van informanten heeft tot gevolg dat deze personen er in slagen de politiediensten te manipuleren.²⁷⁷

Zo reveleerde het Delta-team, dat in opdracht van onderzoeksrechter Troch werkte, voOr de Bendecommissie bis dat Martial Leken, die de piste rond de groep G gelanceerd heeft, en Claudine Falkenburg, een vriendin van de extreem-rechtse ex-adjunct-gevangenisdirecteur Jean Bultot (haar nota's werden bij de autowrakken van de Bende van Nijvel gevonden), informanten waren van de GPP-Charleroi. Voor de Delta-cel waren dit verdachten.¹⁷¹

Volgens onderzoeksrechter Lacroix van Charleroi was dit verklaarbaar omdat hij Lekeu en Falkenberg met hetzelfde doel maar vanuit een andere strategie trachtte te benaderen.²⁷⁹ En volgens de Delta-leden waren zware gangsters zoals Moussa en Van Esbroeck van de Bende De Staerke eveneens informanten van de Brusselse Gerechtelijke Politie. De Staerke zelf zou via Bultot informatie doorgespeeld hebben aan de Brusselse Gerechtelijke Politie.²⁸⁰ Waarschijnlijk waren volgens rijkswachtkolonel Sack verschillende leden van de Bende De Staerke Ook informant bij de BOB van Brussel.²⁸¹ Terloops merkte Troch op dat Moussa van de Bende De Staerke ook Maud Sarr goed kende, maar dat dit niet zo opmerkelijk was omdat ze allemaal in hetzelfde Brusselse hoofdkwartier zaten.²⁸² Ook extreem-rechtse figuren zoals Francis Dossogne en WNP-leider Latinus werkten als informant(b) voOr respectievelijk commissaris Zimmer en Marnette van GPP-Brussel.²⁸³

(b) Het *Rapport Bendecommissie bis* concludeerde hierover: 'Ook wat het werken met informanten betreft, onderschrijft de commissie volledig de conclusie van de onderzoekscommissie Dutroux-Nihoul, die onderstreepte dat alle informanten in het informantenbeheer moeten worden opgenomen.' (*Rapport Bendecommissie bis*, Verslag, blz.66). Het eerste rapport van de parlementaire onderzoekscommissie Dutroux-Nihoul verwees eveneens naar manipulaties van informanten en eiste 'een strikte en consequent toegepaste wettelijke regeling inzake informanten': 'De commissie beveelt aan dat er dringend een consistente wettelijke regeling zou worden uitgewerkt, die de grenzen en de regels bij het werken met informanten afbakt. De commissie beveelt aan dat de Kamer terzake ten spoedigste een wetgevend initiatief zou nemen. Er dient klaarheid te worden geschapen in het informantenbeleid. De huidige verwarde toestand faciliteert de manipulatie van politieambtenaren door de informanten. Een informantenbeheer heeft echter maar zin als alle informanten er worden in opgenomen. Het werken met niet-geregistreerde informanten is met andere woorden niet langer toelaatbaar.' (*Eerste Rapport Dutroux*, blz. 165)

Onbestaand informantenbeheer

Na het rapport van de eerste Bendecommissie heeft toenmalig Justitieminister Wathelet in 1990 een circulaire voor informantenbeheer uitgevaardigd. Sindsdien moeten de informanten gecontroleerd en geregistreerd worden in een centraal systeem, dat beheerd wordt door het Centraal Bureau Opsporingen (CBO) van de rijkswacht en de Nationale Brigade van de Gerechtelijke Politie. Maar in de praktijk is hiervan niets te merken.(c)

Het rapport van de eerste Bendecommissie stelde reeds in 1990 voor dat informanten geregistreerd worden met een degelijke interne controle, omdat het gevaar voor manipulatie nu eenmaal niet denkbeeldig is.²⁸⁴ (d)

Zo beweerde De Vroom eind 1996 dat het CBO sinds de zomer van '96 geen geregistreerde informanten meer uitgewisseld heeft, zodat de zwarte lijst van informanten haar validiteit verloren heeft. In december 1996 had de Gerechtelijke Politie wel 706 informanten geregistreerd, waarvan er echter slechts dertig de laatste twee jaren actief waren. Het CBO van de rijkswacht had in 1996 slechts 90 informanten geregistreerd waaronder Nihoul. Bij een nationale bijeenkomst op 20 maart 1996 concludeerden de vertrouwensmagistraten, die toezicht houden op de toepassing van de speciale politietechnieken, dat ze geen duidelijk zicht hebben op de informantenwerking. Volgens nationaal magistraat Vandoren bestaat op de registratie geen echte harde controle en is ze eerder gebaseerd op de goede wil van de politiediensten. (Onderzoekscommissie Senaat Georganiseerde Misdaad, stenografisch verslag hoorzitting De Vroom, 11 december 1996, 15 blz.7 en blz.36; *Verslag: evaluatie van de politiediensten*, blz.11; Commissie-Dutroux, hoorzitting Berkmoes, 24 februari 1997; Onderzoekscommissie Senaat Georganiseerde Misdaad, stenografisch verslag hoorzitting Nouwynck/Reynders van de Dienst Strafrechtelijk Beleid van Justitie, 18 oktober 1996, 3 blz. 16; Idem, verslag hoorzitting Vandoren, 28 februari 1997)

(d) Zo dook bijvoorbeeld in de commissie-Dutroux in het dossier Loubna de informant Genevois van de Brusselse Gerechtelijke Politie op. De Vroom erkende in december 1996 in de Commissie Georganiseerde Misdaad dat Genevois een gecodeerde informant van de GPP was en recentelijk op de zwarte lijst gezet werd. (Onderzoekscommissie Senaat Georganiseerde Misdaad, hoorzitting De Vroom, 11 december 1996, 15 blz.43) Deze informant is nochtans een oude bekende uit vele beruchte dossiers. Hij speelde een rol in de ontmanteling van de Bende-Farcy, deze laatste was enkele jaren daarvoor trouwens zelf informant geweest voor de rijkswachtcommandant François van de National Drugbrigade NBD. Op 19 november 1984 oordeelde het Brusselse Hof van Beroep in de drugsaffaire Suy de BIC-informant Genevois als een infiltrant-provocateur. En in de

De eerste Bende-commissie rapporteerde reeds in 1990 dat via verleidingstechnieken en het compromitteren door informanten de relaties tussen politiemensen en misdadigers uitmondde in een doolhof waar niemand nog de uitgang kon vinden?' Informanten van een politiemans zetten dikwijls zelf een eigen netwerk van persoonlijke informanten op om hun positie bij de politiedienst te verbeteren en kregen hierdoor een vorm van bescherming.*286 Toen Reyniers hoofdcommissaris van de Gerechtelijke Politie in Brussel werd, bleef hij met zijn informanten werken, terwijl hij op dat moment juist de rol van controleur moest spelen, aldus een uitspraak van De Vroom in de Senaatscommissie Georganiseerde Misdad. Hierdoor verloor hij de controle over zijn informanten, wat tot de bekende problemen geleid heeft.²⁸⁷

De Vroom, die zelf gedurende jaren in de Zedensectie gezeten heeft en problemen met informanten gehad heeft, verklaarde hierover: 'In specifieke domeinen zoals zedenfeiten en autodiefstallen, waar regelmatig beroep gedaan wordt op informanten, zouden politiemensen slechts gedurende een beperkte periode van vijf tot tien jaren mogen opereren.'*288

De informanten van Reyniers in het Bendeonderzoek

De Delta-cel uit Dendermonde, die onder leiding van onderzoeksrechter Troch tot 1990 de Benderaids op het Vlaamse landsgedeelte onderzocht, analyseerde de rol van informanten bij de mogelijke machinaties in het Bendeonderzoek. Ze stootte op enkele gevallen waar de informanten de politiemensen dirigeerden in plaats van andersom.

CD' *ste Bende-commissie*, deel 4, hoorzittingen BIC: De Wachter-Couck-Debrulle blz.96-100 en blz.353-368) Bij de BIC (Bestuur voor Criminele Informatie) werkte hij voor commissaris Jan De Wachter. Deze ondertekende een attest dat Genevois van 1982 tot 1984 gezorgd heeft voor de arrestatie van 102 betichten in 27 zaken. Voor informanten werd dit echt een professionele broodwinning op zich. Op 25 november 1985 werd Genevois op de zwarte lijst gezet omdat hij als professionele informant zonder informatie viel en de neiging kreeg om zelf criminele feiten uit te lokken. In 1986 trachtte hij samen met andere in ongenade gevallen informanten de BIC te ontwrichten. Hij zette een lastercampagne op tegen de grote baas van de BIC, Debrulle, en diende klacht in. Debrulle zou informatie hebben achtergehouden over de affaire-Systermans, die in het verlengde van de CCC-aanslagen op 6 december 1985 een bomaanslag pleegde in het Justitiepaleis van Luik waarbij een dode viel. Later werd Bic-administrateur Debrulle voor deze feiten volledig witgewassen.

Voor de Bende-commissie bis verklaarden ze dat het dossier doorspekt is met desinformatie om het onderzoek op een verkeerde piste te zetten: 'Ik denk dat een deel van die desinformatie doelbewust de wereld wordt ingestuurd. Als men de bron van die informatie kan achterhalen, dan ben ik ervan overtuigd dat men een groot deel van de Bende van Nijvel kan blootleggen. Na analyse van de informatie valt het op dat bepaalde personen steeds opnieuw terugkeren als informant achter de schermen. Bob Beijer is bijvoorbeeld informant geweest van Goffinon, Rousseau, Doraene en Elise. Telkens men vooruitgang boekte in een dossier werd er op een of ander wijze een korreltje zout gestrooid.'²⁸⁹ Ook Bouhouche was informant van BOB' er Goffinon.²⁹⁰

Een ander voorbeeld was Van Esbroeck van de Bende De Staerke, die informant was van de Brusselse Gerechtelijke Politie: 'De desinformatie van criminelen verklaart ook waarom wij niet goed begrepen of de criminelen de politiediensten in Brussel leidden, dan wel of de politiediensten de criminelen leidden. (...) Een van die informanten was bijvoorbeeld Van Esbroeck. We hebben Van Esbroeck dagenlang verhoord over allerlei zaken die op gepleegde feiten betrekking hebben. Het bleek duidelijk dat het erg moeilijk was om de waarheid van de fantasie te onderscheiden in wat Van Esbroeck aan de Gerechtelijke Politie vertelde. Dat is zo'n specifiek geval. Men mag niet vergeten dat in Brussel in de periode 1980-'85 vooral resultaten moesten worden geboekt. Men nam het niet zo nauw met de resultaten van het andere korps. Samenwerking bestond niet. Men wilde resultaten; via resultaten maakte men naam. Daardoor zijn de spanningen tussen BOB en Gerechtelijke Politie ontstaan.'²⁹¹

Sack concretiseerde de manipulatie van Van Esbroeck nadien aan de hand van hun eigen ervaringen bij de voorbereiding van de rogatoire commissie naar Paraguay om ex-adjunct-gevangenisdirecteur Bultot te onderwerpen. De te stellen vragen aan Bultot waren volledig gebaseerd op de informatie van Van Esbroeck: 'Gisteren had ik het over desinformatie. In dat verband kan ik nog een voorbeeld geven. Ik verwijs naar de lijn die de commissie trekt naar Bultot toe. De vragenlijst opgesteld door het parket van Dendermonde geeft eigenlijk de informatie van Van Esbroeck weer. Wat zegde Van Esbroeck: Ten eerste, Bultot rekruteert criminelen vanuit de gevangenis om misdaden te plegen. Ten tweede, hij laat die gevangenen vrij. Ten derde, hij rekruteert criminelen om in Zuid-Amerika een paramilitaire opleiding te volgen en als voorbeeld geeft hij Toumanians, waarover het fabeltje bestaat dat hij werd vermoord door de bende-Verbesselt van destijds. Hij zou ergens begraven zijn. Zijn lijk werd echter nooit teruggevonden. Hij geeft dus een amalgaam van allerlei feiten die Bultot aan de

top van het criminele milieu zet. Eigenlijk zou hij zijn functie hebben misbruikt om te kunnen manipuleren. Hij geeft eigenlijk een soort organisatie van Bultot. Als men die feiten nagaat, kan er geen enkel element worden hard gemaakt. Als men de persoonlijkheid van Bultot een beetje kent - wij kenden die ook niet op het ogenblik dat wij hem met Van Esbroeck verhoorden - zou het mij verwonderen dat Bultot tot iets dergelijks in staat was. Immers, Bultot is een megalomaan die volgens mij niet in staat is om dergelijke zaken op het getouw te zetten, laat staan ze te verzwijgen. Hiermee bedoel ik dat de informatie werd gemanipuleerd ten aanzien van een bepaald persoon. Dat is het probleem. Men vertelt iets en de politiedienst vraagt zich af of het al dan niet de waarheid is. Het is echter zeer moeilijk om over concrete feiten te beschikken. Na verloop van tijd beschikt men over een amalgaam aan informatie, met als het ware een brei van alle mogelijke personen die daarmee betrokken zijn. De kunst bestaat erin op dat ogenblik de bomen nog te zien in het bos.*292

Van Esbroeck had inderdaad nog een rekening te vereffenen met Bultot in een zaak van gestolen kasbons bij de pastoor te Wieze, waarvan ze de schuld in mekaars schoenen trachtten te schuiven.

Door verschuivende van die desinformaties werd het onderzoek gemanipuleerd.*293

In 1987, toen het Bendeonderzoek nog de volle mediabelangstelling genoot, had de ambitieuze Reyniers zich opgedrongen bij de onervaren coordinator-magistraat van het Bendeonderzoek Jonckheere om de Brusselse Gerechtelijke Politie mee op te nemen in het enquêteteam. Hij meldde zich als de Belgische flik nummer één met referenties van de Bergense procureur-generaal Demanet. Reyniers kreeg van nationale coordinator Jonckheere carte blanche om enkele elementen uit te zoeken. Jonckheere verklaarde achteraf tijdens zijn getuigenis het gevoel te hebben dat Reyniers hem misbruikt had.*294

Volgens kolonel Sack werd de kennis over de mistoestanden bij de Brusselse Gerechtelijke Politie gebruikt om het Bendeonderzoek te manipuleren en een verdeel-en-heers-politiek te spelen. Daarom pleitte hij ook voor het vergelijken van een aantal dossiers: 'Als men het dossier tot op het bot wil uitspitten en als men de bende werkelijk wil ontmantelen, moeten een aantal dossiers met elkaar in verband worden gebracht. Zolang ze echter van elkaar worden gescheiden, komt men niet verder. Ik vat het samen met een gezegde: 'verdeel en heers'. Dat is volgens mij één van de grote problemen waarmee het dossier Bende van Nijvel werd geconfronteerd. Voor 1985 raakte men niet verder door onkunde, na 1985 speelde - weliswaar onbewust en als gevolg van het huidige systeem - de 'verdeel en heers'108

politiek'. (...) Wij hadden immers te maken met een milieu rond een aantal 'ex-en'. Deze personen waren zeer goed op de hoogte van het deficit van het systeem en van een aantal libertijnse toestanden - ik heb dat reeds vroeger aangeklaagd - die de omgeving van Brussel teisterden. Door deze desinformatie hebben zij het onderzoek in de verkeerde richting gestuurd en in een verkeerd daglicht geplaatst. (...) Maar dat schept een achterdochtige sfeer, niet allen binnen het team, maar ook ten aanzien van de mensen erbuiten. Men meent dat men zich moet afschermen en men begint eigen informatie voor zich te houden. Dit hielp het onderzoek niet vooruit. Ik meen dat dit gedeeltelijk de bedoeling was van diegenen die voor desinformatie zorgden. Ik ben er steeds van uitgegaan dat men een stap verder zou staan vanaf het ogenblik dat men de bron van desinformatie vindt. Waarom zegt men dat? Voor een stuk omwille van de malaise, van de woede, van de wraakgevoelens die het gevolg waren van interne problemen van een bepaald korps, die men niet naar buiten wil brengen. En voor een stuk omdat bepaalde personen ons doelbewust desinformeerden om ons op een bepaalde piste te brengen. Tijdens mijn vorige uiteenzetting heb ik dat geïllustreerd.*295

Het eerste conflict van Troch met het trio Reyniers-Marnette-Zimmer

Op 25 en 28 april 1997 hadden de leden van de gemengde Delta-cel van onderzoeksrechter Troch, bestaande uit rijkswachters en leden van de Gerechtelijke Politie, voor de Bendecommissie bis uitvoerig getuigd. Rijkswachters Sack en Collewaert en GPP'er Van Rie gingen toen in detail over hun conflicten met de groep Reyniers-Marnette-Zimmer van de Brusselse Gerechtelijke Politie: 'Een andere zaak die we zouden willen bekijken is een eigenaardige zaak. Het betreft de zaak die door onderzoeksrechter Bulthé liederlijk werd omschreven als het trio Reyniers-Marnette-Zimmer. Telkens als we met die mensen in contact kwamen, deed er zich bijna een incident voor. We stellen vast dat Reyniers informatie had over de mogelijke betrokkenheid van Papadopoulos en Philippe De Staerke bij de feiten in Willesele in maart 1985; over de postoverval in Verviers met de Uzi, die was gestolen in Willesele; en over de overvallen in Overijse en Aalst van de Bende van Nijvel. Die informatie heeft ons niet bereikt. (...) Over de betrokkenheid van extreem-rechts in de rijkswacht - en dan meer bepaald binnen de groep G - hebben we intensief onderzoek gedaan. We hebben bij ongeveer alle rijkswachters die daarbij waren betrokken, een huiszoeking

gedaan. Die mensen werden ook grondig verhoord. Op het ogenblik dat we een GPP'er, een ex-rijkswachter en vriend van Leken, aanpakten als mogelijke betrokkene bij de groep G, is er vanuit de Gerechtelijke Politie van Brussel een vrij zware reactie gekomen. Op dat ogenblik kwam er een inmenging in het onderzoek.²⁹⁶ De vriend van Leken was GPP'er Bernard Devillet, van wie de Delta-cel in maart 1989 zijn lidmaatschap in de extreem-rechtse groep G binnen de rijkswacht van eind jaren zeventig ontdekte.²⁹⁷

Toenmalig onderzoeksrechter Troch beaamde dit in zijn getuigenis met volgende veelzeggende zin: 'Met de heer Reyniers heb ik bijna altijd moeilijkheden gehad'.²⁹⁸

Troch ging hierbij gedetailleerd in op de door de Deltacel aangehaalde inmenging in

hun onderzoek naar Leken en de groep G: 'Op de crisisvergadering worden er

beslissingen genomen en prioriteiten vastgelegd. Een van die prioriteiten - de

beslissing werd op donderdag om 16.00 uur genomen - was om vrijdagmorgen voor

het verschijnen van het eerste artikel iemand van de Gerechtelijke Politie van Brussel

te verhoren.²⁹⁹ Journalist Dupont van *La Dernière Heure* had namelijk Troch ver-

wittigd dat hij die vrijdag, 3 maart 1989, het verhaal van Leken en de Groep G - de

extreem-rechtse groep van eind jaren zeventig binnen de rijkswacht - in primeur zou

brengen. Troch zet zijn relaas verder: 'Ik neem contact op met het hoofd van de

Gerechtelijke Politie (...). De heer Reyniers was afwezig. Ik neem contact op met zijn

plaatsvervanger, de heer Engels, en ik breng die ervan op de hoogte dat de dag daarna

om 9 uur - het is overmacht - de heer Devillet zich moet aanbieden op mijn bureel voor

verhoor. Ik kon hem moeilijk meer uitleg geven, want ik kan mijn zaak toch niet

verkoppen. Geen enkel probleem. Vrijdag om 9 uur 's morgens is de heer Devillet op

mijn bureau. Ik ontvang hem - ik moet naar de Raadkamer - en laat mensen van Delta

ken. Het onderzoek van mijn onderzoek is gebeurd door Marnette. Er wordt een verslag gemaakt door Reyniers, die ermee naar Dejemeppe gaat om hem te zeggen dat hij mij op de vingers moet tikken omdat ik Dejemeppe niet heb verwittigd. De realiteit is dat ik als onderzoeksrechter meer heb gedaan dan ik moest doen. Wij zitten in een crisissituatie. Ik neem contact op met de chef van de Gerechtelijke Politie op dat moment aanwezig. Hij is dus verwittigd. Het is op dat moment het hoofd van de Gerechtelijke Politie, zijnde de heer Reyniers of zijn plaatsvervanger die de procureur moet inlichten, niet de onderzoeksrechter. Als ik die man uitnodig, verwittig ik tegelijkertijd de heer Acke van het parket van Dendermonde. Als er enige verwittiging moet gebeuren is het enerzijds en door de hoofdcommissaris en anderzijds op het niveau van het parket, maar zeker niet door de onderzoeksrechter. Dat is werkelijk een manier van tegenwerken, van het uithollen van een zaak.'³⁰⁰(e)

Reyniers slaagde erin de media te betrekken bij zijn vete tegen de Deltacel. Volgens Troch werd dit duidelijk toen hij met medeweten van de bevoegde onderzoeksrechters Decoux en Collin Haemers internationaal geseind had: 'Op een bepaald ogenblik moet ik Haemers verhoren. Waarom? Een kassierster zegt dat zij veertien dagen voor de feiten Haemers heeft gezien. Men moet elk punt ernstig nemen om na te gaan wat het waard is. Men gaat er dus op in. Haemers was natuurlijk niet in België. Ik moet hem dus seinen. Ik neem op dat ogenblik contact op met de heer Decoux, die een luik deed, en met de heer Collin, hen zeggende dat ze niet moesten panikerer als zij in het seiningblad Haemers zagen staan. Ik leg hen de redenen uit. Juridisch en politieel kan ik niet anders dan hem seinen, want ik moet hem verhoren. De seining is er en op de frontpagina van *Het Nieuwsblad* staat een artikel volgens welk Troch overal zijn neus in steekt, geïnspireerd door de Gerechtelijke Politie van Brussel. Een artikel tegen Troch die Haemers wil horen en de

De commissie-Dutroux heeft dit in haar luik over beschermingspistes, die vooral onrechtstreeks op de gerechtelijke dossiers wegen, als volgt omschreven: 'Vaak zijn daden van bescherming ingepakt in een schijn van wettelijkheid, van rechtmatigheid of van onvermijdelijke noodwendigheid. Voorbeelden van daden van bescherming, gesteld door politieambtenaren, kunnen zijn: het niet of bewust slordig uitvoeren van gerechtelijke opdrachten, het niet, onjuist of onvolledig verbaliseren, het afschermen van informanten buiten de grenzen van de omzendbrief, het achterhouden van informatie ten aanzien van de justitiële autoriteiten en ten aanzien van collega's, de gebrekkige hiërarchische werking, het onvolledig doorgeven van opdrachten afkomstig van de leidinggevende magistraten enz.' (*Tweede Rapport Dutroux*, blz.22)

procedure niet volgt. Zo gaat dat systematisch vanuit die hoek. Dan moet men uitleg geven en verslagen maken waarom men iets doet, terwijl men toch zijn plicht doet. Op die manier moeten wij in dergelijke belangrijke zaken onderzoek voeren. En dit zijn dan nog maar twee anekdotes die ik aanhaal. Daarom is het ook vrij logisch dat ik weinig vertrouwen had in de Gerechtelijke Politie van Brussel.³⁰¹

Zimmer en het trainingskamp van het Front de la Jeunesse

De leden van de Delta-cel beschreven tijdens hun getuigenis nog andere feiten. De GPP'er Van Rie deed het tweede zware conflict van de Delta-cel met Reyniers en compagnie uit de doeken. Hier kwamen de vermeende extreemrechtse sympathieën van GPP'er Zimmer ter sprake: 'Het tweede incident deed zich voor in juni 1986, toen we van Vermeersch vernamen dat hij informatie had over Wilese en dat hij deze zou willen toetsen met commissaris Zimmer van de Gerechtelijke Politie van Brussel. Hij is ter plaatse geweest. Een half jaar later krijgen we weer een geschreven brief van de toenmalige procureur van Brussel, de heer Poelman. Hij beweerde op aangeven van de heer Reyniers dat wij, zonder hem daarover te hebben ingelicht, informatie trachtten in te winnen over de extreem-rechtse houding van de heren Marnette en Zimmer. Dat was overigens strijdig met de waarheid. We hadden enkel de heer Vermeersch naar Brussel gestuurd om met de heer Zimmer overleg te plegen over de informatie die hij (nvda Vermeersch) en de heer Zimmer over Wilese hadden. Dat was alles wat er gebeurd is. Men heeft dat volledig anders ingekleed, om nogmaals Delta te kunnen bekritisieren.'³⁰¹

Sack vervolledigde: 'Het incident met Philippe Vermeersch ging over het natrekken van de informatie over de aanwezigheid van Zimmer op extreem-rechtse oefenkampen.'³⁰³

Delta-lid Collewaert stelde op basis van de verklaringen van Mieviss, lid van de groep G waar Mieviss zelf de contactpersoon van Front de la Jeunesse-leider François Dossogne was, op 11 oktober 1986 een proces-verbaal op. Mieviss was aanwezig op een extreem-rechts oefenkamp en getuigde dat hij in dat kamp twee leden van de Gerechtelijke Politie opgemerkt had. Eén van hen was Zimmer.(f)

(e) Uit het pv: 'U hebt me een bijkomende vraag gesteld over het kamp van het Front de la Jeunesse waaraan ik heb deelgenomen. (...) Ik kwam daar op zaterdag aan, om op zondag weer te vertrekken. Er waren zo'n twintig deelnemers. De dagelijkse activiteiten bestonden uit paramilitaire oefeningen. In Morgane...

Het was eind jaren zeventig dat het tijdschrift Pour het bestaan onthulde van de extreem-rechtse oefenkampen in Marche-en-Famenne van het Front de la Jeunesse en de VMO. In 1981 werd door extreem-rechts een aanslag gepleegd op Pour. Op 24 november 1982 werden twee daders tot vijf jaar en twee andere tot respectievelijk drie jaar effectieve gevangenisstraf veroordeeld. Reyniers had GPP'er en Delta-lid Van Rie in december 1986 via een woedend telefoontje medegedeeld 'dat een lid van de Delta-cel, een rijkswachter, het niet meer moest wagen met (bepaalde) leden van de Brusselse Brigade te spreken; het ging met name over de zogezegde insinuaties vanwege de betrokken rijkswachter "dat er leden van de Gerechtelijke Politie Brussel betrokken zijn bij extreem-rechts". '^{304(g)}

Volgens verklaringen uit het Bendedossier had commissaris Z. van de GPP-Brussel nauwe banden met Dossogne, Bougerol en consorten.³⁰⁵ Uit het proces Reyniers bleek wel dat Dossogne, Van Dijke en Gilissen informanten waren van het trio Reyniers-Marnette-Zimmer. Nochtans stond Gilissen sinds 1987 op de zwarte lijst van informanten die niet meer mogen

was er groet aan de vlag, die een wit Keltisch kruis droeg. Dan volgden er fysieke oefeningen, voetmarsen, turnen, zelfverdediging. Er waren in de loop van de dag ook politieke toespraken. Het kamp had plaats in Marche-en-Famenne. Wat de twee leden van de GPP betreft, ik had de indruk dat die een vriend ter plaatse hadden. Ze zijn gebleven voor de maaltijd en zijn daarna vertrokken. Ze hebben me zelf gezegd dat ze bij de GPP waren, en Dossogne zei me dit reeds bij hun aankomst. Ik denk dat Dossogne hen daarna gezegd heeft dat ik militair was. Dit gebeurde toen één van de twee mijn gamel gebruikte met het insigne GD-Rijkswacht. Hij wendde zich naar mij en vroeg: 'Ben je bij de Rijkswacht?' Ik heb dit bevestigd en toen gaven zij op hun beurt toe bij de GPP te zijn. Eén van de twee stelde zich voor als Zimmer.(Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Sack, 20 juni 1997, blz.29)

(g) Rijkswachtkolonel Sack, die bij de ondervraging van Mieviss aanwezig was, plaatste dit gebeuren in de algemene sfeer van toen: 'Rond bepaalde mensen van de Gerechtelijke Politie van Brussel deden er in die periode een aantal geruchten de ronde, waardoor zelfs in eigen kringen van de Gerechtelijke Politie een vrij groot wantrouwen heerste ten opzichte van hen. Daarom hebben wij eigenlijk nooit als dusdanig met de Gerechtelijke Politie van Brussel gewerkt op het ogenblik dat wij werkzaam waren in Brussel, ook niet vanuit de Gerechtelijke Politie van Aalst, die op dat ogenblik met ons samenwerkte. Een conflict met de Gerechtelijke Politie van Brussel rees op het ogenblik dat wij informatie aan het inwinnen waren rond - ik dacht - commissaris Zimmer, in verband met zijn aanwezigheid op extreem-rechtse oefenkampen. Ik dacht dat u daarover de heer Vermeersch al had gehoord.' (Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Sack, 20 juni 1997, blz.27)

gebruikt worden. Zimmer werd trouwens op 25 januari 1995 tijdens het proces Gilissen veroordeeld tot een gevangenisstraf van 3 maanden met uitstel voor schending van het beroepsgeheim. Francis Dossogne, die met majoor Bougerol van het parallelle militaire inlichtingennetwerk *Pio* samenwerkte, heeft samen met Van Dijke het privé-detectivebureau Europa opgericht. Het waren Dossogne en Van Dijke die voor Roger Boas van Asco de *Knack* journalisten moesten bespieden, die het Eurosystem-prostitutienetwerk van de Tunakring onthulden. Dezelfde Dossogne was perfect op de hoogte van de seksorgieën in de Jonathanclub waarvan hij de eigenaar De Rijcke van Forces Nouvelles persoonlijk zeer goed kende .(h)

Ondertussen liet Zimmer in 1984-'85 vrouwelijke GPP-agenten, die vergezeld werden van zijn informanten die zelf belangen hadden in de seksbusiness, infiltreren in Brusselse seksorgieën. Maar er werd niets strafbaars vastgesteld. Enquêteur Sokolowski van het Hoog Comité van Toezicht die deze dossiers uit 1984-'85 terug moest uitvlooiën, verklaarde voor de Bendecommissie bis dat op haar vraag Zimmer zonder veel uitleg zijn oude zedendossiers uit zijn kast haalde en aan haar doorgaf. Het bleken officiële dossiers uit de jaren tachtig te zijn, waarin de informatie over de aanwezigheid van kinderen door Zimmer zelfs niet geverifieerd was. Tevergeefs heeft Sokolowski dit ongeveer tien jaar later trachten na te trekken. Voor haar was het niet duidelijk wat het doel was van deze niet-geverifieerde parallelle dossiers. Zimmer verzamelde blijkbaar veel informatie, legde hierover dossiers aan, maar zonder er iets mee te doen.

De Jonathanclub en Reyniers

In oktober 1983 maakten leden van de GPP-Luik een vertrouwelijk rapport over de Jonathanclub, waar seksfuiven in confitueurbaden werden georga(h) Daarnaast waren Van Dijke en Gilissen ook eigenaar van enkele Brusselse

bars. Op de zitting 7 oktober 1994 van het proces Reyniers kwam het bordeel UOrchidée van Noël Gilissen uitgebreid ter sprake in het requisitoir van het Openbaar Ministerie. Het bordeel had tussen 18 februari 1987 en 14 september 1989 een omzetcijfer van rond de 100 miljoen frank. Volgens de officiële cijfers werd hier op één nacht tot één miljoen frank verteerd. Het commentaar van Winants, de openbaar aanklager, was: 'Hier werd geen zwart geld witgewassen. Dit was een circuit om zwart geld zwart te wassen.' Volgens deze zelfde Winants gebruikte Gilissen dit geld om in andere oplichterijen te investeren. (*Gazet van Antwerpen*, 8 oktober 1994) Gilissen werd veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf in het proces Reyniers.

niseerd en op videocamera vastgelegd. Een getuige deelde hen mee dat deze club gefrequentieerd werd door leden van het Front de la Jeunesse, waaronder Dossogne, de ex-adjunct-gevangenisdirecteur Jean Bultot en notoire Brusselse onderwereldfiguren.*306 Ook Lekeu en wapentrafikant Darville van de Bende Haemers kwamen hier,³⁰⁷ net zoals Fredo Godfroid (GPP-Brussel), de gemeentepolitie Sint-Gillis en Van Esbroeck van de Bende De Staerke.*308 De baas van de Jonathan was Pierre-Paul De Rycke, lid van de extreem-rechtse partij PFN. Op 24 februari 1992 overhandigde De Rycke de klantenlijst van zijn club aan de Bendecel Jumet van Charleroi.³⁰⁹ Sack onthulde aan de Bendecommissie bis: 'Frans Reyniers werd regelmatig in de Jonathan gesignaleerd. Deze gelegenheid wordt uitgebaat door Pierre-Paul De Rycke, een zeer goede vriend van Bultot. Francis Dossogne heeft van deze club nog de beveiliging verzekerd, toen er bedreigingen waren.'³¹⁰ Sack nuanceerde wel de zware seksverhalen over de Jonathan die vroeger de ronde deden: 'In de Jonathan werden die confitueurbaden gehouden. Daarover werden allerlei verzinsels verteld. Het betreft een typisch voorbeeld van overinformatie. Men heeft het toen over allerlei partouzes gehad. Uiteindelijk hebben we beslag kunnen leggen op die banden. Het ging eigenlijk om niets meer dan een topless-vechtpartij in een confitueurbad. Men heeft daarover veel rondverteld. We hebben alles gedaan om de waarheid aan het licht te brengen. Bultot noemt me nog steeds de sekskapitein van Dendermonde, omdat we sterk waren geïnteresseerd in seksuele uitpattingen, die eventueel als chantage-instrument zouden kunnen worden toegeschreven aan de Bende van Nijvel.'³¹¹

Dergelijke veelvuldige contacten tussen criminelen en politiemensen zijn wel niet zo onschuldig.(i)

In het *Tweede Rapport Dutroux* wordt dit gegeven mooi omschreven: 'Op de eerste plaats is er het corruptief gedrag dat resulteert uit veelvuldige professionele contacten met criminelen. De politieambtenaar of magistraat laat zich na verloop van tijd inpakken door dit milieu waarin andere codes heersen. Men leert elkaar kennen, geleidelijk ontstaat er wederzijds begrip, men levert onderling wat hand- en spandiensten, hoe onbeduidend ook, en uiteindelijk treedt bij de politieambtenaar normvervaging op. In een aantal gevallen ontstaan zelfs vriendschapsrelaties. (...) Meestal betreft het hier een geleidelijk proces waarbij normvervaging na verloop van tijd als genormaliseerd wordt beschouwd. Wanneer de betrokken ambtenaar ter zake wordt geïnterpelleerd, ontkomt men zelden aan het gevoel dat normconform gedrag bijna als afwijkend wordt beschouwd. Argumenten zoals 'in dit milieu handelt iedereen zo' of 'men moet zich zo gedragen, wil men zijn werk kunnen doen' zijn schering en inslag. C. Fijnaut wijst erop dat het corruptieve handelen doorgaans plaatsgrijpt in ->

De high society rond Reyniers en de bizarre wapentrafikant Darville van de Bende Haemers

Onderzoeksrechter Troch hoopte via het bestuderen van het dossier Reyniers en het ontwarren van de onderlinge relaties met de andere dossiers, het aspect van mogelijke chantage in bepaalde kringen na te gaan.³¹² Zo kende Sonja Camps, een high societyfiguur, Reyniers persoonlijk, maar had ze eveneens dubieuze contacten met bijvoorbeeld Darville, de wapentrafikant van de Bende Haemers. Ze kreeg de volledige dekking van Reyniers zodat Troch voorzichtig moest te werk gaan: 'Ik moest op een bepaald ogenblik Sonja Camps verhoren. Zij was - dat is algemeen bekend - goed bevriend met de heer Reyniers. Ik wist voor zij bij mij naar het bureau kwam, dat ze Reyniers al had gesproken. Dat verhoor was een steriel verhoor, dat ik zelfs niet durfde voeren op de manier die ik het wou, omdat ik wist dat zij, vanaf het ogenblik dat zij mijn bureau verliet, opnieuw naar Reyniers ging. Ik voelde me geblokkeerd. Achteraf stond er een artikel in de krant waarin Sonja Camps zegt dat Troch haar heeft verhoord en vragen heeft gesteld over leden van de parketten van Nijvel en Brussel, waarover ik uiteraard geen enkele vraag had gesteld. Dat zou mijn bevoegdheid niet geweest zijn. Trouwens, het zou toch direct aan de oren van Reyniers gekomen zijn. Toch lanceert men dat bericht, erbij zeggend: "ik heb niets gezegd". Dat zijn van die zaken waarbij ik me afvraag: laat u nu de alarmklok luiden of hoe zit het? Wat voor nut heeft dat?'³¹³

Dezelfde Sonja Camps werd tijdens het proces Reyniers na lange procedureslagen op 4 februari 1997 veroordeeld tot 18 maanden gevangenisstraf voor omkoping.

Delta-lid Sack deed voor de Bende commissie bis de relaties van Sonja Camps uit de doeken: 'Een andere zaak die onze aandacht weerhield, heeft betrekking op het dossier dat onderzoeksrechter Bulthé heeft aangelegd. Het gaat over de goede relaties die Reyniers onderhield met een zekere Sonja Camps. Camps wordt genoemd in zaken over mogelijke seksuele uitpattingen. Ook Leroy en Jean Gol - die ondertussen overleden is - kwamen bij haar. (...) Ook de fameuze Darville, zijnde de fameuze wapenleverancier van Haemers, was er kind aan huis. Camps woont in de rand

-> arbeidsomstandigheden waarin kleine en grote onregelmatigheden worden begaan en gedoogd. De betrokken politieambtenaar zit na verloop van tijd gevangen in een proces dat hijzelf eigenlijk niet meer kan stoppen. (Zie C. Fijnaut, *Politieke corruptie in Nederland*, blz.28 en *Tweede Rapport Dutroux*, blz.24 en 27)

van Brussel. Waar precies weet ik niet meer... Ik zou willen benadrukken dat het niet om bewijzen gaat. En elk van deze dossiers zijn op zichzelf wellicht goed onderzocht. Maar als men een oplossing wil bekomen, dan moet men deze zaken met een eenheid van visie en handelen aanpakken.'³¹⁴

Darville was de wapenleverancier van Haemers en zijn kompanen Zeyen en Basjrami. Bij hem en in een wapenbox te Ukkel werd tijdens een huiszoeking voor de zaak Haemers zeer zeldzame munitie teruggevonden, namelijk eendenhagel legia kaliber 12 met catalogusnummer 9ZP23. Het is een uitzonderlijk lot dat in Italië gemaakt werd omdat de machine bij Legia, die dit normaliter fabriceert, toevallig defect was. Bizar is dat dezelfde munitie bij de wapenvondst van de Bende van Nijvel in Ronquières gevonden werd. Deze munitie werd ook bij Moussa van de Bende De Staerke teruggevonden.³¹⁵

Darville werd ook gesignaleerd in de Jonathanclub en de schietclubs.³¹⁶ Via het wapenmilieu kende Darville uiteraard ook Mendez. Hierover vertelden de Delta-leden: 'Het toeval wil dat bij een huiszoeking bij Darville een plan wordt gevonden om naar de woning van Mendez te rijden. Wapens die gestolen zijn bij Mendez worden teruggevonden in de fameuze box te Ukkel en worden toegeschreven aan de Bende van Haemers, gelinkt aan de Bende De Staerke.'³¹⁷

Kolonel Sack legde via de zaak Mendez en Darville een link met de Bende van Nijvel: 'Volgens mij wijzen te veel elementen op een bepaalde connectie: de wapens van Mendez die rondzweven, de rol van Darville.'³¹⁸ En volgens het uitgewerkt organigram van de Delta-groep van Dendermonde kwamen zowel wapentrafikant Darville als Bouhouche in de Jonathanclub. Dit betekent natuurlijk nog niet dat Darville een medeplichtige is van de Bende van Nijvel, maar de vraag stelt zich wel of er soms een soort criminele nv bestond voor het verhuren van wapens.

Voor rijkswachtkolonel Bruggeman, momenteel vice-directeur van EUROPOL, loont het de moeite voor het Bendeonderzoek om zoals Troch suggereerde, een vergelijkende studie van verschillende dossiers (waaronder de zaak Reyniers) te maken. Over het mogelijk verband met het dossier Reyniers suggereerde hij: 'Ik denk dat daarin ook namen terugkomen die voor ons nog steeds namen zijn waarbij vraagtekens staan. (...) Daarom durf ik te zeggen dat het nuttig zou zijn om de namen die in dat dossier

; staan op de een of andere manier in verband te brengen met de namen die nu beschikbaar zijn in de verschillende cellen die met de Bende van Nijvel bezig zijn. Ik beweer dus niet dat er enig oorzakelijk verband bestaat tussen die twee dossiers. Ik wil dit uitdrukkelijk stellen. Ik ben echter wel onge117

rust (...) om te weten te komen wie relaties had met wie en wie moest zwijgen voor wie. ""

De waarheid van De Vroom in de Bendecommissie bis

Christian De Vroom, de commissaris-generaal van de Gerechtelijke Politie, kwam eveneens in opspraak in de Bendecommissie bis. Toen in 1987 een rogatoire commissie naar Paraguay vertrok om Jean Bultot te ondervragen, werd de plaats van de twee echte Bendespeurders Ruth en Lachlan ingevuld door De Vroom, toenmalig GPP-chef van Charleroi. De onkosten van De Vrooms snoepreisje waren tweemaal hoger dan wat voorzien was voor de twee Bendespeurders samen. Toenmalige procureur Defourny van Charleroi verklaarde dat volgens hem De Vroom dit dossier zelfs niet kende. Onderzoeksrechter Lacroix stelde voor dat De Vroom zich over het dossier Bultot zou informeren bij de BOB'ers Ruth en Lachlan, maar De Vroom liet niets van zich horen. Volgens Ruth en Lachlan was De Vroom bevreesd dat Bultot revelaties zou doen over de zaak Reyniers, die later in alle hevigheid zou uitbarsten. Bovendien moesten rijkswachters hun neus niet steken in de interne keuken van de Brusselse Gerechtelijke Politie. Op 17 september 1987 schreef De Vroom een merkwaardige brief naar het parket over de eventuele diskreditering van Reyniers en Justitieminister Jean Gol.

‘Het gaat hier volgens mij meer om een diplomatieke dan om een juridische missie. Bultot heeft inderdaad belangrijke mensen als betrokkenen genoemd. Het gaat echter om een mythomaan die allerlei informatie met elkaar vermengd om zo de minister van Justitie en mijn collega, de heer Reyniers te plezieren. Terwijl het parket-generaal een onderzoeksrechter wou sturen, zal de keuze voor een onderofficier van de rijkswacht veel risico's met zich meebrengen. Want we mogen niet vergeten dat Bultot goede contacten onderhoudt met Belgische journalisten. Een andere verwikkeling van deze opdracht is dat de ex-adjunct-directeur van de gevangenis van Sint-Gillis de naam heeft extreem-rechts te zijn en dat dit de Staatsveiligheid in hoge mate interesseert. Als we voor ogen houden dat de Staatsveiligheid geen contact wil met de rijkswacht en (toch) een rijkswachter sturen, zal dat elders niet slecht onthaald worden?’”

Maar De Vroom kende de toenmalige vriendin van Bultot, die samen met hem in Paraguay woonde, zeer goed. Deze Dominique Mersch was de ex-vrouw van de gecorrumpeerde en veroordeelde parketmagistraat (en ex-kabinetsmedewerker van Jean Gol) Claude Leroy. Volgens haar verkla118

ring was het Leroy die De Vroom in de Loge patroneerde. De reisgezellen van De Vroom, GPP-commissaris Doraene en Delta-lid Sack waren niet op de hoogte van deze voorgeschiedenis. Opmerkelijk was nu dat juist De Vroom in Paraguay als eerste enkele uren met Dominique Mersch gesproken heeft, en dit buiten de rogatoire commissie om en voorafgaand aan de ondervraging van Bultot. Hierover werd nooit een proces-verbaal opgeteld. De Vroom verantwoordde zich hiervoor in de Bendecommissie bis ` met de uitleg dat hij toevallig 's avonds om acht uur van de hotelreceptioniste het telefonisch bericht kreeg dat een dame hem in de hal opwachttte. Hij ging naar beneden en ontmoette Dominique Mersch, die hij - dixit De Vroom en gelove wie wil - enkel herkende van foto's. Hij beweerde haar daarvoor nooit in levende lijve te hebben gezien. Volgens De Vroom hebben ze zo'n drie kwartier gepraat en heeft hij haar daarna nooit meer teruggezien. Terug in zijn kamer verwittigde hij onmiddellijk zijn reisgezellen. Volgens rijkswachtkolonel Sack die de Delta-cel vertegenwoordigde, maakte De Vroom dit contact kenbaar omdat ze betrappt waren door de Paraguayaanse Staatsveiligheid, die hen schaduwde.

Hoofdstuk 3 BENDECOMMISSIE BIS EN TROCH: BARBERTJE MOET HANGEN

Na een lange procedureslag werd eind december 1990 de Delta-cel ont-manteld en werden de Bendedossiers van Dendermonde overgeheveld naar de cel Jumet van Charleroi. Ondertussen had in Charleroi onderzoeks-rechter Hennuy juist de Bendedossiers overgenomen van ontslagnemend onderzoeksrechter Lacroix. Voor onderzoeksrechter Troch was niet de °verheveling van zijn dossiers het grootste probleem, maar wel dat dit in handen kwam van onderzoeksrechter Hennuy, die nog meer dan een jaar nodig had om zijn eigen dossiers in Charleroi te kunnen instuderen. En Hennuy kreeg er dan nog de dossiers van Dendermonde bovenop, waar-voor hijzelf uiteraard geen vragende partij was. Volgens de Bende-commissie bis waren de overhevelingsprocedures normaal verlopen .(a)

De advocaten van de burgerlijke partij hadden hierover voor de Bende-commissie bis hun serieuze twijfels uitgesproken.

Advocaten Callebaut en Demeerleer hadden zich op 7 december 1990 aangebod_{en} aan de K1 (Kamer van Inbeschuldigingstelling), de rechtskamer waar de beslissing over de overheveling genomen werd. Als getuigen hadden ze niemand minder dan CVP-parlementslid Tony Van Parys en de Gentse prominente pleiter Martens meegebracht. Daar zagen ze hoe de K1voorzitste, Van Isterdael, samen met de inmiddels overleden procureurgeneraal Bauwens en advocaat-generaal Vandeputte bij de voorzitter van het Beroepshof Couckuyt een informeel overleg hielden. Deze getuigenis zou magistraat Vandeputte later in de problemen te brengen. (b)

(a) De procedures via dewelke de overheveling van de Dendermondse onderzoeken tot stand kwam, zijn op zich gebruikelijk bij procedurele samenhang en verliepe_n -juridisch gesproken - normaal.' (*Rapport Bendecommissie bis*, Verslag, blz.33)

(b) `Via de geruchten in het gerechtsgebouw hebben wij vernomen dat op een bepaalde ochtend de zaak voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling in Gent ^kwam U bent één van de geprivilegieerde getuigen, mijnheer de voorzitter, want omdat u op dat ogenblik ook in de Bende-commissie zetelde of er minstens bij was betrokken, hebben we u toen gevraagd om dat spektakel te mogen gebruiken. Anders zou men het niet geloven. (...) Wij hebben daar met ons vieren op een bank gezeten en wij hebben gezien dat de voorzitster van de K1 nogal ₁₂₀

Commissielid Van Hoorebeke wees hier direct op de contradictie met de een week eerder voor de Bende-commissie bis afgelegde verklaringen van advocaat-generaal Vandeputte, die zijn aanwezigheid ontkende. Op 29 april 1997 antwoordde Vandeputte nog: `Men heeft me gezegd dat er contacten zijn geweest, maar ik was er niet bij. Ik weet ook niet tussen wie die contacten hebben plaatsgevonden. Ik herinner me ook niet wie op dat moment voorzitter was van de Kamer van Inbeschuldigingstelling.³²¹ De commentaar van *De Standaard* sprak boekdelen: `Ofwel liegen de advoca-ten en al degenen die getuige waren van het incident, onder wie commis-sievoorzitter Van Parys zelf; ofwel heeft de magistraat de waarheid niet verteld.³²² Enkele dagen later, bij het ondertekenen van zijn stenografisch verslag paste Vandeputte zijn versie aan. Hij milderde zijn vorig `njet' en liet de nodige ruimte voor zijn geheugen: `Men heeft gezegd dat er overleg is geweest, maar ik herinner me dit niet. Ik meen dan ook dat ik daar niet bij was.' ³²³

De Bende-commissie bis riep op 16 mei 1997 de belangrijkste protago-nisten van deze dag op om hen met de verklaring van de burgerlijke partij te confronteren. Meester Martens bevestigde deze verklaringen en reveleerde hierbij nog een opmerkelijk gesprek. Diezelfde dag nog riep procureur-generaal Bauwens de advocaten Martens en Callebaut bij zich. Bauwens zei hen: `Maar waarom maakt u zich daar zo druk over?' en `Moest het verjaren, wat zou het u kunnen schelen?, ³²⁴

Uiteraard werd ook Vandeputte opgeroepen. Voorzitter Van Parys con-fronteerde hem met enkele verklaringen van Martens en van zichzelf.(c)

-> paniekerig naar buiten kwam gelopen en zich naar het bureau van de eerste voorzitter van het Hof van Beroep begaf, enkele minuten later gevolgd door de advocaat-generaal. Men heeft daar blijkbaar een soort vergadering gehad - ik veronderstel dat het niet was om koffie te drinken - omdat men dus zag dat die burgerlijke partijen, die "ambetanteriken", daar voor de deur zaten en wensten te worden gehoord.' (Bende-commissie bis, stenografisch verslag, CallebautDemeerleer, 7 mei 1997, blz. 18)
`Het gaat om 7 december, de vrijdag voor dinsdag 11 december. Op dinsdag 11 december 1990 heeft de K1 het arrest geveld, houdende de ontlasing van de onderzoeksrechter te Dendermonde. Meester Callebaut heeft gezegd dat er op die vrijdag 7 december, voor de zitting van de Kamer van Inbeschuldigingstelling, een bijeenkomst is geweest op het kabinet van de eerste voorzitter. Daar waren mevrouw Van Isterdael, voorzitster van de K1, en uzelf aanwezig. Meester Martens heeft dit hier vanmiddag bevestigd. Hij zegt meer bepaald - en ik ->

Vandeputte verwees naar zijn verbeterde verklaring: "Mijnheer de voorzitter, in verband met wat ik op de vorige zitting heb gezegd, zou ik een beroep willen doen op het proces-verbaal van mijn verklaring van de vorige vergadering." Voorzitter Van Parys haalde hierop eerst het oorspronkelijk stenografisch verslag boven: "Om het duidelijk te maken, zal ik het stenografisch verslag van die zitting, toen u voor het eerst voor de commissie verscheen, letterlijk voorlezen - en ik citeer: "De voorzitter: Weet u of er contacten zijn geweest tussen de voorzitter van de Kamer van Inbeschuldigingstelling en het parket-generaal, vooraleer er uitspraak werd gedaan over deze zaak?" Ik zal u nu eerst citeren. Daarna hebt u uiteraard het recht om te repliceren. Ik citeer verder: "De heer Vandeputte: Men heeft me gezegd dat er contacten zijn geweest, maar ik was er niet bij. Ik weet ook niet tussen wie die contacten hebben plaatsgevonden. ik herinner me ook niet wie op dat moment voorzitter was van de Kamer van Inbeschuldigingstelling." Dat is het stenografisch verslag van de hoorzitting met u."³²⁶

Vandeputte werd er zichtbaar zenuwachtig van, ook al omdat de pers zich kritisch had uitgelaten bij zijn vorig optreden: "Mijnheer de voorzitter, ik heb het verbeterd maar ik herinner mij duidelijk dat ik tijdens die zitting heb gezegd dat ik het mij niet herinner. Ik herinner mij dus niet dat er contacten waren. Als ik het nu lees dan is het alsof er formeel staat dat ik heb gezegd dat ik het mij niet meer herinner. Er zijn hier een aantal leden die dat kunnen bevestigen. Het verwondert mij een beetje dat daar zo formeel staat dat ik heb gezegd dat er geen contacten zijn geweest. Dat wil ik hierbij rechtzetten. Ik heb achteraf in de pers een aantal dingen gehoord en gelezen." Hierop confronteerde Van Parys hem nogmaals met de verklaringen van Martens, waarop Vandeputte zenuwachtig vroeg wat ze juist gezien hadden: "Mijnheer de voorzitter, ik herinner mij niet dat er een over

citeer: "Ik heb gezien dat, nadat ikzelf en meester Callebaut ons bij de KI hadden aangeboden om te worden gehoord, mevrouw Van Isterdael zich nadien naar het kabinet van de eerste voorzitter heeft begeven." Hij heeft gezien dat mevrouw Van Isterdael is binnengegaan door de deur die leidt naar het kabinet van de eerste voorzitter. Hij heeft eraan toegevoegd dat hij ook heeft gezien dat u daar eveneens bent binnengegaan. Bovendien heb ik de commissie meegedeeld dat ook ik dit heb vastgesteld, namelijk dat zowel mevrouw Van Isterdael als uzelf zijn binnengegaan in de lokalen van de eerste voorzitter. Ik stel u nu concreet de vraag of u zich herinnert dat u voor de zitting van de Kamer van Inbeschuldigingstelling, samen met mevrouw Van Isterdael een samenkomst hebt gehad op het kabinet van de eerste voorzitter, de heer Couckuyt." (Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Vandeputte, 16 mei 1997, blz.2)

leg in het kabinet van de eerste voorzitter werd georganiseerd. De rest zijn hypothesen. Ik herinner het mij niet. Ik ben zo vrij te vragen of de getuigen gezien hebben dat mevrouw Van Isterdael en ikzelf samen naar het kabinet van de eerste voorzitter zijn gegaan." Nadat voorzitter Van Parys nogmaals de verklaring van Martens citeerde, kreeg Vandeputte het moeilijk en begon helemaal rond de pot te draaien: "Mijnheer de voorzitter, ik herinner het mij niet. Ik sluit het niet uit, ik kan het echter evenmin bevestigen. Ik zie niet in waarom ik achter mevrouw Van Isterdael bij de eerste voorzitter zou binnenlopen. (Gelach)""

Toen ontspon er zich een vinnig rondje van vraag en antwoord tussen de alerte voorzitter en de zwetende Vandeputte, die stiller en stiller begon te praten: De voorzitter: "Mijnheer Vandeputte, u begrijpt mijn vraag maar al te goed! De vraag is of er voor de zitting van de KI een contact is geweest tussen de zetel en het openbaar ministerie. Dat is de concrete vraag!" De heer Vandeputte: "Mijnheer de voorzitter, ik herhaal dat ik mij zo'n contact niet herinner." De voorzitter: "Collega's, bij de ondertekening van zijn verklaring heeft de heer Vandeputte de zin als volgt gewijzigd, ik citeer: "Men heeft gezegd dat er overleg is geweest, maar ik herinner me niet dat er een overleg zou zijn geweest. Ik meen dan ook dat ik daar niet bij was. Ik weet

"dan ook niet tussen wie die contacten zouden hebben plaatsgevonden. Ik herinner mij ook niet wie op dat ogenblik voorzitter was van de KI." Dit is de aanpassing die de heer Vandeputte heeft aangebracht bij de ondertekening van het proces-verbaal van zijn hoorzitting." De heer Vandeputte: "Dit is de "zin" van mijn verklaring." De voorzitter: "Het getuigenverhoor werd op band opgenomen. We kunnen dit herbeluisteren."³³⁰

Op diezelfde dag, 16 mei 1997, werden ook de twee andere belangrijke protagonisten door de Bendecommissie bis opgeroepen: Voorzitter Couckuyt van het Hof van Beroep en voorzitter Van Isterdael van de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

Voorzitter Van Parys legde Couckuyt de confronterende verklaringen over 7 december 1990 voor, waaronder die Van Parys zelf. Couckuyt herinnerde zich nog iets: "Ik weet het echter wel, precies omdat u voor de deur stond. Ik heb mevrouw Van Isterdael dan ook ontboden. Ze is inderdaad bij mij gekomen. Ik had haar dat gevraagd omdat bepaalde geruchten mij ter ore waren gekomen. Mijn kabinet heb ik echter nooit verlaten. Ik had echter vernomen dat er journalisten, advocaten en zelfs een lid van de onderzoekscommissie-Bende van Nijvel aanwezig waren. Was het de bedoeling te intimideren? Mijns inziens was men nieuwsgierig. Ik heb echter het zekere voor het onzekere genomen en mevrouw Van Isterdael ontboden."³³¹

Over de aanwezigheid van Vandeputte wilde hij enkel kwijt: "Ik kan mij echter helemaal niet herinneren dat de heer Vandeputte daar ook bij was. Bij mijn weten heeft de heer Vandeputte in de drie en een half jaar dat ik eerste voorzitter was, mij nooit opgezocht in mijn bureau. Zo anderen dit hebben gezien, kan ik dit niet uitsluiten. Mijn geheugen laat mij in de steek." Zijn geheugenverlies is opmerkelijk. De aanwezigheid van Vandeputte zou hem toch moeten bijgebleven zijn, wanneer hij hem enkel op die dag in zijn kabinet ontvangen zou hebben. Toen Van Parys nog eens aandrong, antwoordde hij opnieuw dat hij zich niets herinnerde: "Ik herinner me zelfs niet dat hij ooit in mijn kantoor is geweest in de periode dat ik eerste-voorzitter was, hoewel ik dit niet uitsluit. En mocht iemand toch Vandeputte gezien hebben, dan ben ik dat vergeten." Met dergelijke nietszeggende antwoorden kan je uiteraard nooit beticht worden van meened.

Ten slotte werd mevrouw Van Isterdael, de voorzitter van de KI, ook opgeroepen. Over de aanwezigheid van advocaat-generaal Vandeputte beweerde ze eerst in de aanvang van haar getuigenis: "Ik kan me echter absoluut niet herinneren dat er bij de eerste voorzitter iemand van het parket-generaal aanwezig was."³³⁴ Ze vulde resoluut aan: "Ik kan ten stelligste bevestigen dat, mocht ik daar in aanwezigheid geweest zijn van iemand van het parketgeneraal, ik dat zou hebben onthouden. Ik zou zelfs durven te zeggen dat ik dat uitsluit."³³⁵ Maar toen de commissieleden haar op de rooster legden en confronteerden met de getuigenissen van Martens, Van Parijs en Callebaut veranderde haar vastberadenheid. Plots kreeg ze, net zoals de andere magistraten, last van geheugenverlies: "Of de heer Vandeputte daar geweest is, herinner ik me niet en indien het zo zou zijn, kan ik met zekerheid bevestigen dat er niet is gesproken over het feit of de burgerlijke partij daar moest aanwezig zijn. Dat is uitgesloten."³³¹

In haar conclusies was de Bendecommissie bis wel erg vriendelijk voor deze magistraten: "Of er onder druk van de aanwezigheid op 7 december 1990 in het Justitiepaleis te Gent van de raadslieden van de burgerlijke partijen, vergezeld door de verslaggever van de eerste Bendecommissie, al of niet een vergadering plaatsvond tussen de eerste voorzitter van het Hof van Beroep, de voorzitter van de Kamer van Inbeschuldigingstelling en de behandelende advocaat-generaal, blijft vrij onduidelijk. De twee eerstgenoemden schijnen wel onderling overleg te hebben gepleegd en dat de advocaat-generaal hier ook aanwezig was, is geenszins uitgesloten. De betrokkenen

gesteld, terwijl commissievoorzitter Van Parys hiervan zelf getuige geweest is. De besmettelijke ziekte, het zogenaamde geheugenverlies, van al de betrokken magistraten zal de Bendecommissie bis ook niet opgevallen zijn.

Het was trouwens niet de eerste maal dat Vandeputte zijn getuigenis achteraf, bij het lezen en ondertekenen van het stenografisch verslag, grondig wijzigde. Procureur De Saeger had in de commissie gereveleerd dat de ontlasting van onderzoeksrechter Troch opgedragen was door de Gentse procureur-generaal Bauwens: "De Saeger van zijn kant verklaarde dat hij had gedaan wat de procureur-generaal in Gent hem had opgedragen. Op de vraag of het dus onder de druk van het parket-generaal was dat de vordering tot ontlasting van onderzoeksrechter Troch tot stand was gekomen, antwoordde hij: "Feitelijk wel, ja"." Voorzitter Van Parys vroeg daarom aan Vandeputte: "Op 24 oktober 1990 kwam er een vordering van de heer De Saeger om onderzoeksrechter Troch te ontlasten. De heer De Saeger heeft hier duidelijk laten blijken dat dit gebeurde op het bevel van het parket-generaal. Is dat juist?" Vandeputte antwoordde eerst: "Inderdaad, de heer De Saeger heeft in zijn briefwisseling duidelijk laten blijken dat voor hem het onderzoek in Dendermonde niet verder kon en dat men een en ander moest samenvoegen met het onderzoek in Charleroi. Er is nooit een bevel van de heer De Saeger geweest, er was wel een consensus."³³⁹ Maar twee weken later, bij de ondertekening van zijn verklaring, wijzigde Vandeputte dit. Het erg betekenisvolle woordje "Inderdaad" schrapte hij gewoon, zodat de betekenis van zijn antwoord plots een tegengestelde inhoud kreeg. De rest van zijn zin paste hij dan als volgt aan: "De heer De Saeger heeft naderhand niet laten blijken dat voor hem het onderzoek in Dendermonde moest blijven en dat hij zich verzette tegen een samenvoeging met het onderzoek in Charleroi. Er is nooit een bevel aan de heer De Saeger gegeven, er was wel een consensus." Terwijl advocaat-generaal Vandeputte als vertegenwoordiger van het parket-generaal eerst tijdens zijn hoorzitting de druk vanuit het parket-generaal toegegeven had, maakte hij binnen enkele weken een bocht en veranderde dit deel van zijn getuigenis bij de ondertekening van zijn verklaring. Over deze bocht van Vandeputte heeft de Bendecommissie bis in haar ganse rapport geen enkele melding gedaan, laat staan enige commentaar gegeven.

De Staerke: de manipulatie van de Bendecommissie bis

Nadat het dossier van Dendermonde naar Charleroi overgeheveld was, lanceerde Philippe De Staerke zichzelf in het middelpunt van de

naar de pers en naar onderzoeksrechter Hennuy van Charleroi. De Staerke schreef dat hij de reus van de Bende van Nijvel was, maar zonder echt gedetailleerde omschrijvingen te geven. Onderzoeksrechter Hennuy, die pas het roer had overgenomen in de cel Jumet van Charleroi en zijn dossier nog aan het instuderen was, kende het dossier De Staerke van Dendermonde totaal niet. Hennuy beschreef de omstandigheden waarin hem in 1991 het Bendedossier werd toegeschoven als het in een HST springen die in volle snelheid voorbijraast zonder te stoppen. Op 28 maart 1991 ondervroeg onderzoeksrechter Hennuy persoonlijk De Staerke, zonder enig resultaat. Hij kreeg daarbij de medewerking van iemand van de Delta-cel, de GPP'er Van Den Berghe, over wiens kennis van het dossier De Staerke enige discussie bestaat.

Troch had tijdens zijn getuigenis voor de Bende-commissie bis kritiek geuit op de aanpak van Hennuy, die op zich correct werd weergegeven in het Benderapport: 'De zogenaamde bekentenis die De Staerke in 1991 publiekelijk aflegde en waar in de dossier-analyse al uitvoerig werd op ingegaan, bleek ook in de hoorzittingen nog een belangrijk strijdpunt te zijn. Troch beschouwde deze bekentenis nog altijd als een mogelijkheid om een operationele doorbraak in het onderzoek naar De Staerke te bewerkstelligen, en betreurde nog steeds ten eerste dat deze mogelijkheid niet werd uitgebuit. Maar hij wist ook waarom men (volgens hem) in Charleroi deze kans niet kon benutten: "Als u De Staerke kent, weet u ook dat hij niet bekent. Waarom schrijft hij dan die brief op het ogenblik dat het dossier een paar maanden in Dendermonde weg is?" Omdat hij goed weet dat men in Charleroi het dossier De Staerke niet kent en niet kan kennen. Een persoon waarop men jaren werkt, waarover men mappen vol pv's heeft, waar men de psyche en de achtergrond van kent, pakt men op een bepaalde manier aan. In Charleroi kon men dat niet. Bij ons was er een gespecialiseerde ploeg van twee man mee bezig. (...) Mensen zoals De Staerke, daar moet men zelf mee spelen, want zij spelen met u. Ik kan daar nog een voorbeeld van geven. Op een bepaald moment komt hij op mijn bureau en veegt met een armbeweging al mijn dossiers van mijn bureau. Ze lagen allemaal op de grond. De rijkswachters willen hem vastgrijpen, maar ik belet hen dat en ik zeg: "Zo ziet u hoe agressief De Staerke is". Hij stopt onmiddellijk, neemt al mijn dossiers en legt ze netjes terug op mijn bureau. Als men weet met wie men te doen heeft, geraakt men verder in die zaken.'³⁴¹

Troch zou dus, rekening houdend met de psyche van De Staerke, de ondervraging anders aangepakt hebben. Hij zou de alibi's van De Staerke opgepakt en met hem geconfronteerd hebben: 'Aan de inhoud van die brief'^{1 2 6}

zelf zou ik niet zwaar getild hebben, wel aan de behandeling ervan. Ik kan wel zeggen dat, indien Dendermonde toen nog met het dossier belast was geweest, ik het volledig anders zou hebben aangepakt. Ik kende het dossier en ik kende De Staerke. Ik zou hem op dat moment zeker niet bij mij gevraagd hebben om te weten te komen of het juist was of niet. Het kan juist zijn, het kan gemanipuleerd zijn, maar hoogstwaarschijnlijk zal het niet juist zijn wat hij schrijft - want hij bekent toch nooit - en het is een manier om de zaak voor assisen te krijgen, profiterend van de nieuwe situatie die was gecreëerd door de overheveling van het dossier naar Charleroi.

Wat zou ik hebben gedaan? We hadden de pers mee, want ze publiceerde die brief op vrijdagmorgen. Ervan uitgaande dat we goed zaten, zou ik zijn begonnen met het oppakken in dat weekend van al degenen die hem een alibi hadden verschaft en ik zou huiszoekingen hebben laten verrichten. Ik zou hen hebben gezegd dat zij het risico liepen te worden meegesleept met hem, want zij waren mededaders. Als we juist zaten, was er misschien een kans dat iemand die die verantwoordelijkheid niet wou nemen, doorsloeg. Ik zou ook degenen die een bezwarende verklaring tegen hem hadden afgelegd, naar mijn bureau hebben doen komen in dat weekend en hen hebben gezegd dat ze geen schrik meer moesten hebben want dat hij toch had bekend en zij nu alles konden zeggen. Steeds in de veronderstelling dat we goed zaten, maakten we kans dat iemand doorsloeg. Ten slotte zou ik hem hebben verhoord (...) en ik zou hem misschien kunnen doen doorslaan. Dat is de manier van onderzoeken van iemand die zijn dossier kent en een actief onderzoek voert.'³⁴²

Volgens Troch was Van Den Berghe zeker niet de aangewezen persoon om de Staerke te ondervragen, omdat hij zijn dossier en psyche onvoldoende kende: 'Wat gebeurde er in Charleroi? Men heeft hem gewoon op een {° donderdagnamiddag uitgenodigd en men heeft hem gevraagd hoe dat zat met die brief. Uiteraard heeft De Staerke geantwoord dat daar niets van aan was. Men beweert wel dat er een onderzoeker van de Delta-cel bij aanwe

zig was. Dat klopt, maar het ging om een onderzoeker die daar pas terug'

deel van uitmaakte sinds mei 1989 en die dus het dossier en de psyche van De Staerke niet goed kende. Hij had de Delta-cel al verlaten op 1 oktober

1986.' De voorzitter: 'Wie was dat?' De heer Troch: 'Dat was de heer

Van Den Berghe. Ik heb geen kritiek op die man maar de manier van aanpakken klopt niet. Men roept iemand op in een belangrijke zaak, men vraagt hem,

wat daar van aan is, die man ontkent en men beschouwt de zaak als afge

daan. Wat zeer ergerlijk was, is het feit dat ik op vrijdagavond in het journaal zag dat de heer

Demanet, procureur-generaal van Bergen, een persconferentie gaf en daar zomaar

klakkeloos beweerde dat er niets van aan'^{1 2 7}

was. Ik was daar erg verbaasd over, want ik had gedacht dat men ons zou hebben gevraagd om dat luik uit te werken, omdat wij het dossier kenden. (...) De manier waarop men dat nieuwe luik De Staerke heeft aangepakt was voor mij zeer frustrerend. Dit geldt ook voor de consequenties van het verhuizen van dossiers zonder voorbereiding. Daarbij komt dat een arrondissement niet gelooft in een zo belangrijk luik waarin Dendermonde altijd heeft geloofd en nog in gelooft. Men heeft gewoon een mogelijkheid tot het bekomen van nieuwe bezwaren kapotgemaakt.' ³⁴³

In haar conclusies schreef de Bendecommissie bis: 'De magistraten en speurders te Charleroi zagen - anders dan Troch - in deze gang van zaken overigens geen beletsel voor een adequaat verhoor van De Staerke na zijn "bekentenis" in maart 1991.'³⁴⁴ In haar aparte Bijlage V besloot de Commissie verder nog: 'Verder onderzoek had naar hun mening evenwel geen zin omdat de Staerke eigenlijk helemaal niets bekende. Het voorstel van Troch om naar mogelijke getuigen te doen alsof dat wel het geval was, wezen zij als onethisch van de hand.' ³⁴⁵ Het Benderapport schreef verder nog: 'De getuigen beoordeelden de "bekentenis" van De Staerke heel anders. Aan de ene kant wezen zij erop dat er weinig te verhoren viel, omdat De Staerke niet werkelijk iets bekende. Eventueel meer of beter inzicht in het desbetreffende dossier zou aan dit probleem niet hebben verholpen.' ³⁴⁶

Toen Hennuy door de Bendecommissie bis gevraagd werd hoe men zonder dossierkennis een verdachte ondervraagt, antwoordde hij dit liever achter gesloten deuren te behandelen. Hennuy voegde eraan toe: 'Wat betekent trouwens het woord ondervragen? Wanneer iemand u zegt dat hij een verklaring wenst af te leggen, vraagt u hem dat uiteen te zetten. Maar indien de persoon niets te vertellen heeft, is het niet de moeite om hem te verhoren.' Voorzitter Van Parys repliceerde hierop: 'In dat geval bent u volledig afhankelijk van de goede wil van de getuige. U beschikt over geen enkel middel om hem tegen te spreken. U kon onmogelijk de brief van De Staerke vergelijken met de elementen uit het dossier, aangezien u er geen kennis van had.' Waarop Hennuy verwees naar de gesloten deuren.³⁴⁷ Commissielid Van Hoorebeeke bemerkte daarop: 'Ik stel vast dat u zich voor het dossier De Staerke beroept op het geheim van het onderzoek, maar dat u in andere dossiers rond extreem-rechts besluit dat ze niet interessant waren, en geen pistes waren die moesten worden onderzocht.' ³⁴⁸

Volgens substituut Labar van Charleroi zou een betere dossierkennis van belang geweest zijn indien De Staerke effectief iets bekend zou hebben, wat niet het geval

was. En indien nodig beschikten ze over de dossierkennis van Van Den Bergh,

zich spontaan had aangemeld, was het voldoende om hem te aanhoren. Wij hadden ook een vangnet in de gedaante van de heer Van Den Berghe, lid van de cel-Delta. Als documentalist had deze laatste alle informatie gecentraliseerd. Dus indien er een kiem van bekentenissen was geweest, had hij ons kunnen gidsen.' ³⁴⁹

Bendecommissie bis censureert

Maar Delta-documentalist Van Den Berghe bleek het dossier De Staerke toch niet zo goed te kennen, zo bleek toen hij in verlegenheid gebracht werd door precieze vragen van de Bendecommissie bis. Aanvankelijk had hij geantwoord dat de voorbereiding perfect was. Enkel deze citaten werden selectief overgenomen in het *Rapport Bendecommissie bis*, niet het vervolg van de discussie. Hoe geeft het rapport de getuigenis van Van Den Berghe weer: 'Tot slot: hoe keek Van Den Berghe zelf in 1991 tegen de situatie aan? Hij was aanwezig bij het verhoor van De Staerke door Hennuy,' zo verklaarde hij. En, zo ging hij verder, deze ondervraging was met kennis van zaken gebeurd: 'De heer Hennuy was door mij ingelicht over de elementen die ten laste van Philippe De Staerke werden naar voren geschoven. Sinds de lichting van het mandaat ten laste van Philippe De Staerke kon ook de groep Delta niets meer hard maken ten laste van De Staerke. (...) Absoluut. Men had voor zich iemand die men op generlei wijze kon bewegen om mee te werken met het onderzoek. Hij zei dat hij zich zou verantwoorden op het ogenblik dat hij naar het Hof van Assisen zou worden verwezen; en dat hij de journalisten hun werk zou laten doen. Wel, dat is duidelijk. Men mag dan tien of vijftig vragen stellen; altijd krijgt men hetzelfde antwoord. Op een bepaald ogenblik werd over de Samsonite-valies gesproken. Wel, hij wilde daarover geen verklaringen afleggen. Hij sloot zich gewoon af. Hij schreef

dat hij had geschreven wat hij te zeggen had, zonder meer. (...) Philippe '- De Staerke heeft de pers enkel laten weten dat hij betrokken was bij de feiten in Aalst. Dat heeft hij gezegd. Nadien is zijn alibi gecontroleerd. We zijn niet uitgegaan van de bewering van De Staerke, om dan zomaar te aanvaarden dat...; nee, dat hebben we niet gedaan.' ^{aso} Dit werd weergegeven in het *Rapport Bendecommissie bis*.

Een relevant gedeelte van de ondervraging van Van Den Berghe werd ' echter in het *Rapport Bendecommissie bis* gewoon gecensureerd. De (...) binnen dit citaat 'Hij schreef dat hij had geschreven wat hij te zeggen ^{had}, zonder meer. (...) Philippe De Staerke heeft de pers enkel laten

weten dat hij betrokken was bij de feiten in Aalst' hadden namelijk wel degelijk een betekenis. Voorzitter Van Parys hier alludeerde op de plaats waar nu de (...) (drie puntjes tussen haakjes) staan op de confrontatie-strategie van Troch i.v.m. de alibi's van De Staerke en sprak hier zelf over een gemiste kans. Het niet-gepubliceerde stenografisch verslag rapporteert: `De voorzitter: Ik ben het hierover met u eens. Men zal wel geweten hebben dat De Staerke niet gemakkelijk van zijn stuk is af te brengen. U zeker zult dat hebben geweten. Maar men heeft iets anders gezegd. Men zei: De Staerke bekent; we kennen De Staerke; hij had voor die bekentenis wel zijn redenen. Maar voor iemand die het dossier kende, was het evident dat men op het ogenblik van zijn bekentenis onmiddellijk zijn alibi had moeten toetsen. Want er waren een aantal mensen die hem een alibi hadden bezorgd. Vermits hij bekend had, lag het voor de hand dat men de mensen die hem dat alibi hadden verschaft, zou confronteren met deze bekentenis. Eventueel kon men dan op die wijze een stap verder zetten in het onderzoek. Ik ben het met u eens dat men met die ondervraging van De Staerke waarschijnlijk niet veel verder zou zijn geraakt. Maar waarom heeft men - en uzelf - die evidente toetsing niet gedaan? Was dat omdat men het dossier niet kende, en nauwelijks wist wie hem welk alibi had gegeven?

De heer Van Den Berghe: Het alibi van Philippe De Staerke is minutieus onderzocht. Op een bepaald ogenblik heb ik een synthese-pv gemaakt om de chronologie van de verschillende activiteiten weer te geven, die door de getuigen reeds in 1987 waren naar voren geschoven. "We zijn in Brussel vertrokken; we hebben dat traject afgelegd; we zijn terug naar Halle gereden; ik heb hem afgezet; ik ben teruggeden naar mijn ouders. Nadien ben ik hem om 22 uur gaan ophalen; daarna zijn we terug naar ons appartement in Brussel gereden." Dat is allemaal minutieus geverifieerd. Het staat iedereen vrij om ervan uit te gaan dat Philippe De Staerke in aanmerking kwam als dader. Als de heer Hennuy... De voorzitter: Moet u niet, op basis van uw kennis, stellen dat men daar een kans heeft gemist door dat niet eerst te doen, voor men tot een klassieke ondervraging van Philippe De Staerke overging?"³⁵¹

En pas na de vraag over de gemiste kans pikt het Rapport Bendecommissie bis terug in. Het geheel krijgt daardoor een andere betekenis. Van Den Berghe had trouwens naast de kwestie geantwoord op de vraag waarom er geen confrontatie met de alibi's geweest was, wat niet hetzelfde is als een inhoudelijke controle van de alibi's.

Toen nadien commissielid Van Hoorebeke terug op het punt van de ondervraging kwam en begon door te vragen over de voorbereidende aan~

pak van de psyche van De Staerke, viel Van Den Berghe volledig door de mand. (^d)

(^{de}) Voor alle duidelijkheid wordt dit integraal weergegeven, zoals vermeld in het niet-gepubliceerde stenografisch verslag:

`De heer Van Hoorebeke: De heer Demanet heeft gezegd dat het verhoor zeer grondig is gebeurd, omdat er een specialist aanwezig was die het dossier De Staerke zeer goed kende; namelijk de heer Van Den Berghe. En dat is waarschijnlijk ook een feit. Maar geeft u me nu eens een concreet antwoord. U zegt dat de heer Hennuy alle elementen kende. Maar hebt u als specialist in het dossier De Staerke een voorbereidend gesprek gehad met de heer Hennuy, waarbij u toelichting hebt gegeven over de speciale aspecten van de zaak? Want afgezien van de lezing van de processen-verbaal is er ook nog de psychologie van de persoon die moet worden ondervraagd. Hebt u een uitvoerig gesprek gehad met de heer Hennuy om die ondervraging voor te bereiden?

De heer Van Den Berghe: Niet enkel met de heer Hennuy; maar ook met alle andere onderzoekers. Na mijn aankomst in Jumelet heb ik iedereen op de hoogte gebracht van de laatste onderzoeksdaden van de cel, en van de syntheses die werden opgemaakt. Men kende dus Philippe De Staerke. Dat is uitvoerig medegedeeld aan de onderzoekers en de onderzoeksrechter die trouwens op de cel aanwezig was.

De heer Karel Van Hoorebeke: Waar heeft de heer Hennuy De Staerke ondervraagd?

De heer Van Den Berghe: In de cel-Waals-Brabant.

De heer Karel Van Hoorebeke: Wie was daarbij aanwezig?

De heer Van Den Berghe: De onderzoeksrechter, de griffier en ikzelf.

De heer Karel Van Hoorebeke: Hebt u een voorbereidend gesprek gehad met de heer Hennuy om de ondervraging voor te bereiden? Dat is mijn concrete vraag. De heer Hennuy kende het dossier. Maar als u als specialist wordt gevraagd om bij die ondervraging aanwezig te zijn, dan zou er toch een voorbereidend gesprek moeten geweest zijn zoals dat nu ook...

De heer Van Den Berghe:... waar alle elementen... Zoals u dat formuleert, vind ook ik dat dit de logica zelf is.

De heer Karel Van Hoorebeke: Maar is dat gebeurd, ja of nee?

De heer Van Den Berghe: Ik denk van wel. Ik weet het niet; ik denk van wel. Ik had ten aanzien van niemand, noch van magistraten, noch van onderzoekers, ook maar iets te verbergen.

De heer Karel Van Hoorebeke: Dat is geen verwijt aan uw...

De heer Van Den Berghe: Nee, maar als ik het niet meer weet, mijnheer de voorzitter... als ik de logica volg, dan vind ik het maar

Tijdens de voorbereiding werd dus met de psyche van De Staerke, waarvan Troch zoveel belang hechtte, geen rekening gehouden. Hierop werd nooit een concreet antwoord gegeven. De ondervraging van Van Den Berghe werd door de Bendecommissie bis op een manipulatieve wijze weergegeven. Het stenografisch verslag van het dispuut tussen Van Den Berghe en Van Hoorebeke zoals wij het integraal opnemen, maar elders nooit gepubliceerd werd, is in het Rapport *Bendecommissie bis* nergens te vinden.

De heer Karel Van Hoorebeke: Mijnheer Van Den Berghe, ik uit hier geen wantrouwen aan uw adres. Ik wil gewoon weten of de heer Hennuy...

De heer Van Den Berghe: Ik heb met de heer Hennuy overlegd welke elementen ten laste van Philippe De Staerke in het dossier aanwezig zijn. Op basis daarvan heeft hij zijn ondervraging gedaan.

De heer Karel Van Hoorebeke: Mijnheer Van Den Berghe, het is geen kwestie van wantrouwen tegenover u. Wij willen gewoon weten of deze ondervraging, die dan toch cruciaal was of kon zijn, wel goed is gebeurd. Formalistisch gezien gebeurde zij wellicht goed, maar zij werd niet grondig genoeg voorbereid. Daardoor heeft men er misschien niet kunnen uithalen wat er had kunnen worden uitgehaald. Dit is geen kritiek aan uw adres. Ik richt mij hiermee eerder tot de heer Hennuy die het initiatief had moeten nemen om deze ondervraging zeer grondig voor te bereiden. Hij had de psychologie van de heer De Staerke uitvoerig met u moeten bespreken. Vervolgens had hij deze ondervraging samen met u moeten voorbereiden. Ik wil weten of dit al dan niet is gebeurd.

De heer Van Den Berghe: Ik weet het niet. Als ik de logica volg, vind ik het normaal dat het gebeurt. De heer De Staerke werd begin 1991 verhoord. Nadien heb ik hem in opdracht van de onderzoeksrechter ook nog verhoord op basis van de geschriften die hij nadien heeft overgemaakt aan de heer Van Parys en aan andere leden van de Commissie.' (Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Van'Den Berghe, 13 mei 1997, blz. 28-30)

Hoofdstuk 4

BOUHOUCHE, BEIDER EN COMPAGNIE

De ex-BOB'ers Robert Beijer en Madani Bouhouche stonden beiden terecht in het proces over de moord op Mendez. Vele getuigen in de Bendecommissie bis legden een duidelijk verband tussen dit proces en de overvallen van de Bende van Nijvel. Sommigen bestempelden FN-ingenieur Mendez als het negenentwintigste slachtoffer van de Bende.

De manipulaties van Bouhouche-Beijer

In de loop van het onderzoek trad Bouhouche nog op als informant van zowel BOB-adjudant Goffinon, GPP-commissaris Doraene als van kapitein Rousseau. Bob Beijer is eveneens informant geweest van Goffinon, Doraene en Rousseau, maar daar bovenop ook van GPP'er Elise en van de ex-BOB'er en huidig GPP'er Callens.³⁵² Onderzoeksrechter Hennart stelde op 20 september 1994 tijdens het proces Mendez vast dat de speurders Beijer gedurende twee jaar als een waardevol informant beschouwden en hem inzage gaven in het dossier waarin hijzelf verdachte was. Om hun informant te beschermen, hebben de speurders zelfs op zijn verzoek verschillende gerechtelijke stukken buiten de normale procedure gehouden. Ze maakten enkel vertrouwelijke verslagen voor het parket. Pas na enig aandringen gaf de Nijvelse procureur Deprêtre op 22 september 1994 tijdens het proces Mendez toe te hebben geweten dat speurders in hun pv's soms een loopje namen met de waarheid, maar dat dit enkel ter bescherming was van hun informanten. En toen informanten Bouhouche en Beijer plots verdachten bleken te zijn, werden deze stukken door de advocaat van Beijer ingeroepen om de onderzoeksdaten op basis van procedurefouten te laten nietig verklaren. In 1989 had Beijer zelfs aan onderzoeksrechter Lacroix voorgesteld om een officieuze geheime expertise op een wapen te laten uitvoeren, wat die geweigerd heeft.³⁵³

Een andere verdachte in de zaak Mendez was ex-BOB'er Christian Amory. Onderzoeksrechter Wezel verklaarde aan de Bendecommissie bis dat Amory betrokken was bij de eerste huiszoekingen rond de Bende, daar waar sprake was van het wapen van de Borains.³⁵⁴ Dit wapen, deze Ruger, lag aan de basis van de lancering van de piste van de Borains. Amory kreeg 133

in 1987 de opdracht om Bouhouche in de gevangenis van Nijvel te gaan verhoren, zonder dat hier ooit een rapport over werd opgesteld.^{355 (a)} Betreffende het spel van de informant Bouhouche-Beijer sprak onderzoeksrechter Hennart in de Bendecommissie bis over processen-verbaal die niet met de realiteit overeenstemmen en goedgekeurd werden door zijn voorganger, onderzoeksrechter Schlicker.³⁵⁶ Hij pleitte voor een strikte toepassing van de procedure en verwees naar het spaghetti-arrest in de zaak Dutroux, waar onderzoeksrechter Connerotte voor veel minder afgezet werd.¹¹⁷ Hennart voelde zich verplicht om de GPP-leden uit het onderzoek te weren omdat zij van procureur Deprêtre het bevel hadden gekregen hem telkens verslag uit te brengen over de onderzoeksdaten. Hennart zag dit niet zitten omdat hij delicate zaken zoals de huiszoeking bij de Staatsveiligheid moest leiden, terwijl de gezagsgetrouwe Deprêtre van oordeel was dat de Staatsveiligheid hier vooraf moest van verwittigd worden."

Bouhouche wilde enkel buiten pv praten. Als ex-BOB'er kende hij de zwakke punten van de procedures om zo procedurefouten uit te lokken. Schlicker, die eerst als onderzoeksrechter bevoegd was in de zaak Mendez, aanvaardde dit aanvankelijk.³⁵⁹ Bouhouche zelf praatte enkel wanneer hij er belang bij had, bijvoorbeeld om zich op voorhand in te dekken tegen verklaringen en beschuldigingen van medeverdachten.³⁶⁰ of... om politiediensten tegen mekaar uit te spelen!

In 1986 was Beijer nog geen verdachte in de zaak Mendez. Hij stelde toen voor informatie te leveren over Bouhouche, op voorwaarde dat hij niet als bron werd vermeld. Andere speurders hebben scenario's opgezet die Beijer nadien aangeklaagd heeft als valse pv's.^{361 (b)}

- (a) Daarnaast legde Amory ook heel bizarre verklaringen af over bijvoorbeeld de rijkswacht, die een mislukte poging tot staatsgreep gepleegd had. Eerst situeerde hij dit op de datum van 11 september 1987, maar in zijn latere verklaringen vervroegde hij dit tot het jaar 1976. Wat zijn geloofwaardigheid uiteraard niet vergrootte. (*Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz. 169-171)
- (b) Bijvoorbeeld, Beijer gaf aan kapitein Rousseau en adjudant Goffinon gegevens over een verdachte auto van Bouhouche. Om hun bron, Beijer dus, te beschermen zetten ze een scenario op waarbij de gemeentepolitie wordt betrokken, die 'toevallig' deze auto bij een patrouille terugvindt. (Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.48) Goffinon ging soms de kantschriften (opdrachten) voor hun enquêtes halen bij de parketmagistraten Vandoren en Duynslaegers, en niet bij onderzoeksrechter Hennart, die wel bevoegd was in het dossier Mendez. Hij deed dit niet uit kwade trouw maar hij vond Hennart juridisch veel te strikt. (Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Hennart, 17 juni 1997, blz.33-34)

Mendez, Bouhouche en de Bende

GPP'er Doraene had verschillende aanwijzingen verzameld over de mogelijke betrokkenheid van Bouhouche bij de Bende van Nijvel. Zijn interesse voor Bouhouche ontstond met de zaak Mendez. Op 15 mei 1985 was er een inbraak bij Mendez, waarbij zijn bijzondere wapencollectie werd gestolen. Verschillende van deze gestolen wapens werden later, samen met de bij de Dyane-overval buitgemaakte wapens, teruggevonden in de geheime garageboxen van Bouhouche en Beijer. Op 7 januari 1986 werd Mendez met zes hollow points-kogels - beter bekend als de inwendig ontplofende dum-dum-kogels - afgemaakt op de typische wijze die aangeleerd wordt in de Cooper-school van de Practical Pistol Shooting-clubs: twee kogels in de borst, vier in het hoofd. Er werd geen risico gelopen. Mendez mocht het niet overleven. Mendez, nochtans zelf een geoefend practical pistol shooter, had geen schijn van kans en kreeg niet eens de kans zijn wapen te trekken. Hij zat met een nog aangetrokken handrem in zijn auto naast de autostrade. Er was geen enkel remspoor. De eerste schoten waren reeds dodelijk. Mendez moest duidelijk voor eeuwig het zwijgen worden opgelegd.³⁶² GPP'er Doraene concludeerde dat de aanslag 'door een bekende' moest gepleegd zijn. Hetzelfde type hollow point-kogels was reeds vroeger bij Bouhouche opgedoken.¹⁶¹ In 1980-'81 waren de toenmalige BOB'ers Bonhouche en Amory betrokken bij een schietincident tijdens de achtervolging van de crimineel Giannakis, die neergeschoten werd. Bouhouche had hierbij niet-gereguleerde munitie gebruikt: hollow point-kogels.

Toen de Waverse BOB'ers Bihay en Balfroid naar de weduwe van Mendez trokken, kruisten ze bij hun aankomst Bouhouche. Bij hun terugkomst zegden ze tegen kapitein Rousseau: 'Weet u wie we bij mevrouw Mendez tegen het lijf liepen? Madani Bouhouche, van wie sprake is in ons rapport.'³⁶⁴

Doraene had dit rapport van Bihay-Balfroid van 1985 waarin voor de eerste maal over Bouhouche werd gesproken, trouwens nooit te zien gekregen. Dankzij Bihay en Balfroid kwam hij toch op het spoor van Bouhouche. En dat was een wonder toeval: Doraene was namelijk toevallig aanwezig in de autopsiezaal, toen Bihay en Balfroid met kapitein Rousseau spraken over Bouhouche en hun rapport. En dat gesprek werd door Doraene opgevangen.³⁶⁵

De weduwe van Mendez vertelde dat de dag na de diefstal bij hen thuis een elektronisch bewakingssysteem zou geïnstalleerd worden, omdat haar man zo'n diefstal vreesde. Mendez startte toen zijn eigen privé-onderzoek. Na enkele maanden ging zijn verdenking rusten op Bouhouche, bij wie hij

documenten met serienummers van munitie gevonden had. Tegen zijn vrouw zei Mendez: 'Tu sais, l'auteur de mon vol, c'est Bouhouche'.³⁶⁶ In juli 1985 had Mendez verschillende van zijn gestolen wapens kunnen lokaliseren.

Op 9 november 1985 vindt de moorddadige Benderaid op de Delhaize van Aalst plaats. Sinds die dag ondergaat Mendez een gedaanteverwisseling. Een dag na de overval, op 10 november 1985, vertrekt hij op zakenreis naar Porto Rico. Daar wordt hij ontvangen door FN-agent William Burns, die enkele opmerkelijke verklaringen aflegde.³⁶⁷ Vanuit Porto Rico telefoneerde Mendez naar zijn vrouw om op de hoogte te blijven van het onderzoek naar de Benderaid van Aalst. Mendez geraakte in een staat van acute angstpsychose. Doraene vertelde aan de Bendecommissie bis wat Burns hem hierover zei: 'Toen Juan Mendez in de krant een artikel las over de overval op een Belgisch warenhuis, belde hij onmiddellijk naar zijn vrouw. Wat zij hem vertelde, was duidelijk slecht nieuws, want na hun telefoontje werd Mendez heel erg zenuwachtig. Hij was in een dergelijke staat van paniek en opwindend dat hij me vroeg of ik geen dokter kende die hem 10 milligram Valium kon bezorgen. Ik ging met Juan Mendez naar een dokter die hem een voorschrift gaf voor twintig Valium-tabletten van drie milligram. Waarop Mendez hem vroeg vijftig tabletten voor te schrijven. Maar de arts weigerde deze te zware dosis; hij constateerde een abnormale verwijding van de oogpupillen van Mendez en vroeg hem of hij zich drogeerde. Mendez antwoordde ontkennend. Na het doktersbezoek slikte Mendez drie pillen van drie milligram in één keer, tegen de voorschriften van de dokter in. Mendez was zo in de war dat hij zelfs weigerde te praten met zijn collega Dessart van het FN, die hem vanuit België opbelde. Mendez was zo nerveus dat we de aanval op de supermarkt niet meer ter sprake brachten.'³⁶⁸

Doraene vond de factuur met de verschillende telefoontjes op 20 november 1985 van Mendez naar zijn vrouw. Die telefoontjes waren naar haar zeggen abnormaal verlopen: 'Zijn echtgenote vertelde ons dat het telefoontje abnormaal verliep, hij belde nooit op die manier. Hij informeerde naar het dossier van Waals-Brabant, en meer bepaald naar het onderzoek omtrent de feiten in Aalst. Ik lees hier een fragment uit de verklaring van zijn echtgenote: "Hij praatte over alles en nog wat, maar ik herinner me dat hij me uitvoerig ondervroeg over de overval van de Delhaize in Aalst." Nadien veranderde Mendez totaal van gedrag. Zo weigerde hij elk verder contact met het duo Beijer-Bouhouche en vond steeds uitvluchten om hen niet te moeten ontmoeten.'³⁶⁹

Toen Mendez terugkeerde van zijn zakenreis naar Porto Rico, bleef hij

vermoord. In deze periode sprak hij met verschillende personen over de Bendeaanslagen. De kinderopas, een laatstejaarsstudente rechten, verklaarde: 'Ik keek naar het RTBF journaal van 19.30 uur over de agressieve Delhaize-overvallen in Overijse en Braine-L'Alleud. Mevrouw Mendez was zich aan het klaarmaken om uit te gaan. Toen vertelde mijnheer Mendez me over de onderzoeken naar de inbraak in zijn huis.'

Doraene voegde eraan toe: 'Vandaar ook de titel van dit document: Mendez voerde zijn eigen onderzoek. Hij zei me dat hij had ontdekt dat er zich op politiek niveau corrupte figuren in zijn entourage bevonden. Hij verduidelijkte dit door te zeggen dat hij een smerig milieu op het spoor was gekomen tijdens zijn onderzoek in de kringen van de schietclubs.'³⁷⁰

De Bende en de Practical Pistol Shooting Clubs

Volgens de Bendecommissie bis waren enkele van deze speciale schietclubs, zoals de Parabellum en de Phenix, hoogstwaarschijnlijk niet minutieus genoeg onderzocht in de speurtocht naar de Bende van Nijvel.^{371 (c)}

Onderzoeksrechter Schlicker was op verschillende extreem-rechtse lieden gebotst in deze schietclubs: 'Op een bepaald moment gaat men zich, in het onderzoek naar de Bende van Nijvel, interesseren voor de schietclubs en vindt men bepaalde mensen terug die bij WNP behoorden. Dat was in 1986. (...) Men ziet dan in het milieu van de schietclubs mensen opduiken die ofwel bij het Front de la Jeunesse waren, ofwel bij de WNP.'³⁷² Schlicker stootte er op Bouhouche en op wapenhandelaar Dekaise, bij wie de Bende eveneens een overval pleegde: 'In het onderzoek naar Mendez werd aangetoond dat er wapenliefhebbers waren die zich tot

Hieruit concludeerde de Bendecommissie bis: 'Uit het dossier maar ook uit de hoorzittingen blijkt dat het spoor van de practical shooting-club als dusdanig niet erg diepgaand werd onderzocht. Wat het onderzoek in Nijvel betreft, is dat waarschijnlijk te wijten aan het feit dat - ondanks een centrale aanpak - de onderzoeken onvoldoende systematisch en gericht werden uitgevoerd. Wat de onderzoeken van Dendermonde en Charleroi betreft, wijzen de verklaringen van de getuigen erop dat alle onderzoeksrechters er zonder uitzondering van uitgingen dat dit onderdeel van het onderzoek te Nijvel al grondig was verricht. Ten aanzien van bepaalde (ex-)rijkswachters werd enigermate nagegaan in hoeverre zij in het milieu van de schietclubs omgingen met aanhangers van extreem-rechts. Dergelijk onderzoek vond echter niet systematisch plaats voor alle schietclubs in het Brussels.'
(Rapport Bendecommissie bis, Verslag, blz.28)

in ziekteverlof tot 6 januari 1986. Een dag later, op 7 januari 1986, werd hij 136

Dekaise wendden om hun wapens te perfectioneren. De heer Dekaise stond vooral bekend als een uitstekend wapenmonteur. De mensen die in de schietclubs werkten, kwamen de heer Dekaise bijvoorbeeld vragen om de trekker van hun pistool wat gevoeliger te maken en Dekaise voerde al deze werkjes uit. Hij had ook een cliënteel dat deel uitmaakte van schietclubs en bij de klanten vinden wij met name de heren Bouhouche en Mendez terug.³⁷⁴

In hun rapport van 1985 hadden de Waverse BOB'ers Bihay en Balfroid als eersten Bouhouche als verdachte voor de overval op Dekaise omschreven. Bouhouche dook ook via een andere piste op in de schimmige wereld van deze schietclubs. 'Bijvoorbeeld toen (...) verklaarde dat Bouhouche deel uitmaakte van WNP, heeft men dat eigenaardig gevonden. Maar bij de moord op een maghrebijn door Paul, Jean-Marie, (...) in de Rotonde te Laken, hebben wij ontdekt dat hij deel uitmaakte van een schietclub waar Bouhouche instructeur was. Hij ging uit in het gezelschap van Weykamp. Wij hebben dus verbanden kunnen leggen.'³⁷⁴

Bouhouche had verschillende extreem-rechtse kompanen, maar was zelf waarschijnlijk geen lid van het WNP, Front de la Jeunesse of dergelijke. Terloops kan hier wel vermeld worden dat hogergenoemde Jean-Marie Paul wel tot de harde kern van het Front de la Jeunesse behoorde en regelmatig in de Front-vergaderzaal zat, samen met ex-commissaris en huidig Vlaams Blok-stemmentrekker Johan Demol.

Op 26 januari 1986 werd Bouhouche aangehouden. Toen dit een dag later op de radio kwam, vluchtte Bultot met FJ-chef Dossogne naar Parijs. Bultot maakte de opmerking: 'Ik moet het land verlaten: Bouhouche is aangehouden.'³⁷⁵

Bultot heeft waarschijnlijk met de Bende van Nijvel rechtstreeks niets te maken, maar mogelijk wel zijn omgeving. Hijzelf was een adept van de practical shooting-clubs. Advocaat-generaal Du Four - na de Bendecommissie bis benoemd tot procureur van Dendermonde - die in opdracht van Justitie in 1996 een syntheserapport maakte, beschouwde de piste Bultot als een machinatie binnen het onderzoek om de speurders op een dwaalspoor te brengen: 'Men kan dit beoordelen als manipulatie om de politie op een dwaalspoor te brengen. Dat sluit ik niet uit. (...) Ik denk niet dat deze man het brein achter de aanslagen is. Hij duikt wel af en toe op. Zijn juiste rol is niet duidelijk. Hij heeft een rol gespeeld, zelf laat hij soms uitschijnen dat deze rol belangrijk was en dan trekt hij dat vervolgens terug.'³⁷⁶ Eind 1987 deed Bouhouche aan GPP'er Doraene het voorstel om de relatie tussen Bultot en de Bende van Nijvel bloot te leggen.

De Dyane-overval

Toen kolonel Pint, medeoprichter van de antiterreureenheid Dyane van de rijkswacht, op 9 november 1985 bij de Bendeaanslag op de Delhaize te Aalst, ter plaatse afstapte, was zijn perplexe opmerking: 'Het waren toch niet de onzen'. En Pint had hieraan toegevoegd: 'Het is te hopen dat het geen verband houdt met de diefstal bij de groep Dyane.'³⁷⁷ Drie dagen na de moord op Mendez in januari 1987, had de weduwe van Mendez een gedemonteerd automatisch machinepistool naar de BOB van Waver gebracht. Het wapen was afkomstig van de Dyane-overval, gepleegd in het weekend van 31 december '81-2 januari '82.³⁷⁸ Terwijl Bouhouche de Dyane-wapens in zijn garagebox verstopt had, participeerde hij aan het gerechtelijk onderzoek hiervan, net zoals hij deed bij de aanslagen van enkele maanden eerder op de BOB-wagen (11 oktober 1981) en Vernaillen (25 oktober 1981), de leidinggevende rijkswacht-officier in de zaak François. Zo kreeg hij alle ruimte om deze enquêtes te manipuleren. Onderzoeksrechter Bellemans voelde zich gemanipuleerd. Hij had Bouhouche en Beijer leren kennen als voorbeeldige politiemensen, en ontdekte pas later dat er iets loos was.^(d)

Bellemans had vanaf het begin de link gelegd tussen de dossiers van de Dyane-overval en de aanslagen op Vernaillen en de BOB-wagen. Hij kon zich nog goed herinneren dat Bouhouche 'aanwezig was bij de plaatsopneming van de onderzoeksrechter aan het huis van majoor Vernaillen. Bovendien ben ik er quasi zeker van dat de aanslag op de heer Vernaillen in verband kan worden gebracht met de zaak François.'³⁷⁹ Bij de herlezing van het dossier over de Dyane-overval was hem immers opgevallen dat Bouhouche daar ook in voorkwam.³⁸⁰ In de zaak François was de rijkswacht met haar NBD-eenheid (de nationale drugsbrigade) onder leiding van commandant François volledig verweekeld geraakt in drugsoperaties van criminelen.

Maar Bellemans beweerde eveneens voor de Bendecommissie bis dat er in 1982 nog geen enkele verdenking op Bouhouche rustte: 'Men heeft bijvoorbeeld Bouhouche niet ondervraagd en men heeft in dat dossier geen huiszoeking gedaan. Niet achteraf, want dat is gewoon water na de molen. (d) Zijn woorden: 'Ik herhaal echter: toentertijd kweet de heer Bouhouche zich - in

mijn ogen - voorbeeldig van zijn taak. Achteraf is gebleken dat dit niet het geval was, in het bijzonder naar aanleiding van de aanslag op de wagen van de Bos. Pas toen is gebleken dat er iets loos was met Madani Bouhouche.'^(Rapport Bendecommissie bis, Bijlage V, blz.229)

Had men die huiszoeking gedaan bij Bouhouche en had men hem onder-
vraagd ...³⁸¹ Maar uit het dossier over de bomaanslag tegen de BOB-auto,
waarvoor Bellemans ook bevoegd was, blijkt dat er op 27 november
1981 wel degelijk een huiszoeking bij Bouhouche plaatsvond. Dit staat
vermeld in pv nr.6790 van het luik Mendez, met de verwijzing naar de
Amerikaanse Belg Buslik, die later op 28 februari 1995 in het verlengde
van het proces Mendez bij verstek ter dood werd veroordeeld maar in de
VSA ongestoord onderdak vond. Terwijl bij Bouhouche in deze verwante
zaak een huiszoeking gebeurde, zat deze in het gerechtelijk
onderzoeksteam voor de Dyaneoverval en nam hij zelf deel aan minstens
twee huiszoekingen in dit dossier. Het hoeft niet gezegd dat dit
onderzoek op een catastrofe geëindigd is.

Bij een huiszoeking in het huis van dezelfde naar de VSA gevluchte
Buslik hadden de BOB'ers Bihay en Balfroid een diskette gevonden. Op
bevel van procureur Deprétre moesten de rijkswachters die, zonder ze
eerst geanalyseerd te hebben, aan Buslik teruggeven. ¹⁸²

Kolonel Pint bracht Bouhouche nog op andere manieren in verband
met de Dyane-technieken. Toen hij vernam dat bij Bouhouche een wapen
in een pot met spaghetti's was teruggevonden, ging er bij hem een
rood lichtje branden: "Het was een techniek die in Dyane uitgetest was
om wapens in verdeckte vorm aan boord van een vliegtuig of zo te
krijgen. We zochten alle mogelijkheden uit om elektronische apparatuur
en af luisterapparatuur binnen te smokkelen, eventueel ook wapens, voor
het geval er iemand aanwezig was die een wapen kon bedienen. Door het
feit dat bij Bouhouche toevallig die techniek ontdekt werd, ben ik vragen
gaan stellen en beginnen telefoneren." Bouhouche bleek trouwens niet
enkel interesse te hebben voor de wapens van de groep Dyane, maar
deed voor 1981 ook actief mee aan schietoefeningen van Dyane. Hij had
zelfs bij die gelegenheid bepaalde aspecten van het practical pistol
shooting gedemonstreerd. ¹¹⁴ De Bende commissie bis stelde vast:
"Overigens kan hier worden gesteld dat de rijkswacht nooit intern
onderzoek heeft verricht om te achterhalen of (ex-)rijkswachters, en met
name Bouhouche, Beijer of Amory, mogelijk waren betrokken bij de
misdaden van de "bende van Nijvel"; ook in de inventarisatie die in
1985-'86 door de rijkswacht werd gemaakt van al het relevante (interne)
onderzoek dat tot dan toe in relatie tot (ex-)rijkswachters was verricht,
werd aan deze drie personen geen aandacht geschonken." ^{*385}

Een aantal Brusselse BOB-collega's zijn Bouhouche trouwens altijd erg genegen
gebleven. De wapenexpert van de Brusselse BOB, Fievez met de bijnaam Pietje

Boem, is altijd een goede vriend gebleven van Bouhouche en heeft zonder

dit aan de lijve ondervonden. Zo bekloegen ze zich voor de
Bende commissie bis over hun slechte ervaring met de BOB van Brussel.
Eind 1985 hadden zij in het kader van het Bendeonderzoek tevergeefs
getracht bij de Brusselse inlichtingensectie meer gegevens te bekomen
over het duo BouhoucheBeijer. Maar de toegang tot de documentatie
werd hen geweigerd. ^{*386}

De Bende commissie bis merkte bij haar conclusies over het Dyane-
onderzoek op: "Wat de wapendiefstal bij de Groep Dyane betreft, stelt
de commissie vast dat onderzoeksrechter Bellemans manifest
onvoldoende toezicht heeft uitgeoefend op het onderzoek terzake. Met
hem werd overigens geen contact opgenomen. Daarnaast staat het buiten
kijf dat het onderzoek - anders dan wat latere richtlijnen van de
Brusselse procureurgeneraal en de minister van Justitie lieten uitschijnen
- zich niet heeft toegespitst op (ex-)rijkswachters die extreem-rechtse
sympathieën en/of contacten hadden, of die behoorden tot de kring van
rijkswachters rond de NBD. Niettemin werd op enkele rijkswachters wel
degelijk gerechercheerd, maar zonder specifiek inzicht in hun politieke
achtergrond. Deze laatste vaststelling roept heel wat vragen op over de
manier (leden van) de Brusselse BOB in dit onderzoek heeft (hebben)
gefunctioneerd. Met name is de vraag aan de orde of het onderzoek niet
door één of meer leden van deze BOB werd gemanipuleerd, buiten de
daders om." ³⁸⁷

Bij de rijkswacht circuleerde wel een lijst met namen van vijf
verdachte (ex-)rijkswachters, waaronder die van de latere ex-
politiecommissaris - en momenteel Vlaams Blokker - Johan Demol,
omwille van zijn bindingen met het extreem-rechtse Front de la
Jeunesse. Tot verbazing van de Bende commissie bis vond er bij hem, in
tegenstelling tot andere verdachten, geen huiszoeking plaats. ³⁸⁸ In
interne rijkswachtnota's over de zaak Mendez werd Johan Demol ook als
sympathisant van de WNP genoteerd. ³⁸⁹

Voor kolonel Bruggeman - momenteel vice-directeur van Europol -
was de overval op de antiterreureenheid Dyane als provocatie bedoeld
om de rijkswacht in diskrediet te brengen: "Het geval met de groep-
Dyane was duidelijk een zaak waarbij het de bedoeling was de
rijkswacht in diskrediet te brengen. Ik denk dat de rijkswacht nooit méér
in diskrediet is gebracht dan toen. Het gaat om de nacht van 31
december. Een diefstal in de groepDyane is volgens mij de grootste
blamage geweest voor de rijkswacht. (...) Wie immers die wapens stal,
wist dat die wapens geregistreerd waren. Met die wapens van de groep-
Dyane kun je geen kant op. Dat was gewoon de bedoeling." ³⁹⁰ Kolonel
Pint, die mede aan de basis van de groep-Dyane ligt, getuigde dat
hierdoor het internationaal vertrouwen in de rijkswacht zwaar geschaad
was. De Duitse antiterreureenheid GSG-9 had in het geheim

aan Dyane geleverd. De chef van GSG-9 had zich persoonlijk garant moeten stellen voor de plaats waar de wapens naartoe gingen.³⁹¹ En uitgerekend zo'n wapen dook later op bij Mendez en co.

De criminele nv van Bouhouche-Beijer

Volgens GPP'er Doraene maakten de ex-rijkswachters Bouhouche, Beijer en Amory in de jaren '80 deel uit van een criminele organisatie. Hij verwees hierbij naar de typische kenmerken van een criminele organisatie:

- permanentie van activiteiten. De garageboxen voor de wapendepots werden gedurende minstens zes jaren ononderbroken en gelijktijdig vanaf dezelfde aanvangsfase gehuurd. Dit kostte hen ongeveer één miljoen frank. Hier lagen de aangebrande gestolen wapens van de Dyane-overval en de inbraak bij Mendez. Doraene sloot niet uit dat wapens hiervan door de Bende van Nijvel gebruikt werden. Daarnaast hadden Bouhouche en co zich gespecialiseerd in het dupliceren van nummerplaten en paspoorten, echt vakwerk, je kon de valse van de echte niet onderscheiden. Bij de moord op Mendez en de Benderaids werden deze duplicatietechnieken - een totaal nieuw procédé in vergelijking met de gewone vervalsingen - ook gebruikt. Voor een eventuele ontsnapping van Bouhouche was er reeds in 1981... speciaal een echte identiteitskaart gestolen in het gemeentehuis van Chaumont-Gistoux. Pas in 1988 zullen de speurders dit ontdekken. Bij Amory werd zelfs een geduplicateerd document 'ordre de mission' van de Staatsveiligheid teruggevonden.
- een hiërarchisch uitgebouwde structuur. Volgens Beijer bezette Bouhouche een belangrijke functie binnen de organisatie. Maar volgens Amory waren er drie niveaus: de opdrachtgevers, de intermediaire tussenschakel en de uitvoerders. Bouhouche zelf hield zich volgens Amory op het niveau van intermediaire tussenschakel vooral bezig met de logistieke ondersteuning. Bouhouche verklaarde dat dit niet echt een belangrijke functie was. Hij rekruteerde de leden en verzamelde inlichtingen. In één van de rapporten beweerde Bouhouche verantwoordelijk te zijn voor de rekrutering van Mendez. 'Later zou hij zelfs Mendez aanwijzen als de huurder van een opslagplaats in de Buanderiestraat voor een afpersingsproject van GB-Inno-BM.'³⁹² Amory had verklaringen afgelegd over plannen om de GB-Inno-BM keten af te persen. Maar uiteindelijk werd dit naar zijn zeggen terzijde geschoven.
- voldoende financiële middelen. Ze konden reeds 93 miljoen frank putten uit hun vorige delicten, waarvan er 35 miljoen frank beschikbaar 142

waren voor Bouhouche-Beijer. De affaire Zwarts, de bewakingsagent die met te bewaken geld verdween en waarschijnlijk werd vermoord, leverde minstens 30 miljoen maar vermoedelijk 90 miljoen frank op. De wapencollectie van Mendez was op haar beurt 2,3 miljoen frank waard. Daarnaast had Bouhouche de griffie van de Brusselse correctionele rechtbank voor 3 miljoen frank opgelicht. Bouhouche had zich in uniform - hij was nog steeds BOB'er bij de rijkswacht - met een vals kantschrift (opdracht) van onderzoeksrechter Lambeau aangeboden bij de griffie en had gemeld dat hij 3 miljoen frank, die in een drugszaak aangeslagen was, moest komen halen.³⁹³

Walibi: de vergeten Bendeaanslag

Doraene koppelde nog een andere aanslag aan Bouhouche en Beijer, namelijk de overval in het pretpark Walibi van 15 augustus 1985, waarbij een geldkoerier neergeschoten werd. Maar hierover wilde hij enkel achter gesloten deuren praten. Doraene verwees later in zijn getuigenis wel naar enkele wapens waaronder een uitzonderlijke Heckler en Koch, die Beijer onder een valse naam aangekocht had. Dit type wapen werd gebruikt bij de Walibi-overval. Dit werd geconstateerd aan de hand van de expertise van de kogelhulzen.³⁹⁴

Volgens voormalig procureur-generaal Demanet van Bergen, die het parket van Charleroi superviseerde, was de Walibi-overval één van de vergeten aanslagen van de Bende van Nijvel. Officieel werd deze overval nooit in het organigram van de aanslagen van de Bende van Nijvel opgenomen. Maar volgens Demanet moet deze overval omwille van diverse technische redenen aan de Bendelijst toegevoegd worden.³⁹⁵ Ook de Delta-cel van Dendermonde had op een bepaald moment interesse voor het Walibi-dossier.(e)

Nochtans had een rapport van het Centraal Bureau Opsporingen (CBO) van de rijkswacht deze overval reeds op 3 februari 1986 bij de ballistische (e> Sack verklaarde hierover: 'In eerste instantie hebben wij vanuit de informatie

die we verkregen in het onderzoek naar de feiten in Delhaize-Lokeren, gezocht naar een dossier waarin wij de potentiële daders konden onderbrengen. Ik ben zelfs tot in Nijvel geweest omdat de Bendeleden op een bepaald ogenblik werden verdacht van de moord in Walibi in augustus 1985. Enkele leden van de Bende waren toen voortvluchtig. We hebben gezocht naar een dossier waarin wij de verdachten konden onderbrengen om zo vanuit een comfortabele positie verder te werken in de richting van Aalst.' (Bendecommissie bij stenografisch verslag Sack 20 juni 1987 blz 26)

wapenlijst van de Bendeaanslagen opgenomen. Maar merkwaardig genoeg niet in de gewone lijst waarin alle Bendeaanslagen opgesomd werden. Onderzoeksrechter Baeyens was voor het onderzoek van deze overval bevoegd. Hijzelf had in deze overval nooit de beruchte Bende gezien, maar hij had dan ook nooit enige kennis gekregen van het CBO-rapport.^{396(f)}

Baeyens gebruikte deze Walibi-overval als voorbeeld van het knoeiwerk van de Belgische Justitie. Eén van de daders was opgepakt in Frankrijk. De verdachte zat vast in Grenoble. Baeyens vroeg een rogatoire commissie voor Frankrijk aan. Hij moest voor de bureaucratische molen eerst een volledige onkostennota opmaken. Hiervoor moest hij uitdokteren hoeveel een maaltijd en een overnachting in een hotel in Grenoble kostte. Pas toen dit alles geregeld was en de kredieten gedeblokkeerd waren, konden de speurders vertrekken naar Frankrijk. Maar toen was de vogel gevlogen. De verdachte die slechts voorlopig vast zat, was door de Franse autoriteiten vrijgelaten en onmiddellijk verdwenen.³⁹⁷ Achteraf werd dit dossier geklasseerd met vermelding 'daders onbekend' en pas recentelijk terug heropend. Volgens de Nijvelse onderzoeksrechter Schlicker geloofden de speurders eerst in een ballistisch verband tussen de Walibi-overval en de Bende omdat getuigen van deze overval mogelijk een Ingram-mitraillette herkend hadden. Maar het dossier werd nooit samengevoegd.*³⁹⁸ Doraene had in zijn getuigenis terloops ook naar een Ingram bij de Walibi-zaak verwezen.³⁹⁹

Bouhouche extreem-rechts?

De beste vriend van Bouhouche was Alain Weykamp van het Front de la Jeunesse (FJ). Het is wel erg twijfelachtig dat Bouhouche zelf lid geweest is van het FJ of de WNP. Bouhouche had wel BOB-info van Beijer aan Weykamp doorgespeeld maar in de uitgebreide onderzoeken naar bijvoorbeeld WNP, het FJ of de groep G binnen de rijkswacht werd nooit enig bewijs van het lidmaatschap van Bouhouche teruggevonden.⁴⁰⁰ De ex-vrouw van Bouhouche, Anne Quittner, verklaarde wel 'bij de familie Lammers, samen met Weykamp van het FJ, het avondmaal te hebben gebruikt om de vrij spraak van Eric Lammers in de zaak van de Herdersliedenstraat te vieren'.⁴⁰¹ Op 28 mei 1987 werd Lammers vrijgesproken voor de dubbele WNP-moord van 18 februari 1982 in de Herdersliedenstraat te Brussel.

Terloops gezegd, onderzoeksrechter Hennart heeft tijdens zijn Mendez-onderzoek ook slechts via een omweg het bestaan van het CBO vernomen. (Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Hennart, 17 juni 1997, blz.24-26)

Lammers had zich nochtans tijdens de zitting versproken tegenover zijn advocaat Jean-Paul Dumont terwijl de advocaat van de slachtoffers erbij stond. Hij had het geluid nagebootst dat het slachtoffer maakte terwijl zijn keel overgesneden werd. De rechtbank maande de jury aan hiermee geen rekening te houden, omdat dit onder het beroepsgeheim van een cliënt met zijn advocaat valt. Zo kreeg Lammers toch nog een vrij spraak.

Via Weykamp was Bouhouche in contact geraakt met de WNP'ers Lammers en Barbier. Het pv met de verklaring van Weykamp meldde hierover: 'Alain Weykamp houdt vol niet te hebben deelgenomen aan de activiteiten van de WNP, maar geeft toe Bouhouche in contact te hebben gebracht met Marcel Barbier en Eric Lammers.'⁴⁰² En Doraene getuigde dat Lammers volgens de verklaringen van Weykamp een auto had gestolen voor de latere ontsnapingsroute van Bouhouche.⁴⁰³

Volgens het gerechtelijk labo van Parijs waren de kogelhulzen van de aanslag op Vernailen dezelfde als die van Bouhouche, die bij zijn goede vriend Weykamp teruggevonden werden. Bouhouche was dus volgens deze expertise de dader van de aanslag op Vernailen. Maar een ander Belgisch expert Tombeur, die aanvankelijk in zijn officieel rapport een identieke expertise had opgemaakt, kwam tijdens het Assisenproces op zijn verklaringen terug en getuigde plots het tegenovergesteld.*⁴⁰⁴ Advocaatgeneraal Morlet trok hierop deze beschuldiging tegen Bouhouche in, zodat hij hiervoor niet veroordeeld werd.

Legde Hennart onrechtstreeks een hypotheek op het Bendeonderzoek?

Pas na afloop van het proces Mendez in 1995 kreeg onderzoeksrechter Lacroix volledige toegang tot het dossier Mendez-Bouhouche-Beijer. Bij een confrontatie in de Bendecommissie bis met onderzoeksrechter Hennart, die het dossier Mendez behandeld had, wees Lacroix erop welke nadelige gevolgen dit voor het Bendeonderzoek had: 'Zo hebben wij onder meer de verklaringen van Amory opgetekend. Men moet toch een correct geheugen hebben! U moet weten dat het Amory is, die ons is komen zeggen dat

Bouhouche en Beijer bij hem kwamen informeren naar de plaatsen waar de scherpschutters zich op de daken van de supermarkten opstelden na de overvallen van 1985. Het is toch Amory die ons bij een hoorzitting in Jumet is komen zeggen dat Bouhouche en Beijer een plan hadden voor het afpersen van grootwarenhuizen, dat het geld naar een huis zou worden gebracht waaronder men een tunnel zou graven naar de Zenne. Dat zijn een 145

heleboel aanwijzingen die ons door Amory werden gegeven en die ons, volgens mij, in staat stelden ons minstens intellectueel voor Bouhouche en Beijer te interesseren. (...) Op een bepaald ogenblik beseften we dat we in sommige processen-verbaal heel goed inlichtingen konden vinden die voor ons onderzoek van belang waren, zonder dat de Nijvelse magistraat dat merkte. Het beste bewijs is dat er nu speurders zijn die, terwijl wij het dossier hebben, het hele Mendez-dossier en de dossiers die ermee in verband staan, analyseren met betrekking tot elk van de feiten van de Bende van Nijvel. Er worden verbanden gelegd die wij waarschijnlijk hadden kunnen leggen, indien wij indertijd volledig toegang tot het dossier hadden gehad.'

405

Hennart van zijn kant zag geen enkel verband tussen het dossier Mendez-Bouhouche-Beijer en het dossier Bende van Nijvel. Hij was bevreesd voor de besmetting van zijn dossier door de veelvuldige manipulaties(g) van Bouhouche-Beijer. De kans zat erin dat ze tijdens het proces met procedurefouten zouden zwaaien om de vrijspraak te bekomen.

Enkele weken daarvoor had kolonel Sack dit conflict als volgt omschreven: 'Ik begrijp de houding van de heer Hennart zeer goed, in die zin dat hij, wellicht uit de reflex om zijn dossier tot een goed einde te brengen, inmenging van buitenaf wou vermijden. (...)

(g) Tijdens de confrontatie in de Bendecommissie bis gaf Hennart een voorbeeld van die manipulaties van Bouhouche en verwees naar de uiteenzetting van Doraene: 'Hij heeft u gesproken over het pand van het Washuis. Opgelet! Let op de tussenkomst van de heer Mendez bij het huren van het Washuis. Dat is een aanwijzing die vragen oproept. Er is iets wat hij u blijkbaar niet heeft gezegd. Toen wij het probleem van het Washuis onderzochten, hebben wij in een proces-verbaal gevonden dat de heer Mendez inderdaad formeel werd herkend door Govaerts, die het Washuis verhuurde. Ik ondervraag opnieuw de heer Govaerts en leg hem alle foto's voor, met die van de heer Mendez erbij. Wie herkent hij niet? De heer Mendez! Dat is een aanwijzing die men u vandaag als interessant voorschotelt, terwijl het antwoord op die vraag zich in het dossier zelf bevindt. (...) Ik heb een vergelijkingsspelletje gespeeld met de verklaringen van de heer Beijer uit 1987 - hij lanceerde immers het idee van het Washuis - en het verhoor van de heer Govaerts, eigenaar van het Washuis, die de heer Mendez zal herkennen. Wanneer wordt de heer Bouhouche over het Washuis ondervraagd? In 1988. Wie kent op dat ogenblik het dossier, wie heeft voortdurend toegang tot de stukken van de procedure? De heer Bouhouche. Dus wanneer de heer Bouhouche zijn verhaal doet over het Washuis, gebruikt hij eigenlijk wat hem interesseert uit het dossier.' (*Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz.272 en Bendecommissie bis, stenografisch verslag, verhoor Hennart, Hennuy, Lacroix, Troch, 15 juli 1997, blz.47-53)

De voorzitter: Hennart had het dus bij het rechte eind?

De heer Sack: Wat zijn dossier betreft, ja. Maar ik geef hem ongelijk wanneer hij zei dat het dossier geen betrekking had met het overige. Volgeus mij wijzen te veel elementen op een bepaalde connectie: de wapens van Mendez die rondzweven, de rol van Darville.⁴⁰⁶ Volgens het uitgewerkte organigram van de Delta-groep van Dendermonde kwamen zowel Bouhouche als wapentrafikant Darville van de Bende Haemers in de Jonathanclub en werd er bij Darville een plan gevonden met de kortste route naar het huis van Mendez, bij wie een wapendiefstal gepleegd werd. En in de wapenbox van Haemers te Ukkel werden eveneens gestolen wapens van Mendez teruggevonden.

Hoofdstuk 5

DE BENDECOMMISSIE BIS REDT HET VEL VAN DEPRÉTRE
Wie beïnvloedde het Bendeonderzoek? Procureur Deprétre en het Brussels parket-generaal kunnen met de vinger gewezen worden. De onderzoeksrechters Kesteloot (moord op conciërge Jos Vanden Eynde van Beersel 1982) en Mahieu (aanslagen Colruyt 1983 en Delhaize 1985), die de eerste feiten onderzochten, getuigden over de nefaste rol van het Brusselse parket-generaal op deze onderzoeken. Op basis van de ballistische expertise van Dery, die achteraf ook niet onbesproken bleek te zijn, werden de gepleegde feiten gelinkt met de aanslagen in Nijvel en werd via advocaatgeneraal Jaspar van het parket-generaal een lange procedureslag geleverd voor de overheveling naar Nijvel. Nochtans wist het parket-generaal duidelijk dat Nijvel dit niet aankon. Hoewel het eerste jaar in een onderzoek van cruciaal belang is, werden de eerste Bendeonderzoeken gewoon geïmmobiliseerd. Mahieu had in 1984 nog tevergeefs op een samenwerking met Nijvel aangedrongen, maar Deprétre hield hem gewoon aan het lijntje. De Brusselse onderzoeksrechters verklaarden dat, indien deze onderzoeken niet hadden stilgelegen en bij hen in Brussel waren gebleven, ze mogelijk de daders zouden gevonden hebben en een deel van de Bende van Nijvel hadden kunnen ontmaskeren. In de nefaste werking van het Brusselse parket-generaal zagen zij de hand van de Nijvelse procureur Deprétre, die blijkbaar zijn invloeden tot in Brussel kon doen gelden.⁴⁶⁷ Zo legde Deprétre onrechtstreeks de andere onderzoeken lam zodat hij zijn Bendeonderzoek in het spoor van de Borains kon sturen.

Om nog even terug te komen op het onderzoek naar de moord op conciërge Vanden Eynde: die werd in haar aanvangsfase in feite nooit opgestart. In maart 1984 kreeg onderzoeksrechter Kesteloot een verzoek van de Brusselse procureur Poelman om zijn onderzoek stil te leggen. Poelman vermeldde in zijn brief dat dit gebeurde op uitdrukkelijk verzoek van Deprétre. Een jaar later, via een brief van 13 maart 1985, vroeg Poelman dan weer om het dossier terug op te starten en datzelfde jaar, op 12 december 1985, werd Kesteloot gewoon van zijn onderzoek ontlast.⁴0s Het onderzoek van Mahieu verging het niet veel beter.

Voorzitter Van Parys formuleerde het in zijn commissie als volgt: 'Zo hebben de onderzoeksrechters Kesteloot en Mahieu in het dossier Bende van Nijvel op een gegeven moment hun verwondering uitgesproken over¹⁴⁸

als ik het zo mag noemen - de hebbigheid van Nijvel om deze en andere dossiers te monopoliseren. Nijvel is toch niet echt een groot arrondissement dat over alle mogelijkheden beschikte om dergelijke dossiers vlot af te handelen.'⁴⁰⁹

Voor Jaspar en Deprétre waren de leden van de bende van de Borains de gepaste zondebokken voor de Benderaids. Voor Jaspar was het de schuld van de volksjury dat ze vrijgesproken werden. Een voor de Borains ontlastende wapenexpertise van het Duitse BKA lieten Jaspar en Deprétre negen maanden in de schuif liggen. Nochtans heeft de Nijvelse substituuat de Prelle op 6 maart 1986 een samenvattende nota van de vergadering waarop het BKA-verslag voorgesteld werd, naar Jaspar van het parket-generaal gestuurd. Deze nota werd mede ondertekend door Deprétre die eveneens op die vergadering aanwezig was. Op 21 maart 1986 werd Cocu van de Borains opnieuw gearresteerd om pas in november terug vrij te komen. Gedurende deze hele periode werd de informatie uit het BKA-verslag achtergehouden. Tijdens hun getuigenis konden Jaspar en Deprétre zich niets herinneren over de nota van de Prelle en het BKA-verslag.

Ondertussen werd een andere belangrijker piste naar (ex-)rijkswachters niet verder uitgespit. Reeds voor maart 1986, meer bepaald tijdens de coördinatievergadering van 23 januari 1986, had men het over een onderzoeksrapport op vraag van onderzoeksrechter Schlicker naar de mogelijke betrokkenheid van (ex-)rijkswachters bij de Dyane-overval en de Bende van Nijvel. Er werd ook nagegaan of er geen gerechtelijke of disciplinaire dossiers tegen ex-Dyane-leden bestonden. Dit onderzoeksrapport zat niet in de archieven. Het werd pas in februari 1997 teruggevonden.

Volgens de Nijvelse substituuat de Prelle verzette Gol zich destijds tegen de oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie op basis van een rapport van de toenmalige Brusselse procureur-generaal Van Honsté, dat steunde op informatie van Deprétre. Dezelfde Van Honsté convoceerde onderzoeksrechter Schlicker, toen die enkele agenten van de Staatsveiligheid ondervraagd had. De instellingen mochten niet in het gedrang gebracht worden.

Deprétre had niet alleen met de vorige procureur-generaal goede relaties, met de

huidige zijn ze nog beter. Tijdens de installatierede van procureurgeneraal Van

Oudenhove op 27 januari 1989 verwees deze naar zijn nauwe vriendschappelijke

banden met Deprétre. En toen procureur-generaal Krings van het Hof van Cassatie

resultaat van het tuchtonderzoek op niets zou uitdraaien. Ondertussen zit

Deprêtre sinds 1997 inde deontologische journalistieke commissieraad.

Deprêtre grotendeels gedekt voor zijn rol in Nijvel

Deprêtre wordt in het rapport van de Bendecommissie bis grotendeels witgewassen, dit in tegenstelling tot wat de eerste Bendeconunissie rapporteerde. Het door magistraten vertekend disciplinair dossier tegen Deprêtre werd op een weinig kritische wijze doorgelicht. In het *Rapport Bendecommissie bis* wordt zo de desastreuze rol van de autoritaire procureur Deprêtre in het onderzoek Nijvel afgezwakt en worden de rapporten van Bihay-Balfroid niet vanuit de Nijvelse context van 1984-'85 beoordeeld. Hierdoor wordt Deprêtre heel vriendelijk aangepakt en worden zijn critici, de rijkswachters Bihay en Balfroid, gediskrediteerd.

Deprêtre is medeverantwoordelijk voor het mislukken van het Bendeonderzoek. De Bendecommissie bis trachtte dit in haar conclusies te milderen.

(a)

Het *Rapport Bendecommissie bis* schrijft dat Deprêtre het onderzoek wel stuurde maar minder dan vastgesteld werd in het eerste Bendorapport van 1990. De bemoeienissen van Deprêtre worden in het rapport van de Bendecommissie bis gereduceerd tot het probleem van een autoritaire karaktertrek, terwijl er toch duidelijke juridische procedures zijn voor iedereen, niet alleen voor de onderzoeksrechters maar ook voor het parket. De Nijvelse substituut de PELLE - nota bene een ondergeschikte van Deprêtre-

(a) 'Iedereen is het erover eens dat de procureur des konings van Nijvel een sterke persoonlijkheid kan worden toegeschreven. Die goede of slechte karaktertrek werd door de diverse getuigen op uiteenlopende wijze ervaren. Door zijn sterke persoonlijkheid oefende hij invloed uit op onderzoeksrechter Schlicker. Op onderzoeksrechter Hennart, die met het dossier Mendez was belast, had hij evenwel geen enkele invloed. De commissie brengt ook de verklaringen in herinnering van de voormalige onderzoeksrechters Mahieu en Kesteloot, die aan de commissie meedeelden dat zij, op verzoek van de toenmalige procureur des konings van Brussel, die op zijn beurt handelde op vraag van de heer Deprêtre, hun onderzoeken naar de overval te Halle en naar de moord op de huisbewaarder van de Auberge des Chevaliers te Beersel, gedurende ongeveer een jaar hebben stilgelegd. In die periode is kostbare tijd verloren gegaan. De commissie besluit dat procureur Deprêtre het onderzoek inderdaad gestuurd heeft, maar niet op de wijze zoals het steeds werd voorgehouden.' (Rapport *Bendecommissie bis*, Verslag, blz.25)

tre, die zeker geen belang had om te liegen - getuigde juist dat Deprêtre zich mengde in alle belangrijke gerechtelijke onderzoeken, zowel bij de onderzoeksrechters als bij de substituten en zelf in de raadkamer zetelde. Andere onderzoeksrechters bevestigden dit.

In de zaak van de valse pv's in het dossier Mendez hebben onderzoeksrechter Schlicker, maar ook procureur Deprêtre geluk gehad dat Bouhouche en Beijer niet vrijgesproken werden op basis van procedurefouten. Verder werden door Deprêtre de eerste onderzoeken naar de Bende van Nijvel (moord Beersel en aanslag Genval) stilgelegd en stukgemaakt omdat Deprêtre geen interferenties wou naar zijn spoor van de Borains. Bihay en Balfroid, die als eersten Bouhouche als verdachte aanwezen, werden op vraag van Deprêtre opzijgezet. Magistraat de PELLE getuigde ook dat niet alleen onderzoeksrechter Schlicker maar ook Deprêtre moeten verantwoordelijk gesteld worden voor het achterhouden van het ontlastende BKA-verslag voor de Borains waardoor dezen ten onrechte acht maanden gearresteerd bleven.⁴¹⁰

Deprêtre duldde geen tegenspraak. Hierover kon magistraat de PELLE meespreken, die na zijn getuigenis voor de eerste bendecommissie ernstige problemen kreeg met zijn procureur Deprêtre.(b)

(b) Magistraat de PELLE: 'Mijn rol beperkte zich voornamelijk tot het opstellen van de verslagen over de vooruitgang in de onderzoeken, die moest ik regelmatig aan het parket-generaal doorsturen. Die onopvallende rol die ik gedurende die hele periode heb gespeeld is volgens mij toe te schrijven aan de eenvoudige reden dat, gelet op de bijzondere aard van de misdaden in kwestie, mijn korpschef, de procureur des konings van Nijvel, wellicht heeft gemeend de facto en persoonlijk onmiddellijk de leiding over het onderzoek te hebben moeten nemen in samenspraak met de onderzoeksmagistraat. (...) In dit dossier leek het me a priori niet abnormaal dat een korpschef bijzondere aandacht heeft voor een werkelijk buitengewoon en uniek misdaaddossier in de gerechtelijke geschiedenis van ons land. Tijdens het hele jaar 1986 had de heer Schlicker dagelijks, gedurende minstens twee uur, "aparte gesprekken" met de heer Deprêtre, waarvan ik volledig werd uitgesloten. (...) Ik vermeld die beruchte "aparte gesprekken" die op zich helemaal niet af te keuren zijn (formeel kan er inderdaad overleg zijn tussen magistraten, tussen de procureur des konings en de onderzoeksrechter). Die gesprekken gaven alleen weer hoe groot die nogal ongewone invloed was, die steeds de verwondering van de voormalige voorzitter van de rechtbank is blijven opwekken. (...) Ik heb een kopie teruggevonden van een verslag dat ik destijds had opgesteld. Het dateert van 7 maart 1985, dus van voor de moordaanslagen in de herfst van 1985. In dat verslag stelde ik het volgende voor: (nvdr: voorstel tot regeling van de procedure met correctionalisering van de samenhangende misdrijven met betrekking tot de piste van de 151

Bij de analyse van het strafdossier en de verslagen naar het parket-generaal had de Bendecommissie bis vastgesteld dat in Nijvel 'slechts één spoor centraal stond, namelijk het spoor van de Bende van de Borinage, en dat ⁴¹¹ andere sporen werden uitgesloten'.

De Nijvelse substituuat de Prelle de la Nieppe heeft nogmaals getuigd over de zelfconditionering van de enquêteurs, die als gevolg van de houding van Deprêtre gefixeerd was op de Borains. Hij verwees hierbij naar de beruchte uitspraak van Deprêtre 'ce sont des prédateurs' ('het zijn rovers') als omschrijving van de Bendeleden.(c)

- "bende van de Borinage") (...) Het betrof dus verscheidene tenlasteleggingen die met elkaar verband leken te houden en die wellicht de veroordeling van al die personen door een correctionele rechtbank hadden gerechtvaardigd en dat in afwachting van het ogenblik waarop het gerechtelijk onderzoek ernstiger bezwaren tegen die personen kon aanvoeren. Ik heb op officiële wijze gereageerd bij het parket-generaal, maar ik werd niet gehoord. (...) Ik herinner me een voorval dat zich heeft voorgedaan juist na de laatste moordaanslagen in de herfst van 1985. Toen was de heer Baeyens onderzoeksrechter. Het was juist voordat de zaak aan hem werd onttrokken ten voordele van de heer Schlicker. Gedurende twee maanden heeft hij de dossiers van Overijse en Eigenbrakel onderzocht. De heer Baeyens had een zeer onafhankelijke persoonlijkheid. Hij heeft het overigens verscheidene keren aan de stok gehad met de heer Deprêtre. (...) Men moet begrijpen dat aangezien de gerechtelijke hiërarchie de elementen die konden wijzen op die politiek-misdadige piste toen duidelijk op spottende wijze beschouwde of naast zich neer legde, het voor mij moeilijk was in te gaan tegen die mening die door de hele gerechtelijke hiërarchie werd gedeeld. Het was dan ook normaal dat toen ik bij mijn eerste getuigenis voor de eerste parlementaire onderzoekscommissie als enige heb aangetoond dat die piste niet ernstig werd onderzocht en ik aldus in het openbaar frontaal inging tegen de mening van de gerechtelijke hiërarchie, ik als persona non grata werd beschouwd.' (*Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz. 14-15)

'U herinnert zich beslist zijn diverse uitspraken, met name op de Frans-Zwitserse televisie, waar hij steeds de uitdrukking "Het zijn overvallers, het zijn overvallers" in de mond nam. (...) Toen de onderzoekers zich begin 1986 toedegen op het spoor van de Bende van de Borinage, had ik de indruk dat dit het gevolg was van het feit dat ze tegen elke prijs schuldigen wilden vinden (wat ze trouwens nooit hebben toegegeven). Ze wilden namelijk niet het risico lopen dat het hele land de indruk kreeg dat ze te veel tijd verloren bij het zoeken naar het spoor van de echte daders.' (*Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz. 10-11)

Procureur des konings Deprêtre ontkent stellig dat hij het onderzoek heeft geleid: 'Men heeft beweerd dat ik in werkelijkheid de leiding over het onderzoek had, dat ik druk uitoefende enz. Dat is helemaal niet waar. Toen ik vaststelde welke omvang de zaak van de Bende van Nijvel kreeg, vond ik dat ik me persoonlijk en zoveel mogelijk voor dat onderzoek moest inzetten. (...) Ik dacht dat ik hulp kon bieden aan de heer Schlicker, van wie ik nooit de mentor, noch de censor, noch de controleur ben geweest. Ik wilde gewoon zijn raadgever zijn, een zo goed mogelijke raadgever. ⁴¹¹

De Nijvelse onderzoeksrechter Cruysmans heeft dit aan de hand van vier concrete voorbeelden tijdens de vorige Bendecommissie van 1988-'90 duidelijk tegengesproken. ⁴¹³ Deze onderzoeksrechter, die niets met het Bendeonderzoek te maken had, getuigde dat Deprêtre bij alle relevante gerechtelijke onderzoeken de procedurele verhoudingen tussen het parket en de onderzoeksrechter aan zijn laars gelapt heeft.(d)

Onderzoeksrechter Baeyens spaarde procureur des konings Deprêtre evenmin: 'Mijn collega Schlicker volgde de orders van de procureur op. (...) Tijdens onze onderzoeken moeten wij helemaal geen bevelen ontvangen. Bij Schlicker is dat te veel gebeurd. (...) Vraag: U heeft dus beweerd dat de processen-verbaal betreffende die delen van het onderzoek gecontroleerd werden vooraleer ze bij de onderzoeksrechter terechtkwamen? Antwoord: De procureur las de documenten niet. Maar de speurders brachten steeds een bezoek aan de procureur alvorens naar rechter Schlicker te gaan. Toen ik dat vernam, werd ik kwaad. (...) De heer de Prelle was iemand die zich wilde laten gelden, maar hij hechtte eveneens buitensporig veel belang aan verslagen.' (...) Voormalig onderzoeksrechter Baeyens bevestigt nog: 'De procureur is verantwoordelijk voor de chaos in dit onderzoek, want zonder hem had men tot betere resultaten kunnen komen. (...) Tot zo'n ongezonde toestand komt men wanneer iemand zijn kalmte verliest door de tegenslagen waarmee men in een dossier af te rekenen krijgt en alles wil vertrappten wat niet loopt zoals hij het wil.'"

- (d) Cruysmans: 'Getuige wijst nog op een institutionele wantoestand. Mettertijd was het evenwicht tussen parket en onderzoek immers onbestaande geworden. Getuige is van oordeel dat de vooraanstaande rol die de procureur des konings te Nijvel heeft gespeeld aan zijn persoonlijkheid te wijten is. De procureur heeft geprobeerd tal van magistraten van Nijvel te beïnvloeden. Dat was mogelijk zowel door zijn eigen temperament als door het grote vertrouwen dat hij genoot bij het parket-generaal te Brussel en bij de hogere hiërarchie van de zetel zelf.' (*Eerste Benderapport 1990*, Deel IV: Getuigenverhoren, blz.452)

In tegenstelling tot Schlicker liet Baeyens zich niet door Deprétre domineren en hij wees hem op zijn plaats van parketmagistraat. Het is de onderzoeksrechter die het onderzoek leidt, niet de procureur. Maar zo had Deprétre het niet begrepen. Op uitdrukkelijk advies van Deprétre werd het mandaat van onderzoeksrechter Baeyens dan ook niet verlengd. Dit staaltje van machtsmisbruik zal waarschijnlijk ook te herleiden zijn tot de autoritaire karaktertrekken van Deprétre. Volgt men de ziens- en werkwijze van de Bende-commissie bis, dan kan een goede beoordeling van de werking van het gerecht beter overgelaten worden aan zielenknijpers dan aan rechtsdeskundigen.

De Bende-commissie bis verwees in haar conclusies als verklaring voor het falend onderzoek ook naar het gebrek aan middelen en organisatie. Ze beperkte zich in haar uitspraken wel tot de periode vanaf 1987 bij de Cellule Brabant Wallon (CBW) te Charleroi.(e)

Ze gaat voorbij aan de eerste fase van het Bende-onderzoek in Nijvel, waar alle Brusselse dossiers op vraag van Deprétre gecentraliseerd en stilgelegd werden. Toen de Nijvelse parketsubstituut Van Lierde zich tijdens de hoorzittingen bekloeg over het gebrek aan middelen, merkte voorzitter Van Parys zelf op: 'Volgens U was het onmogelijk voor één onderzoeksrechter uit Nijvel om alle dossiers Bende en Mendez te behandelen. Drie onderzoeksrechters, Mahieu, Kesteloot en Bulthé, verklaarden ons op een bepaald moment delen van dit dossier te hebben behandeld en dat het parket-generaal Brussel hen dwong, zonder dat een objectieve link gelegd was, om deze dossiers in Nijvel te centraliseren. Ik stel hieruit vast dat niet enkel de fout extern ligt, maar evenzeer bij het parket-generaal met haar vraag tot centralisering in Nijvel. Het is Deprétre zelf die tussengekomen is bij het parket-generaal om deze centralisering in Nijvel te verkrijgen. U moet toegeven dat de oorzaak van de centralisering hier ligt.' De Nijvelse parketmagistraat Van Lierde kon hierop niets anders antwoorden dan: 'U hebt gelijk, een deel van de verantwoordelijkheid ligt daar. ⁴¹⁵ Was dit geen fundamentele sturing van het onderzoek?

(e) 'Er bestond sinds 1987 bij de CBW een sterke wanverhouding tussen de onderzoeksopdrachten naar de Bende van Nijvel en de middelen waarover de cel beschikte. Deze wanverhouding van middelen geldt zowel op het kwantitatieve vlak (personeel en materiële middelen) als op het kwalitatieve vlak (de operationele middelen). Wanneer eind 1995 van buitenaf druk wordt uitgeoefend, worden initiatieven genomen om iets te doen aan deze wanverhouding middelen/opdrachten. Dit gaat door gedurende de periode dat de parlementaire onderzoekscommissie functioneert.' (*Rapport Bende-commissie bis*, Verslag, blz.46) 154

Bende-commissie bis organiseert zelf een mooie doofpot rond het BKA-rapport

We schreven het reeds: voor Jaspar en Deprétre waren de Borains de zondebokken. Een voor de Borains ontlastende wapenexpertise van het BKA bleef negen maanden in de schuif liggen. Nochtans heeft de Nijvelse substituut de Prelle de la Nieppe op 6 maart 1986 op basis van een vergadering waarin het BKA-verslag voorgesteld werd, hierover een samenvattende nota naar Jaspar van het parket-generaal gestuurd. Deze nota werd mede ondertekend door Deprétre die eveneens op die vergadering aanwezig was. Op 21 maart 1986 werd Cocu van de Borains opnieuw gearresteerd en hij kwam pas in november terug vrij. Gedurende deze hele periode werd de informatie uit het BKA-verslag achtergehouden. Magistraat de Prelle: 'Het is precies op grond van de elementen van die uiteenzetting (van gerechtelijk officier Baudesson bij zijn terugkeer uit Wiesbaden) dat ik op 6 maart 1986 een volledig verslag heb opgesteld en aan het parket-generaal heb overgezonden. Dat verslag is, net zoals alle gelijkaardige verslagen, grondig doorgenomen door mijn korpschef. Het is pas in oktober of november 1986 dat ik van de griffier van de onderzoeksrechter, de heer De Graeve, vernam dat noch dat verslag, noch de vertaling ervan, aan het dossier van de procedure waren toegevoegd. In weerwil van het feit dat de inhoud van het verslag perfect bekend was, heeft de onderzoeksrechter of de procureur des konings er in de raadkamer nooit naar verwezen. Later heb ik vernomen dat de advocaat-generaal, die bij het parket over het dossier beschikte, er in de kamer van inbeschuldigingstelling eveneens het zwijgen toe deed. ⁴¹¹

Deprétre moest toegeven dat hij regelmatig op de raadkamer aanwezig was. Toen hem hierover vragen gesteld werden, trachtte hij rond de pot te draaien en kreeg hij last van geheugenverlies.(f)

De Nijvelse procureur des konings Deprétre ontkent het dit voor de verdediging voordelige deskundigenverslag verborgen te hebben gehouden. Als antwoord op een spervuur van vragen, verklaart hij: 'Meestal had ik inderdaad zitting in de raadkamer wanneer de aanhoudingsbevelen werden verleend.

Vraag: Als u in de raadkamer zitting nam, stelde u zich dan voor de zitting op de hoogte van de stand van zaken van het dossier?

Antwoord: Men kan niet het hele dossier herlezen. Ik baseerde me vooral op wat de heer de Prelle de la Nieppe me zei en op de verslagen die hij geregeld opstelde voor het parket-generaal.

Vraag: Er wordt reeds lang over het onderzoek van Wiesbaden

gesproken. Heeft een speurder over dat verslag gesproken op een

vergadering van de verbindingscel in februari 1986?

Tijdens een spervuur van vragen beweerde Deprétre dan maar dat het verslag wel in het dossier zat en dat de advocaat van Cocu dit niet zou opgemerkt hebben, wat weinig geloofwaardig is.(g)

cd· Antwoord: Ik denk het wel. Dat moet in de kopie van de verslagen staan. Ik veronderstel dat voor de volgende raadkamer verslag is uitgebracht door de onderzoeksrechter.

Vraag: Was in dat verslag sprake van het verslag van Wiesbaden?
Antwoord: Dat herinner ik me niet meer. Ik begrijp uw vraag goed. De heer Schlicker en ikzelf zijn terzake een twintigtal keer ondervraagd. Volgens mij stak het verslag in het dossier.

Vraag: Als de onderzoeksrechter in zijn verslag van maart 1986 geen melding heeft gemaakt van dat verslag van Wiesbaden, dat nochtans van belang was, zou u er dan in uw requisitoir de aandacht op hebben gevestigd? Als ik het goed begrijp, heeft de onderzoeksrechter er met geen woord over gerept. Antwoord: Dat is mogelijk.

Vraag: Het zou normaal zijn dat de procureur des konings de aandacht vestigt op een stuk dat belangrijk is.

Antwoord: Akkoord, maar er waren een tiental deskundigenverslagen.
Vraag: Het gebeurt in februari. U vindt het net als ik normaal dat een procureur des konings die zitting heeft in de raadkamer de aandacht vestigt op het bestaan van dat verslag?

Antwoord: Volgens mij zat het in het dossier. Een verslag van de heer de Prelle aan het parket-generaal had het er duidelijk over.' (*Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz.22)

(9) `Nog steeds betreffende het feit of de procureur des konings te Nijvel afwist van het bestaan van dat verslag, volgende vraag van volksvertegenwoordiger Viseur: Ik herneem in chronologische volgorde. In maart is het verslag van Wiesbaden bekend en wordt het voldoende belangrijk geacht om vernoemd te worden tijdens die bijeenkomst van de verbindingscel. Ik zie twee elementen die toch de aandacht moeten trekken van de procureur die in de raadkamer zitting neemt. Om te beginnen wordt de beschikking van 19 juni van datzelfde jaar, die het aanhoudingsbevel bevestigt, voornamelijk in de volgende bewoordingen gemotiveerd: `Gelet op het feit dat uit het verslag van deskundige Tombeur blijkt dat het inderdaad het wapen van de verdachte is waarmee in de Colruyt van Halle werd geschoten en dat professor Ceccaldi in zijn verslag van 16 april 1986 (...) besluit dat het wapen dat in Halle en Genval werd gebruikt datgene was dat aan de verdachte had toebehoord.' (...) Er is in dit dossier dus gepleit en gevorderd voor de raadkamer?

Antwoord: Wellicht.

Vraag van de heer Viseur: Er is helemaal niet over Wiesbaden gesproken. Dat element is zo belangrijk dat het tot een onttrekking zal leiden.

Jaspar vervalste hiervoor zelfs zijn requisitoir van augustus 1986 tegen de Borains. In de commissie werd hij volledig klem gereden.

`Vraag van voorzitter Van Parys: Het deskundigenverslag van Wiesbaden dateert van 24 februari 1986. Op 6 maart 1986 stelt het parket een verslag op voor het parket-generaal waarin melding wordt gemaakt van het verslag van Wiesbaden. Op 6 maart 1986 is het parket-generaal dus al op de hoogte van de inhoud van het verslag van Wiesbaden. In de stukken van de Kamer van Inbeschuldigingstelling die we bezitten, en dat betreft het openbaar ministerie en uzelf, die er zitting houdt, maakt uw requisitoir van 10 december 1986 echter voor de eerste keer melding van het verslag van Wiesbaden. (...) Meester Moerman was woedend dat u mondeling melding

Vraag van de heer Viseur: Er is erger. Op 14 augustus stelt een beschikking van de raadkamer de heer Cocu in vrijheid en bij de ontvangst van die beschikking haast het parket zich om hoger beroep in te stellen, wat haar recht is. Volgt dan het requisitoir, het verslag voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling door advocaat-generaal Jaspar. Als het dossier opnieuw in Nijvel terecht komt, leest u, veronderstel ik, dat requisitoir aandachtig, aangezien een invrijheidstelling werd verleend met bevestiging door de Kamer van Inbeschuldigingstelling. De samenvatting die het requisitoir geeft, is toch interessant en ik veronderstel dat het parket er zich in het bijzonder voor interesseert. Wat staat er nu in dat requisitoir? Er wordt melding gemaakt van het deskundigenonderzoek van de heer Tombeur: `Uit een eerste ballistisch onderzoek is gebleken dat één van de gebruikte wapens het bezit was of was geweest van de verdachte. (...) Meer nauwkeurige analyses hebben de eerste conclusie bevestigd.' (...) En u weet dat zulks niet waar is, dat er in elk geval ten minste één deskundigenonderzoek is dat die conclusies niet bevestigt. In hetzelfde requisitoir zegt de heer Jaspar dat de verdachte de conclusies van de deskundigenonderzoeken van zijn wapen niet betwist heeft. Dat is in tegenspraak met 136bis: de heer Jaspar tekent een document dat in strijd is met de waarheid aangezien hij, via 136bis, weet dat het onjuist is, maar dat is zijn verantwoordelijkheid. Uw pen is misschien niet vrij, maar uw woorden zijn vrij. Hoewel u weet dat er een deskundigenonderzoek van het B KA bestaat, dat niet in dezelfde richting gaat, neemt u toch niet de telefoon om de heer Jaspar te zeggen dat iets in zijn requisitoir geen steek houdt, dat iemand omwille daarvan in de gevangenis zit?

Antwoord van de heer Deprétre: Ik kan uw woorden slechts herhalen, mijnheer de commissaris, en ik verzeker u ten stelligste dat volgens mij het verslag in het dossier zat. (...)

Vraag van volksvertegenwoordiger Giet: Geeft u er zich rekenschap van dat de verdediging dat element zou hebben aangegrepen?

Antwoord van de heer Deprétre: Zeker.' (*Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz.22-23)

had gemaakt van dat verslag. Maar het staat vast dat op het moment dat meester Moerman in augustus voor de verdachte optrad, hij de conclusies van die deskundigenverslagen niet betwistte. U moet de verwondering van de commissie dus begrijpen.

Antwoord van de heer Jaspar: Ik begrijp gedeeltelijk uw verwondering. Maar ik kan niet nauwkeuriger zijn met betrekking tot die feiten die enkele jaren geleden hebben plaatsgevonden.

Vraag van de heer Viseur: Het probleem is eenvoudig. Het is gebleken dat u in augustus 1986 het tegengestelde van de waarheid heeft geschreven in een requisitoir voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling. Wat is de reden voor die tekortkoming ten aanzien van de eerste verplichting van elke parketmagistraat om de waarheid te spreken wanneer hij een requisitoir opstelt? Het is immers op grond van die tekst dat de Kamer van Inbeschuldigingstelling zich moet uitspreken.

Antwoord van de heer Jaspar: Zoals ik u gezegd heb, heb ik nooit iets verborgen gehouden voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

De heer Viseur: Jawel, u heeft de waarheid verborgen gehouden. De heer Jaspar: Nee.

De heer Viseur: Het spijt me. U heeft het tegengestelde van de waarheid geschreven. U vertelt ons dat u het mondeling heeft rechtgezet. Maar ik zou willen weten waarom u het tegengestelde heeft geschreven in een tekst die in het bezit van het Hof zou blijven. Dat is toch een kwestie van loyaliteit. U beweert bovendien mondeling de waarheid gesproken te hebben. Hoe verklaart u dan dat, ervan uitgaande dat u mondeling de waarheid verteld heeft - ik veronderstel dat zulks gebeurd is in aanwezigheid van de beklaagde en zijn raadsman - de door u bewierookte raadsman, die op de informatie 'gesprongen is' zodra hij ze ontving, zijn vordering tot onttrekking van de zaak aan de rechter pas in januari 1987 indient (nvdr: in werkelijkheid op 27 november 1986), dat wil zeggen na de zitting van de Kamer van Inbeschuldigingstelling waarop u officieel gesproken heeft over het verslag van Wiesbaden? Als er sprake van was geweest in augustus, is het ondenkbaar dat de raadsman van Cocu zijn vordering tot onttrekking van de zaak aan de rechter niet eerder heeft ingediend.

De heer Jaspar: Het spijt me u te moeten zeggen dat ik u terzake geen antwoord kan geven. Al wat ik weet is dat ik nooit een piste verborgen heb gehouden.⁴¹⁷

Als gevolg hiervan besloot Cassatie in januari 1987 om Nijvel, maar ook het gehele

Brusselse arrondissement, te ontheffen van het Bendeonderzoek. Uiteraard heeft de

Brusselse procureur-generaal dit als een persoon¹⁵⁸

lijke blamage aan gevoeld. Met dit arrest werd de hele Brusselse magistratuur gevisieerd.^(h)

Bendecommissie bis neemt kritiekloos de resultaten van het 'tuchtdossier tegen Deprêtre' over

De Bendecommissie bis concludeerde zonder enig verpinken: 'Heeft de overtuiging van procureur Deprêtre een invloed gehad op het lot van het deskundigenverslag van het BKA van Wiesbaden en werd het daaraan verbonden tuchtonderzoek ernstig gevoerd?

Het lijkt onwaarschijnlijk dat, terwijl de procureur des konings van Nijvel afwist van het bestaan van dat verslag ten gunste van de verdediging, er in de raadkamer maandenlang niemand heeft over gesproken.

Het verhoor van advocaat-generaal Jaspar heeft de aandacht gevestigd op de strekking van een schriftelijke vordering voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling van Brussel, waarin volgens de vaststelling van een commissielid in augustus 1986 het tegengestelde van de waarheid werd geschreven, en dit terwijl advocaat-generaal Jaspar de door het parket van Nijvel aan het parket-generaal overgezonden rapporten ontving, waarin

(h) Gewezen onderzoeksrechter Baeyens formuleerde het als volgt: 'We hebben de bekentenissen, we zitten op het goede spoor. Er is opnieuw een hele reeks personen aangehouden, met als enige bewijs enerzijds de ingetrokken bekentenissen van Cocu en anderzijds Dery, een ballistisch deskundige, die daarna verscheidene malen werd gedesavouéerd, met name in Wiesbaden. De techniek was de volgende: hij gebruikte tien lijnen. De andere ballistische deskundigen en internationale laboratoria gebruikten twaalf lijnen. De zaken hebben bijgevolg maanden aangesleept, tot het incident van Wiesbaden en de onttrekking van de zaak in cassatie - ik vestig er uw aandacht op - niet alleen aan de onderzoeksrechter en het parket van Nijvel, maar ook, omdat cassatie het goed begrepen had - aan het parket-generaal van Brussel, dat mijn collega Schlicker, die overigens noch naar de speurders, noch naar mij luisterde, steeds gesteund had. Ik werd opzij geschoven omdat ik natuurlijk niets van het dossier begrepen had! Er is na Wiesbaden zelfs een paniekbijeenkomst geweest bij toenmalig advocaat-generaal Jaspar. De heer de Prelle heeft me dat verteld. Men sprak de heer Schlicker, die sinds het voorval van Wiesbaden eens te meer terneergeslagen was en zich afvroeg wat hem te wachten stond, moed in. Het voorval van Wiesbaden is het voorval van het verslag van Wiesbaden dat, zoals men zei, gedurende negen maanden in een lade werd gestopt.'

gewag werd gemaakt van het deskundigenverslag van Wiesbaden ten gunste van de verdediging. De procureur des konings van Nijvel heeft zich voor deze kwestie moeten verantwoorden ten aanzien van de disciplinaire overheid. De conclusie van dat tuchtonderzoek van juni 1990, dat de procureur des konings van Nijvel geen enkele fout ten laste legde, werd bevestigd door de voortzetting van dat tuchtonderzoek in september 1990, aangezien onderzoeksrechter Schlicker voor de tuchtrechtelijke overheid formeel heeft gepreciseerd dat de heer Deprétre volgens hem niet wist dat het verslag van Wiesbaden niet bij het dossier was gevoegd.

Een nieuwe voortzetting van het tuchtonderzoek, nog steeds met betrekking tot de heer Deprétre en het verslag van Wiesbaden, vond plaats in februari 1993. De conclusie werd gemaakt op grond van een onderzoek van de documenten en was vergelijkbaar."

Toenmalig procureur-generaal Krings van het Hof van Cassatie waste Deprétre bijna volledig wit in zijn tuchtonderzoek.⁽ⁱ⁾

De Bendecommissie baseerde zich dus op een gemanipuleerd tuchtonderzoek om Deprétre hiervoor vrij te pleiten. Krings had in februari 'In verband met de kritiek als zou hij de onderzoekers naar de Bende van de Borinage in een bepaalde richting hebben georiënteerd, concludeert het onderzoek dat de kritiek die op de heer Deprétre werd geuit, volkomen onterecht is en dat het autoritaire karakter van de heer Deprétre hem ter zake duidelijk parten heeft gespeeld. Op die manier heeft hij zich heel wat vijanden gemaakt, en daarvan is hij nu het slachtoffer. In verband met het onderzoek in Wiesbaden luidt de conclusie van het verslag dat de heer Deprétre, op grond van de beschikbare informatie (de elementen waarover de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie zowel in verband met het onderzoek naar deze als naar de andere verwijten beschikte, blijken te bestaan uit verhoren en ondervragingen van verscheidene personen, samen met bezoeken aan Charleroi om een aantal stukken van het dossier te bestuderen) onterecht aansprakelijk werd gesteld voor 'de tekorten' van het onderzoek dat in Nijvel heeft plaatsgevonden. Een laatste punt handelt over de menselijke betrekkingen in de rechtbank van Nijvel. De conclusie van dit onderzoek luidt dat de heer Deprétre op deontologisch vlak een aantal feiten kunnen worden aangewreven, maar dat geen enkel feit de eer en de onkreukbaarheid van deze magistraat in het gedrang brengt; de magistraat is onhandig te werk gegaan, wat niet kan voor een korpschef; er wordt gepreciseerd dat die feiten misschien wel een straf verdienen, maar dat zij niet van die aard zijn dat ze een zware tuchtmaatregel zouden rechtvaardigen. Vervolgens komt het verslag van het BKA van Wiesbaden aan bod; in verband daarmee werden de heren de Prelle de la Nieppe, Jonckheere en Deprétre, en in het aanvullend onderzoek de heer Schlicker, door de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie gehoord. Het eerste tuchtonderzoek legt de klemtoon op een uitklaring van de rechtsple-

>

1993 besloten dat Deprétre niet op de hoogte was van de fout die begaan werd door Schlicker, aangezien niet werd bewezen dat Deprétre voor 14 november 1986 kennis had genomen van deze omstandigheid.⁴¹⁹ De Bendecommissie bis neemt dit besluit gewoon over in haar conclusies.

Het BKA-verslag was geen klein detail in het dossier, maar een basisstuk. Er was speciaal een GPP'er naar Duitsland gestuurd om dit rapport te halen en er werd een vergadering belegd waarin dit in het bijzijn van Deprétre toegelicht werd. Op basis van deze vergadering heeft substituuat de Prelle op 6 maart 1986 een rapport over het BKA-verslag opgesteld, dat getekend werd door Deprétre. En Deprétre zetelde in 1986 in de raadkamer toen de

-> ging: de procureur des konings vordert in de raadkamer op grond van de verklaringen van de onderzoeksrechter en van de pleidooien van de verdediging; daarvoor hoeft hij niet over het dossier te beschikken en heeft hij het ook niet ingekeken; in de Kamer van Inbeschuldigingstelling daarentegen wordt het verslag opgesteld door de advocaat-generaal die het dossier wél heeft ingekeken en bestudeerd, aangezien de Kamer uitspraak doet op grond van dat verslag en van de pleidooien van de verdediging, na een grondige studie van het dossier. De situatie bij het parket van eerste aanleg verschilt dus volkomen van die bij het Hof van Beroep. Na die precisering gaat de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie verder als volgt: 'Ik heb de heer Deprétre er rechtstreeks op gewezen dat rond die kwestie heel wat twijfels rijzen. Hij was uiterst formeel: hij wist hoegenaamd niet dat dit verslag niet in het dossier zat. Ik beschik over geen enkel element dat het me mogelijk maakt het tegendeel te bevestigen. Zoals ik net heb onderstreept: gelet op de maandelijkse verschijning in verband met de voorhechtenis, is het normaal dat het dossier niet aan het Openbaar Ministerie wordt bezorgd. Als dat punt, rekening houdend met wat in het dossier inzake de rechtspleging in verband met de voorlopige hechtenis (dat zich in Charleroi bevindt) juist blijkt te zijn, dan zou dat mijns inziens uitermate ernstig zijn; maar in verband met dat punt beschik ik over geen enkel element op grond waarvan ik op enigerlei wijze de procureur des konings wat dan ook zou kunnen aanwrijven. Ik was dan ook van oordeel dat hem hic et nunc geen enkele fout ten laste kan worden gelegd. Uit het door de minister van Justitie gevraagde aanvullend onderzoek blijkt dat de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie - bij wijze van aanvulling - ditmaal de heer Schlicker heeft gehoord. Deze magistraat heeft me gezegd dat Deprétre zijns inziens niet wist dat dit verslag niet bij het dossier gevoegd was. Tijdens de rechtszitting van de Raadkamer kon de heer Deprétre de laatste processen-verbaal snel even inkijken, maar het was hem onmogelijk het ganse dossier te vatten. Mijns inziens zijn ter zake onvoldoende elementen voorhanden om de heer Deprétre te beschuldigen. De verklaring van de heer Schlicker is formeel in dit verband.' (Rapport *Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz.29, 30, 31)

Borains voorgeluid werden. Hij was er dus perfect van op de hoogte dat dit rapport niet ter sprake gekomen was op de rechtszitting en waarschijnlijk logischerwijze niet in het dossier zat. Schlicker werd zo gedomineerd door Deprêtre dat hij als getuige weinig geloofwaardig overkomt. Hij is ook zwaar depressief en ziek geworden.

Dit tuchtverslag is trouwens in tegenspraak met het getuigenis van de Prelle en de vroegere Nijvelse onderzoeksrechter Baeyens. Magistraat de Prelle had nochtans al zijn hoop op deze commissie gevestigd en herhaalde zijn vroegere verklaringen tegenover de eerste Bendecommissie, waarna hij zoveel problemen gekend had: dat Deprêtre mee verantwoordelijk was voor het achterhouden van het BKA-verslag en dit zelfs in de schoenen van zijn ondergeschikte griffier trachtte te schuiven.(j)

De Nijvelse substituut de Prelle had na zijn eerdere getuigenis voor de eerste Bendecommissie tuchtsancties opgelopen in Nijvel maar heeft de moed gehad om in de laatste Bendecommissie bis opnieuw tegen Deprêtre

(j) 'Ik denk dat ik voldoende gehoord ben en ik zou u graag twee korte, bijzonder

snedige uittreksels willen voorlezen uit de conclusies van 30 april 1990 van de eerste parlementaire commissie. Op blz.277 van het officiële verslag staat: 'Een onderzoeksrechter, een procureur des konings en een advocaat-generaal lieten dus een persoon in voorlopige hechtenis nemen en houden van maart tot november 1986, terwijl zij een deskundigenverslag waarvan de besluiten, die zij voor het verhoor al kenden, niet met hun overtuiging strookten, voor de verdediging en de onderzoeksrechters verborgen hielden.' Dat was destijds zo flagrant dat ik het aanvankelijk niet kon geloven. Toen ik vernam dat de griffier van de onderzoeksrechter, de heer De Graeve, door de procureur aanvankelijk als de enige schuldige voor die klasseringsfout werd beschouwd, was ik reeds geschokt. Ik geloof dat de heer De Graeve een advocaat heeft moeten inschakelen om die beschuldiging te laten intrekken. Op dat moment heeft de heer Deprêtre gemeend dat de beschuldiging misschien wat lichtzinnig was geuit. De omstandigheden van de ontdekking van dat verslag, de poging om de schuld in de schoenen van een, het moet gezegd, gewone griffier te schuiven, wezen op een op zijn minst bedenkelijke houding. (...) Ik zeg u dat ik me inderdaad de vraag heb gesteld of ik niet de morele verplichting had de feiten in de openbaarheid te brengen alvorens voor een parlementaire onderzoekscommissie te verschijnen. Het ontbreken van elke mogelijkheid tot beroep voor een hogere instantie volgens het Italiaans of Frans model, zoals een hoge raad voor de magistratuur of een nationale raad voor de magistratuur, verklaart waarom we zolang het stilzwijgen hebben bewaard. We hebben gedacht onze hoop in een parlementaire onderzoekscommissie te moeten stellen; zij alleen kon ons ontheffen van onze plicht tot terughoudendheid.' (*Rapport*

te getuigen. In feite wordt hij nu gedesavoueerd door de commissie. De toekomstige getuigen in volgende commissies zullen nu wel tweemaal nadenken alvorens hun overste te bekritisieren.

Zedenssubstituut Deprêtre

Deprêtre was de zedenssubstituut in het beruchte dossier Fortunato-Montaricourt-Eurosystem. Onderzoeksrechter Schellekens getuigde dat bescherming voor de hand ligt. De Bendecommissie bis vermindert dit in haar besluit tot 'bescherming kan niet worden uitgesloten'. Volgens de definitie van de commissie-Dutroux kan hier duidelijk over 'bescherming' gesproken worden. (k)

Op 28 maart 1979 eiste de Brusselse zedenssubstituut Deprêtre dat hem het pv en het huiszoekingsmandaat overgemaakt werden. Het proces-verbaal werd alleen naar het parket gestuurd en niet naar onderzoeksrechter Schellekens. Nadien werd aan deze zaak geen gevolg meer gegeven.⁴²⁰

Deprêtre seponeerde het dossier Fortunato. Hij kon zich in de Bendecommissie bis niets meer kon herinneren over zijn merkwaardige rol als Brusselse substituut in de zedendossiers Montaricourt, Fortunato Israel en (k) 'De termen bescherming en afscherming verwijzen naar opzettelijke gedragin

gen (actieve protectie) of opzettelijke nalatigheden (passieve protectie) die zich ofwel kunnen situeren onder de noemer normvervaging ofwel een corruptieve gedraging inhouden of mogelijks de resultante van beide fenomenen kunnen zijn. Het komt erop neer dat men zich leent tot activiteiten die ertoe strekken dat ongeoorloofde en zelfs onwettelijke handelingen niet worden verstoord, tegengewerkt of ontdekt (C. Fijnaut, *Politieke corruptie in Nederland*, blz.24). Vaak zijn daden van bescherming ingepakt in een schijn van wettelijkheid, van rechtmatigheid of van onvermijdelijke noodwendigheid. (...)

Zo ook kunnen daden van bescherming eveneens door magistraten worden gesteld. Denken we bijvoorbeeld aan het seponeren van strafbare feiten, het niet in onderzoek stellen van misdrijven derwijze dat bepaalde noodzakelijke onderzoeks daden niet kunnen worden gesteld, het ten onrechte opvorderen en opsplitsen van dossiers opdat verbindingen minder zichtbaar zouden worden, het vatten van een niet bevoegde magistraat, het laten intreden van een verjaring, bepaalde daden van autocensuur. Al deze daden of nalatigheden hebben gemeen dat ze maar als een daad van bescherming of afscherming worden beschouwd als ze met malafide intentie worden gesteld en de veruitwendiging zijn van normvervaging en corruptief gedrag.' (*Tweede Rapport Dutroux*, blz.22-23)

Eurosystem.⁴²¹ De Bende commissie bis heeft in haar eindconclusies Deprêtre op de vingers getikt voor zijn rol toen: 'Het was de heer Deprêtre die, als eerste substituut, het dossier Fortunato Israel heeft doen seponeren. De commissie is van oordeel dat de betreffende dossiers geen normale behandeling hebben gekregen. Zij is het niet eens met het standpunt van toenmalige eerste substituut Deprêtre dat de niet-vervolg van Fortunato Israel in de gegeven omstandigheden verantwoord was.'⁴²² Voor deze feiten wordt Deprêtre wel terechtgewezen, maar ze zijn al lang verjaard voor het tuchtrecht.

Bihay en Balfroid gediscrediteerd

De rijkswachters Bihay en Balfroid hebben als eersten de naam Bouhouche genoemd in hun rapport van 14 augustus 1985 over de Bende van Nijvel en hebben hem gelieerd met de Bendeoverval op wapenhandelaar Dekaise. Dit gebeurde nog voor de moord op Mendez. Via Bihay en Balfroid was GPP'er Doraene van de cel Mendez op het spoor van Bouhouche gekomen.⁴²¹ Om hun rapporten van 1985 te beoordelen, moet de commissie rekening houden met hun moeilijke werksituatie in Nijvel gedurende deze periode. Aanvankelijk kregen ze het fiat van onderzoeksrechter Schlicker tot Deprêtre zich kwam moeien.

Beide rijkswachters verwijten Deprêtre dat hij aan de basis lag van de tuchtmaatregelen ten aanzien van hen. Volgens het *Rapport Bende commissie bis* was dit verwijt slechts gestoeld op een interpretatie van deze BOB'ers en dus niet op de werkelijkheid: 'Rijkswachters Bihay en Balfroid hebben het feit dat hun methode weinig enthousiasme wekte bij de procureur des konings van Nijvel en de rijkswachtleiding geïnterpreteerd als een teken dat men hen opzij wilde schuiven omdat zij sporen natrokken die men liever links liet liggen.'⁴²⁴

De magistraten Baeyens en de Prelle bevestigden dat Bihay-Balfroid werden gesanctioneerd om ze uit het onderzoek te weren. Dit was dus geen interpretatie van Bihay-Balfroid. De rol van Deprêtre in de tuchtprocedures tegen deze rijkswachters wordt sterk geminimaliseerd door de commissie. De Prelle zegt hierover: 'Het klopt dat het hier om een meer bijzondere zaak gaat, dan de zaak-Dekaise, waarin immers de welbekende rijkswachters van de BOB van Waver onder leiding stonden van hun chef, adjudantchef Dussart, die trouwens een opmerkelijke BOB-chef was. (...) Ik heb gezien hoe het onderzoek van zijn mannen precies in de richting van die beruchte politico-criminele piste uitging. U weet dat zij een verslag hebben 164

opge maakt dat door een bepaalde pers als explosief wordt bestempeld en dat bovendien inderdaad zeer interessante gegevens bevat. Deze piste werd nooit op behoorlijke wijze uitgespit, in die mate zelfs dat die twee rijkswachters, die ondanks alles verder onderzoek wilden verrichten naar die piste - voor zover ik weet - op tuchtrechtelijke wijze werden gedumpt; ze werden nooit meer teruggezien." De Bende commissie bis concludeerde over de tuchtprocedure tegen Bihay en Balfroid: 'Uit de studie van het disciplinair dossier blijkt dat de tuchtprocedure tegen beide rijkswachters niet op verzoek van procureur Deprêtre werd ingezet. De procureur heeft in deze tuchtprocedure slechts gerapporteerd omdat hij daartoe door de Generale Staf van de rijkswacht werd uitgenodigd. De eerste onderzoekscommissie-Bende van Nijvel had een herziening gevraagd van de administratieve toestand van de heren Bihay en Balfroid. Uit het onderzoek van deskundige Masset is gebleken dat het dossier opnieuw onderzocht maar niet heropend werd. De betrokkenen werden dus ook niet opnieuw gehoord.'⁴²⁶

Verder staat er: 'Er blijkt eveneens dat de tussenkomst van de heer Deprêtre, die hij erkent en waar hij trouwens een geschreven kopie van heeft bezorgd (tussenkomst gedateerd 23 september 1987), plaatsvond anderhalve maand na een voorstel tot overplaatsing per administratieve maatregel, voorstel dat op zijn beurt dateert van 12 augustus.'⁴¹⁷ Maar heel deze redenering klopt niet, want Deprêtre uitte eerst mondeling zijn wantrouwen tegenover Bihay-Balfroid bij Bernaert. Die vroeg pas dan een verslag te schrijven en besloot hen over te plaatsen. Deprêtre gaf in de Bende commissie bis toe dat dit gebeurde op basis van zijn persoonlijke appreciatie, die hij aan generaal Bernaert gegeven had.⁴²⁸ In de conclusies van het *Rapport Bende commissie bis* wordt hier licht over gegaan.

Het tuchtdossier maakt trouwens zelf melding van de mondelinge tussenkomst van Deprêtre: 'Een aantal officieren aarzelde echter om een tuchtmaatregel te nemen. Op dat ogenblik heeft de heer Bernaert een ontmoeting met de heer Deprêtre gehad en hem om advies gevraagd. De heer Deprêtre antwoordde daarop dat hij geen vertrouwen had in die rijkswachters: ten eerste was hij niet op de hoogte gehouden van het verloop van hun enquêtes en ten tweede uitten ze absurde hypothesen. De heer Bernaert verzocht de heer Deprêtre hem daarover een schriftelijk verslag op te stellen. Hij bezorgde me een afschrift van het document dat hem op die manier had bereikt. Naar aanleiding van dat verslag besloot de heer Bernaert beide voormelde rijkswachters over te plaatsen.'⁴²⁹

Het principe van de schending van private gegevens werd in het *Rapport Bende commissie bis* met een dubbele maat gemeten. Bij het onderzoek naar de roze balletten argumenteerde ditzelfde rapport het weglaten van de des165

betreffende namen als volgt: 'Bij de hoorzittingen omtrent de "roze balletten" kwamen ook tal van andere punten aan bod, dikwijls achter gesloten deuren. In de mate deze kwesties niet echt van belang zijn om zich een oordeel te kunnen vormen omtrent het voorwerp van dit hoofdstuk, worden zij hier niet uiteengezet. Hun bespreking blijft evenwel zeker ook achterwege met het oog op de vrijwaring van het in de inleiding in herinnering gebrachte belang van de bescherming van het privé-leven van personen.'⁴³⁰ Tegelijkertijd geeft het *Rapport Bendecommissie* bis wel bijna integraal het intern tuchtdossier met alle delicate persoonlijke gegevens van rijkswachters Bihay en Balfroid vrij. Maar deze enquêteurs werden dan ook regelmatig terechtgewezen door de Bendecommissie bis.⁴³¹ Er wordt zelfs naar de medische context van een van deze rijkswachters verwezen.

Anderzijds moet gezegd dat Bihay en Balfroid zich op enkele punten wel eens hebben vergist: 'Tijdens de lange hoorzitting voor de parlementaire onderzoekscommissie hebben de rijkswachters Bihay en Balfroid een reeks precieze feiten naar voor gebracht. Sommige feiten zijn overeind gebleven, andere werden formeel tegengesproken door andere getuigen. Eén feit bleek zelfs een vergissing te zijn betreffende de persoon van een onderzoeksrechter die een apostille zou hebben verscheurd.'

Maar voor hun vergissingen worden deze rijkswachters door de Bendecommissie bis harder aangepakt dan magistraten zoals Vandeputte. In haar conclusies schreef de Bendecommissie bis: 'De rijkswachters Bihay en Balfroid legden ten overstaan van de commissie ook verklaringen af in verband met een mogelijke betrokkenheid van de rijkswachttop bij zedendossiers. De rijkswacht zou de ordedienst verzekerd hebben rond de villa's waar de roze balletten plaatsvonden. Uit het onderzoek van de deskundigen is gebleken dat deze beweringen op geen enkele wijze gestaafd kunnen worden. De verklaring luidens welke de huidige procureur des konings van Brussel, de heer Dejemppe, een kantschrift van de heer Schlicker zou hebben verscheurd, is eveneens onjuist gebleken. Zij suggereerden ook dat de rijkswachtleiding banden zou hebben met extreem-rechts. Deze bewering was gesteund op een brief, die in beslag was genomen tijdens een huiszoeking bij de heer Dossogne en waarin luitenant-generaal Beaurir het Front de la Jeunesse bedankte voor bewezen diensten. Na onderzoek door de hoogleraren Fijnaut, Masset en Verstraeten blijkt dat de stukken die bij Dossogne in beslag werden genomen, geen briefwisseling bevatten tussen luitenant-generaal Beaurir en het Front de la Jeunesse. Het gaat echter om een andere generaal, die niet bij de rijkswacht actief was.

Die analyse staat haaks op de verklaringen die de heer Balfroid op 21 februari 1997 voor de commissie heeft afgelegd.⁴³³

In het onderzoek naar de roze balletten heeft voorzitter Van Parys zelf generaal Beaurir bij naam vernoemd.⁴³⁴ De generaal C. met zijn brief voor het Front de la Jeunesse zat niet bij de rijkswacht maar wel in het leger. De desbetreffende onderzoeksrechter was niet Dejemppe maar wel onderzoeksrechter Harmel voor de zaak Feluy.

In het *Rapport Bendecommissie bis* wordt dit incident met de persoonswissel tussen Dejemppe en Harmel wel haarfijn uit de doeken gedaan, maar wordt niet vermeld dat dit - zoals gezegd in de publieke hoorzitting - het dossier Feluy betrof, waartoe de onderzoeksrechter Harmel de toegang weigerde aan de BOB'ers Balfroid en Lachlan.¹⁾

De zaak Feluy was een groot fraudeschandaal waarin o.a. minister Mathot vernoemd werd: 'De tweede kwestie betreft de verklaring afgelegd door Balfroid in het dossier 54190 van onderzoeksrechter Bulthé betreffende de omstandigheden waarin hij samen met een collega trachtte kennis te nemen van een zedendossier te Brussel. Het ging om een dossier dat behandeld werd door het Hoog Comité van Toezicht. Balfroid had verklaard dat hij en zijn collega Lachlan een kantschrift kregen van onderzoeksrechter Schlicker met het oog op de raadpleging van een dossier dat in het bezit was van de heer Dejemppe, toen onderzoeksrechter. Volgens Balfroid weigerde Dejemppe de toegang tot het dossier na contactname met de procureur-generaal. Dejemppe had zelfs het betrokken kantschrift verscheurd. Balfroid bevestigde tijdens het verhoor zijn stelling: 'Ik ben met de heer Lachlan naar de heer Dejemppe gegaan. Hij heeft het kantschrift genomen. Aan het respect te horen waarmee hij aan de telefoon sprak, heeft hij volgens mij de procureur-generaal getelefoneerd. Hij heeft het kantschrift verscheurd en gezegd: 'Ik verbied u formeel het dossier te raadplegen.' (...) Hij heeft vervolgens de heer Schlicker getelefoneerd en heeft gezegd dat het voor het kantschrift afgelopen was. We zijn vervolgens weggegaan. We hebben niets kunnen doen. Tot vandaag is er niets gebeurd. (...) De heer Schlicker kon niet anders dan zich daarbij neer te leggen. Schlicker herinnerde zich van dit alles niets meer. Een zeer precieze getuigenis kwam echter van Lachlan. Hij sprak het verhaal van Balfroid vierkant tegen: 'De feiten speelden zich af op maandag 10 maart 1986. De heer Balfroid had voordien contact gehad met een speurder van het HCT en hem meegedeeld wat hij zocht. De betrokken speurder zou hem hebben geantwoord: Stop alsjeblieft met in zesendertig richtingen te zoeken, het bevindt zich in dat dossier, onder die referte, bij het parket van Brussel. Voorzien van die informatie heeft de heer Balfroid contact opgenomen met rechter Schlicker van wie hij het kantschrift ontving om het dossier te raadplegen. Ik heb de heer Balfroid inderdaad op 10 maart 1986 vergezeld en we zijn naar de heer Harmel en niet naar de heer Dejemppe gegaan. (...) Ik ben formeel. Ik heb een agenda van toen teruggevonden waarin ik vermeld: "contact met rechter Harmel dossier HCT - nu weigering - moet met procureur des is

Het was advocaat François Baudhuin die in Genève een cheque ging innen voor één van de hoofdverdachten in de zaak Feluy, Elyane Van Vreckom, bekend als de vroegere vriendin van ex-minister Guy Mathot.

Deel 111 BEKENDE NAMEN DUIKEN OP IN DE COMMISSIE-DUTROUX

-> konings + Schlicker" contact opnemen. (...) Bij de heer Harmel heeft de heer Balfroid te kennen gegeven dat het om een zedendossier ging. De heer Harmel heeft geantwoord dat het niet om een zedendossier ging, maar louter om een financieel dossier. Blijkbaar was de heer Balfroid goed ingelicht door de speurder van het HCT en hij heeft aangedrongen: "Nee, het dossier heeft twee delen, een zedendossier waarin politici en andere personen betrokken zijn en een financieel dossier." Op dat moment heeft de heer griffier klaarheid gebracht en heeft hij bevestigd dat het dossier wel degelijk uit twee delen bestond. Ten gevolge daarvan en door de hardnekkigheid van de heer Balfroid, heeft de heer Harmel gezegd dat hij het kantschrift bijhield. Hij heeft het niet verscheurd en heeft in ons bijzijn niet getelefoneerd. Hij heeft gezegd dat hij later contact zou opnemen met de heer Schlicker en de procureur des konings. Wij zijn terug naar Nijvel gegaan en hebben de heer Schlicker op de hoogte gebracht van wat er gebeurd was. Ik kan u een afschrift overhandigen van de bladzijde van mijn agenda waarop die elementen vermeld staan.'

Lachlan had wel zijn bedenkingen bij dit gebeuren: 'Ik vond het allemaal niet normaal. Het was de eerste keer dat me zoiets overkwam. Als officier van de Gerechtelijke Politie, die de procureur des konings bijstaat, had men mij nooit de toegang tot een dossier geweigerd. Ik was er trouwens van ontdaan en bij mijn terugkomst ben ik de heer Schlicker gaan opzoeken. Van hem verwachtte ik een reactie. Ik dacht dat wij later via het parket toegang zouden krijgen. Maar we hebben niet meteen toegang tot het dossier gekregen. Pas in 1993 of in 1994 hebben we er toegang tot gekregen. Het omvatte een financieel gedeelte waarin veel over politici gesproken werd. Inzake zeden of inbeslagnemingen bevatte het niets bijzonders.' (*Rapport Bendecommissie* bis, Bijlage V, blz.92-93)

NIHOUL, DUTROUX EN COMPAGNIE

Verschillende bekende namen uit het Bendeonderzoek doken op in de commissie-Dutroux. Dat bewijst natuurlijk nog geen rechtstreeks verband maar er zijn alleszins verbindingslijnen. Opvallend is verder dat via enkele bekende Brusselse immobiliëntiers en VDB-vrienden een deel van het milieu rond Nihoul overlappend is met het milieu rond Eurosystem en het prostitutienetwerk van Fortunato-Montaricourt. In het *Rapport Dutroux* werden geen namen genoemd, maar door perslekken is bekend geraakt welke namen in de puzzel passen.

Professor Brice de Ruyver, de expert van de commissie-Dutroux, sprak uit de biecht en gaf toe dat sommige politici het liever wat wazig hielden: 'Vergeet niet dat het tweede rapport ook een stuk gevoeliger lag. Kijk maar naar het onderdeel Brussel, naar wat wij de mouvance Nihoul, de beweging rond Nihoul, hebben genoemd. Daar werden wij als commissie geconfronteerd met een periode uit de vaderlandse geschiedenis toen de stenen omhoog vielen. In de jaren tachtig, de gloriejaren van Nihoul en compagnie, was in dit land ongeveer alles mogelijk. De grote financiële schandalen die toen dit koninkrijk teisterden, de excessen van de partijfinanciering, de gevaarlijke vermenging van de politiek met het louchere zakenleven, om nog te zwijgen van de grote criminele affaires als de Bende van Nijvel en de Bende-Haemers. (...) Maar je voelt wel dat de politici en de partijen vandaag niet willen boeten voor de fouten die hun voorgangers in de jaren tachtig hebben gemaakt. Dus werd er aangedrongen op voorzichtige, subtiele, en dus minder duidelijke formuleringen. (. .)

+435

Seksfuiven in het VDB-milieu

De dancing Le Mirano hoorde volgens het *Rapport Dutroux* tot het relatienetwerk van Nihoul. In dit milieu werden toen de beruchte seks-cocaïnefuiven georganiseerd door de pedofiel Philippe Cryns en door Alexis Alewaeters, die in 1985 bediende was bij Cadreco, de vzw van Nihoul-Bouty. Maar op 14 april 1985 liep het uit de hand toen een adellijke jonkheer aan een overdosis overleed, waarop een proces

Dancing Mirano was samen met de Circus en de Parc Savoy in de jaren tachtig één van de privé-clubs van de Cercle des Nations, het milieu van de edellieden van de CEPIe en de rechterzijde van de PRL. Tegen veel van haar bekende gasten werden processen gevoerd. Zo vinden we hier onder meer wapenhandelaar Boas van Asco, Benoît de Bonvoisin, de vastgoedmakelaars Blaton en Charly De Pauw, ex-premier Vanden Boeynants... terug. Philippe Cryns zat eveneens in de ~-kringen.

Nihoul zelf beweert seks-cocaïne-organisator Alexis Alewaeters niet te kennen, maar legt wel in zijn boek uit hoe hij ongelukkig genoeg zijn Porsche aan hem 'uitleende': 'Mijn ex-vriendin Annie Bouty, stelde me ooit voor aan Alexis Alewaeters, een man van ongeveer 45 jaar, gehuwd en vader van een kindje. Hij was werkloos. Ik kon voor hem een baantje als vertegenwoordiger versieren, maar hiervoor had hij een auto nodig. Hij bezat er geen. U zult het niet geloven, maar om hem een goede start te gunnen, leende ik hem mijn Porsche. Zo kreeg hij die job. In een moment van luciditeit behield ik evenwel het origineel van de grijze kaart en van de sleutels. U zult me nog minder geloven indien ik u verzeker dat ik deze man nooit meer zag, en mijn Porsche ook niet natuurlijk. Bij de rijkswacht legde ik klacht neer. Ik had zijn adres, maar als bij wonder was hij met de noorderzon verdwenen. De rijkswacht liet zijn persoonsbeschrijving circuleren en pakte hem vier maanden later bij een routinecontrole toevallig op. U zult van mij nog altijd niet aannemen wat ik vertel, maar dat heerschap verklaarde doodgewoon dat hij de wagen had teruggegeven en men liet hem op vrije voeten. (Wie zegt dat ik een lange arm achter de hand had?) Op de koop toe bleek de kerel onvermogen! Ik moest mij opnieuw aanbieden bij de rijkswacht. Het was mijn woord tegen het zijne... Blijkbaar heb ik het hoofd van een leugenaar! Om deze anekdote te beëindigen: mijn auto was tegen diefstal verzekerd. Ik diende een volkomen eerlijke aangifte in bij de verzekeringsmaatschappij, gaf alle details, zelfs de gegevens van de dief. De verzekeringsmaatschappij antwoordde dat ik kon fluiten naar mijn geld want het betrof hier geen diefstal, maar een geval van verduistering. Blijkbaar heb ik ook het hoofd van een oplichter!' ⁴¹⁷

Over het proces Mirano schrijft het *Rapport Dutroux* summier:

'De zaak van de "cocaïne dorée". De vereniging Cadreco, geleid door mevrouw Bouty en de heer Flier, heeft zich in 1985 borg gesteld voor een veroordeelde, de heer A.A. in het kader van zijn voorwaardelijke invrijheidstelling. Na een overlijden in 1985 ingevolge een overdosis werd een gerechtelijk onderzoek geopend in het milieu dat een bepaalde gelegenheid bezocht en ook cocaïne gebruikte. Onder de dertien beklaagden die op 24 maart 1986 door de correctionele rechtbank van

Brussel werden ¹⁷²

berecht, bevonden zich de heren A.A. en Ph.C. Zij werden respectievelijk veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf en drie jaar gevangenisstraf met uitstel. In beroep werd de veroordeling van de twee bovengenoemde personen bevestigd, behalve dan dat de straf met uitstel voor de heer Ph.C. een effectieve straf werd (datum van het arrest van het hof van beroep: 8 oktober 1986). De verwijzing naar Cassatie werd verworpen bij een arrest van 9 januari 1987. De misdrijven waar in dat dossier naar wordt verwezen, zijn van tweeërlei aard. Er zijn in de eerste plaats de feiten die verband houden met drugs (handel en bezit) en die zich hebben voorgedaan tussen 1983 en midden 1985. Over die feiten werd een vonnis gewezen. Voorts zijn er de zedenfeiten waarvoor in dit dossier geen strafrechtelijke vervolging werd ingesteld. Deze hebben onder meer betrekking op:

- foto's van adolescenten die bij verrassing werden genomen toen die jongeren in een sportclub onder de douche stonden. Ph.C. geeft toe die foto's te hebben genomen;
- verklaringen betreffende het organiseren van seksfeesten, eventueel met minderjarigen, door de directeur van een modellenbureau. Uit de lezing van het dossier blijkt dat de hierin vermelde zedenfeiten tijdens het onderzoek nauwelijks werden nagetrokken, hoewel hiertoe meer dan voldoende redenen bestonden. De commissie heeft tijdens een hoorzitting vernomen dat in het dossier van het onderzoek naar de moord op de ingenieur van FN, Juan Mendez, op 7 januari 1986, een getuige heeft verklaard dat de heer Ph.C. omschreven werd als drugverslaafde en kinderpooier. De commissie stelt zich de vraag of er in het dossier van de "cocaïne dorée" geen sprake is van normvervalsing. Onder de klanten die de desbetreffende instelling bezochten, bevond zich, naast leden van het misdaadmilieu, Michel Nihoul.'"

Met de desbetreffende instelling wordt de Mirano bedoeld en de leden van het misdaadmilieu die hier naast Nihoul geregeld over de vloer kwamen: Bouhouche, Beijer, Bultot en Achiel/Patrick Haemers.⁴³⁹

Tijdens de rechtszitting in 1986 van het proces Cryns-Alewaeters vielen er enkele opmerkelijke uitspraken te noteren. Rechter De Gryse, de voorzitter van de rechtbank, vroeg zich af waarom de exploitant van dancing Le Mirano niet vervolgd werd. Ze bedacht openlijk of er wel gedanst werd 'in deze boi-te' en bemerkte hierbij:

'In de toiletten overstemde het geluid van de cocaïnesnuivers dat van de waterclosetten.'⁴⁴⁰ De zedenfeiten van Philippe Cryns interesseerden voorzitter De Gryse heel wat minder. Ze bevestigde tijdens de rechtszitting dat ze de foto's van het dossier niet bekeken had want 'iedereen had haar verzekerd dat er niets in zat wat zelfs een kapucijn zou choqueren'.⁴⁴¹ In april 1998 was ze hiervoor wel alerter geworden toen ze kardijn ⁷³

naal Danneels burgerlijk aansprakelijk stelde voor het pedofiel gedrag van een priester. Een illustratie van de veranderende tijdgeest?

Cryns werd door de rechtbank bestempeld als organisator van deze superdure seks-cocaïnefuiven met een aparte attractie van minderjarigen. Uit de rechtszitting bleek Cryns hiervoor jongetjes te hebben opgepikt op het beruchte Fontainasplein.^(a)

Substituut Talon van het Openbaar Ministerie verklaarde dat Cryns bekentenissen afgelegd had dat bij de cocaïnefuiven ook kinderen voor de speciale attractie zorgden.^{*442} De kennissenkring van Philippe Cryns zat met De Pauw en Blaton ook in het roze-balletten-milieu rond Vanden Boeynants waarnaar Bendecommissievoorzitter Van Parys in een interview verwees. Hierin reveleerde Van Parys dat zowel Boas als Paul Vanden Boeynants reeds eind jaren zeventig met het prostitutienetwerk van Montaricourt-Fortunato gelieerd waren.^{*443} Philippe Cryns had samen met de families Blaton en De Pauw het hotel-restaurant Parc Savoy opgericht. De Pauw en Blaton zijn ondernemers die dankzij de steun van v d b de gelegenheid kregen om in Brussel gigantische kantoorcomplexen zoals het World Trade Center neer te poten, waartegen in het verleden veel protest gerezen is.¹

Het *Rapport Dutroux* schatte het belang van deze seksfuiven als volgt in: 'Het milieu van de seksfuiven dat M. Nihoul vooral in de jaren '80 frequenteerde vormde een bron van relaties, die hij later voor zichzelf of voor de mouvance Nihoul zou aanspreken om allerlei gunsten en tussenkomsten te verkrijgen. Het onderzoek van de parlementaire onderzoekscommissie heeft uitgewezen dat er wel degelijk relaties, die hun oorsprong vonden in het betrokken milieu, zijn blijven doorwerken op het professioneel functioneren van sommigen. Volgens een aantal getuigen van de parlementaire onderzoekscommissie is het niet uit te sluiten dat een mogelijke verklaring dient gezocht bij beschermingsmechanismen als gevolg van chantage op personen die aan seksfuiven hebben deelgenomen. In de jaren '80 keek men in gerech^(a) We maakten al melding van de bizarre werkmethoden in die jaren van GPP-commissaris Zimmer rond infiltraties door onervaren vrouwelijke GPP-agenten in seksfuiven met minderjarigen. Het Brussels parket (Vandoren) had Zimmer met deze opdracht belast. Deze operatie kende zoals bekend geen succes. Maar tegelijk werden door hetzelfde Brussels parket situaties waarvan men pertinent wist dat minderjarigen betrokken waren bij seksfuiven, en dat was zeker het geval voor de Mirano, ongemoeid gelaten. Meer nog, Zimmer legde wel parallelle dossiers aan over deze minderjarigen, maar deed niets om die dossiers te stofferen met hard bewijsmateriaal. Sokolowski vond dit bizar. (Bendecommissie bis, stenografisch verslag, Sokolowski, 15 april 1997, blz. 16-19)

telijke en politiekeringen anders tegen zedenfeiten aan. (...) De analyse van één van de dossiers laat vermoeden dat een bepaald Brussels zakenmilieu het slachtoffer kon zijn van georganiseerde chantage, aangezien bepaalde leden, en meer in het bijzonder bepaalde zonen van invloedrijke families, deelnamen aan feestjes waar in groep drugs werden gebruikt., . . .

Niet iedereen kon aan deze 'feestjes' deelnemen. Nihoul maakte in zijn boek zelf een indeling van de seksclubs: 'Er bestaan in seksclubs, zoals trouwens in iedere handelssector, twee verschillende categorieën: die van de upper class en die van de man met de pet. Het verschil zit hem niet zozeer in de inrichting van de club zelf, dan wel in de regels die de clubhouders opleggen en de selectiecriteria die ze in de eerste categorie hanteren. (...) Om deze clubs te mogen betreden is het peterschap van een "ancien" nodig.'⁴⁴⁶

Brice De Ruyver, expert van de commissie Dutroux, vulde dit milieu van de Brusselse highsociety verder in: 'Als je de mouvance Nihoul bekijkt, zie je een bont allegaartje van politiek personeel, van rechtshandhavers - zowel politiemannen als magistraten als advocaten - en van legaal en illegaal opererende zakenjongens.'⁴⁴⁷ Hij verwees hier onder meer naar het voorbeeld van het Cercle des Nations-milieu rond Mirano. De highsociety van de Cercle des Nations ging regelmatig naar de seks-cocaïnefuiven in hun uitgaansbuurt: in dancing Mirano, het Circus en het Parc Savoy. Philippe Cryns en Alexis Alewaeters organiseerden mee deze fuiven.

Op 27 maart 1985 richtte Philippe Cryns, samen met enkele firma's van de prominente vastgoedmakelaars De Pauw en Blaton de nv Parc Savoy op. Eén van de maatschappelijke doelen was het exploiteren van restaurants en bars en het organiseren van cultureelmaatschappelijke bijeenkomsten.¹ In 1988 verdween de vennootschap Parc Savoy uit het Staatsblad, zonder enige vermelding, wat tegen alle regels van het vennootschapsrecht indruist. Enkel voor 1986 en 1987 werd er een jaarrekening ingediend.⁴⁴⁹ Volgens sommige berichten zou er een fusie op til geweest zijn tussen Parc Savoy en Codenat, dat plotsklaps failliet verklaard werd.⁴⁵⁰

Op 10 april 1986 werd de vennootschap Codenat opgericht, mede om de bars van de Cercle des Nations te exploiteren en om cultureelmaatschappelijke bijeenkomsten te organiseren. Er waren maar liefst 81 stichtende leden, afkomstig uit de adel, het zakenmilieu, bankiers, de diplomatieke en de politieke wereld . . . (b)

(b) Waaronder enkele markante figuren: prins Rodolphe de Croij-Roeulx van de vastgoedfamilie De Pauw, de veroordeelde jeansfabrikant Pierre Salik, C E P I C medeoprichter en ex-parlements lid Paul Vankerkhoven, de voormalige kabi- . . . 175

Codenat had het blijkbaar financieel zo bont gemaakt dat ze reeds bij vonnis van 17 augustus 1988 door de rechtbank onmiddellijk failliet werd verklaard.⁴⁵² Merkwaardig genoeg bestaat in 1998 de vennootschap Parc Savoy nog altijd. Ondertussen is deze vennootschap wel verhuisd en zijn er enkele bestuurders en aandeelhouders verdwenen. Na 1987 werd er pas voor 1996 opnieuw een jaarrekening ingediend, terwijl dit toch een jaarlijkse wettelijke verplichting is. Uit deze jaarrekening 1996 blijkt de bizarre situatie van dit hotel-restaurant: geen omzet, geen voorraden, geen personeel, geen meubilair of gebouw (waar en hoe wordt er daar gegeten) en een over te dragen verlies van 3.887.000 frank. En zonder verpinken meldt de jaarrekening 1996 bij de gegevens van de Nationale Bank: voldoet aan alle controles.⁴⁵³ Parc Savoy is dus momenteel duidelijk een slapende vennootschap geworden.

In 1992 duikt nochtans Parc Savoy met een ander BTw-nummer en andere aandeelhouders op in de tabellen van het Staatsblad maar dan als een nieuw opgerichte vennootschap. Het is als het ware een Parc Savoy-bis, gesticht op 18 december 1991 en gevestigd op hetzelfde adres als de vereniging Cercle des Nations: avenue Franklin Roosevelt 25 te Brussel.⁴⁵⁴ En ook op hetzelfde adres van de Cercle des Nations bestaat sinds 1 augustus 1989 de vzw Cercle Parc Savoy met Philippe Blaton en Xavier Dupuis.⁴⁵⁵

Het beheer van de oorspronkelijke nv Parc Savoy was in 1985 volledig in handen van de lobby Blaton-De Pauw.⁴⁵⁶ De Brusselse vastgoedgiganten De Pauw en Blaton hadden het World Trade Center gebouwd en waren in 1985 nog steeds goed vertegenwoordigd in de vennootschap World Trade Center Association. Blaton kreeg in Saoedi-Arabië de bouw van een grote postbuilding toegewezen. Volgens magistraat Godbille zaten Blaton en De Pauw mee in het milieu van Eurosystem: 'De voornaamste geldschietters van de nv PDG zijn de aannemers die voordeel hebben gehaald uit de overeenkomsten gesloten in Saoedi-Arabië in het kader van het Euro

-> netswoordvoerder Robert Rémy van de CEPIC-minister Jean-Pierre Grafé, de liberale baron en minister van Staat Paul Kronacker, ex-minister Jacques Van Offelen, ex-minister Paulus van Pauwvliet en de voormalige RAD-UDRT-parlementsleden de Clippele en Delahaye. Dezelfde prins Rodolphe dook samen met Richard Van Wijck en WNP'er De Lombaerde op in de firma Modulmed, bekend als het beruchtste schandaal van de Asos-commissie, die erin slaagde met haar containers het Asos en de ontwikkelingslanden voor ongeveer één miljard frank op te lichten. Op 28 juni 1989 werd Van Wijck veroordeeld tot 15 maanden gevangenisstraf met uitstel voor een grootschalige fraude, waarbij verschillende leden van CEPIC en Cercle des Nations in opspraak kwamen.

system Hospitalier Consortium en die hebben meegewerkt aan de bouw van de gebouwen van het World Trade Center in Brussel." Uit het proces de Bonvoisin in 1995 bleek dat Ado Blaton en Jean Natan, in ruil voor valse facturen, geld storten aan PDG, de firma van de Bonvoisin.⁴⁵⁸ De gebroeders Jean en Paul Natan werden in 1973 gezamenlijk beheerders van WTC Association.⁴⁵⁹ Paul Natan zat via de firma International Trade Relations⁴⁶⁰ van Charlie De Pauw ook in Parc Savoy. Jean Natan zat op zijn beurt via Café Anglais ook in Parc Savoy.

Zwarte Baron de Bonvoisin duikt op zijn geëigende wijze ook op bij de aandeelhouders van Parc Savoy. Het gedeelte van het Blaton-imperium, de firma Bâtiments et Ponts/Gebouwen en Bruggen, één van de belangrijke stichtende firma's van Parc Savoy, werd op 31 maart 1988 overgenomen door het Franse Générale des Eaux. De Belgische lobbyist hiervan was... baron de Bonvoisin. PRL-politicus Goldinne, beheerder van Générale Des Eaux, verklaarde in een interview dat de Bonvoisin een sleutelrol in deze overname heeft gespeeld. Op 16 mei 1990 vond er in het kader van een gerechtelijk onderzoek naar de Luikse parkeermeters en de Générale Des Eaux ook een huiszoeking plaats bij Bâtiments et Ponts Construction.

De CEPIC-advocaten Dumont en Deleuze

Het *Rapport Dutroux* verwijst regelmatig naar bepaalde advocaten, die voor Nihoul allerlei zaakjes regelden met bijvoorbeeld het Justitiekabinet van Jean Gol. Hiermee worden de CEPIC-advocaten Jean-Paul Dumont en Philippe Deleuze bedoeld.⁴⁶¹ Dumont was een nauwe vriend van Roger Boas. Op diens proces was hij niet als zijn advocaat maar wel als geïnteresseerde aanwezig. Hij speelde er PR-agent voor Boas en stelde de aanwezige journalisten voor om eens naar de fabrieken van Boas te komen kijken.

Dumont had een bepaald type klanten: Dossogne, Latinus, Bouhouche, koppelbaas Bongiorno, ook Reyniers en nog andere. Het *Rapport Dutroux*: s' 'De aandacht van de commissie ging ook uit naar twee advocaten: één van

¹ hen is als advocaat van de heer A.A. opgetreden; de andere onderhield contacten met de heer Ph.C. Beide advocaten hebben later tuchtrechtelijke en/of strafrechtelijke problemen gekend. De commissie stelt zich hier vragen over.' Op het proces in 1986 rond de cocaïnefuiven van de Mirano werd Alewaeters vertegenwoordigd door de advocaten Deleuze en De Quévy, die samenwerkte met Dumont.⁴⁶² Volgens het rapport-Dutroux was het blijkbaar Jean-Pol Dumont die contacten onderhield met Crvns

Dumont was in vele watertjes thuis. Op 24 mei 1989 startte hij de firma nv Belcars op voor de import-export van voertuigen en onderdelen. Dominique Outlet was afgevaardigd-beheerder en Antonio Duca werd tot voorzitter van de beheerraad benoemd.⁴⁶⁴ In gerechtelijke middens zijn deze beide personen bekend in het milieu van de autozwendel. Ze werden verdacht van een trafiek naar Polen. De firma Belcars duikt zelfs op in het dossier van de koppelbaas Bongiorno, waarvan Dumont advocaat was.⁴⁶⁴ Nihoul heeft de politieke campagnes van Dumont en Deleuze georganiseerd.⁴⁶⁵

Het *Rapport Dutroux* schrijft hierover: 'De onderzoekscommissie beschikt over aanwijzingen dat Michel Nihoul eind de jaren '80 de campagne zou hebben georganiseerd van een aantal jonge advocaten die in de politiek gingen. Het zou meer bepaald gaan om advocaten die achteraf zowel disciplinaire als strafrechtelijke problemen kregen. Die advocaten hebben voor Nihoul ofwel op professioneel ofwel op relationeel vlak bemiddeld. Een van die advocaten heeft een correctionele veroordeling opgelopen in een zaak die op Nihoul betrekking had.'⁴⁶⁶

Nihoul was goed thuis in de interne keuken van deze VDB-middens, zoals hij terloops - bij wijze van verspreking - laat blijken in een antwoord aan zijn ex-vriend Philippe Deleuze met wie hij nog een serieus eitje te pellen heeft: 'Ik ga nog snel in op jouw eerder bedenkelijk optreden om mevrouw Baro en Michel Demaret te doen geloven dat je aan hun kant stond.'⁴⁶⁷ Viviane Baro is de vriendin van Vanden Boeynants en was tot 1982 samen met Boas bestuurder van de immobiliënfirma Sogestfina. Voormalig burgemeester Demaret was een VDB-man, die nog recent in mei 1998 bezoek van het gerecht kreeg in verband met een aantal dubieuze Brusselse vastgoedaffaires.

Nihoul en Deleuze waren beiden betrokken in de oplichtingsaffaire rond een minderjarig kind, waarvoor advocaat Deleuze als voogd aangesteld was. Nihoul beweerde dat Deleuze hiervoor een en ander geregeld had met zijn toenmalige schoonbroer, onderzoeksrechter Van Espen. Toen Dejemppe destijds als onderzoeksrechter het kabinet van zijn collega Van Espen overnam, bemerkte deze inderdaad dat er iets niet pluis was met het dossier Nihoul. De commissie-Dutroux schreef hierover in haar rapport: 'De commissie heeft tevens vernomen dat een magistraat, toen hij het kabinet van een collega overnam, heeft vastgesteld dat een dossier niet was geïnventariseerd. Het betrof een dossier over M. Nihoul. Die magistraat heeft tevens vastgesteld dat de ontwerpvoordering verdwenen was. Die situatie verbaast de commissie.'

⁴⁶⁸

Nihoul had nog andere contacten met een bizar milieu. Hierover schreef de commissie-Dutroux: 'Hij moest op zoek naar andere sectoren waar hij tot dan toe nooit actief was in geweest. Van bemiddelaar werd hij betrokkene. Hij leerde de internationale autozwendel kennen en ontdekte vooral hoe men als premiejager in de marge van deze sector heel wat kan verdienen. In dezelfde zin raakte hij betrokken in de drugshandel. Activiteiten in het kader van de exploitatie van de vrouwenhandel lagen, gezien zijn rijk verleden in het clubleven en de seksfuiven, meer voor de hand. (...) Nihoul had ook contacten met pedofielen die voor deze feiten later veroordeeld werden.'⁴⁶⁹

Tijdens zijn proces in maart 1997 voor de verkrachting van drie jonge meisjes, waaronder de kinderen van zijn ex-vrouw, moest de pedofiel Roland Corvillain toegeven contacten te hebben met Jean-Michel Nihoul, Achiel Haemers en Robert Darville. Hij legde deze verklaring af nadat zijn exvrouw hem beschuldigd had kinderen te hebben verhandeld met zijn kompanen. Via zijn firma Logitel had Corvillain naar eigen zeggen Nihoul, vader Haemers en Darville computerprogramma's geleverd. De firma Logitel cv had bij haar oprichtingsakte als doelstelling vermeld: 'onderzoek en steun bij de formatie en de ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen'.⁴⁷⁰ Nihoul en vader Haemers hadden eigen vennootschappen. In 1990, na de ontvoering van VDB door de bende-Haemers, richtte Achiel Haemers nog via zijn vrouw de nieuwe en nog altijd bestaande sportwinkel Montex Sports Loisirs op en liet Montex Sport Center in vereffening gaan.⁴⁷¹ Maar wat moest wapentrafikant Darville met hulp aan zo'n KMO en speciaal aangepaste softwareprogramma's aanvangen? Darville was toevallig de wapentrafikant van de bende-Haemers en was een belangrijk onderzoekselement voor de Delta-Bendecel van de toenmalige Dendermondse onderzoeksrechter Troch. Kolonel Sack, de coordinator van de Dendermondse Bendecel, had hem als een sleutelfiguur aangeduid. Zelfs de cel-Mendez was tijdens haar onderzoek op Darville gestoten. Hiermee is niet bewezen dat Nihoul zelf rechtstreeks contact gehad heeft met Darville. Nihoul had wel goede contacten met advocaat Michel Vander Elst van de bende-Haemers, die zijn alibi was voor de ontvoering van Laetitia. In zijn boek ontkent Nihoul enig contact te hebben gehad met Darville of Corvillain, die hem nochtans tijdens de rechtszitting als een klant omschreven had(den): 'Ik ging nooit naar boven in dat gebouw en ben nooit Corvillain, noch Frantsévitch, noch Krols, noch Darville, noch Zicot tegen het lijf gelopen.'⁴⁷² Nihoul is wel Achiel Hamers vergeten te melden in deze opsomming of kennen ze elkaar toch?

Brice De Ruyver formuleerde het vrij genuanceerd: "De term complot is overdreven. Want hier is het misschien begonnen met enkele mensen die met voorbedachte rade hun welomschreven persoonlijk belang nastreefden. Maar na verloop van tijd raakten de meest uiteenlopende figuren, groepen en milieus in het web verstrikt, en werd het een amalgaam waarin een kat haar jongen niet meer zou terugvinden. De figuren uit de mouvance Nihoul hadden eigenlijk maar één ding gemeenschappelijk: iedereen was wel voor iets bang, dus iedereen moest zwijgen. Maar om zeer uiteenlopende redenen: de een kon geen kant meer op omdat hij had deelgenomen aan die fameuze partouzes, de ander had malafide zakelijke constructies mee opgezet, en nog anderen hadden zware strafbare feiten op hun kerfstok. Maar het is zelfs niet zeker of al die mensen elkaar kenden. Dat is dus geen complot."⁴⁷¹

Affaire Guffens, Nihoul, VDB en Cools

Maar "als je binnen die apparaten een paar mensen in cruciale functies in handen kon krijgen, was het absoluut geen grote kunst om het hele justitiesysteem totaal lam te leggen."⁴⁷⁴

Nihoul kende hiervoor voldoende wegen en bleek zowel contacten met het VDB, het PRL (de Donnée, Gol), het Luikse Ps-Coolsistische milieu en met Guy Mathot te hebben. Zo bracht Nihoul zijn kanonnen in stelling voor Jean-Marie Guffens in een zaak van geldverduistering bij de nooit afgewerkte bouw van het Luikse hospitaal Centre Medical de l'Est in de periode 1980-'82. Zelf beschreef hij hoe VDB via Psc-advocaat Deleuze in stelling gebracht werd: "Ze (nvda Annie Bouty) kreeg het voor Guffens gedaan om, via de ex-advocaat Philippe Deleuze, een afspraak te versieren met de heer Paul Vanden Boeynants, toen voorzitter van de Psc. De ontmoeting had plaats in het partijbureau in de Twekerkenstraat in Brussel. Waren aanwezig: Paul Vanden Boeynants, Philippe Deleuze, Annie Bouty, Jean-Marie Guffens en ikzelf. Zonder tussenbeide te komen luisterde ik met veel aandacht, nieuwsgierig hoe het gesprek zou aflopen. Bouty, Guffens en Deleuze gingen onmiddellijk naar de kern van de zaak, namelijk of de mogelijkheid bestond druk uit te oefenen op de magistraat die de debatten in verband met CME zou leiden, nl.de voorzitter van de Correctionele Kamer van Luik. De heer Vanden Boeynants verlangde van Guffens gedetailleerde inlichtingen over het dossier, en wenste informatie over de rol van Leburton en Cools in deze. Hij beloofde een antwoord te geven binnen de drie dagen. En inderdaad, drie dagen later kreeg het kabinet van 180

Annie telefonisch bericht: "De voorzitter in Luik is bijna op pensioen en is niet meer te beïnvloeden".⁴⁷⁵ Dan maar terug naar af, dachten ze, en schakelden het Luikse Coolsistische milieu in via hun contacten met toonadvocaat Marcel Cools. In januari 1997, na de verjaring van de feiten, bekende dokter Guffens het relaas van de feiten. Guffens moest op een Zwitserse bankrekening vijf miljoen frank storten en Nihoul belegde een vergadering met de zonen-advocaten Cools (PS), Dehousse (zoon van Psc-minister) en Giet (zoon van de toenmalige Luikse procureur-generaal en zelf later in 1996-'97 als PS-volksvertegenwoordiger lid van de Bendecommissie bis) om een deal af te sluiten. De aanwezigheid van de zoon-advocaat van procureur-generaal Giet, moest hierbij de garantie bieden voor de goede afloop van het proces. Maar de deal mislukte omdat... Nihoul met de vijf miljoen frank aan de haal ging als wraak tegen Guffens, die er onder tussen met de vrouw van Nihoul, Annie Bouty, vandoor was.

Hoofdstuk 2 BENDE- MAGISTRAAT LABAR

In de commissie-Dutroux kwamen verschillende magistraten van Charleroi in opspraak: rechter Dallons, onderzoeksrechter Sohet, substituten Somville en Labar, voormalig procureur-generaal Demanet en voormalig procureur Defourny.⁴⁷⁶ Tegen verschillende van hen werd een tuchtonderzoek opgestart.

Het *Rapport Dutroux*: 'Dit corruptieonderzoek zou er moeten toe strekken dat alle verdachtmakingen die nu reeds jaren rusten op politiemensen uit de drie algemene politiediensten van Charleroi en ook op magistraten, grondig worden onderzocht à charge maar ook à décharge. In afwachting van de resultaten van dit onderzoek is het wenselijk dat bewarende maatregelen worden getroffen en dat de betrokken magistraten en (politie-)ambtenaren tijdelijk worden verwijderd uit de diensten die in contact staan met het milieu van de autozwendel. (...) Dit is ook een logisch gevolg van de langdurige machtspositie die dit milieu heeft kunnen uitbouwen. Diverse bronnen, waaronder de huidige procureur des konings van Charleroi, situeren de eerste zichtbare effecten van de machtspositie van het autozwendelmilieu, eind de jaren '80 (1987-'88). De parlementaire onderzoekscommissie heeft vastgesteld dat de namen die toen circuleerden, zowel aan de kant van de leidinggevende autozwendelaars als aan de kant van in opspraak gebrachte politieambtenaren en magistraten, nog steeds dezelfde zijn.'⁴⁷⁷

Zo had Labar als bevoegde parketmagistraat voor de sectie autozwendel een proces-verbaal Weggenomen uit het dossier van de dubieuze garagist Romano, die goede relaties met de magistraten onderhield. De commissie Dutroux beschreef deze relaties met de garagist: 'Het kan in elk geval niet worden ontkend dat de betrokken garagehouder tot op heden vanwege het parket Charleroi steeds het voordeel van de twijfel heeft gekregen. Dit laatste liet zich concreet merken door het feit dat de garagehouder jarenlang de zeer lucratieve bewaargeving van inbeslaggenomen en achtergelaten voertuigen heeft toegekend gekregen. Niet alleen inde hij een behoorlijke vergoeding, maar bovendien werden de voertuigen niet altijd gerecupereerd door een eigenaar, waardoor ze na verloop van tijd aan de garagehouder toekwamen. Bovendien waren er ook aanwijzingen dat er geknoeid werd met onderdelen. Deze praktijken hebben een aantal jaren geduurd. Toen op

een gegeven moment een derde garage zich als standplaats aanbod, werden onmiddellijk een aantal voertuigen gestolen, duidelijk met de bedoeling de betrokken garage te discrediteren bij de Justitie. Wat blijkbaar nog lukte ook.'⁴⁷⁸

Substituut Labar was in de jaren negentig voor het parket van Charleroi ook betrokken in het onderzoek naar de Bende van Nijvel. Niet dat Labar hierin een corrumperende rol gespeeld heeft, maar hij heeft alleszins enkele bediscussieerbare posities ingenomen.

In de periode dat onderzoeksrechter Hennuy het Dendermondse luik van de Bendedossier van onderzoeksrechter Troch overnam, was hij betrokken bij de nefaste ondervraging van De Staerke. Labar geloofde net zo min als toenmalig procureur Defourny en onderzoeksrechter Hennuy in een band met het dossier Mendez. Defourny schreef hierover in een brief aan procureur-generaal Demanet: 'De onderzoeksrechter is niet van mening dat de CBW (nvda Bendecel Charleroi) kennis zou moeten nemen van de dossiers-Bouhouche-Beijer. Substituut Labar en ik delen die mening omdat niets in het dossier waarmee de onderzoeksrechter belast is, erop wijst dat Bouhouche en Beijer iets met de Bende van Nijvel te maken zouden hebben. Alleen de magistraten zijn die mening toegedaan en de speurders willen niets liever dan het dossier-Mendez-Bouhouche uitspitten, alsof dat dossier nuttige gegevens verbergt die niet door de onderzoeksrechter en de speurders van Nijvel werden opgemerkt.'⁴⁷⁹ Onderzoeksrechter Hennart die het dossier Mendez onderzocht, heeft dit tot na de afloop van het proces Bouhouche-Beijer als argument gebruikt om zijn dossier niet volledig te laten inzien door de Bendespeurders. Dit tot groot ongenoegen van onderzoeksrechter Lacroix, die ondertussen het volledige Bendedossier van Hennuy terug overgenomen heeft en in de Bendecommissie bis het tijdverlies bij het opnieuw bestuderen van het dossier Mendez sterk aangeklaagd heeft.

NAWOORD

In augustus 1998 verklaarde Marc Verwilghen, de voorzitter van de Commissie-Dutroux: 'De mentaliteit die in de jaren zeventig en de jaren tachtig in een welbepaald Brussels milieu heeft bestaan, is waarschijnlijk de oorzaak voor het mislopen van heel wat zaken in België. Het is een ongeschreven wet in gerechtelijke onderzoeken. *Je ziet altijd weer dezelfde opduiken*. Het zijn vooral onderzoeksrechters die mij dat zeggen. Het is merkwaardig, maar het is zo. Dit is ook een wat weggestoken conclusie in het tweede eindrapport.' (*De Morgen*, 17 augustus 1998)

De parlementaire onderzoekscommissies hebben soms wel enkele puzzelstukken opgeleverd, maar zijn zeker niet tot op het bot gegaan. Tijdens de hoorzittingen van de Bendecommissie werden er heel wat interessante gegevens opgegraven en met elkaar in verband gebracht, zoals roze balletten, Eurosystem en Asco. Maar op het uur der waarheid, bij de besluiten van de Commissie, leek het alsof de geheimzinnige hand Gods toesloeg om enkele geruchtmakende zaken toe te dekken en/of uit hun context te rukken. Enkele magistraten en politiemensen werden uit de wind gezet terwijl sommige andere juist in de wind gedropt werden. Verschillende getuigen die de moed hadden hun mond te openen voor de commissies, kregen later problemen. Ondertussen werden de verschillende Dutroux-dossiers opgesplitst en zo van elkaar losgetrokken.

Met dit boek heb ik getracht een holistisch perspectief te bieden op de verschillende zware gerechtelijke dossiers van de laatste jaren. Volgens *Van Daele* betekent holisme dat 'het geheel meer is dan de som van de onderdelen'. Verandert de kijker van perspectief, dan krijgt hij daarmee een heel ander beeld van een holistisch kunstwerk. Om het geheel te doorgronden moeten de affaires vanuit alle mogelijke invalshoeken benaderd worden en alle onderlinge verbindingslijnen blootgelegd.

Een naam die heel het circuit van de dossiers aandoet is wapentrafikant Darville. Hij is relevant voor het Bendedossier, de zaak-Mendez, de practical pistol shooting clubs, de zaak-Haemers, de bende De Staerke, de zaak Corvillain, het dossier Reyniers, de Jonathanclub...

Rijkswachtkolonel Bruggeman zei bijvoorbeeld over het dossier Reyniers in de Bendecommissie bis 'dat het nuttig zou zijn om de namen die in dat dossier staan op de een of andere manier in verband te brengen met de 184

namen die nu beschikbaar zijn in de verschillende cellen die met de Bende van Nijvel bezig zijn. Ik beweer dus niet dat er enig oorzakelijk verband bestaat tussen die twee dossiers. (...) Ik ben echter wel ongerust (...) om te weten te komen wie relaties had met wie en wie moest zwijgen voor wie.'

september 1998

NOTEN

1. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz.83-84.
2. Bendecommissie bis, stenografisch verslag Sokolowski, 15 april 1997, blz.8.
3. Idem, Dorpe, 15 april 1997, blz. 10.
4. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz. 101.
5. Idem, Bijlage III, blz.85-86.
6. Idem, blz. 86, noot 204.
7. Ibidem.
8. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz. 102-103 en noten 247 en 255.
9. Idem, blz. 100.
10. Idem, blz. 104.
11. Ibidem.
12. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz.86.
13. Bendecommissie bis, st. verslag Deprêtre, 5 februari 1997 namiddag, blz.5865,73-75.
14. *Rapport Bendecommissie bis*, Verslag, blz.31.
15. Bendecommissie bis, st. verslag Jacques, 25 maart 1997, blz.9-10.
16. Idem, blz. 14.
17. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz.84.
18. Idem, blz. 102, noot 248.
19. *Knack*, 31 oktober 1979, blz.39.
20. *De Standaard*, 16 mei 1997.
21. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1997*, nr.971120-92, 20 november 1997.
22. Idem, nr.970801-180 en 970801-181, 1 augustus 1997.
23. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1976*, 6 oktober 1976, nr.3742-3.
24. *Knack*, 4 november 1981, blz.27.
25. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1977*, nr.4211-1, 1 december 1977, blz.33681-86.
26. Idem, 1976, nr.752-26, 13 maart 1976, blz.6015 en Idem, 1977, nr.4211-1, 1 december 1977, blz.33681 en Idem, 1975, nr.81-7, 11 januari 1975, blz.648.
27. *Knack*, 1976, nr.752-26, 13 maart 1976, blz.6015 en Idem, 1977, nr.4211-1, 1 december 1977, blz.33681 en Idem, 1975, nr.81-7, 11 januari 1975, blz.648.
30. Idem, *Vragen en Antwoorden*, bulletin nr.42 van 16 september 1980, vraag nr. 163 van 1 augustus 1980.
31. *Knack*, 7 oktober 1981.
32. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1976*, nr.4197-1, 27 november 1976, blz.33569-33572.
33. Idem, 1975, nr.2441-22, 2 juli 1975, blz. 19526.
34. *Knack*, 17 oktober 1979, blz.28.
35. Bendecommissie bis, st. verslag Schot, 9 juni 1997, blz.56.
36. Idem, blz.58.
37. *Humo*, interview, 11 februari 1997.
38. Bendecommissie bis, st. verslag Raes, 7 juli 1997, blz.49.
39. Idem, Peelos, 21 maart 1997, blz. 11.
40. Idem, Peelos en Etienne, 21 maart 1997, blz. 12.
41. *Rapport wapentrafiëken*, blz.332-3.
42. *De Morgen*, 19 februari 1990; *Gazet van Antwerpen*, 19 februari 1990.
43. *Rapport wapentrafiëken*, o.c., blz.324.
44. Bendecommissie bis, st. verslag Schellekens, 22 april 1997, blz.4.
45. Idem, blz. 11.
46. Idem, blz. 12.
47. *Rapport Bendecommissie bis*, Verslag, blz.30-31.
48. Idem, blz.30.
49. Bendecommissie bis, st. verslag Schellekens, 22 april 1997, blz. 11.
50. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz.86, noot 204.
51. Bendecommissie bis, st. verslag Winants, 25 maart 1997, blz.7-8.
52. Idem, de Prelle de la Nieppe, blz.50.
53. *Humo*, 26 mei 1998.
54. Bendecommissie bis, st. verslag Peelos, 21 maart 1997, blz.35.
55. *Rapport Bendecommissie bis*, Verslag, blz.31.
56. Idem, Bijlage III, blz. 117, noot 359.
57. Walter De Bock, *Extreem-rechts en de staat*, Epo, 1982, blz.221.
58. *Rapport wapentrafiëken*, o.c., blz.495.
59. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en Antwoorden*, Willy Kuypers, bulletin nr.42 van 16 september 1980, vraag nr. 163 van 1 augustus 1980.
60. *Rapport wapentrafiëken*, o.c., blz.258-259.
61. Idem, blz.261.
62. *Knack*, 17 oktober 1979.
63. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz.86, noot 204.
64. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 3 december 1980. blz.461-462.

67. Idem, 1969, nr.668-6, 11 april 1969, blz.5339-5340. 68. *De Morgen*, 12 oktober 1996.
69. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1974*, nr.2177-22, 13 juni 1974, blz. 17414-17416.
70. *Knack*, 1 augustus 1979, blz. 13.
71. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1974*, nr.2177-22, 13 juni 1974, blz. 17414-17416.
72. Ibidem. 73. Ibidem. 74. *Knack*, 10 oktober 1979, blz.34.
75. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1976*, nr.4197-1, 27 november 1976, blz.33569-33572.
76. Idem, 1977, nr. 1551-4, 13 mei 1977.
77. Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1998.
78. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1986*, nr.860115-99, 15 januari 1986.
79. Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1998 80. *Knack*, 31 oktober 1979.
81. *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage V, blz.44.
82. Brewaeys en Deliege, *De Bonvoisin en Cie, Epo*, 1992, blz. 140.
83. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2133.
84. Brewaeys en Deliege, O.c., blz. 130.
85. *Pour*, nr.346, 29 januari 1981.
86. Senaat, *Parlementaire Handelingen*, 9 juli 1981, blz. 1965-1979.
87. *Europe Magazine*, nr. 112, september 1979.
88. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1997*, nr.970716-188, 16 juli 1997.
89. Idem, nr.4157-20, 23 november 1977, blz.33255-56.
90. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2132.
91. *Knack*, 1 augustus 1979.
92. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1976*, nr.362030, 25 september 1976.
93. Idem, 1977, nr.4052-5, 11 november 1977, blz.32410.
94. *Knack*, 10 oktober 1979.
95. *Le Soir*, interview Cauchie, 22 november 1979, blz.2.
96. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1978*, nr. 1735-5, 7 juli 1978, blz. 13873.
97. *Knack*, 19 september 1979.
98. *Rapport wapentraffieken*, o.c., blz.305.
99. Idem, blz.371.
100. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1978*, nr.2100-11, 26 september 1978, blz. 16795.
101. Idem, nr.2570-18, 28 december 1978, blz. 20560.
102. Idem, nr.752-26, 13 maart 1976, blz. 6015 en Idem, 1972, nr.2165-4, 15 juli 1972, blz. 17314.
103. Idem, 1978, nr. 2100-10, 26 september 1978, blz. 16794-95.
104. Ibidem.
105. Hugo De Ridder, O.c., blz.252.
106. *De Morgen*, 15 januari 1998, blz.5.
107. Hugo De Ridder, O. c., blz. 151-152.
108. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 12 juli 1979, blz. 1353.
109. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1979*, nr. 1361-6, 3 augustus 1979, blz. 10881-82.
110. *Knack*, 1 augustus 1979.
111. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Van Elewijck, Buitenlandse Zaken, bulletin nr. 24 dd 21 augustus 1979, vraag nr.61 dd 3 augustus 1979, blz. 1399-1400.
112. *Le Vif/l'Express*, 13 december 1991.
113. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Van Elewijck, Buitenlandse Zaken, O.c.
114. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2132.
115. Hugo De Ridder, O. c., blz. 150-151.
116. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Tobback, premier Martens, bulletin nr.30, blz. 1719, schriftelijke vraag nr.35 dd 27 juli 1979.
117. Ibidem.
118. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Kuijpers, premier Martens, bulletin nr.30, blz. 1721, schriftelijke vraag nr.41 dd 17 augustus 1979.
119. Hugo De Ridder, O. c., blz. 152.
120. Idem, blz. 154-155.
121. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Tobback, premier Martens, o.c.
122. Idem, *Documenten*, zitting 1979-80, 418 nr. 1.
123. Idem, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2131-32.

128. Hugo De Ridder, O.c., blz. 150-151.
129. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2132.
130. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Verenigingen zonder winstoogmerk*, 1969, nr.4391, 10 juli 1969.
131. *Le Soir*, 26 april 1985. 132. *Knack*, 1 augustus 1979. 133. Idem en 19 september 1979. 134. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2133.
135. *Knack*, 26 september 1979, blz.28.
136. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2133.
137. Idem, blz.2134.
138. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz. 87.
139. Bendecommissie bis, st. verslag Callens, 25 maart 1997, blz.3. 140. Idem, blz.3-4.
141. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz.87-88. 142. Idem, Bijlage V, blz. 81.
143. Idem, Bijlage VI, blz.47 en Bijlage IV, blz. 133-152. 144. Idem, Verslag, blz.31.
145. Idem, Bijlage HI, blz. 123.
146. Bendecommissie bis, st. verslag Callens, 25 maart 1997, blz.4. 147. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz.86.
148. Bendecommissie bis, st. verslag Deprétre, 5 februari 1997, namiddag, blz.59.
149. Idem, blz.60.
150. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Tobbacq, bulletin nr.30, blz. 1719, schriftelijke vraag nr.35 dd 27 juli 1979. 151. Bendecommissie bis, st. verslag Callens, 25 maart 1997, blz.6.
152. Idem, Vemaillen, 22 april 1997, blz.3.
153. Idem, Callens, 25 maart 1997, blz.8.
154. Idem, blz.9.
155. Idem, blz. 10.
156. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, Valkeniers, premier Martens, bulletin nr.30, blz. 1720, vraag nr.38, 17 augustus 1979.
157. Ibidem.
158. *De Standaard*, 16 mei 1997.
159. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*, 24 maart 1980, blz.2133.
160. Idem, blz.2132.

162. *Le Soir*, 22 november 1979, blz.2. 163. Hugo De Ridder, O. c., blz. 153.
164. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*, De Vlies, Defensie, bulletin nr. 1 van 14 oktober 1980, blz. 18, vraag nr. 176, 12 september 1980.
165. Idem, Gabriëls, 4 december 1980, vraag nr. 14, bulletin nr. 11 van 23 december 1980, blz.904-905.
166. *Le Soir*, 27 april 1985.
167. Idem, 25 en 27 april 1985. 168. Ibidem.
169. *Knack*, 10 oktober 1979.
170. Hugo De Ridder, O.c., blz.252.
171. Idem, blz. 155.
172. Bendecommissie bis, st. verslag Bulthé, 4 maart 1997 voormiddag, blz.7 en 13.
173. Idem, blz. 15.
174. Bendecommissie bis, st. verslag Schellekens, 22 april 1997, blz.3-4. 175. Idem, Bulthé, 4 maart 1997 voormiddag, blz.5 en 10.
176. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage III, blz. 103.
177. Bendecommissie bis, st. verslag Bulthé, 4 maart 1997 namiddag, blz.8. 178. Idem, blz.7-8.
179. Idem, blz.9.
180. Idem, Dejemeppe, 7 maart 1997, blz.25. 181. Idem, blz.26-27.
182. Idem, blz.25.
183. *Rapport Bendecommissie bis*, Verslag, blz.31. 184. Idem, blz. 11.
185. *Tweede Rapport Dutroux*, blz.23.
186. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage 111, blz.84-85.
187. Bendecommissie bis, st. verslag Sokolowski, 15 april 1997, blz.9-10. 188. Idem, blz. 12.
189. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz. 100-101.
190. Bendecommissie bis, st. verslag Jacques, 25 maart 1997, blz.22. 191. Idem, Sokolowski, 15 april 1997, blz. 13.
192. Idem, blz. 14.
193. Idem, blz. 17.
194. Idem, blz. 16 tot 19.

201. Idem, blz. 122.

202. Idem, Bijlage V, blz.95-96. 203. *De Morgen*, 19 februari 1990. 204. *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage III, blz. 101.

205. Bende-commissie bis, st. verslag Audenaert, 4 maart 1997, blz.3 tot 6. 206. *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage V, blz.96-97. 207. Idem, blz. 85.

208. Idem, Bijlage III, blz. 100.

209. Bende-commissie bis, st. verslag Sack-Collewaert-Van Rie, 28 april 1997, blz.21. 210. Idem, blz.20.

211. *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage I, blz.63.

212. Idem, Bijlage III, blz.92. 213. Ibidem.

214. Bende-commissie bis, st. verslag de Prelle de la Nieppe, blz.50. 215. *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage 111, blz. 102. 216. Idem, blz.73-74 en Bijlage V, blz.90, noot 205. 217. Idem, Bijlage 111, blz.77 en 96. 218. Idem, blz.76.

219. Idem, blz.79 en Bijlage V, blz.90, noot 205 met vermelding van de naam Doret.

220. Idem, Bijlage III, blz. 110. 221. Ibidem.

222. Idem, Bijlage V, blz.87-88. 223. Idem, blz. 88.

224. Idem, Bijlage III, blz. 108. 225. Idem, blz. 104.

226. Idem, Bijlage II, blz.42. 227. Idem, Bijlage V, blz.85. 228.

Bende-commissie bis, st. verslag Lacroix, 23 mei 1997, namiddag, blz.42 tot 45.

229. *Rapport Bende-commissie bis*, Verslag, blz.33. 230. *Humo*, 23 september 1993. 231. *Knack*, 31 oktober 1979.

232. Bende-commissie bis, st. verslag Schot, 9 juni 1997, blz.56-58. 233. *Humo*, 23 september 1993.

234. *Gladio-rapport: Senaat, o.c.*, blz.85 en *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage 1, blz.59.

235. *Gladio-rapport: Senaat, o.c.*, blz.87.

236. *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage V, blz.44. 237. Idem, Bijlage I, blz.59.

238. *Celsius*, nr.43, september 1991, blz.

240. Ibidem.

241. *Gladio-rapport: Senaat, o.c.*, blz.88. 242. Idem, blz.88-89.

243. Idem, blz.90. 244.

Ibidem.

245. Bende-commissie bis, st. verslag Schot, 9 juni 1997, blz.56.

246. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1981*, 28 oktober 1981, nr. 1926-27.

247. Idem, 17 april 1981, nr.759-4.

248. *Gladio-rapport: Senaat, o.c.*, blz.99.

249. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen 1981*, 17 april 1981, nr.759-4.

250. Bende-commissie bis, st. verslag Ruth-Lachlan, 6 juni 1997, blz. 18-19. 251. *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage II, blz. 13-14. 252. Idem, blz. 11.

253. Bende-commissie bis, st. verslag Ruth-Lachlan, 6 juni 1997, blz. 19-20. 254. *Gladio-rapport: Senaat, o.c.*, blz.90.

255. Bende-commissie bis, st. verslag Generaals Simons en Georis, 4 juli 1997, blz.25. 256. Idem, blz.29.

257. *Gladio-rapport: Senaat, o.c.*, blz.86. 258. Idem, blz.99.

259. *Rapport Bende-commissie bis*, Verslag, blz.45. 260. Ibidem.

261. Bende-commissie bis, st. verslag Ruth en Lachlan, 6 juni 1997, blz. 16. 262. Idem, blz. 17. 263. Idem, blz. 16-17.

264. Idem, Schot, 9 juni 1997, blz.25. 265. Idem, blz.38. 266. Ibidem.

267. *Gladio-rapport: Senaat, o.c.*, blz.99.

268. Bende-commissie bis, st. verslag Sack, 20 juni 1997, blz.20-21. 269. Idem, Wezel, 21 februari 1997, blz.8-9. 270. Idem, blz.9.

271. *Rapport Bende-commissie bis*, Verslag, blz.25.

272. Bende-commissie bis, st. verslag Mahieu, 25 februari 1997, blz. 14-15. 273. *Rapport Bende-commissie bis*, Bijlage VI, blz. 52.

278. Bendecommissie bis, st. verslag Sack-Collewaert-Van Rie, 29 april 1997, blz.8-9.
 279. Idem, Lacroix, 23 mei 1997, blz.52 en 62.

280. Idem, Sack-Collewaert-Van Rie, 29 april 1997, blz. 10-11-12. 281. Idem, blz. 13.
 282. Idem, Troch, 25 april 1997, blz.41. 283. Idem, Lacroix, 23 mei 1997, blz.59. 284. *Eerste Bendecommissie, Verslag*, 30 april 1990, 59/8-1988, blz.236-238 en blz.370.
 285. Idem, blz. 146. 286. Idem, blz. 137. 287. Onderzoekscommissie Senaat Georganiseerde Misdaad, *Hoorzitting De Vroom, o.c.*, blz. 16-17.
 288. Idem, blz. 10.

289. Bendecommissie bis, st. verslag Sack-Collewaert-Van Rie, 28 april 1997, blz.22.
 290. Idem, blz. 8-9. 291. Idem, blz.41. 292. Idem, blz. 13-14.

293. Idem, blz.33.

294. Idem, Jonckheere, 30 juni 1997, blz.23-35. 295. Idem, Sack, 20 juni 1997, blz. 18-19.
 296. Idem, Sack-Collewaert-Van Rie, 28 april 1997, blz.27-28.

297. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage 11, blz.38 en noot 66: pv 281289 van 3 maart 1989, BoB Dendermonde, document 91.
 298. Bendecommissie bis, st. verslag Troch, 25 april 1997, blz.56. 299. Idem, blz.57.
 300. Idem, blz.57-58. 301. Ibidem.
 302. Idem, Sack-Collewaert-Van Rie, 28 april 1997, blz.29. 303. Ibidem.
 304. *Rapport Bendecommissie bis* Bijlage VII, blz. 135. 305. Idem, Bijlage 11, blz.24.
 306. Idem, Bijlage 111, blz.88.

307. Bendecommissie bis, st. verslag Sack-Collewaert-Van Rie, 28 april 1997, blz.25.
 308. Pol Ponsaers en Gilbert Dupont, *De Bende, Epo*, 1986, blz. 189 tot 201. 309. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage II, blz.34.
 310. Bendecommissie bis, st. verslag Sack, 20 juni 1997, blz.28. 311. Idem, Sack-Collewaert-Van Rie, 28 april 1997, blz.25-26. 312. Idem, Troch, 28 april 1997, blz.73.
 313. Idem, blz.59.

314. Idem, Sack-Collewaert-Van Rie, 28 april 1997, blz.30-

315. Idem, blz. 15-16-17. 316. Idem, blz.20 en 25. 317. Idem, blz.20.
 318. Idem, Sack, 20 juni 1997, blz. 19-20. 319. Idem, Bruggeman, 16 mei 1997, blz. 19. 320. Idem, De Vroom, 7 juli 1997.
 321. Idem, Vandeputte, 29 april 1997, blz. 10. 322. *De Standaard*, 9 mei 1997.
 323. Bendecommissie bis, st. verslag Vandeputte, 29 april 1997, blz. 10. 324. Idem, Martens, 16 mei 1997, blz.9.
 325. Idem, Vandeputte, 16 mei 1997, blz.2. 326. Idem, blz.3.
 327. Ibidem.
 328. Ibidem.
 329. Idem, blz.4. 330. Ibidem.
 331. Idem, Couckuyt, 16 mei 1997, blz.3. 332. Ibidem.
 333. Idem, Couckuyt, 16 mei 1997, blz.6.
 334. Idem, Van Isterdael, 16 mei 1997, blz.5. 335. Ibidem.
 336. Idem, Van Isterdael, 16 mei 1997, blz. 11.

337. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz. 167-168. 338. Idem, blz. 147.
 339. Bendecommissie bis, st. verslag Vandeputte, 29 april 1997, blz.8. 340. Ibidem.
 341. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz. 113-114.

342. Ibidem en Bendecommissie bis, st. verslag Troch, 25 april 1997, blz.96.
 343. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz. 113-114 en Bendecommissie bis, st. verslag Troch, 25 april 1997, blz.96-97.
 344. *Rapport Bendecommissie bis*, Verslag, blz.34. 345. Idem, Bijlage V, blz. 168.
 346. Idem, blz. 114. 347. Idem, blz. 115. 348. Bendecommissie bis, st. verslag Hennuy, 2 juni 1997, blz.48.
 349. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz. 116.
 350. Idem, blz. 117.

351. Bendecommissie bis, st. verslag Van Den Berghe, 13 mei 1997, blz. 19-20. 352. Idem, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz. 17.
 353. Idem, blz. 18.

354. Idem, Wezel, 21 februari 1997, blz. 18.

357. Idem, blz. 107.
358. Idem, blz. 12-15.
359. Idem, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.4. 360. Idem, blz.22.
361. Idem, blz. 12-13.
362. Idem, blz.72 tot 74. 363. Idem, blz.51-52. 364. Idem, blz.76-77. 365. Idem, blz.77.
366. Idem, blz.77-78. 367. Idem, blz.78. 368. Idem, blz.79. 369. Idem, blz.79-80. 370. Idem, blz.80.
371. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz.49. 372. Idem, blz.50.
- [373. Ibidem.](#) [374. Ibidem.](#) [375. Bendecommissie](#) bis, st. verslag, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.80. 376. Idem, Du Four, 29 april 1997, blz. 12-13.
377. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz.235.
378. Bendecommissie bis, st. verslag, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.81. 379. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz.229.
380. Idem, blz.230. 381. Ibidem.
382. Bendecommissie bis, st. verslag, Bihay-Balfroid, 21 februari 1997, blz.77. 383. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz.236.
384. Idem, blz.255.
385. Idem, Verslag, blz.39. 386. Idem, Bijlage V, blz.256. 387. Idem, Verslag, blz.37-38. 388. Idem, Bijlage V, blz.213 en Bijlage IV blz.92.
389. Idem, Bijlage IV, blz.99.
390. Bendecommissie bis, st. verslag, Bruggeman, 16 mei 1997, blz. 18. 391. Idem, Pint, 23 juni 1997, blz.6-7.
392. Idem, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.81. 393. Idem, blz. 81-91.
394. Idem, blz. 86.
395. Idem, Demanet, 16 juni 1997, blz.83.
396. Idem, Baeyens, 21 februari 1997, blz.24. 397. Idem, blz. 10.
398. Idem, Schlicker, 4 februari 1997 voormiddag, blz.48. 399. Idem, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.84.
400. Idem, Hennart, 17 juni 1997, blz.38 en 53-54.
401. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage II, blz.26.
402. Idem, blz.21.
403. Bendecommissie bis, st. verslag, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.86. 404. Idem, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.96.
405. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage V, blz.267-268 en verhoor Hennart, Hennuy, Lacroix, Troch, 15 juli 1997, blz. 14-17.
406. Bendecommissie bis, st. verslag, Sack, 20 juni 1997, blz. 19-20. 407. Idem, Mahieu, 25 februari 1997, blz. 14-15.
408. Idem, Kesteloot, 25 februari 1997, blz.4-5. 409. Idem, Bulthé, 4 maart 1997, blz.28-29. 410. Idem, de Prelle, 4 februari 1997, blz.26.
411. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz. 12-13. 412. Idem, blz. 15.
413. *Eerste Bendecommissie* 1990, document 59110-1988, 30 april 1990, vierde deel: getuigenverhoren, blz.453-456.
414. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz. 16.
415. Bendecommissie bis, st. verslag, Van Lierde blz.74. 416. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz.21. 417. Idem, blz. 24.
418. Idem, Verslag, blz.26. 419. Idem, Bijlage VI, blz.35. 420. Idem, Bijlage 111, blz.86. 421. Bendecommissie bis, st. verslag, Deprêtre, 5 februari 1997 namiddag, blz.58-65,73-75.
422. *Rapport Bendecommissie bis*, Verslag, blz.31.
423. Bendecommissie bis, st. verslag, Doraene-Noel, 30 juni 1997, blz.77. 424. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz.97.
425. Idem, blz.36-37.
426. Idem, Verslag, blz.41. 427. Idem, Bijlage VI, blz.46. 428. Bendecommissie bis, st. verslag, Deprêtre, 5 februari 1997 voormiddag, blz.26.
429. *Rapport Bendecommissie bis*, Bijlage VI, blz. 30. 430. Idem, Bijlage V, blz. 81.
431. Idem, Bijlage VI, blz.47 en vooral Bijlage IV blz. 133-152. 432. Idem, Bijlage VI, blz.97.
433. Idem, Verslag, blz.41.
434. *De Standaard*, 16 mei 1997. 435. *Humo*, 7 april 1998.
436. *De Morgen*, 20 februari 98, blz.4.
437. Michel Nihoul, *Geruchten en Feiten: autobiografie*, Dark & Light Publication, 1998, blz. 13-14.

438. *Tweede Rapport Dutroux*, blz. 128-129. 439. *De Morgen*, 18 februari 1998, blz.6. 440. *Le Soir*, 25 februari 1986. 441. Ibidem.

442. *Het Laatste Nieuws*, 25 februari 1986 en *Het Volk*, 26 februari 1986. 443. *De Standaard*, 16 mei 1997. 444. Georges Timmerman, *In Brussel mag alles: geld, macht en beton*, Epo 1991. 445. *Tweede Rapport Dutroux*, blz. 129-130. 446. Michel Nihoul, O.c., blz.48-49. 447. *Humo*, 7 april 1998.

448. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1985, 18 april 1985, nr.850418-149. 449. Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1990. 450. *De Morgen*, 20 februari 1998, blz.4. 451. *Belgisch Staatsblad* 1986, 1 mei 1986, nr.860501-400. 452. *Belgisch Staatsblad*, 1988, 23 augustus 1988, blz. 11747. 453. Nationale Bank, *Balansrekening*, editie 1998. 454. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1992,15 januari 1992, nr.920115-454. 455. Idem, *Verenigingen zonder winstoogmerk*, 7 december 1989, nr. 16969. 456. Idem, *Handelsvennootschappen* 1985, 18 april 1985, nr. 850418-149 457. *Rapport Bende commissie bis*, Bijlage V, blz.44. 458. *Gazet Van Antwerpen*, 30 maart 1995.

459. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1973, 19 juli 1973, nr.2416-3. 460. Idem, 1971, 4 september 1971, nr.2621-7. 461. *De Morgen*, 18 februari 1998. 462. *Le Soir*, 1 maart 1986.

463. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen* 1989, 27 juni 1989,890627-237. 464. *Celsius*, nr.4, 1994, blz.21-22. 465. *De Morgen*, 18 februari 1998. 466. *Tweede Rapport Dutroux*, blz. 131. 467. Michel Nihoul, O.c., blz.219. 468. *Tweede Rapport Dutroux*, blz. 143-144. 469. Idem, blz. 134 en 145. 470. *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen*, 1987, 20 november 1987, nr.871120-247. 471. Idem, 1990, 14 december 1990, nr.901214-201. 472. Michel Nihoul, O. c., blz.208. 473. *Humo*, 7 april 1998. 474. Idem. 475. Michel Nihoul, O. c., blz.31.

476. *De Morgen*, 14 juni 1997; *Le Soir Illustré*, 4 juni 1997 en *Gazet van Antwerpen*, juni 1997. 477. *Tweede Rapport Dutroux*, blz.112-113. 478. Idem, blz.109. 479. *Rapport Bende commissie bis*, Bijlage III, blz.60.

BIBLIOGRAFIE

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parlementaire Handelingen*. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Vragen en antwoorden*. Bende-commissie bis, stenografisch verslag. (niet gepubliceerd) *Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Handelsvennootschappen*.

Bijlage tot het Belgisch Staatsblad, Verenigingen zonder winstoogmerk. Brewaeys Philippe en Deliege Jean-Frédéric, *De Bonvoisin et Cie*, EPO, 1992. De Bock Walter e.a., *Extreem-rechts en de staat*, EPO, 1981. De Preter René, *De 200 rijkste families*, EPO, 1983.

De Ridder Hugo, *Jean-Luc Dehaene met commentaar*, Lannoo, 1996. Timmerman Georges, *In Brussel mag alles: geld, macht en beton*, EPO, 1991. Nationale Bank, *Balansrekening*. Nihoul Michel, *Geruchten en Feiten: autobiografie*, Dark & Light Publication, 1998. Ponsaers Pol en Dupont Gilbert, *De Bende*, EPO, 1986.

Rapport Bende-commissie bis, Verslag: Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1997-1998, 14 oktober 1997, document nr. 573/7-95/96, *Parlementair onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen van de organisatie en de werking van het politie- en justitiewezen op basis van de moeilijkheden die gerezen zijn bij het onderzoek naar de 'Bende van Nijvel'*, Verslag.

Rapport Bende-commissie bis, Bijlagen: Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1997-1998, 14 oktober 1997, *Parlementair onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen van de organisatie en de werking van het politieke justitiewezen op basis van de moeilijkheden die gerezen zijn bij het onderzoek naar de 'Bende van Nijvel'*:

Document nr. -573/8-95/96, Bijlage I, *De inventaris van de publiek gemaakte grieven*.

Document nr. -573/8-95/96, Bijlage II, *Mogelijke betrokkenheid van bepaalde (gewezen) leden van de Veiligheid van de Staat en/of van de Algemene dienst inlichtingen en veiligheid en/of de rijkswacht*.

Document nr. -573/9-95/96, Bijlage III, *Een dossier-analyse van vier pijnpunten*. Document nr. -573/10-95/96, Bijlage IV, *Een analyse van het onderzoek naar ex-rijkswachters in de jaren 1976-1990*.

Document nr. -573/11-95/96, Bijlage V, *Een nadere analyse van enkele*

commissie overhandigde documenten met betrekking tot: 1. de persoonlijkheid van de heer Deprétre, procureur des Konings van Nijvel; 2. het speurwerk van de BoB van Waler, 3. de betrokkenheid van de inlichtingendiensten; 4. de coordinatie van de onderzoeken 'Bende van Nijvel' en 'Menden'- Aanvullende analyse.

Document nr. -573/12-95/96, Bijlage VII, *Een aanvullende analyse van de organisatie van het onderzoek in de jaren 1986-1997*.

Rapport Dutroux: Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 14 april 1997, document nr. -713/6-96/97, *Parlementair onderzoek naar de wijze waarop het onderzoek door politie en gerecht werd gevoerd in de zaak 'Dutroux-Nihoul en consorten*.

Rapport Dutroux (tweede): Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 16 februari 1998, document nr. -713/8-96/97, *Parlementair onderzoek naar de wijze waarop het onderzoek door politie en gerecht werd gevoerd in de zaak 'Dutroux-Nihoul en consorten, aanvullend verslag*.

Rapport Eerste Bende-commissie, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 30 april 1990, document nr. 59/8-1988, Verslag. *Rapport Eerste Bende-commissie*, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 30 april 1990, document nr. 59/10-1988, vierde deel: getuigenverhoor. *Rapport Gladio*: Senaat, 1 oktober 1991, document nr. 1117-4 (1990-1991), *Parlementair onderzoek met betrekking tot het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingennetwerk*.

Rapport wapentrafiëken: Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1988-89, document nr. 13716-1988, 28 februari '89, *Parlementair onderzoek naar de Belgische leveringen van wapens en munitie aan landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn of waartegen een wapenembargo geldt*. Senaat, Onderzoekscommissie Georganiseerde Misdaad, hoorzittingen, stenografisch verslag. (niet gepubliceerd) Senaat, *Parlementaire Handelingen*.

Senaat, 24 juni 1981, document 295 (1979-1980) - nr.6, *Parlementair onderzoek betreffende de problemen in verband met de ordehandhaving en de private milities*, Verslag.

De volgende dagbladen en tijdschriften werden op cruciale momenten doorgenomen: *Celsius*, *De Morgen*, *De Standaard*, *Europe Magazine*, *Gazet van Antwerpen*, *Het Volk*, *Humo*, *Knack*, *La Libre Belgique*, *Le Soir*, *Le Soir Illustré*, *Le Vif/l'Express*, *Pour*.

PERSONEN	INDEX		
A	Bruggeman Willy, 117,141,184,195196 Bulthé, 6, 18, 21, 70-74,109,116,154, 167,191,197 Bultot Jean, 81, 104, 107-108, 115,118 119, 138, 173 Burns William, 136 Buslik, C Cahen, 56 Callebaut, 120-122,124 Callens, 5, 61-65, 133, 190 Camps Sonja, 116 Cardon de Lichtbuer Daniel, 33, 47 Cauchie Daniel, 5,24,36-39,43-47, 50 51, 58-59, 61, 67, 188 Chauveau Philippe, 34 Claes Willy, 52, 68 Cocu, 100-101, 149,155-159 Coême, 48 Collewaert, 109,112 Cools André, 11, 48 Cools Marcel, 181 Corbiau Paul-Emile, 66,68 Corvillain Roland, 7, 179, 184 Cockuyt,120,122-123,195 Couvreur, 36, 38-39 Coveliers Hugo, 70 Cruysmans, 153 Cryns Philippe, 171-175, D Daems Jos, 37 Dallons, 182 Dartois Robert, 39-40 Darville Robert, 6-7, 115-117, 147, 179, 184 de Bonvoisin Benolt, 5-6, 14, 26, 32-34, 40-43, 84-86, 89-92, 172, 177, 188, 200 De Bruyne Hector, 67 De Buyst, 95 De Clercq Willy, 55, 57, 59, 67 De Croo Herman, 49 De Geyndt Willy, 43-45, 50 De Gryse, 173 de Kerchove d'Ousselghem Nicolas, 32202	33,91 De Lombaerde, 176 164 De Meester Paul, 34, 47, 121-122, 157 158 De Pauw, 34,42,172,174-177 De Pauw Charly, 34, 42, 172 133 de Prelle, 31, 81-82,149, 151-153,155156,159- 162,164,187,192,197 F De Quévy, 177 De Ridder Hugo, 51, 56-58, 69, 186, 189- 191,200 De Ruyver Brice, 171, 175, 180 De Saeger, 125 de Schaetzen, 43-44 De Staercke Jacques, 23-24 De Staerke Philippe, 109, 125, 129-132 De Vlies Paul, 24, 68, 191 De Vroom Christian, 6, 102-103, 105- 106,118-119,193-195 de Wykerslooth de Rooyestein Regnier, 36, 38-39,47 Defourmy, 80, 118, 182-183 Dehaene Jean-Luc, 51, 58, 69, 186, 200 Dehousse, 181 Dekaise, 137-138,164 Deleuze Philippe, 7, 177-178, 180 Delhauteur Dominique, 48 Demanet, 20-21, 80, 108, 127, 131, 143, 182-183, 196 Demaret Michel, 178 Demeerleer, 120 Demol Johan, 94, 138,141 Deprêtre, 7, 19-20, 31-32, 63, 73, 75, 84- 85, 101, 133-134, 140, 148-157, 159- 165, 186, 190, 197, 201 181 De Rycke Pierre-Paul, 6, 89, 98-102, 115, 148 Dery Claude, 6, 89, 97-102, 148, 159 Desmarests José, 49 Detoumay, 41, 91 Detrembleur, 96 Devillet Bernard, 110 Didisheim Michel, 24,44 Doraene, 107,119,133,135-138,142- 146,164 Doret, 82-83, 192 Dorpe, 18, 74, 186 Dossogne Francis, 42, 93-94, 104,112- 115, 138,166, 177 Du Four, 138, 196 Dubuisson Andre, 37 43 Duchateau, 61 Dumont Jean-Paul, 145, 177	Dupuis Xavier, 176 Dussart, Eli El Turk, 43 Elise, 107, Fagnart, 92, 97 Falkenburg Claudine, 104 Famenne Bruno, 75, 78 Fijnaut, 30, 115-116,163, 166 Fischer, 18 Flier, 172 Francois Leon, 105, 139 Frantsévitch, 179 Frère Albert, 23, 38 Fustok Mahmoud, 49 G Garot, 81-83 Geens Gaston, 49, 55, 57, 59 Genevois, 105-106 Geschier Herman, 42-43 Géhot Pierre, 5, 43-45, 47-48, 50-51, 58 59,68-69 Giet, 157,181 Gilissen Noël, 113-114 Godbille, 42,176 Godfroid Fredo, 115 Goffinon, 107,133-134 Gol Jean, 116, 118, 149, 177, 180 Goldinne, 177 Groothaert Jacques, 48 Guffens Jean-Marie, 7, 180- Haemers Achiel, 173,179 Haemers Patrick, 6, 86, 111, 115-117, 173,179 Haig Alexander, 69 Hamou, 94 Harmel, 167-168 Hatry, 68 Hennart, 7, 133-134, 144-147, 150, 183, 195,197 Hennuy, 120,126,128-132,146,183, 195,197 Henrion, 55-56,60 Herman Fernand, 42, 47, 49, 69 Herremans Pierre,

ZAKEN	I inforep,90-91 J Jonathclub, 6,114, 117, 147,	D Dancing Mirano, 77,171-173, 175 De Meester, 34, 47, 121-122, 157-158 Deka Vastgoed, 46 Deloitte & Touche, 40-41, 47	M Matermaco, 43 Mediterranean Meat Company , 27 Mercantile Marine Engineering, 37 Metalchim, 43 Modulmed, 176 Montex Sport Center, 179 Montex Sports Loisirs,
B Borains, 100-101, 133,148-149,151-184 152, 155, 157, 162	M Milice de Jésus-Christ, 90 Millergroep,	E EIM (European Institute of Management), 94-96 179 Electrabel , 41, 48 Electro-Bel] Engineering International, 34 Electrobel, 38,41,45,47-48, 56 Electrobel Engineering international, 41 eni (Electro Navale et Industrielle, 36-37 Europa, 39,114 Eurosistem , 5, 10, 17-23, 25-26, 30, 34-52, 55-63, 65-69, 82-85, 89, 91, 164, 171, 176, 184 Eurosistem Consortium, 23, 34-35, 37, 42, 49, 51, 61, 66, 91 69 Eurosistem Hospitalier (esh) 5, 18, 25, 30, 34-36, 38-45, 48-49, 52, 56-62, 30, 34-36, 38-45, 48-49, 52, 56-62, Six Construct International , 34 Traction et d' Electricité , 37, Fabricom, 34 Fabricom Air Conditioning , 34 Fabrimetal, 23-24 Sodecom, 36-37 Sogestfina, 22, 178 Générale des Eaux, 177	N nv Sports Promotion International, 60
C Cedisca (CDSCA), 25, 32-33 90 CEPIC, 32-33, 41-42, 49, 85, 90-91, 172, 176 Cercle des Nations, 33, 48, 77, 172, 175-176 clubs, 90 Christelijke Falangisten, 42, 94 Confrérie des Hospitaliers de Notre-Dame d'Aulne, 90, 97 Coudenberg, 47-48	N Nationale Wacht, 34-35, 39, 49, 59 NEM- N Ordre Souverain et militaire de Temple de Jérusalem, 90 P Parabellum, 137 Phenix, 137 PIO (Public Information Office), 6, 89-97, 101,11 W WNP, 81, 94-95, 98, 102, 137-138, 141, 144-145,176	N nv Sports Promotion International, 60 P Parc Savoy, 42, 172, 174-177 Paribas, 23, 38,41 PDG, 26, 41-42, 85, 91, 93-94, 101, 176 177 Phareucochiphar (Chipar), 37-38,44 Plexycca , 21, 25, 40 PRE, 35, 39-41,43-46,49, 51, 59, 66,	S Société Belge Laurent Bouillet, 37-38 F Société de 47 Société Générale , 5, 18-19, 36-41, 45, 49-51, 66, 68 Sogestfina, 22, 178 Soremi , 21, 23, 25 SPC,44,51
F Forces Nouvelles, 114 Front de la Jeunesse, 6,41-43, 89-90, 93-94, 97, 102, 112-113, 115, 137-138, 141,144,166-167 4 Front de la Jeunesse, 6, 41-43, 89-90, 93 94, 97,102,112-113,115, 137-138, 141,144,166-167	P Parabellum, 137 Phenix, 137 PIO (Public Information Office), 6, 89-97, 101,11 W WNP, 81, 94-95, 98, 102, 137-138, 141, 144-145,176	S Société Belge Laurent Bouillet, 37-38 F Société de 47 Société Générale , 5, 18-19, 36-41, 45, 49-51, 66, 68 Sogestfina, 22, 178 Soremi , 21, 23, 25 SPC,44,51	S Société Belge Laurent Bouillet, 37-38 F Société de 47 Société Générale , 5, 18-19, 36-41, 45, 49-51, 66, 68 Sogestfina, 22, 178 Soremi , 21, 23, 25 SPC,44,51
G groep G, 104, 109-110, 112, 144 FIRMA'S	Bruggen, 177 Beherman-Demoen, 23 Belcars, 178 Belgian Transport and Urban Infrastructure Consult, 47 BMF (Belgian Mechanica] Fabrication), 23-24, 35, 37,	H HVL, International, 34	T Technique d'Avant Garde (tag), 21 Tractebel , 41, 47-48 Transmarcom, 33 Triad, 22
A Aerospatiale, 48 Afrima, 43 Agusta, 48 65 Air et Chaleur, 23, 34-35, 37-38,41,46 Air et Chaleur Immobilier, 38, 46 Asco , 21-28, 35, 50, 70, 89, 114, 172, 184 Asco Management, 22 Asco-Malta, 28 ASE-Europe, 42	C Cadreco, 171-172 Café Anglais, 177 Cie Financier du Katanga, 37 Circus, 172,175 CME (Centee Medical de l'Est), 180 Cockerill, 23, 37-38, 65 Codemat, 175-176 Codemat, 175-176 Construction et Entreprise Industrielle (CEI), 34 206	I Immasco, 22 Immobel, 40 Imofig, 43 International Trade Relations, 177 Interocean, 23, 35 Investfina, 22	W World Trade Center, 40-42, 91, 174, 176 177 World Trade Center Association, 176
B Bank Brussel-Lambert, 23 Basse Sambre-ere, 39, 43 Bâtiments et Ponts/Gebouwen en	(CEI), 34 206	K Kredietbank, 35, 44, 51, 67 L UOrchidée, 114 La Brugeoise et Nivelles , 37 Logitel cv, 179	

